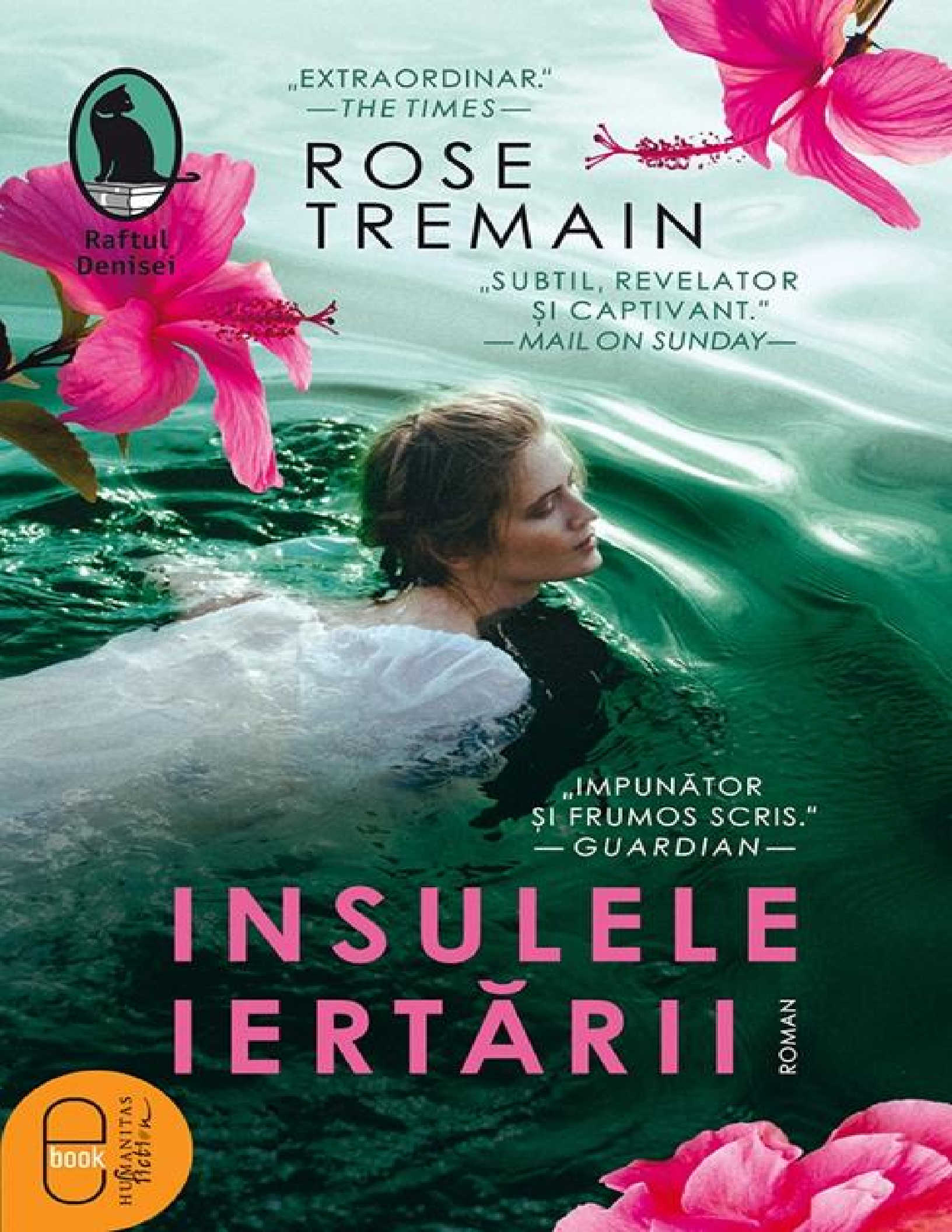
„EXTRAORDINAR."
—THE TIMES—
ROSE TREMAIN
Raftul Denisei
„SUBTIL, REVELATOR ȘI CAPTIVANT."
—MAIL ON SUNDAY—
„IMPUNĂTOR ȘI FRUMOS SCRIS."
—GUARDIAN—
INSULELE IERTĂRII
ROMAN
ebook
HUMANITAS fiction

ROSE TREMAIN

INSULELE IERTĂRII

Traducere din engleză și note de
IRINA HOREA

Colecţie coordonată de DENISA COMĂNESCU

ROSE TREMAIN
ISLANDS OF MERCY
Copyright © Rose Tremain, 2020
All rights reserved.

Acest e-book este protejat de legea drepturilor de autor. Reproducerea sa integrală sau parţială, multiplicarea sa prin orice mijloace şi sub orice formă, punerea sa la dispoziţie publică pe internet sau în reţele de calculatoare, stocarea sa temporară sau permanentă pe diverse dispozitive sau în sisteme care permit recuperarea informaţiei, gratuit sau în scop comercial, precum şi alte fapte similare, fără permisiunea scrisă a editurii reprezintă o încălcare a legislaţiei privind protecţia dreptului de autor şi se pedepsesc conform legilor în vigoare.

© HUMANITAS FICTION, 2022, pentru prezenta versiune în limba română (ediţia digitală)

ISBN: 978-606-097-048-4 (epub)

EDITURA HUMANITAS FICTION
Piaţa Presei Libere 1, 013701 Bucureşti, România
tel. 021.408.83.50, fax 021.408.83.51
www.humanitas.ro

Comenzi online: www.libhumanitas.ro
Comenzi prin e-mail: vanzari@libhumanitas.ro
Comenzi telefonice: 0723.684.194

Lui Richard, cu iubire

Și alte-ostroave mândre-or fi
În marea vieții și-a durerii,
Ci marinarul istovit
N-ar naviga la nesfârșit.

Versuri scrise printre dealurile eugane
Percy Bysshe Shelley

PARTEA ÎNTÂI

Colierul de rubine

Ea era de loc din Dublin.

În acel oraș aglomerat, lucrase într-o mercerie și fusese martoră la stingerea lentă a mamei ei, ca apoi să descopere în sine o dorință neașteptată să părăsească Irlanda și să vadă lumea mare. Clorinda Morrissey, căci așa o chema, avea treizeci și opt de ani când a ajuns în orașul englezesc Bath. Era în 1865. Clorinda nu era o femeie frumoasă, dar avea un zâmbet deosebit de dulce și o voce care îți aducea pace și mângâiere sufletească.

Clorinda știa că Bath nu-i tocmai „lumea mare“. Dar i se spusese că fusese construit pe șapte coline, asemenea Romei, și găzduia „festivaluri și focuri de artificii“ primăvara și toamna, lucruri care căpătaseră o oarecare splendoare în mintea ei. Și a mai aflat că era un loc unde se adunau mulți oameni bogați ca să se trateze la băi sau doar să se odihnească, iar unde se strângeau bogații se puteau face bani.

Când și-a început existența în Bath, Clorinda Morrissey a locuit o vreme ca vai de lume, pe Avon Street, la capătul de jos al orașului, unde jgheaburile de scurgere erau înfundate cu scursori prin care porcii umblau în timpul zilei, iar noaptea dormeau netulburați în propriile dejecții. Clorinda își câștiga existența ca ajutor de modistă în subsolul rece al unui magazin de pe Milsom Street. Munca asta era o pedeapsă pentru mâini. Deși își repeta în sine că astfel își câștiga „traiul“, curând a ajuns să simtă că acest trai aducea pur și simplu cu un soi de „moarte“ și o înfuria gândul că părăsise Dublinul doar ca să se găsească suferind de senzația de eșec și declin. S-a jurat să-și schimbe soarta cât mai repede cu putință, înainte să se demoralizeze cu totul.

Singurul obiect de valoare pe care-l avea era un colier de rubine. Un obiect de toată frumusețea: douăzeci de pietre sângerii înșirate pe un

lănţişor fin de aur, cu încuietoare de aur. Clorinda intrase în posesia lui de curând, moştenindu-l de la răposata *ei* mamă, care, la rândul ei, într-o monotonă ciclicitate, îl moştenise de la mama ei. Timp de mulţi ani banali, acest colier fusese mutat dintr-o ascunzătoare în alta. Arareori fusese purtat de vreuna dintre posesoare, ci mai degrabă căpătase statutul pietrificat de moştenire de familie, păstrat într-o cutie căptuşită cu satin, scufundat din când în când în alcool metilic, pentru a-l curăţa şi a-i expune strălucirea la aer. Perioade lungi de timp, era dat uitării cu totul, parcă nici n-ar fi existat.

Cleveteli cum că străbunica îl căpătase „prin mijloace ruşinoase“ trecuseră de la o generaţie la alta, fără alt rezultat decât poate acela de a o face pe următoarea moştenitoare să se ţină şi mai strâns cu dinţii de colier. Toate au crezut că, într-o bună zi, bijuteria cu rubine „îşi va găsi rostul adevărat“. Dar care anume putea fi acel rost nimeni n-a putut spune cu precizie, în ciuda speculaţiilor. Colierul a rămas ascuns în tot felul de locuri: sub scândurile pardoselilor, într-o pendulă înaltă şi stricată, în compartimentul secret al unui dulap de perete gol, în care se păstrau, în blide, bulbii de zambile în întunericul iernii.

Dar acum, Clorinda Morrissey, care se chinuia, în subsolul rece, cu bonete ţepene şi flori de pânză pe care trebuia să le confecţioneze ca să le ataşeze pe acestea, n-a mai stat pe gânduri şi a luat o hotărâre în legătură cu bijuteria. Avea s-o vândă.

Vocii din interior care protesta că trădează statutul de moştenire de familie al colierului, o moştenire care trebuia lăsată generaţiilor următoare, ea i-a răspuns că *nu are copii*, prin urmare, nu exista nici o „generaţie următoare“ căreia să-l lase moştenire. Abia dacă i-a trecut prin cap că moral ar fi fost să-l lase moştenire uneia dintre fiicele fratelui ei din Dublin. Cele două nepoate, Maire şi Aisling, nu însemnau nimic pentru ea. Le considera nişte copile şterse, ursuze, care probabil nici nu ştiau de existenţa colierului. Iar rubinele, vedea ea acum cu o claritate neobişnuită, n-aveau nici o valoare pentru nimeni, dacă sau până când acea valoare nu va fi fost descoperită. Iar după ce toate aceste generaţii tăcute îşi trăiseră traiul şi se prăpădiseră, sosise vremea să pună cineva rubinele la treabă, nu-i aşa?

Mai întâi, Clorinda Morrissey duse colierul la o casă de amanet. Proprietarul, o persoană în vârstă, îşi puse la ochi un obiect ca o cupă şi,

prin acesta, privi rubinele. Urmărindu-l cu atenţie, ea văzu că din gura lui scapă o bulă de salivă care i se prelinge pe bărbie. Ceea ce o făcu să deducă, foarte corect de altfel, că omul înţelesese din prima clipă că, printre grămezile de alămuri, obiecte suflate cu aur, fildeşuri şi obiecte din cositor care erau aduse în prăvălia lui, în sfârşit se afla un obiect de o valoare deosebită. Proprietarul puse deoparte cupa de la ochi, îşi şterse buzele cu o batistă boţită, îşi drese glasul şi făcu o ofertă.

Care n-a fost acceptată. Doamna Morrissey era hotărâtă să-şi schimbe viaţa. Ştia că ceea ce i se oferise, deşi mai mult decât putea ea câştiga în şase luni la atelierul de pălării, tot un mizilic era. Se simţi copleşită de o ură violentă faţă de cinicul proprietar al casei de amanet, de o scârbă la fel de aprinsă şi de lipsită de inimă ca şi rubinele colierului. Nici vorbă să se tocmească în vreun fel cu omul acesta vrednic de dispreţ. Îşi luă iute colierul, îl puse la loc în cutie şi porni spre uşă fără alt cuvânt. Când s-o deschidă, îl auzi pe proprietar strigând-o şi mărind oferta cu câţiva bănuţi, dar ea îşi văzu mai departe de drum.

A doua zi, plăti şase penny ca să împrumute o bonetă cochetă de la modistă, îşi aranjă cu grijă părul sub ea, îmbrăcă cea mai bună jachetă pe care o avea, încălţă pantofi curaţi şi se duse la un magazin de bijuterii pentru înalta societate, situat pe Camden Street. Intrarea ei în acest magazin stârni clinchetul melodios al unui clopoţel atârnat deasupra uşii, iar ea îl socoti drept un semn de bun-venit.

Suma pe care Clorinda Morrissey a obţinut-o pentru rubine, plătită în monede de aur de o liră, pentru care a semnat un act de vânzare-cumpărare cu timbru sec, adăugând propriei semnături cât mai multe înfloriturі cu putinţă, a făcut-o să cadă într-o transă de „scop pur“, cum a numit-o ea. N-a dormit. Şi-a cusut monedele în tivul unui jupon de batist. Era încredinţată că toţi cei treizeci şi opt de ani de viaţă şi-i trăise într-un fel de semiîntuneric, dar că de-acum va călători spre lumină. Şi ştia cu precizie unde avea să cadă acea lumină.

Ceva mai jos pe Camden Street se găsea o clădire goală, un fost oficiu de pompe funebre, după cum a aflat Clorinda, care îşi închisese porţile „din pricină că nu mai mureau destui oameni în oraş“. I s-a explicat că, deşi în Bath erau mulţi oameni bolnavi şi suferinzi, aceştia reprezentau doar

„importuri în oraş“, veneau aici sperând să se vindece cu apele tămăduitoare, şi cu adevărat se vindecau – sau, dacă nu, plecau acasă la ei, să moară acolo. Oamenii din partea locului trăiau mult. Mulţumită dealurilor abrupte din jurul oraşului, inimile oamenilor băteau mereu cu putere. Aerul pe care-l respirau – cel puţin în partea de sus a oraşului – era foarte curat în comparaţie cu acela al Londrei sau al multor altor oraşe. Distracţii de toate felurile ţineau disperarea la distanţă. Prin urmare nu prea existau motive de a muri.

Clădirea era mare: un birou spaţios în faţă, unde se mai găseau expuse câteva modele de coşciuge, prinse cu bolţuri de perete. În spate, două încăperi, ţinute la o temperatură cât mai joasă de o instalaţie de conducte de fier prevăzute cu ventilatoare ce dădeau într-o alee dosnică neînsorită – cândva, încăperile astea fuseseră ornate cu flori scumpe, proaspete, şi serviseră drept „săli de priveghi“ pentru rudele îndurerate care suportau să vadă un cadavru îmbălsămat şi să-i inhaleze duhoarea.

Doamna Morrissey străbătu dintr-o parte în alta cele două spaţii amenajate pentru satisfacerea convenţiilor de înmormântare din Anglia. Şi văzu de îndată cum spiritul ei irlandez le putea adapta pe deplin satisfăcător nevoii ei de *reînviere*, cum îi plăcea ei s-o considere. Se opri la fereastra ce dădea în Camden Street şi privi la mulţimea de oameni frumos îmbrăcaţi care treceau prin dreptul ei. Gândul i se întoarse la colierul de rubine. Mai că se aştepta să-l vadă împodobind gâtul stafidit al vreunei văduve bogate, dar apoi îşi zise că nu era neapărat genul de bijuterie care să fie purtată în timpul zilei, ci mai curând e păstrată pentru una din acele „seri de festival“ care ajunseseră să capete o splendoare extraordinară în mintea ei, dar despre care nu auzise aproape nimic de când sosise în Bath. Şi oricum, colierul nu mai era acelaşi colier. Ci se afla pe punctul de a deveni altceva.

După semnarea contractului de închiriere, îşi angajă muncitori care să renoveze spaţiul şi scrise un anunţ pe o foaie de hârtie pe care, cu puţin lipici de la modistă, o lipi de uşa din faţă a prăvăliei.

„În curând aici se va deschide ceainăria de înaltă clasă a doamnei Morrissey.“

Ceea ce-şi dorea Clorinda Morrissey de la afacerea ei era nu numai să creeze acel mod de viaţă care să n-aibă nimic „muribund“ în el, ci şi ca *ea*

să devină cunoscută – un reper, un magnet, o adevărată destinație. Deși avusese mulți prieteni în Dublin, întotdeauna simțise că, în existența mare a orașului, ea nu conta câtuși de puțin. Era invizibilă în mercerie.

În cârciumile unde putea să se ia la întrecere cu bărbații la halbele de *ale*[1] băute, nimeni nu-i acorda vreo atenție deosebită. Avusese un curtezan odată, un băiat cu păr roșcat, care umbla cu capul în nori și a sfârșit sub roțile poștalionului de noapte. Mai apoi, o ceruse de nevastă un marinar norvegian și, o vreme, a cumpănit dacă i-ar plăcea să se lase îmbrățișată de brațe atât de puternice și străine, atât de nepăsătoare la frig. În cele din urmă, l-a refuzat. Roșcovanul murise cu fața spre cer; norvegianul avea probabil să cadă în mare și să se înece. Și atunci și-a dat seama că nu voia cu adevărat să-și ducă viața alături de un bărbat – cel puțin nu încă, nu înainte de a fi găsit pe cineva cu privirea fermă și cu picioarele bine înfipte în pământ. Voia să trăiască *pentru sine*, să-și urmeze propriul drum. Când s-a îmbarcat pentru Anglia, se reinventase dându-se drept văduvă, deoarece văduvele supraviețuiau mult mai sigur decât fetele bătrâne – cel puțin așa i se spusese.

Iar acum avea să-și graveze numele în litere aurite deasupra prăvăliei: *Ceainăria de înaltă clasă a Doamnei Morrissey*. Viitorul avea să fie parfumat cu gem de zmeură, chifle proaspăt scoase din cuptor și tort de lămâie aromat. De două ori pe săptămână, un lăptar de pe Carter Street onora comanda substanțială făcută de Clorinda, aprovizionând-o cu smântână grasă din Devon.

---

1. *Ale* – bere slabă englezească.

O după-amiază la ceainăria doamnei Morrissey

Poate datorită excelentei locaţii pe Camden Street şi a faptului că meşterii zidari au descoperit în spatele coşciugelor un şemineu încântător, cu un horn în stare bună, în care doamna Morrissey a pus să fie instalată o vatră cu foc de cărbuni, pentru ca în după-amiezile reci de toamnă clienţii să se poată încălzi, ceainăria a atras curând o clientelă mulţumitoare.

N-a trecut mult şi s-a dus vestea că doamna Morrissey face un *Victoria sponge*[2] la fel de uşor ca o pernă de puf, că ceaiul e mereu Best Assam, nimic altceva de calitate inferioară, iar atmosfera din local reuşeşte să-i facă pe oameni să simtă că acest salon e un loc în afara timpului, o oază ori o insulă plină de arome, un loc unde, atâta vreme cât se găseau acolo, nu li se putea întâmpla nimic rău.

Ceea ce nu se datora numai cărbunilor care ardeau cu flacără luminoasă şi prăjiturilor excelente, ci şi personalităţii Clorindei Morrissey înseşi – felul liniştit în care se mişca printre clienţi, vocea ei cu accent irlandez, dulce, care era un fel de muzică liniştitoare ce îmbiba văzduhul. Îl saluta pe fiecare client – indiferent că era ducesă ori slujnicuţă, baronet ori bariton în societatea corală locală – cu un zâmbet cum nu se poate mai curtenitor şi plin de compasiune, ca şi când îi cunoştea pe aceşti străini şi le ştia toate vicisitudinile vieţii.

Mai mult decât atât, odată cu trecerea timpului, ea a constatat cu plăcere că unele persoane începuseră să aleagă Ceainăria Doamnei Morrissey ca loc preferat pentru discuţii foarte aprinse ori pentru confesiuni extrem de importante. Privind de la tejgheaua ei, aflată în spatele galantarului cu sortimente ameţitoare de tarte cu gem, sărăţele, cornuleţe glazurate şi brioşe cu fructe, îi vedea mutând într-o parte platoul cu prăjituri, pe care ea întotdeauna îl aşeza în mijlocul mesei, pentru a se putea apleca unul spre

altul, iar frunţile aproape să li se atingă. Vedea cum se scot mănuşi şi cum se încleştează mâini. Auzea suspine, râsete, uneori zărea lacrimi alunecând pe un obraz de alabastru, picând în Assam. Toate acestea îi bucurau teribil inima. În sfârşit, era cineva. Era doamna Morrissey din Camden Street, iar omenirea venea să se strângă la pieptul ei protector.

În această după-amiază anume, bărbatul sosi primul.

Doamna Morrissey îl cunoştea drept doctorul Valentine Ross, unul din numeroşii medici care îşi asigurau un trai bun de pe urma cavalcadei de invalizi veniţi la Bath ca să profite de cura de ape de la izvoarele calde şi cărora le plăcea să fie încurajaţi, de medici costisitori meniţi să le redea încrederea, să urmeze una sau alta dintre cure pentru alinarea suferinţelor.

Doctorul Ross era un bărbat robust trecut de treizeci de ani, de înălţime mijlocie, cu păr negru şi început de chelie. Poate că în ochii lui albaştri, înguşti, se deslușea un strop de cruzime, dar manierele lui faţă de doamna Morrissey fuseseră întotdeauna impecabile. Adesea venea singur la ceainărie, nu să mănânce, ci să soarbă un ceai şi să fumeze un trabuc, şi parcă medita la o întrebare încurcată sau greu de deslușit, ce stăruia sub înfăţişarea lui obişnuită. Uneori, o atrăgea pe Clorinda Morrissey într-o conversaţie politicoasă, interesându-se de Dublin, de distracţiile şi neajunsurile oraşului, de prosperitatea şi sărăcia lui. Întotdeauna asculta cu atenţie şi, odată, i-a spus Clorindei că i-e „ruşine“ că ştie atât de puţine despre lumea din afara oraşului Bath.

Fratele lui mai mic (i-a zis el) era explorator în domeniul ştiinţelor naturale, la momentul cu pricina aflându-se în insula Borneo, în Arhipelagul Malaysian. Această natură aventuroasă extraordinară a fratelui îl făcea pe Valentine Ross să se considere „provincial“, sau cel puţin aşa declara el, dar a adăugat că nu-i nimic de făcut în această privinţă. El nu era genul care să tânjească să vadă cataracte vuitoare şi jungle unde nu pătrunde lumina, şi nu putea înţelege – i-a mai zis el Clorindei Morrissey – nici dorinţa omului alb de a descoperi „triburi pierdute“ în colţuri ale lumii pe care nimeni nu le-a pus încă pe hartă, fiind înclinat să creadă că acei oameni ar putea fi fericiţi în „starea lor pierdută“ şi să-şi trăiască vieţile într-o mulţumire liniştită.

— Sunt absolut sigură că aveţi dreptate! a răspuns doamna Morrissey. Mie, una, îmi place larma oraşului. Dar când eram fetiţă, mămica noastră ne

ducea să-l vedem pe bunicu’, care era pescar de stridii pe coasta apuseană a comitatului Clare. Și s-ar fi putut spune despre el că era un om „pierdut“ – trăia într-o cocioabă la kilometri depărtare de orice așezare omenească, neavând în față altceva decât oceanul nemilos. Dar n-ar fi plecat de-acolo nici în ruptul capului. Culegea un buchet de limba-peștelui și-l punea într-o cană pe masa lui mâncată de cari, și fenicul-de-mare pentru cină. Când mergeam noi în vizită, aveam pâine și scoici la cină, și ne petreceam toată ziua alergând de capul nostru pe mal. Bunicu’ era bun cu noi, dar cel mai mult îi plăcea să fie lăsat în pace. Când plecam, sărbătorea cu o cană de *stout*[3]. „Hai, valea!“, zicea. „Hai, hai!“ Prin urmare, dacă ai fi un om al pădurilor, fără vreun loc pe nici o hartă, se prea poate să fii ca el și cel mai fericit dintre oameni. Dar cine poate ști cu adevărat?

Acum, când Clorinda Morrissey se apropie de masa doctorului Ross, observă că mâna îi tremură când încercă să-și aprindă trabucul. Obrazul, care de obicei sugera o atitudine calmă și o circulație cuminte a sângelui, arăta palid, iar pe frunte se zăreau broboane fine de transpirație.

— Domnule doctor Ross, zise Clorinda, vă simțiți bine?

— Bine, mulțumesc, doamnă Morrissey. Și dumneavoastră?

— O, da, mă bucur de lumina soarelui tomnatic. Să vă aduc Assam, ca de obicei?

La această întrebare, Ross ezită și aruncă o privire chinuită spre ușă.

— Nu, răspunse el. Mulțumesc. O să aștept. Aștept un invitat.

— Oho, o schimbare, bravo! exclamă doamna Morrissey. Poate doriți tort și chifle?

— Da, însă prefer să aștept și să văd…

În acel moment, ușa ceainăriei se deschise și în încăpere intră o tânără. Mai bine spus, *mărșălui înăuntru*, și ochii tuturor celor care își savurau deja ceaiul se întoarseră spre ea, din simplul motiv că era foarte înaltă. Să tot aibă un metru nouăzeci, dacă nu și mai bine, își zise doamna Morrissey. Pe cap nu purta nici bonetă, nici pălărie, dar jacheta neagră era croită elegant în talie și avea o garnitură de blană. Își ținea capul atât de sus, încât, la început, când se uită în jur, privirile îi căzură pe pereții tapetați și nu asupra clientelei așezate la mese.

La vederea ei, Valentine Ross puse pe masă trabucul încă neaprins și se

ridică în picioare. Un zâmbet neliniștit îi încreți obrazul. Ridică o mână. Tânăra înaltă nu-i întoarse zâmbetul, sau poate nu-l văzuse pe-al lui. Ezită o clipă, ai fi zis că-i mioapă și se teme să nu se împiedice înaintând printre mese spre masa lui. Astfel că porni el în întâmpinarea ei. Doamna Morrissey îl văzu cum o salută cu o plecăciune manierată; apoi îi oferi brațul, ea îl acceptă și astfel reveniră la masa la care ședea el.

Clorinda Morrissey îi pregăti un scaun, realizând, în timp ce făcea asta, că ea, care fusese considerată înaltă în Irlanda, abia dacă-i ajungea doamnei la bărbie, chiar și purtând boneta de dantelă apretată.

— Doamnă Morrissey, spuse Valentine Ross, permiteți-mi să v-o prezint pe domnișoara Jane Adeane. Domnișoara Adeane este fiica vestitului nostru chirurg sir William Adeane, alături de care am plăcerea să lucrez.

Doamna Morrissey, deși era *patronne* a propriei ei afaceri și numele îi ajunsese cunoscut acum în aproape toate ungherele orașului Bath, ținea totuși foarte mult la mica reverență pe care o făcea în fața clienților ei. Numai că reverența era mai degrabă un fermecător mic salt, ca și când încălțările ei ar fi avut niște arcuri invizibile, și nu i-a scăpat faptul că uneori clienții zâmbeau. Ar fi vrut să le spună că execută reverența în acest fel nu ca să-i amuze, ci ca să economisească timp, pur și simplu, pentru că proprietara unui salon de ceai trebuie mereu să alerge de la o treabă la alta: de la sobă la ceainic, de la chiuvetă la dulapul cu pânzeturi de olandă, de la borcanul cu dulceață la letieră, de la o primire politicoasă la facturi – și toate acestea fără să pară tulburată sau stingherită în vreun fel. În mod limpede, nu avea timp pentru reverențe.

Clorinda Morrissey își execută micul salt și văzu cum se ivește un zâmbet pe trăsăturile severe ale domnișoarei Jane Adeane. În semn de salut, domnișoara Adeane îi întinse mâna, iar doamna Morrissey i-o strânse.

— Am auzit despre tortul de lămâie, spuse domnișoara Jane.

Focul de cărbuni avea o văpaie vulcanică. Printre băutorii de ceai, un cățeluș stătea la pândă sub o masă, așteptând să treacă timpul, iar stăpâna lui să-și aducă aminte cât își dorea el să se plimbe prin aerul curat. La o altă masă, un bărbat mai în vârstă – sau un gentleman, cum ar fi vrut el să fie considerat – șezând singur, părea să fie un slujitor al bisericii, dar, în acel moment, tocmai era gata să păteze sutana cu smântână și firimituri

lipicioase din chiflă. Deşi părea să nu-şi observe stângăcia, unii dintre clienţii doamnei Morrissey or fi ridicat privirile şi s-or fi amuzat de mizeria pe care o făcea.

Dacă aceiaşi clienţi s-ar fi uitat la Valentine Ross, l-ar fi socotit, la prima vedere, drept omul demn de încredere, muncitor şi prosper, care chiar şi era. Ochii aceia albaştri, severi poate că sugerau o anume latură neîndurătoare a caracterului, sau că avea momente de aleanuri şi fantezii nepotrivite, dar de bună seamă era imposibil de ghicit care anume erau acestea.

Însă persoana asupra căreia stăruiau privirile era Jane. Poate că unii şopteau între ei că nu văzuseră în viaţa lor o femeie atât de înaltă şi câteva dintre femei s-or fi întrebând cât material în plus ar trebui comandat pentru jupele şi jupoanele ei, şi cât or fi costând acestea.

Jane Adeane era obişnuită ca privirile străinilor să se îndrepte asupra ei şi acolo să rămână. Devenise insensibilă faţă de aceste indiscreţii. I se spusese adesea că nimeni nu ştia „de unde se trăgea“ această statură neobişnuită. Mama ei, care murise când îi dăduse naştere, fusese o femeie mărunţică şi îngrijită. Tatăl ei – un bărbat uscăţiv, cu o expresie avântată şi o coamă de păr cărunt, pe care uşor îl puteai confunda cu un dirijor – nu era foarte înalt. Portretele bunicilor Adeane şi ale rudelor din partea mamei fuseseră adesea scoase la lumină şi cercetate iar şi iar, în speranţa că s-ar putea descoperi vreun strămoş formidabil care încerca să-şi ascundă înălţimea şezând pe-un scaun scund, dar Jane ştiuse dintotdeauna că nu putea fi găsit nici unul. Cei o sută optzeci şi şapte de centimetri erau ai ei şi numai ai ei.

Şi adevărul e că îşi iubea centimetrii, aceşti incredibili centimetri în plus de oase şi carne. O făceau să apară deosebită în propriii ochi. Uneori, îşi imagina că oamenii din jur – chiar aceia care se holbau la ea atât de nepoliticos – se luptau cu toţii să nu se înece în marea tumultoasă a vieţii umane, în schimb ea nu avea de ce să se teamă de adâncul întunecat. Ea era propria ei barcă de salvare, sau propria ei insuliţă. Capul şi umerii îi vor sta mereu deasupra apei.

Clorinda Morrissey reveni la masa lui Valentine Ross, ca să ia comanda pentru ceai. Observă că domnişoara Adeane îl priveşte îngrijorată, ca şi când l-ar bănui că ar urma să comande ceva necuvenit, iar când el ceru „Assam, ca de obicei“, două porţii de pâine prăjită cu unt şi câteva felii de

tort de lămâie, doamna Morrissey sesiză faptul că vocea îi tremura.

I-o fi rău? Lucru ştiut în Bath, doctorii nevoiţi să-şi petreacă atâta timp printre bolnavi şi muribunzi erau predispuşi la îmbolnăviri pe nepusă masă. Clorinda Morrissey aflase că disputele erau încă aprinse între contagionişti (care credeau că boala se răspândeşte prin „*animalculae*“, ajunse în Anglia odată cu produsele alimentare) şi anti-contagionişti (care credeau că boala apare spontan, din mizerii şi putreziciune, şi apoi se transmite prin aer sub formă de vapori sau „miasmă“), dar prea puţin se cunoştea despre cum se transmiteau infecţiile de la o persoană la alta, prin urmare nu prea existau precauţiuni care să prevină acest lucru. Dar dacă doctorul Ross suferă de ceva, de ce a invitat-o pe domnişoara Jane la ceai? se întrebă doamna Morrissey, ducându-se în grabă să pregătească pâinea prăjită şi să taie feliile de tort.

Apoi aduse totul la masă, aşeză platoul cu feliile de tort în mijloc şi, făcând micul ei salt de curtoazie, se retrase.

De la tejghea, unde se afla împreună cu tânăra Mary care o ajuta să pregătească gustările comandate de ceilalţi clienţi, nu s-a putut stăpâni să nu arunce când şi când câte o privire spre masa doctorului Ross. O văzu pe domnişoara Jane turnând ceaiul şi apoi muşcând din pâinea prăjită, ca un om flămând. (Doamna Morrissey se întrebă dacă trupul ăla mare al ei n-are cumva nevoie de multă mâncare, ca să fie ţinut în puteri.) Ross luă o felie, dar nu se atinse de ea. Jane părea să vorbească repede, în schimb companionul ei se uita la ea plin de neliniște şi sorbea din ceaşca de ceai.

După ce Jane termină felia de pâine prăjită, doctorul Ross împinse platoul cu feliile de tort într-o parte, ca s-o poată vedea mai bine pe invitata lui. Se întinse peste masă, ca pentru a o apuca pe Jane de mână, dar ea şi-o retrase şi îşi luă o felie de tort de lămâie. Acum doamna Morrissey văzu că Ross începe să spună ceva cu multă seriozitate, ca şi când ar fi împărtăşit veşti importante.

Clorinda Morrissey avea sentimentul că mica scenă de la masa din ceainărie conţine toate ingredientele unei drame, la fel de captivantă ca şi cele pe care le văzuse la teatru, în Dublin, însă, temându-se că o să se bage de seamă că urmăreşte prea îndeaproape ce se petrece acolo, asemenea unui spectator necioplit care, de la piciorul scenei, cască gura la actori, Clorinda

Morrissey se reîntoarse la munca ei, traversând maiestuoasă salonul, cu o tavă de cornulețe glazurate comandate de proprietara magazinului Tilney's și de prietena acesteia, doamna Earle. Schimbă câteva vorbe cu cele două doamne despre noile manșoane franțuzești din blană de nurcă și samur, pe care Tilney's le procura acum, „înainte să se abată iarna peste noi".

— Un minunat cadou de Crăciun, se lăudă doamna Tilney, sau ce-ar fi să treci pe la magazin și să-ți cumperi unul?

— Ah, oftă Clorinda. Desigur că aș prefera să primesc cadou un lucru minunat, dar, vai, n-am în minte nici un *donator* potrivit.

Vorbele ei le făcură pe doamne să râdă, însă hohotele lor nu acoperiră cu totul zgomotul produs de un scaun împins cu violență, și când doamna Morrissey se întoarse, văzu că scaunul împins era al domnișoarei Adeane și că Jane stătea acum în picioare și trăgea de jachetă. Valentine Ross se uita în sus, la înălțimea ei impresionantă, cu o expresie de profundă disperare. Pe farfuria domnișoarei Jane se afla, nemâncată, felia de tort. Domnișoara se răsuci pe călcâie, o salută politicos din cap pe doamna Morrissey, apoi se îndreptă spre ușă, pe care ieși ca din pușcă, parcă temându-se să nu fie urmărită în stradă.

---

2. *Victoria sponge* – un fel de pandișpan.
3. *Stout* – bere englezească neagră, tare.

Îngerul băilor

Era ceva mistic, aproape religios în numele sub care domnișoara Jane Adeane ajunsese să fie cunoscută la Bath. I se spunea „Îngerul“, uneori „Îngerul Înalt“ sau „Îngerul Alb“, ori, mai adesea, „Îngerul Băilor“. Deja se spunea că, dacă reușeai s-o angajezi pe Jane ca infirmieră personală, atunci căutarea unui leac în oraș era asigurată. Bărbații, mai ales, erau sensibili la această superstiție. A fi dus la băi de brațul puternic al lui Jane aproape că te făcea să te simți din nou ca un băiat care se lasă în grija mamei. Uneori, aproape că le dădeau lacrimile când ea le atingea frunțile cu mâna.

Mulți dintre locuitorii orașului observaseră că domnișoara Jane e o tânără îndărătnică, ținând întotdeauna să facă și să spună exact ceea ce voia să facă și să spună. Oamenii dădeau vina pe tatăl ei (dacă despre „vină“ era vorba cu adevărat), din pricină că-l copleșea cu prea multă iubire pe singurul lui copil care supraviețuise. Și era adevărat că sir William Adeane era profund atașat de Jane, socotind prezența ei în casă cum nu se poate mai mângâietoare și uneori constata că nu se poate descurca dacă ea nu e acolo, ca și când el era copilul, iar Jane, adorata lui mamă.

Dar sir William nu trebuia să fie considerat responsabil pentru refuzul lui Jane de a urma orice alt sfat în afara propriilor ei păreri privitor la drumurile pe care trebuia să le urmeze în propria viață. Refuzul era al ei și numai al ei, la fel cum înălțimea era numai a ei, și se mândrea cu amândouă. La vârsta de douăzeci și patru de ani, începuse să creadă că, într-o bună zi, ea și centimetrii ei magnifici vor realiza ceva care va uimi lumea. Încă nu știa ce anume va fi acel lucru, dar faptul n-o tulbura câtuși de puțin. Lucrul cu pricina era „Lucrul“ pur și simplu, o sclipire în sufletul ei. Ea era mulțumită să aștepte răbdătoare și să vadă ce-i va dezvălui acea sclipire.

Îi plăcea să se îmbrace în alb. Deși mânecile și tivul fustelor ei trebuiau

adeseori să se târâie în apele băilor sau se pătau cu flegmă ori sânge, ea avea grijă ca veşmintele albe ca zăpada să-i fie cât mai scrobite şi mai impecabile cu putinţă. Ţinea ca îmbrăcămintea să-i fie curată, dar în acelaşi timp în asta era o aluzie de reproş la adresa pacienţilor ei. Pentru că ceea ce vedea la mulţimea de invalizi care se târau până la cabinetul tatălui ei în Henrietta Street era murdăria lor teribilă. Uneori, dinţii le erau negri, se mişcau, gingiile zemuiau de puroi. Bărbile puţeau, găzduind rămăşiţe putregăinde de mâncare. Subsuorile duhneau a baltă puturoasă, părţile intime, a canal de scurgere. Cât despre picioare… răspândirea gutei în rândul invalizilor făcea ca încălţatul şi descălţatul să provoace o asemenea agonie, încât unii dintre suferinzii săraci dormeau cu ghetele în picioare şi nu se spălau zile şi săptămâni în şir – ceea ce provoca rosături teribile.

Prin urmare, Jane nutrea convingerea că suferinţa le era uşurată până şi numai de cufundarea în apele fierbinţi ale băilor, pentru a le spăla trupurile de o parte din murdărie, lăsând astfel pielea să respire. Şi, dincolo de reproşul implicat de albeaţa veşmintelor, ea simţea şi că, prin faptul că sugera puritate şi virginitate, uniforma oferea o mângâiere neaşteptată minţilor îmbâcsite de mizeria lumii. Deşi tatăl ei şi doctorul Ross erau adevăraţii medici în cabinetul din Henrietta Street, ea nu voia să creadă despre sine că n-are puteri vindecătoare. Convingerea ei era exact pe dos.

Avea metode variate. „Forţă prin blândeţe“, iată mottoul pe care-l repeta în sinea ei – mâini puternice, braţe şi umeri la fel, încât masajul atent al mădularelor dureroase îi trimitea pe pacienţii ei într-un fel de somn aproape religios, din care se trezeau lăudându-l pe Domnul pentru că dintr-odată nu mai suferă de durere. Dar ei ştiau că schimbarea în ei nu se datora nici unui miracol, ci harului indescriptibil al Îngerului Băilor.

Jane mai învăţase de la tatăl ei cum să extragă dinţii stricaţi. Pentru ea, era limpede că o gură bolnavă poate otrăvi şi slăbi un trup până în vârful degetelor de la picioare. Jane le promitea pacienţilor speriaţi că îi va pune pe calea vindecării fără durere. Trebuiau doar să inhaleze puţin oxid azotos, şi aveau să aibă senzaţia de exaltare, aveau să înceapă să râdă la ideea de suferinţă şi la frica de suferinţă, moment în care mâna stângă puternică a lui Jane le ţinea gura căscată, iar dreapta manipula strălucitorul ei extractor Leopold pentru a răsuci şi smulge dintele stricat aproape înainte ca

pacientul să-şi dea seama că falca i-a fost atinsă.

Spălarea gingiei putregăite cu un tampon înmuiat în acid carbolic lăsa locul extracţiei curăţat de infecţie cum nu se poate mai bine. Când euforia oxidului azotos trecea, Jane apuca uşurel degetul mare al pacientului, îl introducea într-un borcan cu ulei de cuişoare şi-l instruia pe pacient să „devină bebeluş o vreme“ şi să-şi sugă degetul ca să treacă durerea.

Niciodată nu se grăbea să dea afară un pacient din încăperea mobilată simplu, în care aveau loc intervenţiile stomatologice; îngenunchea lângă pacient, îl privea intens în ochi, până când pacientul se putea ridica în picioare şi putea ieşi în aerul înviorător al oraşului Bath. Faptul că revărsa asupra chipurilor pacienţilor privirea mângâietoare a ochilor ei căprui părea de fiecare dată să pogoare asupra lor o senzaţie de calm, iar Jane ajunsese să creadă, fără să fi văzut vreodată cum lucra *Monsieur* Mesmer[4], că voinţa ei reuşea să potolească agitaţia unei inimi frământate.

Aşa se face că pacienţii tânjeau să se întoarcă la ea şi chiar îşi imaginau că sunt îndrăgostiţi de ea, atât de eficiente erau tratamentele ei şi asemenea putere aveau prezenţa şi atingerea ei. De-a lungul anilor, au fost şi unii dintre aceşti suferinzi care într-atât se pierdeau cu firea când zăceau pe masa de masaj, încât îi şopteau că singurul leac pentru ei era bunăvoinţa ei de a le masa alte părţi ale anatomiilor, ca să le provoace binecuvântata eliberare. Chiar s-a zvonit, într-o vară, că Îngerul Băilor ar face acest lucru pentru o guinee, ceea ce i-a îmboldit pe şi mai mulţi pacienţi să ceară masajul. Dar zvonul era doar zvon. Nici urmă de adevăr. Domnişoara Jane găsea suficientă satisfacţie în capacitatea ei de a-i ajuta pe cei bolnavi şi pe muribunzi; până şi gândul de a-şi folosi puterile ca să comită acte care s-o pângărească îi făcea rău. Adevărul era că ea îi respecta pe bărbaţi, uneori pentru curajul lor, alteori pentru îndemânările lor, ori pentru temerara dorinţă de a fi eroi. De asemenea, îi compătimea pentru firea lor copilăroasă şi pentru laşitatea sentimentală, dar nu-i iubea câtuşi de puţin.

V-aţi fi putut închipui, prin urmare, că doctorul Valentine Ross, care lucra cot la cot cu Jane de aproape doi ani şi jumătate şi ajunsese s-o cunoască la fel de bine ca oricare alt bărbat, cu excepţia tatălui ei, firește, ar fi putut înţelege acest lucru. Nu era un om lipsit de spirit de observaţie. Dar speranţele lui pentru un tratament potrivit propriei stări emoţionale tulburi

erau greşit orientate. Erau speranţe vane, absolut vane, deoarece mizau pe un tratament care nu putea fi administrat, pentru că pur şi simplu nu exista – asta nu văzuse el câtuşi de puţin.

Ross într-adevăr se simţea „bolnav“ de iubirea pentru Jane Adeane. Visele îi erau bântuite de viziuni cu trupul ei de alabastru. Când lucra alături de ea, parfumul discret al părului ei îi încânta simţurile în aşa măsură, încât uneori îşi pierdea concentrarea şi trebuia să se oprească în mijlocul aplicării ventuzelor sau al unei incizii. Înţelesese şi cât de pricepută era ca infirmieră, şi îşi permitea să viseze cât de minunat ar putea lucra cu Îngerul Băilor alături, ieşind de sub umbra aruncată de sir William Adeane. Vedea cum se revărsau bani spre el într-un fluviu strălucitor.

Dar acum făcuse o greşeală fatală.

Toate ambiţiile lui sexuale şi financiare duseseră la o cerere în căsătorie şocant de nepotrivită în ceainăria doamnei Morrissey. După ce-şi exprimase bâlbâit sentimentele de adoraţie, Valentine Ross spusese:

— Bineînţeles că voi face totul aşa cum trebuie făcut. Voi merge la tatăl dumitale ca să-ţi cer mâna. Dar am nevoie să ştiu de la dumneata dacă demersul meu se bucură de favoarea dumitale.

Timp de câteva clipe, domnişoara Jane nu scosese nici un cuvânt, doar îl măsurase dezaprobator din priviri, ca şi când ar fi fost un băieţaş care-şi încheiase prost cămaşa.

— Adică de mersul dumitale e vorba? a zis ea în cele din urmă. Nu-mi prea place postura – adică pentru un doctor…

Ross a fost cuprins de disperare când şi-a dat seama că ea îşi bate joc de el, aşa cum ştiuse că va face – deoarece domnişoara Jane avea o minte ascuţită, iar derâderea era reacţia ei instinctivă, indiferent de conversaţie. Dar el ar fi dorit ca ea să nu se fi lăsat tentată s-o folosească în acel moment.

— Nu mă lua peste picior, a rugat-o el. Te iubesc, Jane. Cred că te iubesc de atâta vreme, încât a început să mă doară, prin urmare încerc acest remediu.

— *Remediu*, a zis ea după câteva momente de tăcere. Interesant cuvânt!

— E cuvântul potrivit, a insistat Ross. Iubirea mea pentru dumneata e un soi de maladie, de pe urma căreia ştiu că nu-mi voi reveni. Nu mă voi

vindeca decât dacă primeşti să te căsătoreşti cu mine.

— Aha, vasăzică umila infirmieră trebuie să găsească un leac pentru doctor?

— Da! Ai milă de mine, Jane. Îţi aminteşti când am fost împreună la un concert cu preludiile lui Chopin, la Assembly Rooms[5], toamna trecută, şi dumneata…

— A, da. Îmi place foarte mult melancolia lui Chopin. Ştiu că nu e pe placul tuturor, dar eu sunt de părere că ei sunt cei care au de *pierdut*, iar…

— Şi purtai un veşmânt stacojiu şi nu ştiu ce şmecherie înaltă în păr…

— Şmecherie? Nu era nici o „şmecherie“. Era o pană de păun.

— Serios? Mă rog, fratele meu sigur ar fi recunoscut-o, eu, însă, nu. Tot ce ştiu e că tânjeam să ating pana, să-ţi ating părul. Şi apoi să-ţi simt mâna într-a mea. Şi din acel moment, această maladie a iubirii a fost în mine şi tot ce-mi doresc e ca dumneata să fii a mea.

La aceste cuvinte, Jane Adeane a sorbit şi ultimele picături de ceai, ca şi când prin simplul fapt de a-l bea ar fi dorit să abată discuţia de la şmecherii şi atingeri de mână. Apoi s-a uitat în jurul ei prin încăpere, iar privirea i-a căzut pe câinele care hămăia ursuz la picioarele stăpânei lui. Câinele voia să scape, ceea ce-şi dorea şi Jane acum – să fie cât mai departe de Valentine Ross. Cât despre el, cu siguranţă pricepuse că cererea lui fusese o greşeală cu urmări dintre cele mai grave şi că viaţa lui – şi a lui Jane – în Bath nu va mai fi niciodată la fel.

Jane şi-a îndreptat postura, înălţând capul cât mai mult cu putinţă, şi de acolo şi-a aţintit privirea în jos, spre Ross.

— Regret, i-a spus ea, regret sincer că te simţi rău din pricina mea, dar nu-i nimic de făcut în această privinţă. Nu-mi stă în puteri să-ţi ofer tratamentul pe care ţi-l doreşti.

S-a ridicat de pe scaun cât era ea de înaltă şi a rămas în picioare. Nici urmă din miopia pe care păruse să o manifeste la intrarea în ceainărie. S-a uitat spre doamna Morrissey, aflată nu departe de vitrina cu prăjituri, şi a salutat-o politicos din cap. Apoi s-a îndreptat iute spre uşă.

În acea noapte, Valentine Ross medită la comportamentul lui şi al lui Jane înainte de tragedia petrecură în ceainărie (sau te pomeneşti că fusese doar o farsă?). Vreme îndelungată, considerase că exista o logică absolută în

această căsătorie şi că nici un bărbat nu fusese vreodată mai sigur despre cum avea să arate viitorul lui. Chiar se felicitase că se abţinuse să-i ceară lui Jane mâna timp de mai multe luni după ce realizase tot ce însemna ea pentru el. Se abţinuse anume pentru a căuta semnele că afecţiunea îi va fi întoarsă – şi crezuse că găsise aceste semne. Dar acum vedea că ceea ce găsise nu era altceva decât maniera politicoasă a lui Jane de a-i arăta respect doctorului şi plăcerea de a-l tachina, lucru pe care el făcuse prostia să-l ia drept interes pasional sublimat.

Se blestemă în sinea lui pentru că fusese orb şi prost. Şi totuşi, existaseră una sau două ocazii când crezuse că prinsese o clipire de sentiment romantic la Jane.

Una dintre ocazii fusese seara cu recitalul Chopin, la Assembly Rooms – a cărei menţionare, în prezenţa platoului cu prăjituri, n-avusese nici un efect. Înainte de momentul cu pricina, întotdeauna se gândise cu o bucurie furioasă la seara recitalului. Jane arătase magnific în rochia sângerie, cu pana în păr, încât ochii multora din cei care se îndreptau spre sala de concert se luminaseră văzând-o, iar ea, ca pentru a se feri de aceste priviri admirative, îl luase pe el de braţ şi, când el îşi pusese mâna peste a ei, cuibărită în îndoitura braţului său, ea nu şi-o retrăsese. Ba chiar îi zâmbise. *Zâmbise!* Ca pentru a zice: „Da, ne simţim confortabil aşa. Tu înţelegi asta, şi eu înţeleg asta. E posibil să rămânem aşa?“

Apoi, când muzica se apropia de sfârşit, domnişoara Jane începuse să plângă, atât de mişcată era de tristeţea dulce a lui Chopin şi de talentul pianistului. Simţind-o suspinând lângă el, Valentine Ross prinsese destul curaj ca să-i ia mâna într-a lui şi să se încline uşor spre ea, doar atât cât umărul lui să-l atingă pe-al ei – iar ea nu se împotrivise. Când îi întinsese batista lui curată, de mătase, ca să-şi şteargă ochii, ea nu i-o mai dăduse înapoi, ci o vârâse discret în corsetul rochiei.

„Ce Dumnezeu să fi înţeles din gesturi ca acestea?“, se întreba acum Ross, în noaptea de agonie insomniacă. „Nu-s oare exact reacţiile unei femei care se simte iubită şi căreia începe să-i placă acea afecţiune? Unde mai pui că – fir-ar ea să fie – nici nu mi-a înapoiat batista de mătase!“

Problema batistei îl chinuia la fel de mult ca toate celelalte. Să fie încă un gest batjocoritor din partea lui Jane, sau ar putea… să îndrăznească… s-o ia

ca un mijloc viclean de a-l face să se întoarcă, dându-i cumva de înțeles că „O cerere stângace în căsătorie o fi de ajuns pentru gusturile cine știe cărei femei, dar nu și pentru gustul meu. Eu sunt Jane cea Înaltă. Sunt Îngerul Băilor. Calitățile mele excepționale te obligă să reflectezi asupra cuvintelor tale, să găsești ceva mai bun și apoi să te întorci la mine…“

Dar, pe măsură ce lumina dimineții începea să-i inunde ferestrele, îl năpădi teama că, și dacă i-ar cere mâna de-o sută de ori, ea tot l-ar refuza.

---

4. Franz Anton Mesmer (1734–1815), medic german care a susținut existența unui flux natural de energie între toate obiectele animate și inanimate. Acest „magnetism animal“ a căpătat ulterior denumirea de *mesmerism*.

5. *Assembly Rooms* – un ansamblu elegant de săli de festivități, concerte și spectacole, situat în inima cartierului vechi al orașului Bath. A fost construit de arhitectul John Wood cel Tânăr în 1769.

Golem

Întoarsă pe Henrietta Street, abia ce păși pragul ușii familiare, că Jane își dădu seama că trebuie să găsească o cale să plece din Bath o perioadă lungă de timp. Simpla idee de a lucra cot la cot cu Valentine Ross, prefăcându-se că nu se întâmplase nimic între ei, o înspăimânta până la leșin.

Se retrase în camera ei și se grăbi să-i scrie dragei ei mătuși Emmeline la Londra, întrebând-o dacă poate merge să stea cu ea „pentru o perioadă de timp care să mă reconforteze“. Apoi se duse la tatăl ei și, pe un ton cât mai calm cu putință, fără să dea de înțeles – prin vreun gest sau vreo schimbare a tonului ori a pronunției – că avusese loc un eveniment neobișnuit, îi zise că i-e dor de Emmeline și dorește cu disperare să se ducă la Londra, ca să-și petreacă o vreme cu mătușa ei.

Dat fiind că asta îl obliga să găsească o altă infirmieră și în același timp să se ocupe și de treburile casei, sir William avu pornirea să se supere pe Jane că-l pune într-o asemenea situație dezagreabilă. Dar nu putea niciodată să se supere cu adevărat pe fiica lui, lucru pe care Jane îl știa. Supărarea era un sentiment pe care el nu-și îngăduia să-l simtă față de ea. Prin urmare, nu făcu altceva decât să-i ia mâna într-a lui și să-i spună:

— Trebuie să faci întocmai așa cum dorești, mielușica mea. Ai muncit din greu în sezonul ăsta. Emmeline va fi încântată să te vadă. Cât despre noi, o să ne descurcăm de minune, sunt sigur. O să-ți dau bani pentru toaletele londoneze la modă.

Domnișoara Emmeline Adeane locuia la Londra doar cu Nancy, o servitoare solitară, într-o casă înaltă de pe Tite Street nr. 2, Chelsea. O femeie arătoasă, trecută de cincizeci de ani, cu gusturi rafinate și preferință pentru rochii exotice, inclusiv turbane în culori stridente, după moda lui *madame* de Staël[6], Emmeline Adeane reușise să-și croiască un oarece drum în lumea artistică londoneză dominată de bărbați, expunându-și tablourile în

galerii mici şi acceptând să picteze portretele celor din societatea înaltă, în maniera lui sir Thomas Lawrence[7], flatându-şi subiecţii – bărbaţi, femei şi toţi copiii lor, îmbrăcaţi impecabil, oricât de graşi ori şterşi erau. Domnul Jocelyn Hulton, un artist cunoscut al anilor 1840, se îndrăgostise de frumoasa şi tânăra domnişoară Emmeline, încurajat în sentimentele sale de ardoarea flatantă cu care ea îi aprecia lucrările. Emmeline Adeane şi Jocelyn Hulton au căzut la o înţelegere în 1847. Ea avea să devină amanta lui, dacă el îi va trata cu îngăduinţă tânărul talent şi o va ajuta să devină marea portretistă care ştia că zace în ea.

Aranjamentul a durat vreo cinci ani, timp în care Emmeline a rămas însărcinată de nu mai puţin de patru ori. Spre regretul şi ruşinea ei, n-a putut duce nici o sarcină la bun sfârşit. În dureri îngrozitoare, în bălţi de sânge, feţi pe jumătate formaţi erau scuipaţi din pântecul ei în lighene grele de porţelan şi puşi de servitorii lui Hulton în găleata pentru nevoi în timpul nopţii, pentru ca de acolo să se alăture tuturor scurgerilor îngrozitoare ale Londrei şi să ajungă în Tamisa. După al patrulea avort, Emmeline a fost bolnavă multă vreme şi s-a cufundat într-o tristeţe profundă.

Deşi Jocelyn se săturase între timp de ea şi de ceea ce el numea „coiful ei infernal“, şi făcuse o nouă cucerire, o metresă tânără, starea lui Emmeline îl înduioşase. Era destul de bogat ca să-i cumpere casa din Tite Street, în care i-a amenajat un atelier frumos. I-a spus că nu mai avea nevoie de el. Era acum pictoriţă „cu o admirabilă măiestrie şi originalitate“. Drept cadou de despărţire, i-a dăruit o minunată roată de olar şi o sută de kilograme de lut.

Înainte să plece, a instalat roata şi i-a ţinut lui Emmeline o singură lecţie de olărit. Lecţia aceea a fost ceva ciudat de intim şi tulburător. Jocelyn Hulton a trebuit să stea în spatele fostei lui preaiubite metrese, potenţiala mamă a nu mai puţin de patru copii, să se lipească de ea şi s-o înconjure cu braţele, pentru a putea să-i călăuzească mâinile ca să modeleze lutul rotitor. Gesturile erau atât de tandre, iar treaba în care erau prinşi atât de senzuală, încât, preţ de o clipă, Emmeline şi-a dat seama că lui Hulton i se stârnea dorinţa, şi s-a întrebat dacă nu cumva lui i-ar arde să facă încă o dată dragoste cu ea şi apoi să se răzgândească s-o mai părăsească. Dar el s-a grăbit să se depărteze de ea, parcă supărat pe sine că s-a încins. I-a spus lui Emmeline că nu mai are nevoie de alte lecţii; acum putea să înveţe singură

cum să modeleze orice voia.

Într-o bună dimineaţă, la câteva săptămâni după plecarea lui Hulton, în timp ce o ploaie rece de primăvară bătea în luminatorul ei, Emmeline a tăiat o bucată de lut, a înmuiat-o şi a frământat-o, înainte s-o pună pe roată. Zgomotul ploii o ducea cu gândul la aplauze îndepărtate, iar după ce trecuse printr-o perioadă îndelungată de colaps, în care se tratase cu laudanum ca să stâmpere durerea din inimă şi din gânduri, se felicita acum că, în sfârşit, era pe picioare, cu mâinile angajate într-o nouă aventură.

Era curioasă să vadă ce-o să iasă. Intenţiona să modeleze un vas simplu. O cană, bunăoară, pe care mai târziu ar putea s-o smălţuiască şi s-o decoreze. Brusc s-a simţit cuprinsă de un sentiment ciudat de surescitare.

A apăsat pedala de picior ca să învârtă roata, şi cu degetele mari – aşa cum o instruise în scurta lecţie Jocelyn Hulton – a început să scobească o gaură mică în lut. A surprins-o cât de uşor părea să fie. Dar curând, oricât se străduia să dea formă rotundă vasului, obiectul se *înclina* cu încăpăţânare spre stânga. În mod repetat, mâinile grijulii ale lui Emmeline au încurajat materia să ia forma dorită de ea, însă de fiecare dată materia refuza. Nu numai că era atrasă de gravitaţie spre stânga, dar începea să manifeste o ciudată îngustare a gâtului, ca şi când îşi dorea – fără vreun efort din partea olarului însuşi – să devină ulcior.

Emmeline a oprit roata, s-a dat în spate, a privit obiectul. Oare olarii experimentaţi trebuie să accepte uneori acest soi de revoltă a materialului lor, s-a întrebat ea, sau acum s-a întâmplat din cauza lipsei ei de îndemânare? Şi-a ridicat privirile când vuietul unui tunet a părut să zguduie casa din temelii. Potopul se întetea peste Chelsea. Emmeline a avut impresia că ploaia biciuitoare ar putea sparge luminatorul atelierului, lăsându-i preţioasele picturi şi pânze sub cerul liber. Şi într-adevăr, abia trecuseră câteva minute, că Emmeline a văzut cum apa îşi găsise o fisură prin sticlă şi acum picura, strop cu strop, pe obiectul pe jumătate format de pe roata olarului.

În timp ce urmărea acest proces, inima a început să-i bată nebunește, drept care ea s-a repezit la sticla albastră cu laudanum, bând din ea cu nesaţ. Acum i se părea limpede ce se întâmpla: natura însăşi nu privea cu bunăvoinţă vasul făcut de ea. Dorea altceva.

Emmeline a povestit întâmplarea cu roata olarului doar câtorva persoane, foarte puține, iar una dintre acestea era nepoata ei, Jane – căreia ea ajunsese să-i încredințeze multe dintre secretele vieții ei. Înainte să dezvăluie cum se încheia povestea, Emmeline i-a spus lui Jane:

— Oamenii sunt înclinați să nu-i dea crezare. Tu, draga mea Jane, îi vei da crezare, știu asta, pentru că noi două nu ne mințim una pe alta, dar alții lasă de înțeles că minții mele i se năzărea că vede ceva în plină transformare, și asta din pricină că mă tratam cu laudanum împotriva durerii și tristeții. Dar mie nu mi s-a năzărit. Tu poți să spui ceva mai aproape de adevăr, anume că am fost martoră la ceva fenomenal.

— Aha, a răspuns Jane, așa-mi place! De s-ar întâmpla mai multe lucruri fenomenale la Bath…

Jane stătea tolănită pe canapeaua din atelierul mătușii Emmeline, aranjându-și fustele confortabil în jurul ei, și deja se simțea captivată de ceea ce urma să audă. Jane știa că lumea duhnește îngrozitor a lucruri vechi, sfârșite. Zile urmau altor zile, la fel de plicticoase, fără nici un moment original sau entuziasmant care să-i stârnească pulsul. Dar acum, mătușa Emmeline – de departe cea mai deosebită și mai independentă persoană din familia Adeane – avea să dezvăluie ceva *nou*. Lui Jane îi venea s-o îmbrățișeze încă înainte ca ea să înceapă să povestească.

Emmeline, al cărei obicei de a bea laudanum începea să depășească limita despre care știa și ea că e cea înțeleaptă, a luat o gură din sticlă și apoi a început să măsoare camera în sus și-n jos. Ochii căprui, inteligenți ai lui Jane o urmăreau liniștiți, răbdători. Emmeline și-a trecut mâna peste frunte și, după ce și-a descris încercările de a face un vas în timp ce o furtună urla peste Chelsea, a început să înșiruie evenimentele care au urmat.

— S-au întâmplat în decursul unei ore, nu mai mult, a zis ea. Cu toate acestea, stăruie de-o viață în mintea mea. Cred că mi le voi aminti și când voi fi foarte bătrână.

— Ah, a spus Jane, eu încă n-am făcut nimic de care să-mi amintesc când voi fi foarte bătrână, dar sunt hotărâtă să îndrept acest lucru.

— Și o vei face, Jane. Viața ta va fi ceva cu totul deosebit. O știm cu toții. Tatăl tău chiar *se teme* pentru tine.

— Serios? Mă rog, n-am ce face în privința asta. Dar să lăsăm viitorul

meu deoparte, să ne întoarcem la povestea ta. Ard de nerăbdare să aflu ce s-a întâmplat…

— Ei bine, succesiunea a fost următoarea. Furtuna era în toi şi eu m-am dat în spate şi am lăsat apa să picure. Am privit cum, strop cu strop, apa care picura prin luminator a început să găurească lutul care, încet-încet, s-a turtit sub insistenţa apei. Ceea ce fusese rotund şi plin s-a năruit înăuntru, ca un balon golit de aer.

— Ai lăsat ploaia să-l transforme?

— Da. Am *dorit* ca ploaia să-l transforme. Şi ceea ce-am văzut, pe măsură ce obiectul se năruia – sau, cum ar spune unii, *ce-am ales să văd* –, a fost că ceea ce făcusem cu atâta nepricepere era un model al propriului meu pântec. Nu mai era greu de viaţă. Era plat şi gol. Şi bieţii embrioni ai copiilor care tânjiseră să fie aduşi la viaţă omenească înlăuntrul lui… ei unde erau? S-au prelins prin gâtlejul pântecului. Au dispărut în furtună!

— Of, a oftat Jane. Of!

— Dar ideea asta a stârnit un fel de cruzime în mine. Parcă eram sub puterea unei vrăji. Am văzut o altă mână lucrând, nu a mea. Am aşteptat până când „pântecul“ a rămas turtit şi fără formă pe roată, după care m-am repezit, am luat lutul mustind de apă şi, pe masa mea de lucru, m-am apucat să-l storc, să-l usuc cu o cârpă. Apoi, din acelaşi gogoloi de materie, am început să sculptez o siluetă. Voiam să fie frumoasă, aşa cum îmi imaginam că va fi frumos un copil procreat de mine. De multe ori am făcut desene şi portrete de copii şi prunci. Ştiam cum să potrivesc trăsăturile omeneşti pentru un efect plăcut. Dar n-am reuşit să fac asta cu lutul! Ceea ce mi-a ieşit a fost un mic homuncul gârbovit, un fel de golem în miniatură.

— Şi nu l-ai putut schimba? Să-l frământi şi s-o iei de la început?

— Am încercat. Am tot încercat. Dar oricât se străduiau mâinile mele să-l frământe şi iar să-l frământe, nu căpăta nici o formă omenească demnă de admirat. Ieşea diform – cocoşat, aplecat, cu mădulare groase, un cap mult prea mare şi o faţă tristă. Eu am continuat să lucrez, ploaia s-a oprit, dar eram frântă de oboseală. Mi-am amintit de evocarea terifiantă a lui Mary Shelley[8] despre naşterea monstrului lui Frankenstein. Eram şocată de ce făcusem. Am apucat golemul şi l-am aruncat în tăciunii încinşi ai focului.

Emmeline s-a oprit din povestit, s-a apropiat de Jane şi s-a aşezat la

picioarele ei. A mai luat o gură de laudanum, i-a oferit sticla lui Jane, care a luat și ea o gură. Nici una n-a scos nici un cuvânt. Jane a simțit mângâierea instantanee a băuturii pătrunzându-i în sânge. A luat mâna mătușii într-a sa și a strâns-o cu blândețe. Știa că povestea nu se sfârșise.

După o vreme petrecută în tăcere, Emmeline a continuat:

— M-am dus în camera mea și m-am culcat. Am adormit și nu m-am mai trezit până dimineața. Și când m-am trezit, mi-am amintit ce se întâmplase, m-am ridicat din pat și m-am dus să mă uit la cenușă. Mă așteptam să nu mai văd urmă de golem, mă gândeam că se făcuse scrum, dar bineînțeles că nu se făcuse scrum. Era doar ars, ca și când ar fi fost pus în cuptorul unui olar. Am luat o cârpă curată, am înfășurat în ea obiectul și l-am pus în poală. L-am frecat, l-am curățat de cenușă. Se întărise, era sfărâmicios și crăpat ici și colo, dar eu l-am strâns în brațe. Am simțit că mi-e drag.

— Drag? Când l-ai făcut, te-a îngrozit, iar acum simțeai că ți-e drag?

— Da. Și în sentimentul acela de iubire am resimțit multă consolare. Fusesem atât de nefericită – să-mi pierd pruncii nenăscuți și apoi să-mi pierd iubitul. Și ceva din acea tristețe… am simțit cum mă părăsește. M-am simțit în stare să merg mai departe cu viața mea, cu munca.

Emmeline s-a ridicat și a început să se plimbe prin cameră dintr-o parte în alta. Ochii lui Jane o urmăreau: se îndepărta de canapea, se apropia de fereastră și de acolo se întorcea la sticla cu laudanum.

— Ăsta e sfârșitul poveștii, a zis Emmeline. Cândva, îmi ziceam că trebuie să fi fost ceva magic, ceva supranatural, dar acum înțeleg că a fost doar o *serie de evenimente* care au dus brusc la un sfârșit. Și ți-am spus-o doar ca să-mi accentuez credința că mințile noastre pot fi consolate de cele mai ciudate lucruri. Și am mai învățat că nu putem modela lumea după plăcerile pe care societatea le decide a fi potrivite pentru noi. Trebuie să fim nonconformiști în bucuriile noastre și să le căutăm oriunde putem.

— Așa gândesc și eu, a spus Jane. Mai ai micul golem, mătușă Emmeline?

— Da. Îl țin într-o cutie de pantofi veche, din lemn, seamănă la formă cu un coșciug. Şi acum, când mă uit la golem, sunt cuprinsă de tandrețe față de el.

Povestea aceasta Emmeline i-o spusese nepoatei ei cu câțiva ani în urmă,

dar Jane n-a uitat-o niciodată. Compasiunea resimțită față de mătușa ei, precum și admirația pentru talentul acesteia o făcuseră pe Jane să simtă că Emmeline ar putea fi persoana care s-o călăuzească spre viitorul excepțional la care visa ea. Iar acum, din pricina – o pricină supărătoare – cererii în căsătorie formulate de Valentine Ross, se găsea într-un tren tras de o locomotivă cu aburi, în drum spre Londra. În timp ce câmpiile comitatelor Wiltshire și Hampshire se desfășurau în dreptul ferestrei, Jane dădu uitării toate gândurile legate de Ross și se lăsă cuprinsă de bucuria de a fi dusă atât de repede spre Emmeline.

---

6. Anne Louise Germaine de Staël-Holstein (1766–1817), cunoscută mai ales ca Madame de Staël, scriitoare elveţiană de limbă franceză, care a influenţat gusturile literare în Europa, la cumpăna dintre secolele XVIII și XIX.

7. Sir Thomas Lawrence (1769–1830), unul dintre cei mai importanți portretiști englezi și al patrulea preşedinte al Academiei Regale de Artă.

8. Mary Shelley (Mary Wollstonecraft Godwin 1797–1851), scriitoare britanică (autoarea romanului gotic *Frankenstein sau Prometeul modern*), autoare de piese de teatru, eseistă, biografă și editoare a operelor soțului ei, poetul romantic și filozoful Percy Bysshe Shelley.

Cocoș de munte

După plecarea lui Jane, Valentine Ross și-a luat obiceiul să se scoale foarte devreme, să tragă pe el ce haine găsea la îndemână, să-și înfășoare o eșarfă în jurul gâtului și să plece de acasă în aerul rece al dimineții, încă înainte să răsară soarele. Uneori, strada era pudrată cu zăpadă. Alteori, vântul era atât de puternic, încât îi sufla în față frunzele de pe jos. Dar erau lucruri pe care Ross doar le remarca, nu le și simțea intens. Să vină iarna, gândea el. Să cadă zăpada și să cuprindă orașul într-un val de tăcere. Totul să se simtă înăbușit și înfășat strâns, așa cum este inima mea.

Cel mai mult îi plăcea să urce dealul Beacon și să hălăduiască pe pajiștile acoperite de iarbă ce duceau spre satul Charlcombe. Când urca, își simțea plămânii plângându-se, dar se forța să grăbească pasul, ca pentru a-și pune la încercare trupul, chiar vrând ca acesta să nu reușească și să se prăbușea scă. Dar nu cădea. Unul dintre darurile pe care crezuse că i le oferă lui Jane era puterea trupului. În cabinetul lui de chirurgie, putea, dacă era nevoie, să-și ridice pacienții pe masa de examinare. Puterea mâinilor și cunoașterea fină a scheletului uman îi permiteau să fixeze oasele iute și eficient. Cât despre vitalitatea lui ca amant, fetele care lucrau în cămărușele dosnice de la Taverna Gâtului de pe Avon Street, loc pe care Ross îl vizita ocazional, îl porecliseră sir Șapte Vieți, și el era destul de vanitos să se simtă mândru de poreclă.

Atât de adesea și-a imaginat cum îi va oferi lui Jane acest dar al forței lui, încât era aproape imposibil să accepte că ea n-o va simți niciodată. Voia să-i spună: „Lasă-mă să-ți arăt cu câtă îndemânare te pot iubi. Apoi hotărăște singură dacă vrei să te măriți cu mine sau nu. Ca să mă alungi înainte să mă dăruiesc ție nu e rezonabil și nici corect…“

Dar bineînțeles că asemenea cuvinte nu puteau fi rostite. Jane îl refuzase

și acum el trebuia să găsească în sine puterea să-i întoarcă spatele și să-și imagineze un viitor diferit. Dar unde și cum să găsească acel viitor? Asta spera în zadar Ross să-i dezvăluie plimbările lui din dimineţile reci. Însă, în timp ce-și împingea trupul spre un ritm tot mai rapid, era conștient de goliciunea îngrozitoare a minții lui. Bănuia că în vreun cotlon al creierului or fi sclipind niscaiva gânduri, dar el nu reușea, de fapt, să le *gândească*. Se întreba dacă acest gol e un preludiu al nebuniei, sau al colapsului trupesc.

De obicei, când ajungea în vârful dealului, se oprea și privea în vale. Perspectiva ce se deschidea în fața ochilor încă trezea în el o urmă de mirare. Vedea acolo *rânduiala* orașului care crescuse cu vremea, pe măsură ce apăreau noi străzi și piațete. Observând cum se redefinise Bath pe măsură ce trecuseră anii și nu rămăsese înțepenit în trecut, a început să se întrebe dacă el, un cetățean al acestui loc liniștit, ar putea reuși să schimbe ceva în sine. Dar se temea că acea goliciune în mintea lui, acel vid al negândirii, va împiedica o atare încercare.

Într-o bună dimineață la sfârșitul lui noiembrie, Ross străbătea întinderea ce ducea de pe deal spre Charlcombe. Iarba era acoperită cu o crustă fină de gheață formată în noaptea ce trecuse. Urcat pe bolta albastră, soarele dădea pajiștii o neașteptată splendoare diamantină. Ross se opri și privi îndelung, până când sclipirile îi împăienjeniră ochii. Deodată, zări cu coada ochiului o pasăre extraordinară, al cărei penaj negru și verde ieșea în evidență pe întinderea albă. Ca și el, stătea aproape nemișcată, părând să înregistreze scena tăcută cu deplină atenție.

Era un cocoș-de-munte, marele gotcan, *tetrao urogallus*, o pasăre extrem de rară, aproape nevăzută în Anglia, dar care, cu ani în urmă, în decursul unei vizite în Scoția, într-atât îl vrăjise pe Edmund, fratele lui mai mic, grație culorilor și aspectului ei, încât din acea zi Edmund s-a hotărât să-și dedice viața profesiei de naturalist. Lui Ross îi veniră brusc în minte alte câmpuri, pajiști și garduri vii, unde el și Edmund, pe când erau copii în Wiltshire și mereu urmând instrucţiunile lui Edmund, își petreceau zilele strângând plante și insecte, și punând capcane pentru animale mici și păsări.

În timp ce el și cocoșul stăteau nemișcați în lumina soarelui, Ross își aminti cu pregnanță felul în care râdea Edmund – astfel își exprima el bucuria pură când ochii lui zăreau ceva: o orhidee rară, o viperă făcută

colac pe o piatră caldă, o acvilă zburând pe deasupra copacilor, ceva ce puțini oameni vedeau vreodată, dar care lui i se păreau la fel de magnifice ca artificiile din decembrie, din Sydney Gardens, la fel de tulburătoare precum muzica lui Mozart.

Edmund își dorea să aibă și să păstreze tot ceea ce el și fratele lui găseau, încât curând camera lor se umpluse de tăblii mari de plută agățate peste tot, pe care erau prinse meticulos în ace exemplare de gândaci, păianjeni, fluturi de molii și fluturi colorați, iar între paginile cărților lui fuseseră puse la presat frunze de ferigă, fire de iarbă și flori de câmp.

În pivnița de vinuri a tatălui lor, Edmund își instalase o masă de disecție și acolo a studiat el anatomia nevăstuicilor, hermelinelor, broaștelor, șopârlelor și păsărilor pe care el și Valentine reușiseră să le prindă în capcană sau să le împuște cu pușca tatălui. A desenat aripi, cozi, boturi, organe interne, labe și ochi, și a deprins de unul singur dificila artă a taxidermiei, pentru a putea continua studierea anatomiei animalelor mult timp după moartea lor.

Nu departe de locul unde se oprise Ross acum era un stejar căzut. Nevrând să sperie cocoșul, el se îndreptă încet spre trunchiul cu pricina și se așeză. Fără doar și poate, pasărea era frumoasă, cu pieptul de un verde strălucitor și scăpărarea roșie deasupra ochiului – frumusețea-i fiind sporită întru câtva de faptul că aceste păsări dispăruseră ca specie din Anglia și fuseseră reintroduse doar în urmă cu câțiva ani de proprietari de pământ care doreau, în primul rând, să se distreze vânându-le –, dar vederea ei îi adusese lui Ross în fața ochilor imagini dragi cu fratele lui mai mic. Văzu silueta lui Edmund, înaltă, slăbănoagă, alergând pe o alee, înarmat cu plasa de prins fluturi, îi văzu părul blond zburlit de vânt. Îi văzu mâinile grijulii și sigure prinzând gândacii pe tăblia de plută. Îi auzi strigătele de bucurie.

Edmund era plecat de un an întreg, cu misiunea de a studia flora și fauna insulelor din Arhipelagul Malaysian – urmându-și astfel eroul, pe Alfred Russel Wallace[9]. Tânărul se îndoia că-și putea face un nume glorios doar prin colecții, fără nici o teorie revoluționară despre evoluție, cu care să uimească lumea științifică, dar îi spusese lui Valentine că în sufletul lui tânjea după această aventură.

Edmund Ross era convins că avea o adevărată chemare spre studiul

botanicii și zoologiei și spera să descopere măcar niște specii noi în Borneo sau Celebes[10], care nu fuseseră niciodată catalogate. Spera să găsească și să expedieze „specimene viabile, care să arate varietatea inimaginabilă a regiunii“, pe adresele grădinilor botanice regale din Kew și a domnului Richard Owen, șeful Departamentului de istorie naturală de la British Museum. Își găsise un agent, pe domnul Stephen Chancellor, care l-a învățat cum se păstrează pieile animalelor și insectele în recipiente umplute cu alcool și care avea să aibă grijă ca, odată ce acestea vor fi fost aduse în Anglia, să ajungă la destinație. Chancellor i-a spus că avea să plătească el însuși o treime din banii oferiți de instituțiile londoneze „pentru munca și efortul uriaș“, și în plus i-a promis lui Edmund și prețuri bune, dacă specimenele lui vor fi „de prim rang și deloc alterate“.

Edmund Ross studiase intens *Ilustrațiile genurilor linneane ale insectelor*, semnate de William Wood[11] și apărute în 1821, fiind el însuși un bun desenator. Scrisorile lui ocazionale către Valentine, dimpreună cu recipientele cu specimene expediate cu ambarcațiuni încete ce făceau curse între Sarawak și Singapore, unde așteptau pentru vapoarele comerciale cu destinația Anglia, cuprindeau și desene minunate cu fluturi, scorpioni, lipitori, gândaci, lilieci, fluturi de molii, chilopode și omizi. Una din scrisori descria aproape cu venerație cum a urcat Edmund pe muntele Ophir, în Borneo. „Aici“, zicea scrisoarea, „unde norii joși umezesc atât de tare văzduhul, că îți vine greu să respiri, am găsit adevărate minuni, inclusiv o plantă-ulcior care se hrănește din colecția de insecte înecate în ea.“

Dar o scrisoare recentă, din septembrie, îl localiza la Kuching, „unde“, scria Edmund, „am fost nevoit să renunț la intenția mea de a călători în insulele Aru,[12] unde Wallace a descoperit păsările paradisului, din pricină că m-am îmbolnăvit de malarie. Zac într-un hamac, transpir și gem. Într-o noapte, m-am trezit și am văzut un șobolan care îmi lingea sudoarea sărată de pe tălpi“.

Deși era îngrijorat din pricina fratelui său, Valentine Ross se consola cu gândul că, la vremea la care scrisoarea ajunsese în mâinile lui, Edmund s-o fi vindecat. Acum însă, cuprins deodată de-un fior, înțelese că poate lucrurile nu stăteau chiar așa. În fața ochilor îi apăru imaginea fratelui său zăcând în întuneric, în cine știe ce șandrama înfiorătoare, cu un acoperiș de

frunze şi noroi, agonizând din pricina febrei, dizenteriei şi setei, neîngrijit de nici o mână omenească. În clipa următoare, mintea lui Ross, atât de cufundată în întuneric în plimbările lui matinale, luă o hotărâre: trebuia să părăsească Anglia fără întârziere. Cum-necum – n-avea nici o idee cum să facă asta –, trebuia să străbată jumătate de lume până în Borneo, ca să-i salveze viaţa lui Edmund.

I-o mai salvase o dată.

În internatul violent, rece, unde fuseseră amândoi, colegii de dormitor ai lui Edmund, protestând categoric împotriva faptului că Edmund ţinea sub pat cutii pline cu pământ, frunze, viermi şi insecte vii, puseseră într-o zi mâna pe acestea, răsturnaseră conţinutul de la o fereastră înaltă şi se pregăteau să-l lanseze şi pe Edmund în gol, ţinându-l atârnat de picioare cu mâinile lor ticăloase.

Auzindu-i ţipetele, Valentine se repezise în dormitor, realizase imediat ce urma să se întâmple cu fratele lui, se repezise la cel mai mătăhălos dintre adversarii lui Edmund, îl ridicase în braţe, fără să se clatine sau să ezite, îl dusese la altă fereastră deschisă şi-i scosese băiatului capul şi umerii pe geam afară, anunţând că avea să-l arunce „cu totul“ dacă nu i se dă drumul lui Edmund. Spre satisfacţia lui, Valentine văzuse panica instantanee care căscase gurile colegilor de dormitor, aşa că îşi mai împinsese puţin captivul peste pervaz, încât acum ţipetele acestuia se împleteau cu ale lui Edmund.

Câteva clipe mai târziu, Edmund se afla din nou lângă patul lui, alb de spaimă şi pus pe plâns din pricină că-şi pierduse colecţia de insecte, însă teafăr şi nevătămat. Valentine şi-a tras victima înapoi în încăpere şi a trântit-o pe podea, văzând, cu uimire, că băiatul nu-şi mai putea controla vezica urinară. Dându-şi brusc seama de *forţa* pe care o avea, de propria putere, Valentine a fost cuprins de o tulburare cum nu mai cunoscuse până atunci. Cu voce înecată de surescitare, le-a spus:

— Dacă vă mai atingeţi vreodată de fratele meu, vă trimit pe toţi la infirmerie până la sfârşitul semestrului.

Cocoşul-de-munte încă se plimba pe întinderea de iarbă. Prezenţa omului nu speriase pasărea, fapt care a fost luat de Ross ca un semn că spiritul lui Edmund contempla calm ideea improbabilă ca fratele lui să-şi facă brusc apariţia lângă el, în Kuching.

Dar Ross lăsă să-i scape un oftat lung, exasperat. Își dădea seama că planul era fără noimă. Edmund știa, desigur – ca și el, de altfel –, că o asemenea călătorie spre insule necunoscute, spre întunecimea verde a mlaștinilor și a junglelor, îi stârneau cele mai cumplite și mai inimaginabile spaime. Valentine Ross era un om căruia îi plăcea ordinea. Dedicarea lui față de profesia de doctor se născuse din ideea că principala sarcină a medicului este aceea de a identifica natura „dezordinii“ de care suferă pacientul și de a face orice-i stă în putință pentru a reface armonia trupului și minții. A călători într-o regiune a lumii unde până și clima părea făcută să-i îmbolnăvească pe oameni, unde copacii se înghesuiau pe cer, unde furnicile năvăleau din solul pădurii în orice spațiu locuit de oameni, unde lipitorile puteau să-și sfredelească drum în venele și arterele trupului, era ceva peste puterile lui, încât acum se întrebă cum de-i venise o asemenea idee.

Cocoșul își luă zborul și se pierdu printre pini, iar Ross rămase cu sentimentul singurătății absolute, nemaiavând la ce să se uite pe întinderea pajiștii. Îl inundă o disperare intensă când se gândi la propriile neajunsuri. Jane Adeane, adoratul lui „Înger Alb“, îl scrutase de la înălțimea ei colosală, nesatisfăcută de ce vedea. Apoi el căutase în sine, fără succes, curajul să străbată oceane ca să salveze viața fratelui său. Ce Dumnezeu avea să se aleagă de un asemenea bărbat laș și plin de cusururi?

---

9. Alfred Russel Wallace (1823–1913), naturalist, explorator, geograf, antropolog, biolog și ilustrator britanic, membru al Societății Regale.

10. Celebes – vechea denumire a insulei Sulawesi.

11. William Wood (1774–1857), chirurg, zoolog și entomolog englez.

12. Insulele Aru – un arhipelag de aprox. nouăzeci și cinci de insule în estul Indoneziei.

Rajah

În Borneo, situaţia nu mai era chiar aşa cum o credea Valentine Ross. Revenindu-şi încet de pe urma malariei, Edmund Ross nu bolea în „şandramaua înfiorătoare“ pe care şi-o imaginase cu atâta limpezime fratele lui, ci fusese adus în casa impozantă, cu o intrare principală înaltă, ce aparţinea lui sir Ralph Savage, care se autointitula Rajahul Teritoriilor Sadong de Sud.

Aici, tânărul zăcea în aşternuturi de in curate. La ordinul lui sir Ralph, servitori chinezi îi aduceau lui Edmund apă proaspătă de la o fântână din grădină, boluri cu orez vâscos şi o poţiune făcută din „scoarţa iezuitului“[13], amară, şi din melasă, pentru care însuşi rajahul garanta că-i un leac ce previne moartea din pricina malariei.

Pe Edmund, febra îl chinuia şi în somn. Din când în când, sir Ralph intra în camera lui şi-l privea. Era palid din pricina bolii, cu mâinile cu degete lungi odihnindu-i pe piept, cu păr murdar, încâlcit, parcă avea ghimpi pe cap – privindu-l pe Edmund Ross, lui sir Ralph nu-i venea în minte alt chip mai asemănător cu al acestuia decât cel al lui Isus Cristos, o asemănare ciudată ce stârnea în sufletul rajahului sentimente complicate, de admiraţie şi alean. Dorea ca Edmund să se trezească un timp mai îndelungat, nu numai cât să soarbă poţiunea cu chinină, ci şi ca să înceapă să stea de vorbă împreună.

La vremea aceea, existau mulţi rajahi în Borneo. Inimile lor băteau după ceasul european şi se purtau ca nişte cârmuitori peste populaţiile băştinaşe: malaysieni, arabi, malanauşi, daiaci, buginezi, şi un contingent puţin numeros de chinezi truditori. Unul din aceşti rajahi a stârnit un război teribil în 1863, aţâţând două triburi unul împotriva celuilalt, aparent doar ca să-şi afirme puterea de a provoca vărsare de sânge şi sacrificii umane, ca şi când ăsta era singurul lui scop.

Dar rajahii erau foarte diferiţi în felul în care îi tratau pe cei care munceau în fiefurile lor. Cei mai mulţi erau incompetenţi, manifestau o cruzime inutilă născută din teamă, şi, adeseori, spre propria lor mirare, nu constatau nici o schimbare în bine în calitatea vieţii celor din jurul lor, fără să înţeleagă faptul că, dacă şi-ar trata supuşii cu mai multă consideraţie, ar putea să înceapă să îmbunătăţească lucrurile în partea aceea de lume.

Totuşi, sir Ralph Savage[14] – în ciuda terorii sugerate de numele lui – nu era chiar genul acesta leneş şi necugetat. El vedea că, dacă vor, rajahii şi sultanii pot să aducă fericire şi prosperitate celor pe care susţineau că îi cârmuiesc, cu condiţia să se abţină să impună biruri malaysienilor, şi chiar reuşea să-şi imagineze unde s-ar putea găsi fericirea asta. Sir Ralph era un bărbat căruia îi plăcea la nebunie să trăiască, un bărbat care descoperea frumuseţea în lucruri pe care alţii nici măcar nu le vedeau, şi care, în ciuda apetiturilor lui copleşitoare, credea că Isus Cristos veghează asupra lui şi îi va dărui, cumva, mântuirea eternă, numai să facă el ceva bun în lume.

Crescut în India, fusese trimis de bogatul lui tată la Oxford, unde studiase teologia. I-a plăcut să studieze, dar a stat la Oxford numai un an, înainte să decidă că întunericul din Anglia îl ucide încet-încet. Aşa că s-a întors pe subcontinent şi s-a înrolat în Honourable East India Company Army[15], din care a fost scos în şuturi după numai şapte luni, pentru „acte de indecenţă grosolană repetate şi inacceptabile“.

Fără să se căiască, cu inima încă clocotind de ambiţie nedefinită, şi-a încărcat o goeletă frumoasă cu toate cele trebuincioase şi a ridicat ancora, străbătând apele Oceanului Indian înspre sud-est, în căutare de aventuri, putere, nirvana sexuală şi oportunitatea de a practica filantropia. După moartea tatălui său, era acum în posesia unui titlu de baronet şi a unei averi colosale care, socotea el, îl putea ajuta să obţină un regat în sălbaticul şi romanticul Orient.

Pentru a ajunge la regatul ăsta, s-a adresat sultanului din Brunei, care pretindea că e cârmuitorul de la distanţă asupra întregii peninsule. Era un lucru cunoscut că sultanul dăruia teritorii în schimbul favorurilor, iar sir Ralph s-a prezentat drept un om care ar face orice i s-ar cere. Ceea ce nu era cu totul adevărat. Credea în cea de-a Şasea Poruncă. Nu-i plăcea să omoare oameni. Când sultanul i-a poruncit să-i dea o mână de ajutor ca să înăbuşe o

răscoală locală a daiacilor, el a simţit că ezită. Însă visul lui de a-şi avea propriul fief nu-i dădea pace. Singurul mod în care îşi putea închipui fericirea personală era să se trezească în fiecare dimineaţă şi să-şi admire propria felie de lume. Astfel că a reuşit să strângă în jurul lui un grup de malaysieni înnebuniţi după luptele de cocoşi, pe care i-a plătit ca să uite de sportul lor sângeros atâta timp cât era necesar să-i pună cu botul pe labe pe răsculaţii vânători-de-capete şi să aşeze la picioarele sultanului un coş plin cu ţeste de daiaci.

Multă vreme l-a urmărit pe sir Ralph gândul că finanţase acel episod sângeros, dar sultanul a fost încântat că scăpase de daiaci. A înşirat scăfârliile pe o frânghie într-un crâng de pini mediteraneeni şi a urmărit cu interes viteza cu care carnea se cocea şi se scurgea de pe oase. Acest măcel asupra „duşmanilor“ lui, dimpreună cu favorurile sexuale croite după nevoile imaginaţiei lui l-au impresionat pe sultan suficient ca să-l împroprietărească pe sir Ralph cu o parcelă substanţială în Sarawak, irigată de râul Sadong.

Acum, rajahul a proiectat o casă impunătoare nu departe de Kuching. Folosind mână de lucru malaysiană şi chineză, pe care o plătea cu bobiţe de argint minuscule, a urmărit-o cum creşte – uluitor de albă, asemenea unui aisberg înălţându-se din valurile oceanului pe fundalul verde, impenetrabil, al pădurii tropicale. Se gândea la ea ca la un obiect de mare frumuseţe, un templu al civilizaţiei într-o lume haotică. În grădini a plantat flori de canna purpurii, orhidee, bananieri, crânguri de bambuşi şi cocotieri, curmali, înconjuraţi de pajişti englezeşti îngrijite ca la carte. A construit o colivie mare şi a trimis malaysieni din partea locului să prindă în capcane cazuari, tucani, sturzi cu glugă şi păsări-umbrelă, ale căror chemări exotice şi penaj luxuriant îi întăreau convingerea că viaţa aici, în Sarawak, era menită să capteze tot ce era extraordinar sub bolta lui Dumnezeu.

În ciuda dorinţelor lui extravagante, sir Ralph Savage n-avea o fire meschină, încât nici nu s-a instalat bine sub acoperişul colosal, împreună cu Leon, servitorul malaysian preferat, că şi-a şi îndreptat gândul spre acte filantropice. Pentru sir Ralph, Leon era un bărbat remarcabil, cineva care cunoştea aleanurile şi visurile insulei Borneo mult mai bine decât avea să le înţeleagă vreodată rajahul englez. În nopţile toride, ţinându-l pe Leon în

îmbrăţişarea lui, îl întreba:

— Ce e de făcut aici, Leon? Cum să îmbunătăţesc eu ceea ce ne-a dat Creatorul?

Îi spunea iubitului că voia să rămână în istorie drept cel care „a făcut posibilă fericirea“.

Leon l-a sfătuit să înceapă să construiască un drum.

— Un drum spre ce? a vrut să ştie sir Ralph.

— Sir Raff, în Sarawak nu e „*spre ce*“. E numai natură. Oamenii încep; natura termină.

— Atunci, care-i rostul drumului?

— Rostul la drum e că *încearcă să fie*.

Sir Ralph i-a mângâiat părul des şi unsuros. Deoarece îi plăcuse răspunsul şi n-avea de gând să se ia la harţă cu iubitul lui, şi pentru că era îndrăgostit până peste urechi de Leon şi nu voia să-i refuze nimic din ce era rezonabil, s-a apucat imediat de schiţat drumul.

A anunţat că avea să se numească Drumul Savage. Trebuia găsită o cantitate teribil de mare de piatră ce urma să fie făcută fărâme-fărâmiţe, pentru fundament. Piatra tăiată din zona deluroasă de către muncitori chinezi conferea drumului o stabilitate impresionantă, şi când sir Ralph, mândru nevoie mare, i-a arătat lui Leon mormanul de piatră, servitorul i-a răspuns:

— Alb şi vânjos, domn rajah – ca tine şi Imperiul Britanic!

Şi a izbucnit într-un hohot de râs nestăvilit.

Lui sir Ralph nu-i păsa că era tachinat de Leon, însă când echipa chineză a drumului l-a informat că nu era nimic de găsit pentru suprafaţă, în afară de pământ bătătorit sub tălpi şi gresie sfărâmată, a înţeles pe loc că atunci când aveau să cadă teribilele ploi, Drumul Savage va părea că-şi trimite afluenţi în pădure. Ceea ce-l arunca pe sir Ralph într-o stare de disperare. Voia să fie mândru de drumul lui. Apetitul lui pentru mari împliniri în viaţă îi era neţărmurit, dar suferea când ceea ce întrezărise în minte era zădărnicit de o meteahnă neaşteptată. După fiecare ploaie potopitoare, el o apuca pe drum la vale, trecea de noile aşezări pe care le construia de o parte şi de alta a acestuia: trecea de copiii malaysieni care se jucau în mâl, de mica îngrăditură unde aveau loc luptele de cocoşi la lumina focului şi a lunii, şi

observa cât pământ fusese spălat de ape.

Era o apariţie ciudată – îmbrăcat într-o robă de in şifonată, cu părul cărunt legat cu o panglică de mătase, încălţat cu cizme din piele sustrase din magazia armatei Companiei Indiilor de Est, se oprea în mijlocul Drumului Savage şi blestema cerul. Copilaşii malaysieni râdeau de el. Femeile malaysiene îşi ascundeau râsetele în dosul eşarfelor fine. Dar lui sir Ralph nu-i păsa dacă oamenii îl socotesc caraghios ori ridicol; spera doar să nu-l considere crud. El însuşi îndurase destulă cruzime din partea camarazilor de armată, încât să-şi dorească o lume în care cruzimea să nu existe. Uneori îngenunchea în noroi şi se ruga dragului său Isus, să trimită ploaie în cantităţi mai modeste, ca să-l ajute astfel să pună pământul spălat de ape acolo unde trebuia să fie, adică pe ceea ce el uneori numea „şoseaua lui providenţială“. Dar ploaia în Sarawak n-avea stavilă.

Mai era ceva ce-l preocupa. Leon îl avertizase că Drumul Savage nu va avea o destinaţie adevărată; ducea doar până la marginea pământului despre care sir Ralph zicea că-l are în stăpânire, şi acolo se oprea, lucru pe care el trebuia să-l accepte. Dar unde se oprea drumul pădurea se înălţa cu toată întunecimea ei, ceea ce-i provoca o spaimă care-i oprea respiraţia în piept. Sir Ralph auzea şi vedea intenţia pădurii: seminţe căzeau în cascadă de pe crengi, ca să se înfigă în pământ, liane se întindeau spre pământ, rădăcini trimiteau tentacule în pietrele crăpate, vântul din rămurişul înalt sufla totul spre capătul drumului, unde umbrele copacilor deja se lăţeau peste el într-o maree neliniştită. Când sir Ralph i s-a plâns lui Leon că jungla e duşmanul lui, a fost surprins de răspunsul lui Leon:

— Nu, sir Raff, prietenul meu. Nu fi tăntălău! Jungla e leagănul tuturor lucrurilor.

După multe zile de sorbit doctoria amară făcută din scoarţă de copac şi de înghiţit cu de-a sila câteva linguri de orez, Edmund Ross părea suficient de întremat ca să fie dus la o cadă de tablă, unde se cufundă în apă caldă şi doi băieţi malaysieni îl spălară. Nările i se umplură cu aroma săpunului carbolic. Părul vâlvoi, ţepos, fu şi el spălat şi pieptănat.

Edmund începu să se uite în jur, la decorul opulent: mobilă de abanos făcută în China, perdele de muselină fină la ferestre, covoare indiene, statui de jad, fotolii confortabile, capitonate, tapisate cu brocard, candelabre de

aur care n-ar fi arătat nelalocul lor în sufrageria Reginei Victoria. Pricepând că aceste obiecte, mai corect spus, cel care le strânsese în jurul său îi salvase viața, Edmund se simți copleșit de gratitudine și-l podidi plânsul. Servitorii se retraseră în tăcere, lăsându-l pe Edmund singur în baie, scuturat de hohote de plâns.

Ca să se stăpânească, își studie picioarele și observă cât erau de emaciate, ai fi zis că-s țurloaie de om bătrân, și deodată tresări când auzi o voce foarte aproape de el, care-l întrebă într-o engleză aristocratică:

— Să presupun că știi să citești?

Pe marginea căzii fusese pus un prosop – Edmund se întinse după el și-și șterse ochii. Așezat pe un scaun lăcuit se afla sir Ralph Savage.

În aceeași clipă, Edmund își aminti că văzuse această persoană o dată sau de două ori, stând lângă patul lui de suferință și privindu-l cu îngrijorare tandră. Acum, omul își puse o mână mângâietoare pe părul lui umed.

— Am întrebat, spuse el, deoarece acesta este singurul lucru care lipsește din viața mea: cineva care să-mi poată citi, într-o engleză fără cusur, de preferat din Noul Testament. Ai fi pregătit să faci așa ceva?

— Da, răspunde Edmund.

— O, păi e foarte, foarte consolator pentru mine. Nu-ți poți închipui ce dor îmi este să aud din nou versetele acelea, rostite cu simțire. În Sarawak sunt misionari, dar vocile lor sunt prea zgomotoase și inimile prea reci. Ei mă evită pe mine, eu îi evit pe ei. Mie îmi plac băieții tineri, iar inșii aceștia pretind că mă disprețuiesc din pricina acestui lucru și țin să mă informeze că sunt damnat în ochii lui Isus. Dar ei greșesc. Am vorbit de multe ori cu Isus și știu că el mă înțelege, dată fiind marea lui iubire pentru Sfântul Ioan. Și am impresia că dumneata n-o să mă disprețuiești. Mi s-a spus că umbli după fluturi. Prin urmare, mintea trebuie să-ți fie deschisă și atentă la tot ce există sub soare.

Edmund îl privi mai atent. Văzu un obraz fără vârstă, bronzat și ridat nițel de soarele tropical, cu păr des, lung până la umeri, și ochi de un albastru uluitor – îi amintea de fratele lui, Valentine. Buze subțiri, dar senzuale. La o ureche se legăna o minunată piesă de fildeș gravat, o podoabă care îi dădea un aer de pirat. Oare individul îl ținea cumva captiv în locuința lui excentrică? se întrebă Edmund Ross deodată, o posibilitate

care-l sperie preț de o clipă, însă știa și că e prea slăbit să se împotrivească în vreun fel captivității. Unde pui că era viu, după ce, cu numai câteva săptămâni în urmă, fusese la un pas de moarte într-o colibă șubredă, acoperită cu frunze. Indiferent ce avea să i se întâmple aici, el avea să se supună.

Seara acelei zile îi găsi pe sir Ralph Savage și Edmund Ross, acum îmbrăcat în haine prea largi pentru trupul lui împuținat de boală, șezând pe verandă, mâncând somn cu cartofi dulci, și bând *arak*[16], în vreme ce în jurul lor sute de licurici luceau în întuneric.

Nu departe de ei, Leon stătea ciucit în umbrele serii. Sir Ralph părea să nu-i acorde nici o atenție, iar silueta ghemuită era atât de nemișcată, fără să facă vreun zgomot, încât Edmund aproape că uită că Leon e acolo. Dar după o vreme sir Ralph se întoarse spre acesta și-l rugă să aducă o lampă cu gaz pentru masă, iar Leon se ridică în picioare și intră tăcut în casă.

Profitând de plecarea lui, sir Ralph spuse:

— Pe Leon îl plătesc cu monede mici de argint. Dacă rămâne cu mine, într-o bună zi va fi bogat. Singura condiție e să fie la dispoziția mea zi și noapte. E foarte deștept și atrăgător. Și are cel mai mătăsos cur din Borneo. Sper că nu te șochez spunând asta.

— Nu, zise Edmund.

Sir Ralph ridică paharul cu *arak* și-l dădu pe gât.

— Bărbații trebuie să discute chestii din astea, spuse el. Trebuie să vorbim despre tot ce sufletele noastre tânjesc să mărturisească. Trebuie să vorbim despre tot ce există pe lume, și să vorbim deschis. Asta e filozofia mea. Ești oare dispus să mi-o spui pe a ta?

Edmund zâmbi, dar cum veranda era cufundată în beznă, sir Ralph nu putea să-i vadă zâmbetul.

— M-am născut în Wiltshire, spuse Edmund. Am fost educat să fiu supus și tăcut, și să-mi păstrez corpul în asemenea stare încât într-o bună zi să pot deveni un slujitor al Bisericii, așa cum se aștepta din partea mea. Dar, când încă eram băietan, am descoperit lumea insectelor și a florilor. Și lumea aceea mi s-a părut de atunci încoace un colț mic de paradis.

— Dacă ai descoperit paradisul în Wiltshire, de ce-ai mai venit aici?

— Pentru că am vrut să mă pun la încercare – să văd dacă aș putea

supraviețui într-o lume nefamiliară. Și am încercat să merg pe urmele domnului Wallace. Eu, unul, caut să trimit în Anglia rarități, să-i fac pe oameni să se minuneze.

— Foarte bine, zise sir Ralph. Englezii cam aleargă după minuni, așa am impresia. Eu, unul, cred că, dacă nu mai avem de ce ne minuna în viață, începem să murim.

---

13. *Jesuit's bark* – o denumire pentru scoarța arborelui de chinină.

14. *Savage* – „sălbatic".

15. Armata Companiei Indiilor de Est.

16. *Arak* – băutură alcoolică distilată, făcută din seva fermentată a florilor de cocos ori a trestiei de zahăr.

Un portret

Una din distracţiile preferate ale lui Emmeline Adeane era aceea de a închiria un armăsar focos şi de a călări pe Rotten Row, aleea nisipoasă din Hide Park. Deşi în societatea londoneză acesta era un loc căutat de cei care voiau să vadă şi să fie văzuţi, şi mulţi oameni preferau să călărească în compania prietenilor, ca să aibă cu cine vorbi, în timp ce salutau alţi călăreţi, îşi demonstrau calităţile ecvestre şi-şi afişau costumaţia *à la mode* până la mănuşile din piele de viţel, Emmeline prefera să călărească de una singură. Nu ţinea neapărat să fie văzută. Ceea ce-i plăcea ei era fiorul care-o cuprindea în goana calului.

Îmboldindu-şi bidiviul la galop, ea străbătea aleea într-o viteză dezlănţuită, ca şi când calul n-ar fi avut călăreţ şi ar fi ţinut morţiş să fie în fruntea tuturor celorlalţi concurenţi la cursă. O tulbura chiar şi numai sunetul scos de copite când izbeau pământul. Cât despre viteză, adesea le spusese prietenilor ei că nu găsea nimic mai înviorător pe lume. Deoarece nu-i plăcea să fie împiedicată în goana ei de grupuri lente de călăreţi, apărea la grajduri înainte de ivirea zorilor, ca să-şi îmboldească armăsarul în galopul lui nebun pe o pistă pustie. Apoi, ceea ce-i plăcea era să vadă soarele apărând deasupra hotarului răsăritean al oraşului, obrajii ei îmbujorându-se drept salut, şi să simtă că, în ciuda anilor în care îşi pierduse pruncii, în ciuda faptului că fusese abandonată de Jocelyn Hulton, viaţa încă îi mai oferă lucruri de care să se minuneze şi care să o farmece.

Odată cu instalarea lui Jane în Tite Street, Emmeline s-a grăbit să-şi informeze nepoata că rutina vieţii lor va cuprinde şi călăritul, iar Jane a fost de acord. Chiar a remarcat în glumă că „numai un cal foarte înalt, de cel puţin un metru şaizeci“, e potrivit pentru ea, „altfel, cizmele mele se vor târî în nisip“, iar Emmeline şi-a trimis servitoarea, pe Nancy, cu această

precizare la toate grajdurile. Într-o dimineaţă rece de octombrie, Emmeline şi Jane au pornit în prima lor cursă împreună.

Calul lui Jane, purtând numele de Nero, era mare, sireap, muşca prea tare de zăbală, nerăbdător să galopeze, dar Jane, asemenea mătuşii ei, era o călăreaţă curajoasă; îi plăcea să-şi ţină armăsarul în frâu şi să-l determine să-şi stâmpere galopul şi să înainteze la pas maiestuos, pentru ca ea şi Emmeline să poată admira culorile încinse ale frunzelor învolburate de vânt şi bruma sclipitoare de pe iarbă.

În timpul unei asemenea plimbări, doi călăreţi, un bărbat şi o femeie tânără, pe doi cai murgi, au trecut în trap elegant pe lângă Emmeline şi Jane. După ce le-au depăşit, domnul se răsuci în şa şi o privi lung pe Emmeline, iar Emmeline îl privi la fel de lung, cu gura căscată, gata parcă să scoată un ţipăt. Dar o închise când călăreţul reveni la poziţia firească şi, spunând ceva companioanei lui, dădu pinteni calului care porni în galop mic. Jane îşi văzu mătuşa privind insistent în urma lor, până când cei doi dispărură din vedere. Abia atunci Emmeline spuse:

— Acela a fost Jocelyn Hulton. Cu noua amantă. Ar trebui să mă doară-n cot, e bătrân deja, dar când l-am văzut m-au apucat ameţeala şi fierbinţeala. Jane, mă tem că leşin.

Jane trase de frâu şi Nero se opri, apoi ea descălecă. Apucă de frâu calul lui Emmeline şi pe ea o ajută să descalece. Cu o mână ţinea frâiele cailor, cu cealaltă o ţinu pe Emmeline care se sprijinise de ea, şi astfel merseră pe iarba brumată până la o bancă de fier instalată sub un frasin. Emmeline se aşeză, se aplecă în faţă şi-şi sprijini fruntea de genunchi. Temându-se să lase frâiele din mână, ca nu cumva caii s-o ia din loc, Jane nu putea decât să stea acolo, în faţa mătuşii, şi să spere că-şi va veni în fire. Nero îşi înălţă capul, zăngănind zăbala, nemulţumit că dintr-odată totul se oprise locului, dar Jane ţinea strâns frâiele.

— Îmi pare rău, şopti Emmeline. Îmi pare rău, Jane.

— N-are de ce să-ţi pară rău. Doar din pricină că-ţi pare rău. De unde să ştii când ţi se poate întâmpla aşa ceva, chiar şi după trecerea atâtor ani? În ceea ce fac eu la băi, am observat treaba asta de multe ori: şocul, uneori amânat multă vreme, se instalează brusc în minte şi doboară trupul.

În acea seară, după ce s-a odihnit şi şi-a venit în fire bând o ceaşcă de

ceai în faţa şemineului, Emmeline îi spuse lui Jane:

— Întotdeauna te-am socotit o persoană bună, dragă Jane, dar bunătatea asta e temperată de ceva, ceva mai aspru şi mai hotărât. Nu ştiu ce anume e acea asprime, dar ştiu cum să aflu. Aş vrea să-ţi pictez portretul.

— O, făcu Jane. Vrei să mă pictezi ca să descoperi cine sunt?

— Ştiu cine cred că eşti, răspunse Emmeline, dar acum simt că nu-ţi cunosc esenţa.

— Şi dacă în adâncul meu mă dovedesc a fi o nemernică?

— Ei bine, ar fi foarte interesant. Atunci presupun că ar trebui să fii cumva ţinută în frâu, dar nu de mine, deoarece ştiu că nu-ţi place să fii ţinută în frâu şi te iubesc mult prea tare ca să-ţi fac rău. Ce zici dacă am începe mâine?

Jane a dorit să fie pictată stând în picioare.

— Nu cred că mă vei vedea cum trebuie dacă nu-mi vei scoate în evidenţă înălţimea.

Emmeline o privi îndelung şi cu mare atenţie. Ca întotdeauna când începea o lucrare nouă, în mintea ei răsunau câteva cuvinte pe care i le spusese Jocelyn Hulton: „Pentru modelele femei, fă apel la mitologie. Gândeşte-te la zeiţele greceşti. Pentru că femeilor le place să fie nemuritoare. Trebuie să le faci să arate ca şi când vor fi venerate pentru totdeauna.“

Emmeline avea impresia că Jane avea deja ceva „nemuritor“, şi tot ce-i rămânea ei de făcut acum era să surprindă acel ceva. O rugă să-şi pună un capot alb, cât mai asemănător cu halatele pe care le îmbrăca la băi, şi o poziţionă în dreptul uneia dintre ferestrele înalte care dădeau spre grădiniţa neîngrijită a casei înguste.

Felia vizibilă de cer era palidă, lipsită de nori, iar Emmeline văzu pe dată cum tonurile acestui tablou o vor putea ajuta să sugereze „esenţa nemuritoare“ a lui Jane Adeane: un studiu despre diferitele nuanţe de alb – cerul alb, o dantelă de brumă pe o tufă de măceş, faţă albă, mâini şi gât la fel, ţesătură albă de bumbac – toate sugerând o afinitate cu o stare de puritate niciodată maculată înainte. Dar ceea ce va conferi forţă şi realism portretului va fi decolorarea tocmai a acelei albeţi, arătând cum timpul, textura şi vremea aruncă umbre peste toate lucrurile şi le conferă unicitate şi

gravitate, dar în același timp sugerând stoicismul modelului în fața timpului și a șubrezirii.

În timp ce așeza o pânză înaltă pe șevalet, Emmeline era deja emoționată de ceea ce urma să facă. Era nerăbdătoare să facă un crochiu în cărbune și să se apuce să lucreze cu uleiurile ei preaiubite. Totuși, un element al compoziției încă nu era ceea ce trebuia să fie: mâinile cu degete lungi ale lui Jane atârnau inerte, parcă fără rost, pe lângă trup, ceea ce, considera Emmeline, îi diminua statutul de zeiță, făcând-o să arate delăsătoare și oarecum pierdută.

Se întrerupse din pregătiri, cotrobăi în dulapul scund unde vârâse la grămadă rebuturile de lut făcute pe roata olarului, asemenea unei colecții de jucării stricate date deoparte de-un copil. În fundul dulapului era cutia de lemn în care ținea golemul. O luă de acolo, o deschise și scoase piticania. O privi câteva clipe, apoi traversă încăperea și o puse cu grijă în mâinile lui Jane.

Jane se uită în jos la ceea ce primise. O tulbură să vadă ce dorea Emmeline: ca ea să fie custodele unui obiect (sau să-i spună „creatură“?) care era atât de important pentru mătușa ei.

— Deja simt că-mi devine drag, zise Jane. Iar în portret o să-i dai o nouă viață.

Emmeline mângâie pielea fină a obrazului lui Jane:

— Nu uita că eu *pe tine* te caut.

Lucrul la portret începu în lumina cenușie, mată a unei dimineți de iarnă londoneză. După o vreme lungă în care a stat nemișcată, așa cum i se ceruse, urmărind privirile mătușii, care se mișcau scurt între pânză și subiect, Jane începu să se gândească la ceva ce înainte nu observase cu atâta claritate ca acum – faptul că Emmeline Adeane supraviețuise amărăciunii și tragediei doar dedicându-se intens artei, faptul că talentul ei la pictură a scos-o dintre membrii de rând ai umanității, demonstrând că e capabilă de aspirații mai înalte, pe care oamenii obișnuiți nici măcar nu se osteneau să și le imagineze vreodată.

Amintindu-și de pacienții care gemeau, erau speriați sau abia își târau picioarele și pe care ea îi trata la băi, îi văzu dintr-odată ca pe niște creaturi jalnice, făcute din lut, ca pe niște ființe imperfect create, asemenea

golemului din mâinile ei, chiar ca *materii* supuse unei stări eterne de inerţie şi nedesăvârşire. În schimb, percepţia pe care o avea asupra mătuşii ei constituia un contrast extraordinar: Emmeline înţelegea cât de intolerabilă este capitularea în faţa limitărilor jalnice ale trupului omenesc şi ale minţii neiscoditoare, că ei, uneia, i se cerea să se *străduiască*.

Gândurile acestea o făcură pe Jane să-şi contemple propria viaţă, să se întrebe dacă nu cumva credinţa că ea are ceva deosebit, o *măreţie* înnăscută, e doar o iluzie. Ştia că e o infirmieră pricepută şi răbdătoare, că, din când în când, părea să fie capabilă să aline durerea, ceea ce se întâmpla aproape miraculos. Dar nu făcea ea oare ceea ce alte mii de femei ar fi putut face? Oare nu i se urcase la cap de când auzise că e cunoscută drept Îngerul Băilor?

Şi ce anume din fiinţa ei justifica respingerea dispreţuitoare a unui bărbat precum Valentine Ross? Jane ştia că e un doctor desăvârşit, nu făcuse nici un rău pe lumea asta, iar ei îi oferea o viaţă onestă. Ea însă îl tratase ca pe un băietan lipsit de minte, îl tachinase, îl umilise. Oare acest fapt nu era o dovadă suficientă că ceea ce credea ea a fi minunat în fiinţa ei era, de fapt, doar infatuare şi îngâmfare?

Şi totuşi…

Stăruia în ea – ştia acest fapt – sentimentul că viaţa ei îi va dovedi într-o bună zi că e excepţională. Dar cum să ajungă la acea dovadă?

Privi la mica siluetă din mâinile ei. Deodată, îşi dădu seama că Emmeline Adeane se purificase prin suferinţă. Trecuse prin foc şi găsise calea de a se tămădui. Fără să-şi dea seama că gândeşte cu voce tare, Jane şopti: „Când sau cum mă va înghiţi pe *mine* vreo flacără?“

— Ce-ai zis, Jane? întrebă Emmeline.

— O, exprimam în cuvinte ceea ce era în capul meu.

— Şi ce era în capul tău? Portretul acesta urmează să-ţi iscodească mintea şi trupul deopotrivă.

— Da, ştiu, mătuşă dragă. Şi, dacă-mi iscodeşti mintea, spune-mi la ce mă gândesc.

— Bineînţeles că aşa voi face. Deocamdată, trebuie să mă lămureşti ce ai rostit adineaori cu voce tare.

Jane îşi întoarse preţ de o clipă capul şi privi sofaua joasă pe care, din

câte i se spusese, spre oroarea ei absolută, domnul Hulton obişnuia să stea întins şi să se masturbeze în timp ce urmărea braţul drept dezgolit al lui Emmeline lucrând la un tablou.

— Păi, zise Jane, mă gândeam că, înainte să vin la Londra, am refuzat o cerere în căsătorie.

— A! făcu Emmeline, rămânând o clipă nemişcată, cu cărbunele în mână. Pe cine ai refuzat?

— Un oarecare. Sau aşa îl văd eu, din păcate. Mi-a cerut mâna într-o ceainărie.

Un zâmbet larg lumină chipul lui Emmeline.

— Zău aşa, într-o ceainărie. Ce prăjitură mâncaţi?

— Cred că era un tort de lămâie. Şi la o masă ceva mai încolo, un căţeluş a început să urle.

— Aha. Deci urletul câinelui te-a ajutat să te hotărăşti să-l refuzi?

— Nu. Ştiam că o să-l refuz. Numele persoanei e Valentine Ross. N-aş putea niciodată să mă mărit cu un bărbat care se numeşte Valentine, nu-i aşa, mătuşă? Prea multă încărcătură romantică în numele ăsta, nu-i aşa?

— Încărcătură romantică? Ceea ce, bineînţeles, nu-i pe gustul tău?

— Nu. Deloc. Mie îmi plac lucrurile clare şi simple.

Emmeline nu zise nimic. Îşi întoarse atenţia la portretul pe care îl făcea. După o vreme, o întrebă pe Jane:

— Care-i situaţia lui socială?

— Păi, e doctor, profesează împreună cu tata la cabinetul din Henrietta Street.

— Doctor bun?

— Da. Cred că e foarte bun.

— Păi atunci mă întreb de ce zici că-i *un oarecare*.

— Cred că am spus-o pentru că nu are nici un loc în inima mea.

— Eşti sigură de asta? Ştii doar că nu se ivesc toată ziua-bună ziua cereri în căsătorie acceptabile.

— Da, ştiu. Dar asta nu poate fi acceptată. Şi oricum, nu-mi stă mintea la căsătorie.

Emmeline rămase tăcută câteva clipe, apoi spuse:

— Probabil că ştii şi că într-o bună zi, inevitabil, mintea îţi va sta la

căsătorie.

„Destinul stomacului“

Într-o dimineață devreme, în timp ce se afla în sufragerie, la micul dejun, consumând biscuiți și șunculiță, sir William Adeane reflecta la concluziile profesorului François Broussais[17] despre ce este „normal“ și ce e „patologic“ în boală. Sir William a fost întotdeauna interesat, în mod deosebit, de ideea provocatoare a medicului francez privind faptul că multe boli sunt cauzate doar de inflamații gastrointestinale. În timp ce-și mesteca șunculița, sir William se întrebă dacă acorda acestui diagnostic suficientă atenție în munca lui cotidiană.

Broussais observase că „destinul stomacului este acela de a fi iritat permanent“, și era adevărat că foarte mulți dintre pacienții lui sir William veneau la Bath în primul rând ca să bea din apele pure și astfel să scape de acest disconfort. El îi trata și prin provocarea de bășici pe pielea abdomenului. Când acestea se spărgeau și se goleau de lichid, se credea că, odată cu acesta, ieșea și orice infecție din stomac. Și, deși tratamentul era atât de dureros încât unii pacienți leșinau când bășica era deschisă cu bisturiul, în general era considerat eficient.

Dar arareori se interesase doctorul de calitatea sau cantitatea hranei pe care pacienții lui aveau obiceiul să-și forțeze trupurile să le consume. Era înclinat să considere că mâncau prea mult. Hainele le stăteau gata să plesnească peste pântecele prea umflate. Răsuflarea lor era adesea puturoasă, indicând un exces de acizi grași și prea mult ceai. Dar un medic nu e dădacă; el nu poate supraveghea felul în care se hrănește omul. El e obligat să creadă că pacienții lui nu-și provoacă deliberat suferințe fizice, îmbuibându-se cu stridii, bând vin de bordeaux până li se învârte capul, sau nesuportând să mănânce o tartă cu gem dacă n-are un munte de frișcă deasupra. Și, chiar dacă aș ști că așa stă treaba, ce-aș putea face? se întrebă sir William.

În acel moment al deliberărilor sale, tocmai când cumpănea dacă ar trebui să folosească mai multe cataplasme cu făină de ovăz în încercările lui de a ușura perpetua „iritare“ pe care o identificase profesorul Broussais, în sufragerie intră bucătăreasa lui, doamna Hughes. Se apropie de doctorul așezat la masă și-l întrebă dacă pot avea o „vorbă“ înainte să-și înceapă el ziua de muncă.

— Bineînțeles, doamnă Hughes, zise sir William. Te rog, vorbește.

Bucătăreasa purta un șorț murdar pe care-l frământa în mâinile înroșite de muncă, parcă voia să-l stoarcă, iar sir William deduse din acest gest nervos că o neliniștește ceva.

— S-a întâmplat ceva? o întrebă cu blândețe.

— Da. Mă tem, domnule, că s-au întâmplat prea multe. Și asta am venit să vă spun, sir William, că nu mai pot.

— Ceruri, doamnă Hughes! Ce vrei să spui?

— Vreau să spun că nu-mi mai pot face treaba pe care trebuie s-o fac în casa asta, din pricină că nu mi se spune ce-am de făcut. De unde să știu ce doriți dumneavoastră și doctorul Ross să mâncați la prânz, dacă nu e nimeni să-mi spună? Când domnișoara Jane era aici, ea făcea lista meniurilor și comenzile la negustorii de pește și la măcelari, și la zarzavagii la fiecare două zile. Dar negustorul de pește tocmai a trecut pe-aici și-a-ntrebat: „Ce comanzi? Ce să-ți dau, egrefin sau limbă-de-mare? Scoici pentru cină? Heringi la micul dejun?“, și eu am fost nevoită să-i spun: „Du-te, ia totul cu tine, nu le pot citi gândurile. Iar domnilor le pasă atât de puțin de munca mea, că nu-mi dau nici o poruncă.“ În condițiile astea eu nu pot lucra.

Sir William Adeane era un om care invariabil avea un răspuns la fiecare întrebare ce i se punea, la fiecare teorie expusă pentru dezbatere, dar acum, în fața mânioasei doamne Hughes, constată că nu avea idee ce să-i spună. De când își amintea el, meniurile în casa lui *apăreau* pur și simplu la momentele potrivite. Nu-și amintea câtuși de puțin să le fi comandat vreodată, cu excepția mesei de Crăciun, când îi plăcea să stabilească exact cât rom și coniac și cât suc de portocale se pun în budinca de prune. Altfel, micul dejun, prânzul și cina erau ca vremea: se schimbau de la o zi la alta, dar erau *acolo* printr-o vrajă pe care el nu considerase niciodată necesar s-o învețe.

— M-ai lăsat fără cuvinte… bâigui el.

— Ei bine, nu se lăsă doamna Hughes, lipsa de cuvinte nu rezolvă nimic, domnule. Pe lângă produsele proaspete, ne mai lipsesc multe produse de băcănie în stocul bucătăriei, pe care domnișoara Jane îl supraveghea cu strășnicie, dar de când a plecat, nu mi s-au mai dat bani cu care să fac aprovizionarea. Pe lângă toate astea, sir William, eu nu mi-am mai primit salariul de două săptămâni, în ciuda biletelor de aducere aminte pe care vi le-am lăsat pe birou. Carevasăzică mai zic o dată: nu mai pot! Mi s-a oferit o slujbă la Bramerton Hall, de către lady Manners, și am acceptat oferta – începând de mâine.

Sir William o măsură pe doamna Hughes din cap până-n picioare. Deși vizitase când și când bucătăria de la demisol, în principal ca să se asigure că e curată și că nu-i nici urmă de dăunător, trebuia să recunoască în sinea lui că, dacă i s-ar fi cerut să ofere o descriere detaliată a doamnei Hughes, i-ar fi fost greu s-o facă. Drept scuză pentru această scăpare, își spuse în sinea lui că, de obicei, o vedea pe doamna Hughes printr-o miasmă de aburi de bucătărie, care ieșeau din tot felul de budinci și carne clocotind pe plită. Cu siguranță acești aburi o făcuseră pe doamna Hughes ceva lipsit de substanță pentru el, nu-i așa?, și nu lipsa lui de curiozitate în ceea ce-o privea? Și oare un medic foarte solicitat trebuie să știe în amănunt trăsăturile propriilor servitori?

Acum abia vedea că doamna Hughes era o femeie foarte slabă, cu brațe musculoase și păr cărunt care scăpa de sub o bonetă de bumbac murdară. Faptul că de hrănirea trupului său se ocupaseră, vreme îndelungată, mâinile unei asemenea persoane îl surprindea acum. Ar fi preferat ca bucătăreasa lui să fie mai plinuță, să aibă bujori în obrăjori și un șorțuleț și o bonetă impecabil de curate. Fără să vrea, îi scăpă un oftat prelung, sugrumat.

— Dacă așa te-ai hotărât, doamnă Hughes, spuse el, mie nu-mi mai rămâne nimic de făcut. Doar să-mi cer scuze pentru neglijențele mele.

Dar cum naiba să-ți găsești o bucătăreasă – se întrebă el –, când atât de mulți străini se îmbulzeau la Bath pentru sezonul de iarnă, închiriind case și organizând petreceri de mic dejun fastuoase, întâlniri amoroase la ora ceaiului și serate?

Deoarece soția decedată și apoi fiica lui se ocupaseră întotdeauna de

aceste treburi domestice şi nu-l bătuseră la cap cu ele, sir William se simţea ca un copil căruia i s-au dat nişte socoteli aritmetice pe care n-are habar să le rezolve. Rămase la masă, cu resturile micului dejun în faţă, în timp ce cafeaua se răcea în ceaşcă, până când sosi Valentine Ross pentru operaţia programată în acea dimineaţă, şi atunci îi prezentă şi lui situaţia problematică.

Ross îi sugeră să cumpere *Bath Chronicle*, socotind că bucătăresele şi-ar putea oferi serviciile prin anunţuri publicitare. O trimiseră pe Becky, servitoarea, să cumpere ziarul pe care apoi îl studiară cu atenţie, dar soluţia asta nu părea să-şi găsească rezolvarea în paginile publicaţiei. Mulţi patroni publicau anunţuri *în căutare* de bucătărese, dar nici un *chef* nu-şi oferea serviciile.

— Dacă am căuta un salahor, un cioclu sau un coşar, n-am avea nici o dificultate, dar asta nu ne ajută cu nimic. Oare un salahor ar fi în stare să facă friptură de pui? Oare un coşar ar şti să prepare un sos de capere? Nu cred, conchise sir William.

Cei doi bărbaţi se uitară unul la altul. Şi brusc în minţile lor se iviră imagini cu zile monotone fără hrană caldă, ducând curând la o foame insuportabilă – care nu putea fi astâmpărată decât cu o cheltuială zilnică exorbitantă într-un birt din Bath. După câteva clipe, sir William îşi luă inima-n dinţi şi zise:

— Cred că o să-i scriu lui Emmeline, s-o rog s-o trimită pe Jane acasă de îndată. Ea o să găsească o rezolvare.

Se uită la Ross şi văzu pe chipul lui o expresie şocată, pe care încercă s-o deslușească, dar tocmai atunci se auzi clopoţelul de la intrare, semn că sosise primul pacient al zilei. Valentine Ross părăsi pe dată încăperea, ca să se pregătească pentru operaţie, astfel că ideea ca Jane să se întoarcă de la Londra rămase nedezbătută. Singur din nou, sir William era frământat de o nedumerire profundă.

Hotărât să ia problema în mâinile sale, ca să nu trebuiască să suporte întoarcerea lui Jane în Henrietta Street, înainte de a găsi o cale să facă faţă încordării şi durerii sufleteşti dacă ar fi urmat să lucreze din nou alături de ea, Ross se grăbi să rezolve toate programările din acea zi şi plecă în direcţia ceainăriei doamnei Morrissey.

Ajuns acolo, comandă ceai şi o chiflă cu brânză, însă nu se grăbi să le consume – întindea şi iar întindea porţii de unt tot mai mici pe chiflă –, până când doamna Morrissey se duse la uşă şi puse semnul de „Închis“. Atunci el o invită să se aşeze alături. Din acea zi a cererii în căsătorie, el nu mai fusese la ceainărie şi era uşor crispat că se află din nou acolo, într-un loc unde fusese făcut să se simtă atât de caraghios şi nefericit, dar nu se clintise de pe scaunul lui, iar acum i se adresă pe un ton dramatic Clorindei Morrissey:

— Fără vorbă multă, chestiunea este asta, doamnă Morrissey. Sir William şi cu mine ne găsim într-o situaţie dificilă – extrem de dificilă – şi considerăm că dumneata eşti singura persoană în Bath care ne poate ajuta!

Apoi doamnei Morrissey i se prezentă problema domestică din Henrietta Street şi i se ceru părerea – vedea vreo rezolvare?

La început, ea zâmbi şi spuse cu modestie:

— Sunt venită în Bath de relativ puţin timp, domnule doctor Ross, după cum ştiţi, desigur, dar bineînţeles că mă pot interesa, să văd dacă vreun client de-al meu, cine ştie, *vă poate împrumuta* un bucătar.

— Împrumuta? Nu sunt sigur că un bucătar luat cu împrumut este genul pe care ni-l dorim.

— A, acum pricep. Poate că, la o analiză, nu e cea mai bună idee?

Ross termină de băut ceaiul şi zise:

— Ceea ce-mi doream în taină era ca *dumneata* să ne poţi oferi o vreme serviciile *dumitale*, în sensul de a ne asigura un prânz cald înainte să deschizi ceainăria pentru orele după-amiezii. Ştiu că sir William Adeane ar fi teribil de recunoscător şi ţi-ar plăti exact cât ai cere.

— Mi-ar plăti exact cât aş cere? Păi asta ar fi chiar o neghiobie, nu-i aşa, domnule doctor? Pentru că ştiţi că eu, în fond, ştiu să fac prăjituri. Pentru toate celelalte n-am pricepere. Tot ce-aş putea face pentru domniile voastre ar fi plăcinte cu carne şi pateuri, poate şi o budincă de carne de vacă şi rinichi, sau, cel mult, o tocană irlandeză din gât de miel şi arpacaş, după reţeta mamei mele. Zău că n-am alte idei când vine vorba de mâncăruri savuroase.

— Dar ai fi dispusă să faci toate astea – plăcinte şi tocană şi ce mai e – începând de mâine?

— De *mâine*?

— Sau, în cel mai rău caz, de poimâine. Te rog, spune da. Ai putea veni cu mine acum, în Henrietta Street, să discuți condițiile cu sir William.

Clorinda Morrissey făcu un gest pentru a arăta încăperea în care se aflau și unde focul în cămin transformase cărbunii în jar.

— De ce atâta grabă, domnule doctor Ross? Uitați-vă câtă treabă am de făcut aici, și n-am decât o fată care mă ajută, ca să nu mai vorbim că trebuie să mă apuc de pregătit dulciurile pentru mâine.

— Îmi dau seama că par nerăbdător. Dar, dacă nu acceptați, nu știu ce ne vom face, altceva decât să facem foamea.

Clorinda Morrissey înfruntă privirea ochilor albaștri ai lui Ross cu privirea propriilor ochi, cenușii, înguști, care uneori se închideau ca semn al respingerii sastisite a multor lucruri de pe lume ce-i stârneau mânia. Cu voce liniștită, dar fermă, spuse:

— Nu aveți voie să folosiți cuvintele „să facem foamea“, domnule doctor Ross. Nu în fața mea. Nu uitați că vin din Irlanda. În tinerețea mea am locuit la Dublin, și ce-am avut noi de îndurat? Privelиștea teribilă a oamenilor alungați de foame de pe pământurile lor și murind pe străzile orașului nostru? N-ați auzit niciodată de foametea cartofilor din Irlanda?[18]

— Sigur că am auzit, dar eram copil pe atunci și nu i-am priceput înțelesul.

— Mana ne-a atacat culturile de cartofi și s-a întins, s-a tot întins, până a distrus recoltele în toate comitatele din vestul Irlandei, condamnându-le la foamete. Iar guvernul britanic n-a făcut nimic, înțelegeți, sau aproape nimic, a trimis doar câteva vapoare cu porumb, un porumb mizerabil, la prețuri pe care puțini și le-au putut permite. După care a venit cu un program de munci publice, ca să dea de lucru celor săraci. Și ce-au însemnat aceste „munci“? Oamenii sărmani trebuiau să umple găuri cu pământ și iarbă – fără nici un rost. Să muncească la drumuri care nu duceau nicăieri. E o minune, zău așa, că Irlanda v-a iertat.

Ross își privi mâinile. Dacă ceea ce vedea de obicei la aceste mâini erau forța și îndemânarea lor, acum simțea că nici o parte din el – nici din minte, nici din trup – nu e echipată cu adevărat să răspundă complicatelor cerințe ale vieții omenești. Prea multe lucruri pe lume nu aveau înțeles pentru el.

— Îmi pare rău, zise el.

Știa că această scuză era jenant de nepotrivită pentru ceea ce tocmai auzise, dar au fost singurele cuvinte ce i-au venit în minte.

Din fericire pentru el, Clorinda Morrissey era atât de mulțumită cu viața ei în Bath, încât nu avea intenția – ca, de altfel, nici doctorul Ross – să insiste prea mult pe felul în care Irlanda trecuse prin anii de foamete, prin cercurile de iad. Își puse cu blândețe mâna pe brațul lui și spuse:

— Îmi cer iertare că am fost atât de aspră. O să vin să vorbesc cu sir William. Plăcintele cu carne de vită au fost lăudate acasă la mine, pentru că nu mă zgârcesc la carne.

---

17. François-Joseph-Victor Broussais (1772–1838), medic francez care considera că bolile apar atunci când funcțiile normale ale organismului cedează ori sunt modificate.

18. Marea foamete din Irlanda, din anii 1845–1852, soldată cu peste un milion de victime.

Acrobat

Abia de trecuse o jumătate de oră de când doamna Morrissey se întorsese din Henrietta Street, unde căzuse la înțelegere cu sir William, iar acum o bătea la cap pe Mary, tânăra care o ajuta la ceainărie, să isprăvească mai repede cu ordinea și curățenia în salonul de ceai și să se apuce de gătit pentru a doua zi, când cineva trase de clopoțelul de la ușă. De data asta, era domnul Florian Bellenger, un acrobat belgian.

O întâlnise pe Clorinda Morrissey la unul din festivalurile de toamnă care îi aprinseseră ei imaginația atunci când alesese Bath ca destinație pentru noua ei viață. Erau mai puține festivaluri decât sperase ea, dar acela anume, care avusese loc în Sydney Gardens, fusese splendid. O orchestră cu cinci instrumentiști, un ring de dans amenajat din scânduri pe iarbă. Purcei de lapte care se rumeneau în două frigări de fier enorme. Pe numeroasele tăblii sprijinite pe picioare în formă de capră, se găseau platouri cu plăcinte cu carne de vițel, pateuri și carne de porumbel, limbă de vită și stridii, alături de jeleuri, prăjituri cu brânză sau fructe și blamanjele, pe care le făceai să alunece mai ușor pe gâtlej la vale cu un pahar de punci, o bere, o limonadă – toate în schimbul unui bilet de intrare de trei șilingi. Pentru copii, se amenajase un stâlp de Armindeni, un sikh cu turban bătut în pietre plimbase un urs dansator, al cărui bot era acoperit cu o botniță, și mai fusese jocul cu nucile de cocos[19], o trupă de țigani dansase pe muzică interpretată la viori și pe ritm de castaniete, dar cea mai mare atracție o reprezentase o trupă de acrobați care își începuseră numărul umblând pe picioroange și îl încheiaseră cu zboruri la un trapez instalat în iarbă și fixat cu odgoane de fier.

Fusese o noapte rece, dar Clorinda Morrissey, plimbându-se de una singură prin mulțime, ridicase privirile spre stelele de deasupra orașului, auzise aleanul curgând din viorile țiganilor și hotărâse că era, în sfârșit, un

vesel *cetățean al lumii* în toată varietatea ei. Se felicitase că venise la Bath și că avusese tenacitatea să-și pună pe picioare mica ei afacere. Binecuvântase colierul de rubine pentru că-i dăduse șansa să-și ocupe locul într-o societate cosmopolită. Gândindu-se la Irlanda în acea seară anume, i s-a părut că țara ei de baștină se depărtase plutind pe apele Atlanticului, unde, în capitularea ei obișnuită în fața persecuției și suferinței, era acum o pată mică, verde, pe întinderea vastă a nesfârșitei mări mișcătoare.

Se lăsase furată de această reverie când, deodată, s-a întors și l-a văzut pe unul dintre acrobații pe picioroange venind spre ea prin mulțime. Era costumat ca un clovn – nas roșu, mustață neagră, pantaloni bufanți în dungi. Părea să meargă fără nici o dificultate pe picioroangele lui, iar Clorinda se holba la el fără să vrea, întrebându-se care era viața acestui om, oare astfel își câștiga el existența – umblând prin mulțime, la doi metri deasupra lor, ca apoi să-și rişte viața pe trapezul zburător? Oare cum ajunge mintea omenească să ia decizii neașteptate, și oare acestea ies la iveală fără nume și nechemate, din lungul drum, cufundat în umbre, al trecutului? – asta se întreba Clorinda în acele momente.

Tocmai atunci au explodat primele artificii din cele promise – s-a auzit un bubuit teribil în tăria cerului și acrobatul a căzut.

A căzut într-o parte, ca un sac de cartofi, pe iarbă, la o lungime de picioroange, nu mai mult, de un flașnetar cu o maimuță pe umeri. Maimuța a țipat strident și a sărit pe țeasta flașnetarului. Îngroziți, oamenilor din jurul Clorindei li s-a tăiat răsuflarea, dar nici unul nu s-a grăbit să-i vină în ajutor celui căzut, ai fi zis că-l credeau făcut cu totul din lemn, deci n-avea ce să pățească. Dar Clorinda Morrissey s-a repezit la el. A îngenuncheat și și-a pus blând mâna pe umărul lui. Acrobatul apucase să-și întindă brațele ca să nu nimerească în cap, dar căzătura îi tăiase respirația, drept care acum bietul om se chinuia să și-o recapete. Doamna Morrissey i-a vorbit încet, i-a spus să stea liniștit.

S-au strâns și alți oameni în jurul lor. Picioroangele i-au fost scoase din șalvarii caraghioși. Copiii s-au strâns să caște gura, după care s-au luat la duel cu parii de lemn. Clorinda le-a cerut tuturor să se dea înapoi, „ca bietul om să aibă aer“. După câteva minute, acrobatul a întrebat-o pe Clorinda dacă-l poate ajuta să se ridice în picioare. Ea l-a prins strâns de braț. Atunci

a văzut că mustața falsă se dezlipise în urma căzăturii.

Seara următoare, acest bărbat, Florian Bellenger, care se apropia de cincizeci de ani, dar avea trupul vânjos al unui tânăr și un zâmbet cum nu se poate mai fermecător, a venit la ceainărie, îmbrăcat sobru în redingotă și aducând în dar un buchet de flori de toamnă. În engleza lui stricată, i-a spus Clorindei Morrissey că se simțea „profund rușinat“.

— Rușinat de ce anume, domnule?

— Rușinat că am căzut.

— O, mă rog, vina a fost a artificiilor care v-au speriat. Dacă vreți să știți părerea mea, sunteți unul dintre cei mai curajoși oameni pe care i-am întâlnit vreodată. Să mergi pe doi pari de lemn! Și să te legeni și să zbori în aer, fără nici o plasă care să te prindă! Sunteți romano-catolic, domnule? Pentru că, sinceră să fiu, Sfânta Fecioară ar fi fost impresionată de dumneavoastră și n-ar fi vrut să vă vadă vorbind de *rușine*.

Florian Bellenger a izbucnit într-un râs vesel și a pus florile în brațele Clorindei. Erau ruji-de-toamnă, iar purpuriul și galbenul florilor i-au amintit Clorindei de sipica și rujina ce răsăreau în parcurile din Dublin, ca să cadă pradă coasei. Și-a îngropat fața în ele, moment în care Florian Bellenger s-a aplecat spre ea și a sărutat-o pe ureche.

După care i-a mai făcut câteva vizite. Doamna Morrissey l-a servit cu ceai și brioșe, fără să-i ceară să plătească. Dacă avea treabă, ochii lui o urmăreau peste tot în încăpere. Nu era greu să-ți dai seama că îi căzuse cu tronc.

Gândindu-se la toate astea cu obiectivitate, o surprindeau propriile reacții. Vedea că, după standardele ei – în care oamenii cu adevărat speciali, chiar ciudați de-a dreptul, erau preferați celor care erau doar replici a o mie de alții fără nici un scop în viață –, Florian Bellenger era un om perfect. Străin, netemător, cu un trecut exotic, necunoscut, cu trup de dansator și un zâmbet atât de dulce, încât le amețea pe femei cât ai clipi, era fără doar și poate o partidă ademenitoare ca amant. Dar Clorinda Morrissey nu și-l dorea. Îi plăceau prezența, vocea, bunătatea lui, dar pur și simplu nu-l voia în patul ei. După o vreme, s-a întrebat dacă nu cumva nu-l voia *din pricina căzăturii lui*, la fel cum căzuse și-și pierduse suflarea admiratorul ei roșcovan, cel din Irlanda. Prin urmare, a tras concluzia că singurul gen de

om pe care l-ar accepta fără rezerve în braţele ei ar fi cel care n-ar cădea, dimpotrivă, s-ar ţine suficient de bine pe picioare ca s-o ridice pe ea într-o poziţie mai înaltă în lume.

Acum, în ziua în care acceptase să-i ajute pe sir William Adeane şi Valentine Ross cu problemele lor domestice şi deja făcea în minte liste cu feluri de mâncare pe care le putea pregăti pentru ei, se pomeni deodată cu Florian Bellenger din nou la uşa ei.

Transpirată şi înfierbântată de la atâta trebăluit în ceainărie şi de la atâta amestecat la oala cu făină, unt şi zahăr, şi cu buclele castanii scăpate de sub bonetă, Clorindei îi veni să-i facă de la geamul uşii un semn să plece. Dar el era foarte aproape de uşă şi ţinea ridicat un pachet, sugerând că venise cu o treabă importantă. Clorindei nu-i rămase decât s-o trimită pe Mary la bucătăria din spate, să-şi şteargă mâinile de şorţ şi să-i deschidă uşa.

Văzu că era rumen în obraji, te pomeneşti că alergase, şi avea un comportament agitat, cum nu-l mai văzuse înainte. El îi întinse pachetul:

— Ţi-am adus asta. Şi l-am adus nutrind speranţe.

Clorinda îşi scoase şorţul. După-amiaza asta, cu vizita în Henrietta Street (casa avea nevoie de o curăţenie generală – părerea ei), fusese cu adevărat deosebită, încât acum nu-şi dorea decât să se întindă pe pat şi să adoarmă iute.

În loc de asta, se văzu nevoită să se aşeze pe un scaun din salon şi, fără voia ei, îi scăpă un oftat prelung.

— Clorinda, începu Florian, Clorinda, Clorinda! Îţi rostesc numele în visele mele. Dar vreau mai mult decât vise. Iată darul meu.

Puse pachetul în mâinile Clorindei. Era învelit într-un material vaporos, legat cu şnur.

— Deschide-l! Deschide-l! îi ceru Florian. E pentru cea pe care-o iubesc.

La aceste cuvinte, pe faţa ei se aşternu o expresie severă, arareori zărită de când inaugurarea ceainăriei îi adusese atâta bucurie. Privi pachetul pe care-l ţinea în mâini şi ştiu că, indiferent ce conţinea, nu-l va desface.

— Regret, zise, nu primesc niciodată cadouri de la domni.

Florian Bellenger îşi afişă zâmbetul seducător şi spuse:

— Clorinda, nu spune ceva atât de dezamăgitor. Nu sunt un domn oarecare. Ştii asta. Sunt un spirit al văzduhului! Prin urmare, deschide

pachetul! *Allez!*[20] Sunt sigur că o să-ţi pl…

— Nu, vă rog, luaţi-l înapoi.

— Ştiu ce-ţi trece prin minte – că aş vrea ceva în schimb, *n'est-ce pas*?[21] Ceva ce s-ar putea să nu vrei să dai… deocamdată. Dar *écoutez-moi bien*[22], dumneata şi cu mine nu suntem fiinţe oarecare. Nu suntem sclavii proprietăţii, asemenea snobilor ăstora englezi şi a pungaşilor de pe stradă. Dumneata… din insula dumitale verde, eu… de departe. Suntem liberi.

— În privinţa libertăţii, sunt înclinată să vă dau dreptate. Suntem liberi, dacă avem curajul să fim. Dar asta înseamnă, de asemenea, că sunt liberă să vă refuz.

Florian Bellenger avea un aer deprimat – în măsura în care un acrobat la trapez, a cărui faţă a fost dresată să zâmbească în preajma pericolului permanent, îşi poate permite să aibă un aer deprimat.

— Clorinda, zise el, acesta e un cadou de dantelă, *Point de Bruxelles*, de acasă de la mine. Îţi dăruiesc ceva preţios. În semn de prietenie. În speranţa că mă poţi iubi. Dumneata prinzi dantela pe corsaj, iar eu… abia simţit, ca degetele unei flori… deznod şireturile corsajului, să scot la lumină ceea ce de mult doresc să ating.

Ziua aceasta o obosise destul pe Clorinda. Nu mai voia să şadă în scaunul ei, aşa că se ridică şi-i întinse lui Bellenger pachetul nedesfăcut.

— Sunteţi prietenul meu, spuse Clorinda. Dar nu-mi puteţi fi amant. Acum trebuie să plecaţi, *Monsieur*. Am multă treabă de făcut.

Bellenger luă pachetul cu dantelă de Bruxelles şi, cu o mină tristă, îl puse în buzunarul redingotei.

— Mâine plec la Bristol cu trupa mea de trapezişti. Apoi la Londra. O să lipsesc o vreme. Dar voi spera. Voi continua să sper că atunci când mă întorc…

— Să nu speraţi! explodă Clorinda. Nu suport bărbaţii nesăbuiţi. A spera că mă răzgândesc e o prostie cât casa. Sunteţi un bărbat frumos, *Monsieur* Bellenger, dar nu vă pot iubi, şi cu asta, basta.

La aceste vorbe, Florian Bellenger făcu ceva surprinzător. Îşi desfăcu redingota şi-şi trecu palma mângâietoare de-a lungul propriei siluete suple.

— Sunt frumos, şopti el. Multe femei mi-au spus. O doamnă din Elveţia s-a sinucis când n-am mai fost amantul ei.

Auzind acestea, Clorinda Morrissey se îndreptă cu paşi mari spre uşa ceainăriei şi o deschise larg – un vânt iernatic pătrunse şi umflă perdelele. Ea nu rosti nici un cuvânt. Unele dintre vanităţile bărbaţilor – îşi zise ea în gând – nu merită nici o atenţie. Rămase nemişcată lângă uşă şi aşteptă ca Florian Bellenger să-şi reîmbumbe redingota şi să iasă în întuneric.

---

19. *Coconut shy* – joc tradiţional la bâlciuri, care constă în încercarea de a lovi cu mingi de lemn nucile de cocos aşezate pe nişte beţe. În acest context, *shy* („timid“) înseamnă „a arunca“.

20. „Hai!“ (în franceză în original).

21. „Nu-i aşa?“ (în franceză în original).

22. „Ascultă-mă bine“ (în franceză în original).

„…Și împărăția lui nu va avea sfârșit“

Abia când trupul lui a căpătat ceva putere și și-a simțit capul limpezit de febra ce-i pricinuise vise care-l umpluseră de o groază din care nu putuse scăpa, și-a dat Edmund Ross seama că-i dispăruse întregul echipament de colecționar. Se putea socoti norocos că încă mai avea teancul de bani cusut în borul pălăriei, cizmele făcute de mână și unul din carnetele de notițe, dar unde îi era busola? Căutase în toate cotloanele camerei care-i fusese pusă la dispoziție în casa lui sir Ralph, dar n-o găsise. Dispărute erau și pușca, și cutiile în care ținea tăbliile de plută pe care fixase în ace insectele. Lipseau și plasele pentru fluturi, instrumentele de disecție și borcanul cu cloroform.

— Malaysienii fură de la albi? îl întrebă el pe Leon.

— Nu, sir, domnule Ross, zise Leon, invers e. Voi veniți. Luați aurul nostru. Plecați pe corăbii.

— Aur? făcu Edmund. E aur în Borneo?

— *A fost* aur.

— Și?

— Am zis ție. Luat de albi. Nimic rămas.

După această conversație, Edmund simți că ar fi părut pueril și plângăcios dacă ar fi pomenit de obiectele pe care le pierduse. Știa că trebuie să-și facă alte cutii – pe celelalte le confecționase în Anglia, cu o preocupare nevrotică – și să caute la tarabele din Kuching o busolă și o armă. Trebuia să-și procure borcane și cloroform, și să facă plase noi. Toate acestea vor lua timp și, după felul în care-l privea Leon – cu un dispreț inconfortabil în ochii lui cu gene lungi –, începu să se întrebe în ce măsură putea abuza de ospitalitatea lui sir Ralph Savage fără să încalce complicatele legi ale gospodăriei lui.

Într-o bună dimineață, Edmund primi o robă albă, sandale de rafie și o

pereche de ochelari. Sir Ralph îl duse în pădure, până la un luminiș minunat, ferit de ochi iscoditori, unde, la umbra palmierilor, fuseseră atârnate două hamace. Din marea cușcă aflată în apropiere răsunau țipetele cazuarilor. Iar din pădure, strigătul îndepărtat al gibonului. Deasupra luminișului, cerul avea nuanțele opalului, închizându-se ușor spre centrul bolții, până la un albastru mai pregnant.

— Acum vezi cu ochii dumitale, chiar în acest loc, chiar aici, ce se poate cumpăra cu bani, zise sir Ralph. Pot cumpăra pace. Pentru ca pacea să fie desăvârșită, nu-mi trebuie decât poezia Bibliei Regelui Iacob.[23]

Edmund trebuia acum să se așeze în celălalt hamac și să-și pună ochelarii.

— Poate îți zici că n-ai nevoie de ei, zise sir Ralph, dar Cuvântul Domnului trebuie amplificat în fața ochilor noștri. Înțelegi? Altfel dăm greș. Suntem prea orbi în fața adevărului. Dar când vom putea vedea limpede, vom începe să înțelegem.

Sir Ralph deschisese Biblia la Evanghelia după Luca, iar acum îi spuse lui Edmund să înceapă să citească la capitolul întâi, versetul 26.

— Am ales Buna-vestire, zise el. Căci oare ce ne bucură inimile mai mult decât un nou început?

Lui Edmund îi veni să spună că el, în ziua în care sosise în Borneo, avusese parte de un „nou început“ chinuitor în viața lui. Din momentul în care intrase în jungla învăluită de propriile ei legende impenetrabile, felul în care se vedea pe sine și ceea ce era el a început să se schimbe într-un mod pe care – în marea lui foame de aventură – nu-l bănuise. Într-adevăr, erau aspecte ale identității lui pe care acum nu le mai recunoștea. Nu mai vedea o persoană care merge cu pas netemător, care e stăpână, în fiecare clipă, pe ceea ce vrea să facă, ci simțea că redevenise copil sau o specie de visător care putea hălădui în imensitatea asta verde doar într-o stare de ignoranță profundă.

De zeci de ori își spusese că dorința de a pleca să caute și să captureze specii rare de păsări și insecte exista în sufletul lui încă din copilărie, și că tot ce putea face era să meargă înainte, să-și depășească spaima și să nu se gândească nici o clipă să renunțe la misiunea lui, și totuși știa că ceva se schimbase în sinea lui: era mai neînsemnat decât fusese înainte. Și când, la

un moment dat, a căzut bolnav, suferința i s-a părut logică – inevitabilă. Boala era destinația spre care se îndreptase tot timpul.

Dar se abținu să-i spună rajahului ceva din toate astea. Deschise Biblia, dădu încet paginile filigranate, până când ajunse la Evanghelia după Luca. Cu ochelarii pe nas, Edmund văzu cum cuvintele par să sară de colo-colo pe pagină – acum mari, și deodată mici –, iar soarele, căzând în raze mereu schimbătoare printre frunzele de palmieri, acoperea versetele cu o lumină argintie, sclipitoare, încât cititorul avea impresia că încearcă să citească, nu dintr-o carte legată în țesătură, ci din ceva care se încăpățânează să rămână viu.

Începând să citească, Edmund avu impresia că vede o siluetă stând perfect nemișcată la marginea luminișului. Silueta nu se ascundea. Părea să fi înțeles că, în întunericul dintre copaci, putea fi stăpână pe propria ambiguitate. Când Edmund ridică din nou ochii, silueta dispăruse.

Oare fusese acolo vreo clipă? Sau altceva crease acea iluzie, cine știe, un joc al umbrei și luminii? Edmund își scoase ochelarii și se opri din citit. Privirea cerea explicații pădurii. Acolo nu se mișca nimic. Îl văzu pe sir Ralph răsucindu-se în hamac și uitându-se la el.

— De ce te-ai oprit? Mintea mea tocmai începea să se umple de minunare. Trebuie să înțelegi, domnule Ross, că tânjesc de nici nu mai știu când să aud o voce ca a dumitale să-mi citească din Evanghelia după Luca. Te rog să continui și să nu te oprești până nu îți spun eu.

Edmund își puse din nou ochelarii și reluă:

— *„Și îngerul i-a zis: Nu te teme, Marie: căci ai aflat har la Dumnezeu.*

Și iată, vei lua în pântece și vei naște fiu și vei chema numele lui Iisus.

Acesta va fi mare și Fiul Celui Preaînalt se va chema și Domnul Dumnezeu Îi va da Lui tronul lui David, părintele său.

Și va împărăți peste casa lui Iacov în veci și împărăția lui nu va avea sfârșit…“[24]

Edmund continuă să citească până ce începu să-l doară gâtul, iar soarele, înălțându-se și mai sus pe bolta senină, alungă umbra palmierilor și se revărsă cu dogoare asupra lui. Febra dădu primele semne că se întoarce. Fratele lui, Valentine, îl avertizase: „Malaria, odată ce și-a anunțat prezența ticăloasă, are obiceiul să se întoarcă, fără motive limpezi. Fii atent la asta și,

când simţi primele semne ale febrei, culcă-te şi odihneşte-te.“

Edmund închise ochii şi şi-i protejă cu Biblia. Voia să se ridice din hamac, dar se simţea prea slăbit să se mişte. Apoi realiză că sir Ralph e lângă el – îl ridică blând cu un braţ petrecut pe sub umeri şi-l sărută pe frunte.

— O să continuăm mâine, zise sir Ralph. Acum trebuie să dormi.

Dormi multe ore şi se trezi în întuneric. Îl durea capul, dar febra de care se temuse că va creşte scăzuse.

Ştia că visase păsările paradisului şi splendoarea lor fără pereche. Visul fusese luminat de o strălucire multicoloră, ca şi când chiar lumina soarelui s-ar fi revărsat din trupurile păsărilor şi ar fi căzut peste tot ce era în jurul lor. Ceea ce îi veni în minte acum lui Edmund Ross era promisiunea pe care şi-o făcuse sieşi când pornise în marea aventură – anume că nu se va întoarce în Anglia fără măcar o pereche vie de păsări ale paradisului. I se spusese că regina însăşi îşi dorea să le vadă şi ar construi „ceva potrivit pentru a le adăposti, ar fi o contribuţie minunată la regatul nostru“.

Nu putea fi sigur că le va găsi în Borneo, ştia asta. Trebuia să convingă un proprietar de corabie să-l ducă şi mai departe spre răsărit, până în insulele Aru. Şi uite la el, acum! Un om aflat într-o captivitate ciudată. Un naturalist care pierduse tot ceea ce-i era de trebuinţă ca să-şi continue căutarea. Cum să-şi mai ducă planurile la bun sfârşit?

Edmund habar n-avea cât e ceasul. De la fereastra lui, vedea că nu e lună, ci numai o puzderie îngheţată de stele deasupra palmierilor. Tânjea după o lumină mai caldă, o lumânare, şi-şi mai dorea o foaie de hârtie şi un toc, să-i scrie fratelui său. Asta voia cel mai mult, îşi dădu el seama acum, o dorinţă pătimaşă ce-i puse un nod în gât: ca Valentine să-i fie alături, să-l vindece, să-l asigure că, într-un fel sau altul, putea să se îmbarce pentru următoarea frântură de viaţă.

---

23. King James Bible, versiune în limba engleză a Bibliei, autorizată de Iacob I şi publicată în 1611.

24. Luca 1, 30-33, *Biblia sau Sfânta Scriptură*, Editura Institutului Biblic şi de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, Bucureşti 1982.

„Să ai cu ce vedea“

Îi era dor de fiica lui, constată el, iar pacienții i se plângeau fără reținere și zgomotos de absența ei, așa că sir William Adeane se hotărî să-i scrie lui Jane, rugând-o să se întoarcă în Bath.

Avem probleme aici, îi scrise el. *Infirmiera care te-a înlocuit are doar un sfert din cunoștințele tale medicale. Mai mult, gospodăria nu mai e în ordine, așa cum era când țineai tu rânduiala aici. Cea mai neplăcută întâmplare e că doamna Hughes, persoană de nădejde înainte, ne-a părăsit, iar doctorul Ross și cu mine n-am avut noroc să angajăm o altă bucătăreasă. Deocamdată – aceasta a fost ideea lui Valentine –, doamna Morrissey de la ceainărie ne aprovizionează cu plăcinte de carne, pudinguri de rinichi și altele asemenea, și ni le servește la prânz. Becky încă nu ne-a părăsit, dar pare să fi adoptat o atitudine de indiferență rebelă față de treburile gospodărești și înjgheabă din resturi câte o cină frugală pentru serile mele singuratice.*

Doamna Morrissey este extrem de amabilă și bietul tău tată s-a pomenit fermecat, nici mai mult, nici mai puțin, de ea și de poveștile despre viața pe care a avut-o în Irlanda, care se strecoară în multe conversații și par să le confere o culoare nefamiliară (pe care o simt a fi un fel de aură verde-smarald), și sunt în mod deosebit înduioșat, nu știu de ce, de imaginea doamnei M. ca fată desculță care culege fenicul-de-mare de pe ceea ce ea numește „țărm“ de-a lungul mării, împreună cu bunicul ei care croia haine din piei de iepure, și simt că aș putea asculta poveștile astea la nesfârșit, într-atât de ciudată și de provocatoare îmi pare lumea ei, dar ea își are propria afacere de care trebuie să se ocupe și-mi spune că, din păcate, acest aranjament cu plăcinte și toate celelalte nu poate continua după Crăciun.

Și mai e ceva, Jane. Mie îmi pare că doctorul Ross e într-o stare de agitație ca și când ar fi stăpânit de ceva foarte chinuitor, a cărui pricină n-o cunosc. S-a apucat să facă plimbări lungi în frigul dimineții, uneori ajunge aici cu barba plină de promoroacă. Nu o dată a întârziat la primul consult programat, și-mi pare că munca a devenit, într-un fel, chinuitoare pentru el. După-amiaza, dă impresia că e foarte obosit și tulburat și, în loc să stea la un pahar de porter[25] *cu mine ori să împărțim cina mea amărâtă, pleacă brusc la el acasă.*

Am sentimentul că, dacă ai fi aici, ai intui ce-l necăjește pe Valentine și ai găsi o cale să-l ajuți să-și recapete echilibrul. Prin urmare, te rog, iubită Jane, vezi dacă te poți rupe de Londra și de minunile ei, și de mirosul de uleiuri din casa lui Emmeline, ca să te întorci la noi. Nu ți-aș cere-o dacă n-aș simți că, de când ai plecat, timpul și-a ieșit din țâțâni. Trebuie să găsim o cale să repunem casa în ordine.

Al tău iubitor tată,

Wm. Adeane

Compasiunea pentru tatăl ei – pentru singurătatea lui, pentru lipsa totală de înțelegere față de orice pe lume în afară de ceea ce însemna profesiunea lui – îi impusese întotdeauna lui Jane Adeane să încerce să nu-l necăjească sau să-l supere, dar, de data asta, simțea că nu poate să-i îndeplinească cererea.

Avea senzația că la Londra, așa cum mătușa Emmeline îi picta portretul ca să încerce să vadă în sufletul ei, ea însăși începuse cu adevărat să-și pună întrebări asupra propriului viitor. Ajunsese să creadă – poate era doar o iluzie –, că Tite Street, Chelsea, era o adresă care o ajuta mai mult decât Henrietta Street, Bath, să descopere drumul pe care să-l urmeze în următoarea etapă a vieții. Credea că acest drum ar trebui să aibă un anumit grad de *inevitabilitate*: că ar trebui să indice un fel de direcție infailibilă de la care să nu fie tentată să se abată.

Cu toată faima ei de Înger al Băilor, în ciuda mândriei ce i-o trezea faptul că părea să aibă capacitatea să aline suferințe, Jane știa că nu voia să-și petreacă toată viața ca infirmieră. Știa că, într-o bună zi, va trebui să ajungă la ceva ce putea fi învins și stăpânit. Și era ca și când, deși încă invizibil

pentru ea, acel *lucru* i s-ar revela mai degrabă în atelierul mătușii Emmeline (în aerul plin de miros de eter și terebentină, sub luminatorul înalt care cândva lăsase să cadă ploaia pe o creație pe jumătate modelată pe masa olarului), decât oriunde în altă parte.

Profita, de asemenea, de biblioteca pe care și-o făcuse Emmeline, plăcându-i mai ales să se piardă în mulțimea de lumi create de domnul Dickens, admirând orizonturile imaginației lui, dar era oarecum contrariată de farmecul dulceag al multora dintre eroinele lui, venindu-i ideea să-i scrie lui Dickens și să-i sugereze că Lucie și Estella[26] – ca să numească doar două – erau într-o oarecare măsură ratate din pricina faptului că n-aveau nici un cusur.

Se simțea tentată să-i amintească marelui autor că fetele pot fi „la fel de voluntare în felul de a gândi ca orice tânăr gentilom, și uneori pot să aibă visuri care nu încep cu litera m de la măritiș". O amuza să-și imagineze o expresie descurajată pe chipul bărbos al faimosului bărbat când ar primi scrisoarea ei, dar știa că probabil n-o va scrie. Începu, în schimb, să țină un jurnal al sejurului la Londra, notând nu numai ceea ce făcea, dar și ce *simțea* despre tot, comentând foarte adesea propria reținere de a se întoarce la Bath.

Știa că avea un motiv bun să rămână în Chelsea. Emmeline era încântată de forma pe care o căpăta portretul nepoatei ei. Îi spuse lui Jane că era cum nu se poate mai mulțumită de felul în care îi redase înălțimea și de felul în care veșmântul alb purtat de ea sugera o greutate realistă, o greutate pe care trupul lui Jane părea s-o poarte cu un stoicism integru – chiar cu un fel de noblețe, perfect potrivită caracterului ei. Dar Emmeline recunoștea că nu progresase la fel de mult în privința chipului lui Jane. Trăsăturile, doar schițate deocamdată, nici măcar nu aduceau a Jane. Lucru frustrant pentru artist. O făcu pe nepoata ei să promită că n-avea să plece înainte „să capeți măcar ochi, să ai cu ce vedea".

Jane îi scrise tatălui ei: îi înțelegea supărarea pricinuită de plecarea doamnei Hughes, de comportamentul rebel al lui Becky și de imperfecțiunile noii infirmiere, dar portretul, îi explică ea, era foarte important pentru mătușa ei, și acum chiar nu putea pleca de la Emmeline înainte să-l termine.

În ceea ce privea subiectul Valentine Ross, Jane scrise: *„Îmi pare rău că doctorul Ross pare agitat și cu gândurile în altă parte. N-am idee de ce e așa. Dar am o presupunere: poate că e din pricină că lucrează de prea multă vreme cu tine la Bath, ce zici? Ce-ar fi să-l întrebi dacă nu vrea să-și deschidă un cabinet la Swindon ori la Swansea? Bărbații nu sunt întotdeauna satisfăcuți de ceea ce au. Uneori, trebuie să meargă mai departe.“*

După ce expedie scrisoarea, hotărî să nu se mai gândească la toate astea.

Apoi se întâmplă ceva ce o surprinse atât de tare, încât se întrebă dacă nu cumva trece printr-o ușoară criză de nebunie.

Întâmplarea se petrecu la una din seratele selecte pe care Emmeline avea plăcerea să le organizeze din când în când ca să se convingă, de fiecare dată, că societatea londoneză (ori măcar o parte boemă a ei) încă o admiră pe ea și-i admiră tablourile. Soarelele astea luau forma unor cine târzii, stropite cu șampanie, iar oaspeții puteau face ce voiau – veneau, plecau, se plimbau, beau, mâncau, ședeau pe unde pofteau, la masa lui Emmeline, în atelier, pe scări, pe un covor turcesc în fața focului sau chiar în dormitorul gazdei.

Personalul de serviciu – toți erau îmbrăcați în pantaloni bufanți de catifea și purtau peruci albe – dovedea răbdare când străbătea casa în sus și-n jos, ducând tăvi cu pahare și farfurii cu piept de pui în aspic. Oaspeții strigau din cele mai diverse colțuri ale casei după și mai multă șampanie. Odată – poveste arhicunoscută – avusese loc o partidă de amor într-un garderob, pricinuind oarecare stricăciuni rochiilor lungi și viu colorate ale lui Emmeline. Ambianța era deocheată, iar discuțiile, în mare măsură amuzante, ba chiar desfrânate. Nu o dată se spusese că în acea casă oaspeții se simțeau al dracului de liberi să facă ce poftesc. „*Chez* Emmeline“ era considerat un loc minunat unde să te duci să petreci.

Pentru acea serată anume, Emmeline invitase vreo treizeci de persoane: artiști, sculptori, muzicieni, scriitori, profesori de filozofie morală, editori, actori și cântăreți.

În mijlocul acestei companii electrizante, Jane, care purta rochia stacojie preferată și un colier de opale – se simți cuprinsă de o emoție plină de nerăbdare, ca o corabie înaltă oprită în mijlocul apelor, care, dintr-odată, se

pomenește cu pânzele umflate de vânt. De mai multe ori și-a întins paharul să-i fie umplut cu șampanie; era încântată că „minunata ei înălțime“ era remarcată și apreciată de un tenor mătăhălos care-și pusese pe farfurie nu mai puțin de șase porții de pui în aspic; îl asculta cu plăcere pe un scriitor care-și descărca sufletul plângându-se de o nenorocire ce i se petrecuse – se pomenise deodată „într-un deșert inform al non-creației“; se amuza tachinându-se cu un sculptor pe tema mereu-schimbătorului peisaj al scenei artistice londoneze – artistul declara că singurul lui scop era să facă obiecte urâte, să provoace lumea să-și bată joc de creațiile lui, „pentru că ceea ce este batjocorit acum devine ulterior obiect de cea mai mare valoare. Exist pentru a face bani. Tot ce trebuie e să am răbdare“.

Când simți că i se învârte nițel capul și că trebuie să se așeze, Jane își luă farfuria cu pui și se îndreptă spre scară – un loc unde îi plăcea de obicei să se cocoațe de una singură pe câte-o treaptă, pentru perioade lungi de timp, și să asculte vânzoleala în sus și-n jos a trăsurilor și cailor în acel colț foarte verde al Londrei.

Tocmai acolo unde obișnuia ea să se așeze găsi un editor care se numea Ashton Sims, un bărbat scund, cu mină serioasă, în jur la vreo patruzeci și cinci de ani, care ședea singur cu mâncarea lui, iar ea îl întrebă dacă i se poate alătura.

Ashton Sims, co-proprietarul editurii Kirkwall & Sims, încununată de succes și extrem de lucrativă, se ridică în picioare și făcu o plecăciune în fața ei. Îi spuse că e un înfocat admirator și cumpărător al lucrărilor lui Emmeline Adeane, și îi face „o deosebită plăcere“ să-i cunoască nepoata.

— Aud că Emmeline se luptă cu un portret al dumitale, îi zise el lui Jane. Mă întreb de ce a folosit cuvântul „luptă“.

— A, așa li se întâmplă celor care au de a face cu mine, spuse Jane. Încearcă să mă cucerească și eu nu îngădui una ca asta.

Ashton Sims zâmbi.

— Aș spune că este un lucru înțelept din partea dumitale. Trebuie să stai de vorbă cu soția mea, Julietta, care este foarte vehementă când e vorba de „proprietatea“ bărbaților asupra femeilor. Ea spune că societatea occidentală este primitivă în această privință și am impresia că dumneata ai fi de acord, nu-i așa?

— Mă rog, zise Jane, n-am fost niciodată într-un loc considerat pe drept „primitiv“, precum jungla din Borneo, unde am auzit că țestele omenești sunt folosite uneori ca decorațiuni, dar cred că Julietta are dreptate: bărbații le folosesc pe femei drept obiecte de patrimoniu și podoabe. Doar că nu încep prin a le scurta de cap.

Ashton Sims izbucni în hohote de râs. În acea clipă, o tânără brunetă apăru la piciorul scării și Sims strigă către ea:

— Julietta, vino sus! Trebuie să auzi gluma domnișoarei Adeane!

Julietta Sims zăbovi în hol cât să-și umple paharul, apoi urcă până unde ședeau soțul ei și Jane, și se așeză pe o treaptă mai jos. Când Ashton i-o prezentă lui Jane, ea puse jos paharul și întinse o mână subțire, moale, pe care o lăsă în mâna lui Jane cu infinită tandrețe, ca și când femeile fuseseră prietene cândva și acum se reîntâlneau după mult timp.

Jane simți blândețea strângerii de mână și, preț de câteva clipe, îndrăzni să cuprindă cu privirea chipul Juliettei. Cei din cercul de prieteni ai lui Emmeline căzuseră de acord de multă vreme că Julietta Sims – italiancă prin naștere, dar cu tenul de o paloare desăvârșită, după ce se lăsase de atâția ani înghițită de vremea neînsorită a Londrei – era o persoană de o frumusețe ieșită din comun, dar poate că nimeni n-a fost vreodată atât de vrăjit de ea ca Jane în acea clipă pe scară. Lumina era blândă, măgulitoare, provenind numai de la lumânările din două sfeșnice prinse de perete, dar chiar și ținând cont de acest lucru, Jane știa că se uită la un soi de perfecțiune umană pe care rareori ai ocazia s-o vezi.

Bineînțeles că Julietta avea ochi mari și negri, nasul era extraordinar de drept, dar ceea ce conferea chipului formidabila putere de seducție era gura, mare, însă nu cărnoasă, cu o curbură a buzei de sus ca a lui Venus din tabloul lui Botticelli. Jane știa că trebuie să-și mute privirea de la ea, că Ashton Sims ar putea fi, pe bună dreptate, deranjat de faptul că ea îi privește soția cu atâta insistență. Însă avea impresia că, sorbind din priviri frumusețea trăsăturilor Juliettei, își hrănește propriul suflet. Îi venea să plângă sau să strige de uimire. Și curând își dădu seama că mâna Juliettei încă e în mâna ei, iar intensitatea cu care se lăsase furată de chipul tinerei era egalată de privirea extaziată a acesteia.

Într-un târziu, Jane își abătu privirea, iar Julietta întoarse capul. Când

Jane îndrăzni să se uite din nou la ea, îi văzu ceafa, luminată dezmierdător de lumina lumânărilor, şi părul negru strâns într-un coc elegant, împodobit cu giuvaieruri şi pene.

În acea clipă, Jane şi-l aminti pe Valentine Ross spunându-i cum, la concertul Chopin de la Assembly Rooms din Bath, el ar fi dorit să întindă mâna şi să-i mângâie părul, şi un sentiment vag de milă pentru Valentine îşi făcu loc în inima ei, căci în sfârşit avea impresia că înţelege ceea ce simţise el. Tare ar fi vrut să facă ceea ce dorise el să facă – să întindă mâna şi să mângâie părul Juliettei, apoi gâtul, apoi, mai jos, umerii goi. Dorinţa aceasta era atât de copleşitoare, încât Jane se temu că mâna o să se întindă spre tânără din proprie voinţă, dar reuşi s-o controleze întinzând-o, în schimb, spre paharul de şampanie şi atenţionându-l pe chelnerul din hol să vină şi să i-l umple.

Când servitorul urcă scările, Jane simţi că Ashton Sims o priveşte cu o expresie impenetrabilă pe chip, şi în acelaşi timp ceva îi atinse piciorul. N-a trebuit să se uite în jos ca să-şi dea seama că mâna stângă a Juliettei i se strecurase pe sub fustă şi îi cuprindea încet glezna.

---

25. *Porter* – bere neagră.

26. Lucie Manette – personaj din romanul *Poveste despre două oraşe*; Estella Havisham – personaj din romanul *Marile speranţe*.

Microscop

O iarnă rece a pus stăpânire pe Bath. În plimbările lui matinale, Valentine Ross trebuia să înfrunte rafale nemiloase de lapoviță sau să meargă prin zăpada ce acoperea poteca în sus pe Beacon. Uneori, chiciura se împletea cu fumul de la mii de focuri de cărbune și învăluia orașul într-o ceață otrăvitoare, pe care Ross o simțea drept cea mai păcătoasă condiție – cea care putea să-l doboare. Dar el își urma orbește rutina, hotărât să urce dealul până-n vârf în fiecare zi, nu-i păsa dacă risca să se îmbolnăvească, ori poate își dorea să cadă victimă unei stări fizice teribile, care să-i stâmpere agitația minții.

La sfârșitul fiecărei zile de lucru, începea să simtă acea profundă istovire despre care își închipuia că-i cuprinde pe infanteriști în cumplitele lor marșuri forțate spre liniile inamice. Astfel își percepea el starea acum: anume că îndura prezentul dificil pentru a-și continua drumul spre o conflagrație definitorie, și abia după ce va fi trecut prin așa ceva, viața lui își va relua, cât de cât, cursul normal.

Faptul că nu avea idee ce formă va căpăta această catastrofă nu-l preocupa deocamdată. Știa că omul poate trăi în apropierea unor lucruri pe care încă nu *le vede cum trebuie*. Ceea ce trebuie să facă e să fie atent la tot ce-l înconjoară, ca să descopere drumul pe care trebuie să-l urmeze.

Pentru a-și apropia căutarea, Ross și-a curățat și lustruit microscopul Rayer. L-a așezat pe o masă lângă șemineul din locuința lui, apoi a început să-și petreacă serile examinând – mai mult la întâmplare – entități minuscule culese de pe podea: cenușă, fire de lână din carpeta din fața vetrei, petale de flori, un os de pește, firimituri de pâine, piciorul unui păianjen mort.

În fiecare caz în parte, se minuna de ceea ce vedea prin lentile. Osul de pește, mai cu seamă, l-a surprins ca ceva de-o frumusețe complexă,

conținând în celulele lui o lumină sidefie deosebită. Piciorul păianjenului, și el, era superb, asemenea unei piese minuscule de armură medievală. Petala de floare, fragilă, ușoară ca un fulg, părelnic fără viață, vădea o încrengătură complicată a nervurilor, ca și când ar fi avut puterea să revină la viață. Lucrurile acestea îl consolau pe Valentine Ross prin complexitatea lor frumoasă și tainică. La un moment dat, s-a apucat să-și smulgă fire din gene, în speranța deșartă că durerea vagă pe care și-o pricinuia îi va potoli agitațiile minții. A pus genele la microscop, a examinat protuberanțele albe ale rădăcinilor și și-a zis că, dacă o geană ar fi plantată în pământ, s-ar putea să înceapă să crească și, la momentul potrivit, ar putea să răsfire frunze negre minuscule.

Știa că gândurile îi sunt tulburi – parcă își visa viața, nu o trăia. Dar își spunea că existența lui are prea puțin din ceea ce e ciudat și miraculos, acum de când Jane plecase și inima lui nu mai avea nimic minunat cu care să se desfete. Și l-a amintit pe Edmund spunându-i, când se pregătea să traverseze jumătate de lume, că nu se putea împăca să trăiască „fără minune“. Pe Ross îl mângâia gândul că putea găsi „minuni“ în resturile măturate din șemineu sau într-o frântură de materie scoasă de sub pleoapa lui.

— Microscopul, l-a anunțat el pe Sir William într-o bună dimineață, ne amintește că ne naștem orbi în fața secretelor celor mai tainice a tot ceea ce e pe lume. Poate că ar trebui să-l folosim mai mult în munca noastră.

Sir William Adeane nu părea dispus să abordeze acest subiect deocamdată. În ultima vreme, fusese destul de frământat. În Bath se declanșase o epidemie de boli de plămâni. Făcea tot ce putea pentru suferinzi, le prescria balsamuri și inhalații. Dar îl consterna să constate că pacienții lui nu prea aveau încredere în asemenea leacuri. Ei continuau să spună că o vor pe Jane, Îngerul Băilor, ea să-i ducă la Baia Fierbinte, să-i vindece cu atingerea ei.

— Acum am o infirmieră nouă, infirmiera Peggs, le reamintea sir William cu răbdare.

Dar pacienții nu erau fericiți. În nefericirea lor, nu o învinovățeau pe adorata lor Jane că se află la Londra, ci – așa se auzea – pe infirmiera Peggs că *nu e Jane* și că are un nume urât. „Șarlatanca“[27], așa o porecliseră, ținând

să sublinieze că Șarlatanca nu era deloc pe placul lor. Porecla a ajuns, desigur, la urechile domnișoarei Peggs, iar sir William rămase cu gura căscată când domnișoara cu pricina bătu din picior atât de tare în podeaua cabinetului chirurgical, că unele instrumente săriră din tavă în colbul de pe jos.

El îi spuse pe un ton glacial că infirmierele nu trebuie să bată din picior. O puse să se aplece și să culeagă de pe jos bisturiul cu lamă scurtă și sonda, și să le șteargă cu propriul șorț. Infirmiera Peggs se supuse fără să crâcnească. Dar în timp ce făcea asta, izbucni în hohote de plâns nestăpânite, îngăimând că nu va rămâne în Bath „ca să fie insultată cu o poreclă abjectă“, doar pentru că nu poate să încapă „în papucii unui afurisit de înger“.

Auzind cum este desconsiderată – blajin, dar cu gelozie – fiica lui de către infirmiera Peggs, sir William își dădu brusc seama că, asemenea pacienților, nici lui nu-i place de femeia asta. Ba chiar voia ca ea să plece din Henrietta Street și să nu se mai întoarcă niciodată. Dar știa că, precis în acea după-amiază, urma să opereze un bărbat a cărui viață spera s-o salveze – avea să-i deschidă cutia toracică și să extragă o tumoră de pe plămân –, și nu putea reuși în această operație fără asistența permanentă a unei infirmiere profesioniste.

Prin urmare, strânse din dinți și o ajută pe infirmiera Peggs să se ridice în picioare și îi oferi batista lui de mătase, pe care o ținea în buzunarul redingotei. Nu găsea cuvinte de consolare; era de ajuns batista, își spuse el. Dar n-a fost de ajuns. Infirmiera Peggs își șterse ochii și aruncă batista cât colo. Apoi îi spuse lui sir William că își va face bagajul și va pleca din Bath cu primul omnibus.

— De ce nu luați trenul? nu se putu abține sir William să întrebe.

— Trenul? făcu infirmiera Peggs. Îngrozitoare invenție! Ruina lumii! N-am să pun în veci piciorul în așa ceva.

În acel moment, un ciocănit în ușa camerei vesti sosirea doamnei Morrissey, care voia să-l anunțe ce anume reușise să-i aducă la prânz.

Văzând chipul doamnei Morrissey, zâmbitor mai tot timpul, și auzind-o vorbind despre o porție de chifteluțe, sir William îi făcu semn să intre fuga-fuguța, în schimb infirmiera Peggs trânti în tavă instrumentele chirurgicale

întinate și se îndreptă cu pași mari spre ușă. Trecu pe lângă Clorinda Morrissey cu un ghiont obraznic și pașii ei răsunară în ritm alert pe coridor.

— Du-te, du-te și s-a dus… „Șarlatanca“, zise sir William. Mai bine! Dar, dragă doamnă Morrissey, te rog, poftește, închide ușa și spune-mi ce mă fac.

Sir William se cufundă într-un fotoliu și-și trecu mâinile prin chica bogată. Rămasă în picioare, doamna Morrissey îl privi câteva clipe, apoi își luă inima-n dinți:

— Va trebui să-mi spuneți ce s-a întâmplat, domnule. Altfel, cum să vă spun ce-aveți de făcut?

— S-a întâmplat că lumea mea s-a dus de râpă.

Sir William îi făcu semn doamnei Morrissey să se așeze în fața lui, în scaunul pe care de obicei îl ocupau pacienții în timpul consultațiilor. Nu-i scăpă că doamna se uitase la ceasul din cabinet înainte să-i accepte invitația, și știa că nu va putea sta mult – doamna Morrissey trebuia să se întoarcă la blatul de gătit, la salonul unde avea de aranjat mesele. Dar spera din tot sufletul că va putea sta cu el câteva minute. De când i-o prezentase Valentine Ross, îi căzuse cu tronc. Văzuse în ea acel spirit independent pe care-l avea și Jane, dar avea o fire mult mai înțelegătoare și binevoitoare, iar vocea îi era plăcută, calmă.

— Toate problemele mele au început odată cu plecarea lui Jane, zise sir William. Nu numai că pacienții mei cer în gura mare întoarcerea ei – iar și iară –, dar n-o pot convinge nicicum să vină înapoi în Bath, nici măcar de Crăciun. Nu vrea, și pace, zice că sora mea „are nevoie“ de ea la Londra pentru un portret la care lucrează. După care îmi pleacă și bucătăreasa. A bodogănit ceva de aprovizionare și că nu și-ar fi primit salariul, și dusă a fost, de azi pe mâine. Dacă n-ai fi dumneata, n-am avea nimic de mâncare la prânz.

— Mă rog, domnule, ce vă aduc eu nu-i cine știe ce…

— N-o fi, dar ne-a salvat. Mi-am spus că, odată cu ajutorul pe care ni-l dai, lucrurile or să se calmeze aici și-or să meargă ca unse, și mă trezesc că infirmiera o șterge să prindă omnibusul. Nu știu ce prostie legată de-o poreclă!

— De-o poreclă?

— Da. Și lacrimi – le-ai văzut –, totul dintr-o nimica toată. Dar spune-mi, cum o să deschid eu toracele unui om în după-masa asta și să mă încumet să-i salvez viața în asemenea condiții?

Doamna Morrissey își făcu vânt cu mâna, ca și când ar fi fost prea cald în încăpere, când, de fapt, era frig, fereastra era acoperită de o abureală densă.

— Să deschideți toracele unui om? se miră ea. Dumnezeule mare! Și eu care-mi închipui uneori că lucrul cel mai greu e să amesteci în pandișpanul Victoria, ca să iasă pufos!

Sir William se pomeni zâmbind. În urmă cu câteva clipe, fusese convins că nu mai există nimic pe lume care să-i smulgă un zâmbet, și, ce să vezi, Clorinda Morrissey a reușit să întindă un strop de zâmbet pe trăsăturile lui severe.

— Fiecare cu talentul lui, răspunse el, și cred că e timpul să-ți spun așa cum trebuie cât de mult apreciem, doctorul Ross și cu mine, plăcintele și pudingurile dumitale. Declar fără rezervă că ne ții în viață!

— Mă rog, dar nu îndestul de în viață, sir William. Nu-i așa?

— Ce vrei să spui, doamnă Morrissey?

— Păi… mă gândesc la doctorul Ross, pare cam neliniștit în ultima vreme și nu prea arată bine.

— Știu. Ai dreptate. Ai intuit un alt motiv al problemelor mele. Se întâmplă ceva cu el. L-am întrebat de multe ori ce anume se întâmplă, dar nu-mi dă nici un răspuns. Dacă ar fi să-l pierd pe doctorul Ross…

— Obișnuia să vină pe Camden Street, destul de adesea, să bea Assam și să fumeze un trabuc. Dar după ziua în care s-a întâlnit cu fiica dumneavoastră acolo, nu l-am mai prea văzut. L-am observat doar aici și nu pot să nu…

— S-a întâlnit cu Jane la ceainăria dumitale?

— Da. Chiar înainte să plece ea. Și poate că n-ar trebui să vorbesc despre asta, dar am avut impresia că a fost o mică neînțelegere între ei, la ceai.

— Ce fel de „neînțelegere“?

— Nu știu, sir William. Domnișoara Jane a plecat destul de brusc, iar doctorul Ross mi-a părut abătut rău după plecarea ei.

Sir William rămase tăcut. Își aținti privirea asupra focului din șemineu, care mai avea puțin și se stingea. Clorinda Morrissey îl privi nu fără

tandrețe. Mulți dintre bărbații pe care-i cunoscuse de când venise în Anglia – își zise ea în gând –, inclusiv amabilul sir William, păreau tulburați de o problemă sau alta. Nu înțelegea exact care era pricina acestei stări, decât dacă… – știa că numai o femeie ar fi putut formula un asemenea gând –… societatea aștepta din partea lor o asemenea vigilență, o asemenea autoritate, o asemenea siguranță de sine – în toate privințele, de la politică la maniere, de la investiții financiare la probleme de moralitate –, încât viziunea lor asupra lumii era plină de ce vrei și ce nu vrei, un talmeș-balmeș ca un uriaș magazin de vechituri, iar ceea ce se petrecea sub nasul lor, în cea mai mare parte, trecea aproape neobservat.

---

27. *Pegg* – escroc, șarlatan.

Tumoră

Până la urmă, singura soluție pentru a efectua operația de plămân din acea după-amiază era tot Valentine Ross. Doctorul puse un afiș pe ușa de intrare din Henrietta Street, anunțând că este bolnav și nu poate ține consultații. Apoi studie însemnările făcute de sir William Adeane asupra cazului bărbatului cu tumoră și îl ajută pe sir William să pregătească masa de operație. El, unul, era gata să-l asiste în această sarcină dificilă și primejdioasă.

Pacientul era un bărbat rumen în obraji, la vreo cincizeci și cinci de ani, un anume domn Latimer, proprietarul prosper al unei fabrici de clei, situată în partea de jos a orașului, și care avea parte de multe plângeri fără soluționare, din pricina emisiilor periculoase de vapori pestilențiali. Se mai știa și că mulți cai frumoși erau măcelăriți doar pentru a alimenta cazanele fabricii cu oasele lor, iar biata lor carne curățată de pe oase era lăsată să putrezească în grămezi ce atrăgeau dăunători în zonă. Locuitorii orașului nu se fereau să protesteze împotriva „întreprinderii îngrozitoare“ a lui Latimer și a distrugerii unei părți însemnate a orașului. Dar Latimer scosese bani foarte frumoși din cleiul lui, prin urmare nimic nu-l îndupleca să-și schimbe preocupările ori să-și mute fabrica.

Când Latimer intră în clinică, atât Ross, cât și sir William observară cât de liniștit părea. Întinzându-se pe masă după ce și-a dezbrăcat cămașa, le spuse doctorilor că el „crede cu putere“.

— Credința mea e întâi în Dumnezeu, cred că El nu vrea ca eu să mor acum, iar în al doilea rând cred în sir William și priceperea lui.

Valentine Ross era convins că ar fi trebuit să adauge la lista lui și credința în bani – care îi pot cumpăra cea mai bună îngrijire ce putea fi oferită în Bath, evitând astfel să fie pus într-un pat de spital unde bolile contagioase puneau în pericol viața atâtor bolnavi. Dar Ross nu spuse nimic despre acest

aspect, îşi văzu mai departe în tăcere de pregătirea operaţiei.

Îi spuse lui Latimer că în câteva momente i se va administra „letheon“, o doză de gaz compus din acid sulfuric şi alcool etilic, al cărui nume se trăgea de la râul Lethe din mitologia clasică, în ale cărui ape ale uitării se cufundau sufletele. Administrarea gazului îl va face să nu simtă durerea ce va urma.

— Din păcate, în existenţa mea de om de afaceri foarte ocupată, n-am avut timp să studiez mitologia clasică, zise Latimer pe un ton de-ai fi zis că se mândreşte cu asta, dar vă cred pe cuvânt.

— O să lucrăm cu multă grijă, însă cât se poate de iute, spuse sir William. Peste zece minute vom vedea tumora şi o vom îndepărta în aşa fel încât să nu mai rămână nimic. Plămânul vă va fi cauterizat ca să nu sângereze excesiv şi să nu se infecteze, iar cavitatea toracică va fi suturată. Când vă veţi trezi, vă veţi simţi ca şi când v-ar fi lovit ceva – ca şi când un animal cu copite mari v-ar fi lovit în piept.

— Un animal cu copite mari? făcu Latimer. Vă referiţi la cai?

— Nu neapărat. O să vă doară, dar o să vă punem într-un pat şi o să vă supraveghem. O să vă administrăm puţin laudanum şi o să dormiţi din nou, încredinţat că aţi scăpat de tumoră. Întrezăresc pentru dumneavoastră o viaţă lungă şi prosperă.

— Aşa sper şi eu, zise Latimer. Tocmai am cumpărat o casă nouă în North Parade, mult mai mare decât vechea proprietate, şi doresc să mă bucur de câteva serate acolo. Căci ce e viaţa fără distracţie?

— Chiar aşa, zâmbi sir William. Sunteţi gata, prin urmare, să vă distraţi cu letheon?

Acum, cei doi doctori înlăturau sângele din toracele deschis al lui Latimer şi priveau înăuntru la dilatarea şi contractarea plămânului stâng. Se aşteptaseră să găsească o masă bulboasă, un muşuroi distinct de materie, ca un carbuncul, pe care bisturiul lui sir William era pregătit să-l reteze. Însă nu era urmă de aşa ceva acolo.

Au tot tamponat sângele până când sângerarea în cavitate încetini şi ei reuşiră să vadă mai limpede baza plămânului, locul unde Latimer acuzase dureri atât de atroce, încât uneori se îneca şi vomita, şi unde cei doi doctori se aşteptau să vadă tumora. Faptul că nu era acolo i-a contrariat şi i-a redus la tăcere. Se uitau unul la altul, apoi la toracele lui Latimer. Pacientul

sforăia. Doctorii tamponau şi se holbau, tamponau şi se holbau.

Sir William îi mai administră o doză de letheon. Rareori se întâmpla ca un pacient să se trezească în timpul unei operaţii, dar se auzise de asemenea situaţii. Durerea atroce putea anula efectele eterului, iar ţipetele celor care se trezeau deodată în toiul unei tăieturi erau cumplite. Mulţi mureau pe loc din pricina şocului.

După ce-au mai trecut câteva minute, Ross îşi aminti de alterarea unor elemente infime pe care le studiase la microscop, astfel că se aplecă şi privi de foarte aproape plămânul care respira, dorind să-l vadă cu precizie, ca şi când ochiul i s-ar fi transformat într-un microscop. Deasupra mesei pentru operaţii, sita incandescentă arunca o lumină albă peste carnea mişcătoare.

Prelevând o mostră de ţesut pulmonar, Ross îl examină şi ceea ce constată era că acel ţesut nu arăta a plămân sănătos, ci a plămân *infestat*. Infestarea însemna prezenţa unor noduli microscopici, unii mici cât o icră de caviar, altele, cât ouăle de broască. Albicioase la culoare, câteva răzbătute de nervuri vineţii. Erau atât de multe, încât nu le putea număra.

Ross îi atrase lui sir William atenţia asupra lor:

— Nici vorbă de o singură tumoră. În schimb, ceea ce se vede sunt zeci de *tumori* embrionare. Îmi vine să cred că o să se înmulţească şi o să sufoce plămânul. Dacă le deschidem şi le expunem la aer, riscăm să le grăbim înmulţirea.

Sir William privi cu atenţie. Vedea acum cu limpezime minusculii noduli otrăvitori, dar, contrariat de acest diagnostic cumplit, se simţi, pentru prima oară, pierdut.

— Ce putem face? întrebă el.

— Putem să-i incizăm pe cei mai mari, zise Ross. Dar, dincolo de asta, nimic. Ce avem în faţa noastră e moartea.

Suturat şi bandajat cu deosebită grijă, Latimer zăcea acum într-o încăpere a reşedinţei lui sir William, unde erau ţinuţi pentru odihnă şi refacere cei care suferiseră diverse traume. În mod normal, Jane era cea care supraveghea refacerea pacienţilor, dormind pe un pat pliant lângă patul suferindului, sau, dacă era nevoie, stând de veghe toată noaptea. Acum însă, Jane nu era aici, nici Peggs, infirmiera, aşa că Ross propuse ca în noaptea aceea ei doi să stea de veghe cu rândul la patul bietului Latimer.

Trezindu-se într-o altă cameră, într-un pat confortabil, sedat cu laudanum, Latimer avea toate motivele să spere că operația reușise, iar tumora lui zăcea acum într-un vas de email și avea să-i fie arătată ceva mai târziu, ca dovadă a iminentei lui vindecări.

Își răsuci capul și-l văzu pe sir William Adeane șezând lângă el, ținând în mână recipientul cu laudanum.

— Sir William, i se adresă el, a fost totul bine? O să dansez în curând cadril în noua mea casă?

— Sper din tot sufletul, răspunse sir William. Dar trebuie să vă spun că vindecarea dumneavoastră va fi mai înceată decât v-ați așteptat.

— Și de ce, mă rog?

— Ceea ce-am găsit a fost… mai mult decât o tumoră. Am extirpat tot ce am putut găsi, dar să nu fiți surprins dacă durerea din plămân vă va mai chinui o vreme. Vedeți dumneavoastră, sunt multe răni mici, nu una singură. Dar vă vom trimite acasă la soția dumneavoastră cu o provizie bună de laudanum și vă sfătuim să vă odihniți.

— Vreți să ziceți că o să plătesc pentru ceva ce e incomplet?

— Asta e natura chirurgiei, explică sir William calm. Nu se poate tăia decât ceea ce se vede.

În orele nopții, în timp ce Latimer dormea, Ross veni să-l înlocuiască pe sir William. Se așteptase ca sir William să se îndrepte recunoscător spre propriul pat, dar chirurgul nu se clinti de lângă patul pacientului.

— Ia loc, îi spuse el lui Ross, căci noi doi avem ceva de discutat. Și noaptea asta liniștită pare un moment propice pentru așa ceva.

Ross se supuse, dar nu fără un presentiment. Se rugă în sinea lui ca sir William să nu pronunțe numele lui Jane. Era un om căruia nu-i plăcea să mintă. Ba chiar detesta societatea din Bath pentru *obiceiul de a minți*, și hotărâse ca în tot ce face acolo să urmeze calea adevărului în măsura în care putea. Dar știa că dacă sir William avea să-l întrebe ce se întâmplase între el și Jane, va fi nevoit să tacă. Ceea ce era încleiat în jurul inimii lui, adversarul cu care se lupta în plimbările din diminețile reci, ceea ce dorea el să nu simtă… acea tristețe care-l paraliza, dezamăgirea… puteau fi îndurate doar dacă reușea să le păstreze numai pentru sine. Să-i mărturisească totul tatălui lui Jane – omului care o iubea, în felul său, la fel de mult ca el – nu

făcea decât să-i provoace şi mai multă suferinţă, adăugând umilinţa la celelalte nenorociri ale sale. Simţea că situaţia lui va deveni atât de greu de suportat, încât va trebui să plece din Bath pentru totdeauna.

Sir William se ridică şi mai puse nişte cărbuni în vatră, unde focul abia mai pâlpâia. Un vânt nordic se strecură prin hornul şemineului, împingând fumul înapoi în încăpere. Sir William se răsuci şi întrebă dintr-odată:

— Din pricina dumitale a plecat Jane?

— Din pricina mea, domnule? Ce vă face să presupuneţi aşa ceva?

— Nu „presupun“ neapărat. Doar observ că s-a întâmplat ceva care a făcut-o pe Jane să plece la Londra aşa, tam-nesam – ceva despre care ea nu mi-a spus nimic. De asemenea, nu pot să nu observ că, de când a plecat, n-ai mai fost în apele dumitale. Pari să ai un motiv care-ţi pricinuieşte suferinţă şi am început să mă întreb dacă nu cumva e vorba de absenţa lui Jane.

— Bineînţeles că-i simt lipsa lui Jane, spuse Ross cât mai senin cu putinţă. Nu se putea ca în casa asta să nu-i simţim lipsa – atât dumneavoastră, cât şi eu. Dar mă bucur pentru ea că îi priieşte societatea londoneză. Munceşte atât de mult când e aici, are tot dreptul să schimbe decorul.

Sir William îl scrută pe Ross:

— Un răspuns foarte prudent, zise, dar care nu-mi spune nimic. N-ai nimic de adăugat?

— Nu ştiu ce-ar putea fi. Doar că în ultima vreme am cam fost îngrijorat din pricina fratelui meu. După cum ştiţi, e plecat foarte departe şi n-am mai primit nici o veste de la el după scrisoarea în care-mi spunea că e bolnav. Îmi pare foarte rău dacă această grijă a mea m-a făcut să fiu neglijent în munca mea…

— Nu, nu asta am vrut să spun. Munca dumitale este întotdeauna foarte bună. Dumneata eşti cel care a descoperit micile tumori multiple din plămânul domnului Latimer, când eu nu le-am văzut. Dar mă întreb dacă n-au fost şi alte lucruri în faţa cărora eu am fost orb. Căci azi am auzit de la doamna Morrissey că ai invitat-o pe Jane la ceainărie şi că, din cât se pare, a fost o discuţie aprinsă între dumneata şi ea, iar Jane a plecat brusc – genul de plecare ce-i stă în fire.

— O, făcu Ross. Nu, aţi înţeles greşit. E adevărat că am invitat-o pe Jane la ceai în salonul doamnei Morrissey, dar abia dacă a început jumătatea noastră de oră, foarte plăcută de altfel, că ea şi-a amintit că programase să-l însoţească pe un pacient la baia fierbinte, la ora cinci. I-a plăcut şi prăjitura aleasă, dar, din păcate, a trebuit s-o lase aproape pe toată în farfurie. Într-atât se dedică ea muncii, după cum bine ştiţi.

— Aha, prin urmare, între voi nu e nimic.

— Ce e între noi e ceea ce-a fost întotdeauna: respect şi admiraţie, nimic mai mult.

— Dar oare acestea – respectul şi admiraţia – nu pot suferi o metamorfoză care să le transforme în iubire?

— E posibil, admise Ross. Dar nu e cazul aici.

Îngerul care dispare

A doua zi după serata lui Emmeline, pe când întunericul se lăsa peste după-amiaza lungă, cineva sună la uşă.

Era Julietta Sims. Servitoarea o conduse în atelierul lui Emmeline, unde artista se chinuia din nou să prindă trăsăturile nepoatei ei în portretul pe jumătate terminat.

Când Jane o văzu pe Julietta, nu reuşi să-şi stăpânească roşeaţa intensă ce-i năvăli în obrajii pe care Emmeline tocmai îi schiţa cu tuşe de roz şi alb. Emmeline puse jos pensula şi privi la cele două chipuri care se înlănţuiseră unul în privirea celuilalt – mai să creadă că pricepe ce anume se întâmplă.

— Julietta, draga mea, zise Emmeline, vrei să bei nişte ceai cu noi?

— Mulţumesc, Emmeline, zise Julietta. Dar nu stau mult. Mă tem că am întrerupt un lucru important. Dar voiam doar…

— Să-i spui ceva lui Jane?

— Da.

— Atunci vă las singure, sau poate vreţi să vă retrageţi în camera lui Jane şi să vorbiţi acolo?

— Păi da, ce-ar fi? Jane?

— Da, zise Jane. Nu te superi, Emmeline?

— Bineînţeles că nu. Am destul de dereticat aici. Nu vă grăbiţi, vorbiţi în linişte.

Cele două femei urcară repede scările şi, în timp ce urcau, Julietta o prinse de mână pe Jane. Julietta Sims, o mare frumuseţe, fără doar şi poate, avusese multe iubiri de când se căsătorise cu Ashton Sims, iar majoritatea acestora fuseseră femei. Prin urmare, când ajunse cu Jane Adeane în camera acesteia, numai ele două, probabil a simţit că Jane e virgină din toate punctele de vedere, aşa că luă asupra ei iniţiativa de a-şi declara pasiunea

fără sfială şi fără multă vorbă.

O întinse pe Jane pe pat şi o sărută pe gură. Deşi Jane nu fusese niciodată sărutată astfel, Julietta simţi pe loc că îmbrăţişarea a stârnit în Jane sentimente atât de puternice, încât orice avea de gând Julietta să facă, Jane avea să se supună.

Julietta îşi scoase pieptenul de baga ce îi fixa coafura elaborată, iar părul ei negru căzu ca o cortină mătăsoasă în jurul feţei lui Jane.

— Acum nu ne mai vede nimeni! zise ea.

— Nu-mi pasă, spuse Jane. Nu-mi pasă dacă ne vede cineva. Nu-mi pasă de nimic altceva decât de asta. Arată-mi cum să te iubesc.

Desfăcându-i corsajul, Julietta îi dădu hainele la o parte, dezvelindu-i sânii – îi mângâie întâi cu mâna ei moale şi albă, apoi îi cuprinse cu buzele. Îi plăcea să facă asta atunci când făcea amor cu o femeie, anume să acorde sânilor o atenţie tandră; întâi îi sugea, apoi se dezbrăca şi ea şi îşi cuprindea amanta în braţe. Ştia că acest preludiu molatic, blând, pe care nu se grăbea să-l curme, putea provoca o dorinţă atât de aprigă în acele amante care formau un grup select şi pe care ea le numea „frumoasele“ ei, încât atunci când, în sfârşit, degetele i se furişau să înceapă să mângâie locul aproape ascuns unde se pitea secretul obraznic al adevăratei plăceri, ele juisau aproape imediat.

Julietta avea această putere, ca extazul să nu pună capăt capitulării lor în faţa pasiunii, dimpotrivă, să o sporească, iar ele să-şi dorească să-i simtă limba acolo unde înainte fusese mâna ei. Julietta avea o limbă foarte dibace. Printre „frumoase“, cuvintele *j’ai envie de la langue de Juliette*[28] devenise un cod cu care se tachinau între ele, dându-şi de înţeles unele altora că tânjesc după atingerea pricepută a unei femei şi că-şi doresc asta acum, pe loc. Rostită în şoaptă prin saloane rafinate, propoziţia le înnebunea de dorinţă şi le împingea în noaptea întunecată, scuzându-se faţă de companionii lor de sex masculin că pur şi simplu simt nevoia să respire aerul nopţii, dar de fapt se rezemau de arborii bătrânelor parcuri şi îşi ofereau unele altora satisfacţia rapidă, însă grozavă pe care aproape niciodată n-o obţineau când soţii lor se strofocau să facă amor cu ele.

Jane, neştiutoare de toate acestea, n-avea habar de „frumoasele“ cu pricina, astfel că atunci când limba Juliettei atinse locul pe care bărbaţii

visau să-l descopere la ea, Jane simţi cum o cuprinde un extaz alb, zvâcnitor, şi ţipă – un ţipăt de uimire atât de răsunător, încât Emmeline îl auzi la două etaje mai jos şi se opri din dereticatul prin atelier. „Acum ştiu ceva mai mult despre cine este Jane“, îşi spuse ea. În schimb, Jane nu mai ştia cine e, ştia doar că o găsise pe Julietta şi că dorea să facă dragoste cu ea pentru totdeauna.

Când Jane şi Julietta coborâră în cele din urmă în atelier, părul Juliettei era fixat la locul lui cu pieptenele de baga, iar Jane îşi acoperea buzele cu mâna, ca să ascundă iritaţia pe care i-o provocaseră sărutările Juliettei, dar, în loc de Emmeline, găsiră un bilet prin care le anunţa că ieşise în oraş.

Cele două tinere se aşezară în faţa focului din şemineu, iar Julietta zise:

— Trebuie să plec în curând. Ashton se întoarce de la birou şi îi place să mă găsească acasă.

Jane se ridică de la locul ei şi îngenunche lângă scaunul Juliettei. O înconjură cu braţele, lipindu-se de fusta lungă şi de trupul zvelt ascuns în veşmânt.

— Şi eu ce fac? întrebă ea.

— Jane, zise Julietta. Trebuie să trăim în lume. Trebuie să ne comportăm ca şi când între noi n-ar fi nimic.

— Dar cum să fac asta? N-am ştiut că există o asemenea iubire pe lume. Oamenii or să se uite la mine şi-or să-şi dea seama ce simt.

Julietta o mângâie pe păr.

— Suntem norocoase, zise. Mătuşa ta Emmeline a sfidat societatea în viaţa ei şi va înţelege, cred eu, cum vei vrea tu s-o sfidezi – aşa, puţin. S-ar putea să mă lase să vin aici din când în când.

— Din „când în când“? Şi eu ce-o să fac în zilele şi orele dintre venirile tale?

— O să trăieşti. Te vei plimba de-a lungul râului, vei călări în parc, vei juca *bezique*[29]. Vei citi. Vei poza pentru portret.

— Dar o să strig după tine zi şi noapte.

— Şi uneori eu o să strig după tine. După înălţimea ta formidabilă. După braţele tale puternice. După glezna ta pe care am atins-o prima oară pe scară. Şi atunci o să vin în Tite Street.

— Vino mâine. Sau întoarce-te în seara asta, la noapte.

— Adică îmi ceri să plec din patul lui Ashton în toiul nopţii.

— Da. Nu se poate să-l iubeşti pe Ashton. Tu iubeşti femeile.

— Iubesc şi femeile, şi bărbaţii.

— L-ai lăsat pe Ashton să facă dragoste cu tine?

— Da. E soţul meu. Şi doresc să mai fac un copil.

— Ai un copil?

— Da. Un fiu, Marco. Are patru ani.

Jane îşi ridică privirile spre trăsăturile perfecte ale Juliettei. În sinea ei îşi spuse că ar dori să fie acel mic Marco, ţinut de braţele mamei, obiectul adoraţiei ei, carne din carnea ei, manifestarea vie a viitorului ei, singurul ei fiu, acela pe care nu-l va părăsi niciodată, până la moartea ei.

La cină – de fapt, Jane n-a fost în stare să mănânce aproape nimic –, ea îi spuse lui Emmeline, după ce servitoarea se retrase în bucătărie:

— Julietta Sims m-a cucerit cu totul.

— Mda, răspunse calm Emmeline.

— Cu totul şi pentru totdeauna.

— Da. Ştiu ce-nseamnă.

— Mă aflu în mijlocul unei piese de teatru? O tragedie?

Emmeline sorbi din vinul alb şi o privi cu duioşie pe Jane, peste buza paharului. După câteva clipe de tăcere, zise:

— Trebuie să terminăm portretul. Acum cred că ştiu cum să-l desăvârşesc.

— Mătuşă Emmeline, te-am întrebat dacă mă găsesc în mijlocul unei tragedii.

— Iar eu ţi-am răspuns că ştiu cum să termin portretul – o să pun pasiune, şi nu tragedie, în trăsăturile tale. Ceea ce nu ne va lua prea mult timp. După care, cred că va trebui să te întorci la Bath.

— Te temi că voi provoca un scandal în casa ta?

— Nu. Câtuşi de puţin. Mă tem că o să te alegi cu inima frântă. Într-un anumit grup din societatea londoneză se ştie că Julietta…

— Are amanţi?

— Femei, în particular. Sunt numite „frumoasele Juliettei“, aşa am auzit. Ea nu alege persoane cu aspect oarecare. Le alege pe acelea pe care le consideră deosebite. Bănuiesc că s-a amorezat de tine din clipa în care te-a

văzut.

— Și eu de ea.

— Dar nu trebuie să aștepți și să suferi. Acum că ai aflat mai multe despre trupul tău și plăcerile lui, ce-ar fi să accepți cererea în căsătorie a doctorului tău din Bath? Din ce mi-ai spus, pare o persoană onorabilă – asemenea ființe sunt rare în societatea engleză. Bineînțeles, fiecare bărbat trebuie învățat ce nevoi sexuale are o femeie, pentru că bărbații n-au idee care sunt acestea, dar și ei pot să învețe să fie amanți foarte buni. Doctorul tău va învăța repede. Și l-ai avea în patul tău în fiecare noapte.

— Dar nu-l vreau în patul meu câtuși de puțin. Nu l-aș putea niciodată iubi în felul ăsta.

— Desigur, așa simți acum. Însă eu doar plantez ideea asta în capul tău.

Jane nu mai zise nimic. Se gândi că, în timp ce făcuse dragoste cu Julietta, trăise senzația că se înecă într-un element întunecat, cu totul necunoscut pentru ea. Era ca și cum, în timpul celor două ore petrecute cu Julietta în abandon sexual, Îngerul Alb ar fi dispărut – dispărut cu totul, cu toată puterea și inteligența ei –, și ar fi fost înlocuit de altcineva, o persoană care nu mai avea nimic „îngeresc“, ci o minte împâclită, ochi orbi, mâini nepricepute, cineva care tânjea doar după atingerea iubitei și care era gata să sacrifice totul pentru a rămâne în acel adânc ocean al plăcerii.

Dar își dădu seama că nu admiră *câtuși de puțin* această nouă persoană. Domnișoara Jane își purtase mereu înălțimea impunătoare cu nedisimulată mândrie de sine. Acum, avea impresia că această înălțime îi fusese luată, iar ea devenise mică, atât de mică încât oamenii puteau trece pe lângă ea fără s-o bage în seamă.

---

28. Am poftă de limba Juliettei (în franceză în original).

29. *Bezique* – joc de cărți popular în secolul al XIX-lea.

Noua idee a lui Leon

După primele câteva lecturi din Evanghelia lui Luca, sir Ralph Savage îi dăduse clar de înţeles lui Edmund Ross că o parte a fiecărei zile urma să fie petrecută în luminișul din pădure, povestind și repovestind viața lui Isus Cristos. Numai în acel loc liniștit dorea rajahul să asculte povestea. Îi spunea lui Edmund că unirea vocii lui englezești cu vorbele Mântuitorului său și cu „orchestra pădurii“ îi dădeau o extraordinară pace mintală.

Dar acum, peste Borneo începeau să se abată furtuni teribile. Deasupra pădurii, cerul părea să se adune într-o noapte perpetuă și lăsa să se reverse deasupra lumii o cortină de apă ce punea capăt oricărei mișcări sub panoplie. Gibonii se ascundeau, strângându-și la piept puii. Greierii și cosașii se piteau în nemișcare în raiuri de mușchi și frunze. Liliecii atârnau la fel de nemișcați și neauziți în grotele lor. Chiar și bâtlanii de pe malul râului se îndepărtaseră de marginea apei în umbrele mangrovelor și se ghemuiau acum sub penajul umflat, privind cum cresc puhoaiele. Șerpii se încolăceau pe ramuri apărate de frunze și stăteau cu ochii închiși, deschizându-i doar la scăpărările ascuțite ale fulgerelor. În exploziile de lumină albă, ochii șerpilor, nemișcați, lucioși, păreau briliante.

Edmund zăcea în pat, bucuros că se află în casa exagerat de mare a lui sir Ralph, și nu într-o colibă șubredă ori într-o casă lungă[30] instalată pe stâlpi, zgâlțâită de vânt. Era îngrijorat nu de propria lui stare de inacțiune, ci de faptul că savura cu laşitate această pauză în aventurile sale. Asculta cum dispare zvonul lumii animalelor și a insectelor, lăsând cale liberă forțelor dezlănțuite ale furtunilor. Auzea copaci căzând. Gândul că totul pe pământ se află la mila cuiva sau a ceva îl cufundă în meditație. Știa că viața lui se oprise în acest loc doar din cauză că echipamentul lui pentru strângerea de mostre îi fusese luat și din cauză că mintea lui sir Ralph făcuse din el sclavul lecturilor zilnice din Biblie. Dar acum veniseră ploile, râurile se

umflau, iar el încă nu găsise mijlocul de a-şi înlocui echipamentul pierdut. Cum va reuşi să-şi continue călătoria?

Între timp, gândurile rajahului se concentrau pe un proiect nou.

La fel ca în cazul Drumului Savage, şi acum ideea îi fusese sugerată de Leon, care începuse să-l ia la refec din pricină că prea mulţi dintre cei aflaţi sub aşa-zisa lui guvernare trăiau în sărăcie şi delăsare. Construirea drumului îi scăpase întru câtva din starea asta, dar acum, în afară de cultivarea orezului şi a legumelor, şi a creşterii cocoşeilor pentru lupte, recădeau într-o stare de letargie şi tristeţe.

— Necazul lor e mare, spunea Leon. Sunt foarte săraci. Unii o iau razna curând. Poate te ucid. Mulţi rajahi ucişi în Borneo în trecut. Pentru că nu mai gândesc la supuşi.

— Nu-i adevărat că nu mă mai gândesc la ei, protestă rajahul.

— Nu văd asta, că gândeşti, zise Leon.

— Poate că nu vezi tu. Dar mintea mea se învârte mereu căutând moduri de a face lumea mai bună.

— Zici mintea ta învârte. Dar mintea asta e colivie goală, roată pentru şoareci. Nu merge nicăieri.

Sir Ralph ştia că-i şi ceva adevăr în ceea ce spunea Leon. Şi avea sentimentul că de vină e Drumul Savage, cu toată inutilitatea lui. Dacă acel drum ar fi avut o destinaţie, ar fi dus la o poartă colosală ce s-ar fi deschis spre o antrepriză de comerţ, atunci şi el, şi oamenii locului ar fi prosperat.

— Ce să mai fac, Leon? întrebă sir Ralph.

— Ascultă la mine, rajah.

— Întotdeauna te ascult.

— Aşa bine. Şi mintea mea învârte. Dar roata mea nu goală. Vorbit cu oameni de pe râu. Facem plan pentru tine.

— Ce plan?

— Construieşti fabrică de conserve.

— Fabrică de conserve? Pentru ce?

— Pentru peşte. Fabrică de conserve cu puterea aburului. Tai copaci pentru cuptor. Aduci ingineri din Singapore să deseneze barăci pentru conservare şi să arate cum îndoaie tabla şi sigilează cu plumb.

— De unde ai învăţat toate astea?

— Sunt vigilent, rajah. Când tu stai întins în hamac, eu călătoresc la piețele din Kuching. Văd conserve proaste pentru vită și sardine. Totul curge și duhnește. Dar vreau să descopăr cum fac conserve bine sigilate.

Auzind această idee nouă, sir Ralph simți surescitarea familiară când era vorba de a începe ceva radical și neașteptat. La urma urmei, nimeni altcineva decât el n-a imaginat casa lui magnifică, și iat-o, în toată grandoarea ei uluitoare. Dacă așa ceva putea apărea în mijlocul pădurii, de ce nu și alte miracole? Și dacă râurile foiau de pește, de ce să nu facă o fabrică de conserve care să dea tuturor de lucru, să le dea bani și rost?

Băgând de seamă că reușise să capteze atenția lui sir Ralph, Leon continuă:

— După ploi, multe broaște țestoase cu carapace moale, din alea mari în Sarong. Vin la hrană în malurile de mangrove. Vin oameni și le omoară. Femeile taie carne de broască, o fierb în saramură. Apoi la conserve și trimisă la vânzare. La fel somn, *subaru* și broaște. Import-export.

— O, grozav, zise rajahul. Import-export! Unde ai învățat asta? La negustorii din Kuching? Dar îmi place. Import gratuit de pe râu, export la Singapore pentru arginți.

— Așa e, sir Raff. Facem bani mulți.

— Excelent. Vezi cât de folositor îmi ești? O să pun bazele unei companii. Compania de conserve Savage. Gata cu tristețea.

— Bine, aprobă Leon. Iar acum, sir Raff, gata cu cititul Isus.

Sir Ralph se uită la Leon, care stătea în întunericul serii, lângă o fereastră. Un fulger orbitor scăpără și, preț de o clipă, în scăpărarea acestuia, trupul suplu păru o siluetă magnifică, întărind impresia lui sir Ralph că iubitul lui are o frumusețe zeiască, și convingerea că fusese înțelept să facă o asemenea alegere erotică. Dar la ultima cerință a lui Leon nu se așteptase. Știa că e inutil să încerce să-i explice lui Leon pacea și armonia pe care lecturile biblice ale lui Edmund le aducea gândurilor lui, și felul în care acestea îl transportau într-o stare de emoție spirituală care nu era chiar diferită de excitația trupească, dar care păreau să confirme, zi de zi, înțelegerea tandră, iubitoare a lui Cristos față de aleanurile lui. Uneori, era dispus să creadă că se apropie iertarea eternă, absolvirea de toate păcatele lui, trecute, prezente și viitoare. Poate că felul lui de a gândi nu era

cu totul rațional, dar nu-l împiedica să creadă că, dacă extazul din mintea lui – pe care-l resimțea stând culcat în hamac și ascultându-l pe Evanghelistul Luca – poate să devină o asemenea vâltoare încât forța ei l-ar împinge în leșin, atunci darul iertării va veni de la Mântuitorul său.

— Edmund Ross îmi vorbește ca din partea Dumnezeului meu, îi spuse el lui Leon. Nu trebuie să fii gelos din pricina asta.

— Prin urmare, nu trimiți de-aici?

— Nu-i nevoie. O să plece singur, la un moment dat. Are propria lui misiune, pe care trebuie s-o ducă la bun sfârșit.

— Vreau plece de aici acum, sir Raff.

— Așa zici tu. Dar eu nu pot să fiu de acord cu asta – nu acum.

— Când fii de acord?

— Ți-am spus, o să „fie de acord“ singur. Vrea să găsească și să prindă păsările paradisului. Când o să treacă ploile, va pleca. Va lua o corabie spre Insulele Aru și nu se va mai întoarce.

---

30. *Longhouse* – o casă mare, lungă, folosită de membrii unei întregi comunități, în unele părți din Malaysia și Indonezia.

Încotro duceau furnicile roșii

Nici că au sosit bine furtunile, că au și trecut mai departe.

Soarele se arătă din nou la chip și pădurea își eliberă plămânii plini de apă, trimițând vapori în văzduh. Se auzea din nou strigătul neobosit al gibonului. Insula se înfățișa acum cu miile de nuanțe de verde licăritor și strălucitor.

Sir Ralph ieși în grădină, unde găsi câțiva șerpi mici pe peluză, stăteau nemișcați în soarele fierbinte; în jurul lor aburea iarba udă. El lăsă șerpii în pace. Îi chemă pe Leon și Edmund din casă, spunându-le să-și încalțe bocancii – aveau să se plimbe pe Drumul Savage, să inspecteze stricăciunile provocate de furtună și apoi să se îndrepte spre râu, ca să caute un loc potrivit pentru fabrica de conserve.

Temerile lui sir Ralph se confirmau – drumul era stricat. Mare parte a stratului de suprafață se scursese în pădure, și chiar și pietrișul alb de dedesubt se hâise ici și colo, dislocat de ploaia violentă, așa că părți însemnate ale drumului erau pline de hârtoape. Îl acopereau acum crengi rupte, frunze, nuci și boabe smulse de vânt. Șobolanii se buluceau să devoreze gunoiul răspândit peste tot.

Sir Ralph se opri să privească. Parcă avea o rană în inimă, așa resimțea faptul că natura fusese atât de neîndurătoare cu ceva construit ca să dureze, un lucru ce-i purta numele și la care trudiseră atâția. Sir Ralph își masă pieptul. Apoi se lăsă pe vine și luă în mână câteva pietre albe, punându-le la loc în gropile lăsate în urmă și apăsându-le, ca și când astfel ar fi intenționat el să vindece de unul singur suferințele drumului.

Leon se ghemui lângă el.

— Nu fi tăntălău, rajahul meu, zise el. Alte ploi vin. După ce trec toate, oamenii vor munci să facă drum mai bun. Nu faci tu acum.

Sir Ralph știa că nerăbdarea e un cusur de-al lui – prin urmare, Leon avea

dreptate să-l ia peste picior. Cât timp se lucrase la casa lui, el umblase pe șantier cu un bici de văcar în mână; nu-l abătuse peste spinarea nici unui muncitor, dar îl plesnea de ziduri, ca semn că nu-i plăcea moșmondeala. În scurtul lui răgaz petrecut în Anglia, se pomenise nu o dată cuprins de furie văzând cum până și cei mai deștepți oameni preferau să stea și să aștepte, în loc să acționeze, așa cum ar fi trebuit cel mai adesea. Se întreba cum poate fi făcut sau construit ceva într-o țară în care detașarea stoică și tărăgănarea în a lua decizii sunt considerate virtuți de la sine înțelese.

Acum îi venea să plângă. Și poate că ar fi plâns, dacă Leon nu i-ar fi amintit că se îndreaptă spre râu ca să hotărască unde anume avea să fie construită fabrica. La cuvântul „conserve“, o scânteie mică îi scăpără în minte. Aproape că vedea și auzea munca minunată ce avea să se desfășoare într-un asemenea loc, ca o batoză enormă, funcționând cu benzi acționate de aburi. Se ridică și merseră mai departe. În curând, părăsiră drumul și o apucară pe poteca ce ducea la râu.

Poteca era alunecoasă din pricina noroiului și acoperită de apă pe alocuri – dar cu mult înainte ca ei să ajungă la râu, se auzeau bolboroselile undelor umflate, parcă râul vorbea cu sine, mârâia în jurul stâncilor, hohotea în josul cataractelor. Leon se opri și se întoarse către sir Ralph:

— Sir Raff, până construim fabrica de conserve, trebuie aduci Drumul Savage până aici, în locul ăsta unde stăm.

— Ai dreptate, recunoscu sir Ralph. Pentru transportul lemnului. Pentru mașina cu aburi.

— Dar aș zice nu facem doar un drum, ci mai multe ramuri ale drumului, toate până la fabrică. După ce trec ploile…

Începu o discuție despre cât de aproape de râu trebuia construită fabrica. Sir Ralph o vedea ca pe o enormă casă lungă, cocoțată pe stâlpi, aproape de marginea apei. A aduce peștele prins în plasă și broaștele țestoase rănite cât mai aproape de un sistem de benzi transportoare care să le ducă până la clădirea unde ar fi urmat să fie decapitate cu îndemânare, eviscerate, bine spălate, tăiate în fileuri și fierte înainte să fie sigilate în conserve, ar asigura, considera el, „eficiența și rapiditatea procesului“.

Leon însă îi reaminti că râul e „ca marea“. Nimic din ceea ce înseamnă el nu e bătut în cuie sau previzibil. În câteva zile ori în câteva ore, poate să

crească „de două ori de-un stat de om“. Dacă fabrica va fi construită prea aproape de râu, riscă să fie inundată. Succesul întregii întreprinderi – pe care sir Ralph o numea acum în mintea lui „Fabrica Mântuirii“ – depindea de locația cea mai potrivită pentru ea. Ceea ce, vasăzică, depindea de angajarea unui inginer care să proiecteze noua întreprindere.

În timp ce sir Ralph și Leon mergeau înainte, continuându-și discuția, atenția lui Edmund fu atrasă de doi fluturi mari, coadă-de-rândunică, cunoscuți de el sub denumirea de *Papiliomidae* – îi zări în timp ce sugeau zeama dintr-un fruct și apa de pe un smochin aflat la câțiva pași de potecă. Rămase nemișcat, observându-i, vrăjit, ca întotdeauna, de culorile ca de giuvaier, nuanțe metalice de albastru și verde, care le împodobeau aripile, cu pete purpurii ici și colo, care îi aminteau întotdeauna de pata roșie de deasupra ochiului cocoșului-de-munte, o minune arar văzută, dar care, cândva, îl mișcase până la lacrimi.

Dacă ar fi avut plasa de fluturi cu el, poate ar fi prins ambele insecte cu o mișcare abilă, scurtă, a brațului. Dar fără plasă era neajutorat. Se depărtă de potecă și se apropie neauzit de cozile-de-rândunică. Văzu cât de concentrați erau fluturii asupra smochinelor spălate de ploaie – nici nu se clintiră la apropierea lui. Își dorea să-i atingă, dar când întinse mâna, fluturii își desfăcură aripile și se înălțară în frunzișul smochinului.

Edmund rămase pe loc, urmărind zborul grațios al fluturilor și ascultând cum învie din nou pădurea în țipetele păsărilor și animalelor. Uitându-se în jos la picioarele lui, văzu o coloană de furnici roșii scurgându-se peste ghetele lui, iar indiferența lor îl făcu să zâmbească. Nu se mișcă, lăsă coloana să-și urmeze drumul. Abia atunci băgă de seamă că stă într-un mic luminiș și că de un palmier era bătută în cuie o tăblie de lemn, crăpată, aproape ștearsă de vreme, pe care scria: *Oficiul pentru concesiune 500 metri*. O săgeată arăta în direcția în care se îndreptau furnicile și Edmund se întrebă amuzat dacă nu cumva aceste minuscule creaturi curajoase își găsiseră, în vreo fostă mină de aur, terenul ideal unde să-și hrănească regina și să stabilească epicentrul societății lor vaste și complexe.

Scutură furnicile de pe încălțări, dar le urmări, mergând de-a lungul coloanei. La tot pasul dădea peste puieți și liane agățătoare, dar era limpede că merge pe ceea ce odată fusese o potecă mult-umblată, și deși știa că ar fi

trebuit să se întoarcă şi să li se alăture din nou lui sir Ralph şi lui Leon, simţea o curiozitate insaţiabilă de a descoperi ce rămăsese din ceea ce odată fusese o mină de aur. Recunoştea oarecum ruşinat că această curiozitate era alimentată şi de ideea că, peste tot pe acest pământ, omul nu va înceta niciodată să caute metale preţioase, o căutare supusă însă şi nerăbdării, oboselii, dezamăgirii, dar ideea era că, oriunde a existat vreodată o comoară, pot adesea să mai rămână vestigii multă vreme după ce căutarea a fost abandonată.

După ce mai merse câteva clipe, coloana de furnici o coti spre stânga, în desişul pădurii. Dar atât de sigur era Edmund că furnicile aleseseră terenul vechii mine drept casă, încât se hotărî să le urmeze. Resimţind imediat lipsa *kris*-ului[31] cu care să-şi taie drum prin vegetaţia ce-l împiedica la mers, continuă să înainteze cu greu, dând plantele la o parte cu mâinile goale.

Un nor de fluturi de molii se înălţă dintr-un trunchi prăbuşit, împânzind văzduhul şi trecând razant peste capul lui Edmund, unii atingându-i părul cu aripile şi agăţându-se de el. Edmund îşi scutură părul de fluturi. Se opri o clipă, întrebându-se dacă, totuşi, n-ar trebui să se întoarcă la Leon şi sir Ralph, dar îşi dădu seama că se îndepărtase deja prea mult. Furnicile continuau să mărşăluiască pe lângă el, într-o curgere lentă peste rădăcini şi pietre acoperite de muşchi. O şopârlă uriaşă ţâşni deodată din ascunzişul frunzelor, prinse între maxilare o porţie bună de insecte şi dispăru. Câteva furnici începură să se mişte în cerc, semn de tulburare, dar coloana principală îşi văzu mai departe de drum, umplând golul lăsat de suratele dispărute. Iar Edmund simţi că are o afinitate sentimentală cu furnicile roşii. Voia să vadă unde îl duc ele. Iar dacă într-adevăr îl duceau spre o mină abandonată – îşi spuse el –, va avea satisfacţia să se scuze în faţa rajahului pentru brusca lui dispariţie din plimbarea spre locul viitoarei fabrici de conserve, dacă îi punea în palmă un strop de aur.

Dar cel mai important era că acest sentiment de a fi adânc în pădure, singur, atent la tot ce ar putea să vadă şi să trăiască – spaimă şi minunare – readuse în sufletul lui Edmund acea emoţie familiară care îi hrănise visurile de a face descoperiri şi pe care, de când cu boala şi convalescenţa petrecută în casa lui sir Ralph, se temuse să o fi pierdut pentru totdeauna. Faţa îi era zgâriată în timp ce înainta, de mâini i se agăţau spini, scoarţa copacilor le

julea, dar el era fericit, cum nu mai fusese de mult. Când zări o cobră regală încolăcită printre rădăcinile unui bananier, trecu nonșalant pe lângă ea.

Nu știa cât timp trecuse, doar că deodată își dădu seama de o schimbare în lumina de deasupra frunzișului. Se opri, se uită în sus și văzu că norii de ploaie se strâng din nou. Tunetul abia se auzea, încă foarte departe, dar fără îndoială se apropia. Edmund oftă. Fusese adesea în pădure când plouase torențial, însă știa că avea să i se facă frig destul de curând dacă nu găsea un adăpost cât mai iute cu putință. Acum poate că își dorea cu adevărat să fie pe poteca spre râu, împreună cu Leon și sir Ralph, însă când se răsuci și privi în urmă, nu mai era sigur în care parte se afla râul. Înjură în gând că nu are busolă. Dintre toate lucrurile care-i fuseseră furate, pierderea busolei îl supăra cel mai tare.

— Ține-te după furnici, murmură el. Ai încredere în ținta lor.

Și își spuse că, atunci când va ajunge la mină – care cu siguranță nu mai putea fi departe –, sigur o să găsească vreo dărăpănătură de colibă de miner, care să-i servească drept refugiu temporar. Acolo avea să aștepte până când natura își va fi schimbat din nou dispoziția și se va fi întors din nou soarele. Începu să-și imagineze ce-ar putea găsi în bârlogul minerului: conserve vechi de carne de vită, o lopată cu coada ruptă, un ciur, cândva scuturat și răsturnat într-o parte și-n alta aproape până la distrugere, dar încă intact, încă păstrând colbul nămolului în care un biet miner sperase să zărească substanța strălucitoare care să-i schimbe viața.

---

31. *Kris* – pumnal asimetric de origine javaneză, a cărui lamă poartă diferite modele realizate cu laminări de fier.

Valentine reconsiderat

În Chelsea se vădeau primele semne de primăvară ale noului an.

Emmeline Adeane, cu Jane alături, își ștergea mâinile cu o cârpă înmuiată în terebentină și privea satisfăcută portretul nepoatei ei, în sfârșit terminat.

Expresia pe care Emmeline o găsise pentru chipul lui Jane era severă, sugerând o minte inteligentă, poate și încăpățânată. Dar o vreme îndelungată, trăsăturilor le lipsise ceva ce pictorul nu surprinsese.

Într-un târziu, Emmeline și-a dat seama despre ce era vorba. Și a refăcut gura lui Jane, foarte puțin, ridicându-i abia perceptibil un colț. Minuscula schimbare sugera umor și aplecare spre ironie, care făceau atât de mult parte din natura lui Jane, dar care, înainte de această ajustare finală, lipsiseră din portret.

Acum Emmeline o întrebă dacă-i place portretul, iar ea spuse:

— Cred că o să-mi placă așa cum mă plac pe mine: în unele zile câtuși de puțin, în altele, o să-l ador fără modestie.

— Bun, zise Emmeline. Dacă zilele de adorație au loc frecvent, eu sunt fericită! Și acum, Jane, trebuie să vorbim despre viitor. Cred că e timpul să te întorci la Bath.

Jane se depărtă de Emmeline, se duse la fereastră, admiră lumina soarelui ce scălda Tite Street. Am început să ador tot ce-i aici, își spuse ea, până și caldarâmul cenușiu.

— Te-ai săturat de mine, mătușă? întrebă ea după câteva clipe.

— Nu. Tu nu ești o persoană de care să mă satur vreodată. Sunt fericită și mă distrez grozav în compania ta. Și te iubesc foarte mult, sper că știi asta. Dar m-am gândit mult la cursul vieții tale, Jane. Ai douăzeci și cinci de ani. Dacă-ți stă în fire să iubești femei…

— Nu știu dacă-mi „stă în fire“ să iubesc femei. Nu m-am gândit niciodată la așa ceva. Știu doar că Julietta m-a subjugat.

— Înțeleg. Majoritatea oamenilor sunt „subjugați“ la un moment dat în viață. Dar chiar vrei să duci viața pe care am dus-o *eu*? Am trăit atât de mult singură din pricină că bărbatul care m-a subjugat n-a vrut să se însoare cu mine. A fost un soi de târg între noi, care la un moment dat a luat sfârșit. Am rămas cu foarte puțin în afară de această casă. Și mi-a fost groaznic de greu, și am fost foarte singură. Dacă Julietta e singurul tău țel în viață – o femeie care nu-ți poate fi nici soț, nici soție – atunci și viața ta va fi grea.

Jane nu spuse nimic. Își aminti însă de ceea ce simțise – anume că ea nu mai *exista* atunci când se abandona plăcerii extreme pe care o trăia cu Julietta, că nu mai era nimic din ea în afara îmbrățișării amantei. Oare iubirea erotică de un anumit soi îți fură ființa, sau numai parte din ea?

— Ascultă-mă, Jane. Știu că acum nu la asta te gândești. Dar totuși ai găsit pe cineva – doctorul al cărui nume îl iei în derâdere, săracul Valentine – care are să te iubească la nebunie, din câte mi-ai spus. Tatăl tău îți scrie că acest așa-zis admirator este bolnav și pun rămășag că ceea ce l-a îmbolnăvit este faptul că l-ai respins.

— Sincer, Emmeline, mă îndoiesc să fie ăsta adevărul.

— Eu, una, nu mă îndoiesc câtuși de puțin! Prin urmare, ascultă-mă. Dacă ești deșteaptă și găsești o cale de conviețuire cu această persoană, vei avea o viață plină și plăcută. Ți-ai relua munca de infirmieră, la care te pricepi atât de bine. Ai fi în preajma lui William. Ai avea copii, ai tăi.

— Dar, mătușă…

— Nu-ți subestimez pasiunea pentru Julietta câtuși de puțin. Să nu crezi asta. Am văzut-o pe chipurile voastre, ale amândurora. Dar nu uita, e căsătorită cu Ashton Sims. I-a născut un copil. Iar el pare să nu-și dea seama de randevuurile ei cu femeile – sau poate le ia în derâdere. Crede-mă, dacă ea e în stare să facă așa ceva, cu siguranță se pot aranja întâlniri între voi două, ori aici, în Tite Street, ori în Bath.

— Cu toate astea, îmi ceri să mă mărit cu cineva pe care nu-l iubesc…

— Nu. Crede-mă, nu fac asta. Nu asta fac. Pentru că-l vei iubi. Sunt sigură de asta. Îl vei iubi nici mai mult, nici mai puțin decât îl iubește Julietta pe Ashton. Iar el îți va dărui o viață bună.

— Nu-l vreau în patul meu.

— Poate că te vei hotărî să-l vrei în patul tău după ce-l vei fi învățat cum

să te iubească. Roag-o pe Julietta să te învețe cum se poate face acest lucru cu afecţiune şi tact.

Conversaţia aceasta n-a fost plăcută pentru Jane. Nu-i plăcea să vorbească despre Valentine Ross, mai cu seamă pentru că-i era milă de el, dar în acea seară, singură în camera ei din Tite Street, ea continuă să cugete la adevăratele ei sentimente faţă de el.

Iar ceea ce descoperi o surprinse oarecum. Şi-l aminti pe Ross venind să-şi înceapă practica medicală cu tatăl ei, în urmă cu doi ani, o persoană serioasă dovedind o consacrare fără rezerve faţă de munca respectivă. Îşi aminti că-i spusese lui sir William că socotea că noul lui asistent e „foarte promiţător“. Era uimită să observe, adăugase ea, că un om cu „ochi de un albastru neobişnuit“ poate să-i privească pe cei mutilaţi sau bolnavi cu atâta seriozitate. Cu alte cuvinte, primele ei reacţii la Valentine Ross fuseseră favorabile. N-avusese nici o opinie negativă în privinţa lui. Şi mai era adevărat şi că el se adaptase firesc şi elegant regulilor din Henrietta Street, neîncercând să slăbească legătura dintre Jane şi tatăl ei, iar pe Jane nu o trata ca pe cineva inferior din cauză că ea era infirmieră, şi nu doctor.

În cei doi ani trecuţi de când sosise el şi până în ziua în care o ceruse în căsătorie în ceainăria doamnei Morrissey, Jane nu-şi amintea să fi existat ceva în comportamentul lui Ross care s-o îndepărteze de el. Dacă ar fi fost întrebată despre sentimentele ei în acea perioadă în ceea ce-l privea, probabil că ar fi răspuns cu o tachinare. „Pentru un *bărbat*, e destul de acceptabil“, ar fi zis, sau „Ţinând cont că eu admir un singur bărbat, anume pe tatăl meu, domnul Ross îşi dă destulă silinţă să se alăture acestei companii formate dintr-un singur om“.

Şi ar mai fi putut adăuga că *fuseseră* momente când simţise ceva pentru el, o doză infimă care depăşea simpla aprobare. Un asemenea moment a fost, într-adevăr, seara concertului Chopin, la Assembly Rooms. Îi plăcuse să se plimbe prin mulţime la braţul unui domn serios şi chipeş, şi îi plăcuse nespus să-l simtă aproape de ea la sfârşitul concertului, când au copleşit-o lacrimile. O făcuse să simtă că cineva ţine la ea, o făcuse să se simtă frumoasă.

Doar cererea în căsătorie stricase totul.

Jane pur şi simplu nu înţelegea cum ajunsese Ross la ceva pentru care ea

nu era pregătită câtuși de puțin. Prăpastia între a-l plăcea și a vrea să-i devină soție și să trăiască alături de el pentru tot restul vieții era extrem de mare. Nu se gândise niciodată la Ross în acest fel. Cum de nu și-a dat el seama de asta? Cum să nu fi știut el că domnișoara Jane Adeane avea încă multe de realizat în viață, înainte să se dedice unei alianțe care impune atâtea obligații? Chiar dacă ea nu știa exact *ce* ar putea realiza, aspirația de a se dovedi excepțională în ceva anume nu o părăsise niciodată. O simțea înlăuntrul ei zi și noapte. Era „Îngerul Băilor“, adevărat, singura femeie după a cărei atingere tânjeau toți. Doar că ea era capabilă să facă mai mult. Era absolut convinsă. Și va continua să caute, și într-o bună zi va descoperi Lucrul care o va face excepțională în ochii lumii. Dar nu va descoperi asta în calitate de soție a lui Valentine Ross.

Iar acum se întreba dacă nu cumva greșise. Oare soțiile altor bărbați nu găseau mijloacele de a-și descoperi harurile și talentele? Oare geniul matematicii, Ada Lovelace[32], nu era un minunat exemplu în acest sens? Oare sprijinul constant al unui bărbat nu ar elibera-o de o mare parte a grijilor materiale, lăsându-i suficient spațiu ca să comunice cu sine însăși, astfel ca Lucrul să i se reveleze mai iute și mai complex?

Și compania? Asemenea lui Emmeline, și Jane se simțea adeseori singură. Îi era milă de mătușa ei, care dusese atâția ani o viață solitară. Adevărat, era o viață admirabilă, dar fusese și grea, încărcată de tristețe și jale. Emmeline descoperise un har minunat în ea însăși, și totuși n-avusese viața pe care și-o dorea.

Jane încercă acum să-și amintească vreun moment în care Valentine Ross îi provocase vreo iritare. Uneori, rămânea cu ochii ațintiți la ea, o privire ce stăruia prea mult, ceea ce mai degrabă o contrariase decât o iritase. În general, se simțise confortabil și mulțumită în compania lui, și doar momentul teribil de la ceainărie îi stârnise furia.

După toată această analiză asupra amintirilor și sentimentelor ei, Jane își dădu seama că e obosită, dar nu somnoroasă. O durea capul. Era unul din acele momente ciudate în care își dorea să nu mai trăiască, pentru a nu fi nevoită să se confrunte cu dilemele din jurul ei.

Își deschise jurnalul și scrise:

Deși imaginea chipului frumos al Juliettei nu-mi dispare din minte decât pentru scurte momente, în seara asta mă gândesc din nou la bietul meu Valentine. Dar de ce scriu așa despre el, ca și când ar fi un animăluț rănit pe care întâi l-am salvat și apoi l-am abandonat? Prin urmare, mă întreb acum: oare schimbul fatal de jurăminte de căsătorie are loc deoarece unuia dintre cei doi i se face milă de celălalt?

---

32. Augusta Ada King, Contesă de Lovelace (născută Byron, 1815–1852), matematiciană engleză, considerată drept prima programatoare de computer.

Belle époque

A doua zi, Julietta sosi în Tite Street teribil de agitată. Ashton Sims, spuse ea, urma să plece la Paris ca să stea de vorbă cu un bine-cunoscut autor francez, un anume Guy Mollinet, în speranța că va obține pentru Kirkwall & Sims drepturile de traducere a noului roman al acestuia, și îi propusese Juliettei să-l însoțească, astfel „își va putea cumpăra o nouă garderobă pariziană pentru primăvară“.

Julietta vorbea gâfâit din pricina emoției.

— I-am zis că ideea e grozavă, dar ar fi foarte trist să merg singură la cumpărături, și el imediat a sugerat *să vii* cu noi, Jane! A fost ideea lui să mă însoțești. A zis că-ți admiră inteligența și că poate o să-l faci să zâmbească la dineuri și o să-l ajuți să-l facă pe *Monsieur* Mollinet să se simtă bine. Cică îi place să râdă și vorbește bine engleza. Aranjează Ashton totul. Joi plecăm spre Dover.

Jane acceptă pe loc invitația și îi scrise o scrisoare tatălui ei:

Prea iubitul meu tătic,

Știu că ești disperat și te întrebi dacă o să mă mai întorc vreodată la Bath, dar te asigur că mă voi întoarce curând. Portretul este gata.

Dar mai înainte, voi pleca la Paris joi, împreună cu prietenii mei Ashton și Julietta Sims, care m-au invitat să-i însoțesc, și sper să nu-mi porți pică pentru această nemaipomenită aventură. Ashton Sims este unul dintre proprietarii și directorii editurii Kirkwall & Sims, iar soția lui italiancă este o adevărată frumusețe.

Promit să-ți trimit o carte postale *cu Notre-Dame sau poate cu vreo cerșetoare tinerică prosternată la intrarea în catedrală. Din câte mi s-a spus, sunt mulți oameni fără adăpost la Paris, un rezultat al reconfigurării orașului de către baronul Haussmann, dar cred că va trebui să mă*

străduiesc să nu mă las înduioșată de soarta lor, ca să mă duc la CUMPĂRĂTURI cu Julietta! Mă împrumută Emmeline cu niște bani ca să-mi cumpăr câte ceva din moda pariziană, dar i-am spus că o să-i trimiți tu banii înapoi.

De la fiica ta plină de remușcări, lipsită de inimă și iubitoare,

Jane

După micul dejun compus din cafea și patiserie franțuzească, adus în camera ei de la Hôtel Meurice, de pe rue de Rivoli, Jane zăcea goală pe pat și făcea dragoste cu Julietta, atât de pătimaș încât simțea că propriul abandon o îmbujorează. Urmând îndrumările Juliettei, Jane era acum în stare să-i provoace amantei stări de extaz pe care nu le cunoscuse niciodată înainte – așa mărturisea ea.

— Pentru că ești atât de înaltă și de puternică, șopti Julietta, pari și bărbat, și femeie în același timp. În mintea mea așa te văd, ca două persoane, și nu pot să-ți spun cât de imposibil de erotic este acest lucru. Dar putem duce totul și mai departe, dacă vrei…

— Vreau.

— Atunci am un plan minunat. De mult mi-am imaginat cum poate să fie, dar până acum n-am îndrăznit. Dar cu tine acum chiar o s-o facem.

— Spune-mi planul, ceru Jane.

— Nu. Ne îmbrăcăm foarte elegant, cele mai bune rochii și jachete de zi, ieșim și în curând vei vedea la ce mă gândesc. Și știu că o să ne excităm la nebunie. Aproape că leșin la gândul ăsta.

Pentru „planul“ Juliettei, cele două femei urcară într-o *carrosse*[33] și ajunseră pe malul celălalt al Senei care, asemenea Tamisei, era plină de gunoaie și de toate resturile vieții citadine, și cu toate acestea strălucea de o asemenea lumină de primăvară, încât valurile de mizerie păreau doar complicate incrustații marmoreene de culoarea cuprului pe suprafața sclipitoare. În varietatea de produse oferite spre vânzare pe râu, Jane avu impresia că distinge un loc a cărui larmă anunța exces și răsfăț dezlănțuit. Văzu o barjă încărcată cu blănuri de nurcă, alta, cu un morman de fructe de ananas, o a treia, cu zeci și zeci de colivii pline de ciocârlii.

Când coborâră din trăsură pe rue du Bac, căldura aerului o surprinse pe

Jane şi, în timp ce se lăsa învăluită de aceasta, îşi spuse că nicicând nu fusese mai fermecată de viaţă ca acum. Julietta îi explicase că Haussmann dărâma casele de lemn şi desfiinţa vechile străzi strâmte şi ticsite, ca să taie bulevarde largi şi să construiască blocuri din piatră, împodobite cu grilaje din fier forjat şi ornamente clasice. Iar ea – îşi spuse Jane în sinea ei – e acolita perfectă a lui Haussmann: nu numai că admira minunatele realizări ale viziunii lui, ci ea însăşi trecea printr-o transformare radicală, devenind o persoană cu totul nouă, într-o nouă *époque*. Trecutul ei se auto-demola la fel cum dispăreau vechile străzi înguste ale Parisului. Cu Julietta, Jane Adeane se reinventa.

Trăsura le lăsase pe Jane şi Julietta în dreptul intrării unui magazin mare de textile şi produse manufacturiere, care se numea Boucicaut. Jane bănui că acolo aveau să intre, ca să cumpere, poate, mănuşi noi ori panglici şi jupoane, dar Julietta o luă blând de braţ, merseră puţin pe jos şi trecură pragul unei uşi înguste a unei prăvălii rămase parcă din altă epocă şi care se numea *Tirard, Costumiers*.

De cum păşiră înăuntru, Jane simţi că starea ei de spirit trece de la fericire la o senzaţie de ameninţare tulbure. Atât de ticsit era acel loc lipsit de aer, cu suporturi pentru costume de teatru, încât veşmintele păreau să răspândească în jur un puternic miros de trup omenesc, ca şi când ar fi îmbrăcat şi acum corpuri bătrâne de când lumea, dar încă vii. Era un miros de parfum şi de trecere a anilor, un iz de splendoare şi decădere.

Apoi, când Jane îşi lăsă capul pe spate, în căutarea unei guri de aer mai curat, văzu un alt şir de rochii – acestea împodobite cu perle, paiete şi pene – care atârnau suspendate de scripeţi legaţi de tavan. Jane ştia că numai o imaginaţie la fel de febrilă ca a ei ar putea vedea toate veşmintele acestea zăvorând înăuntrul lor siluetele emaciate ale actriţelor, căzute în dizgraţie şi apropiindu-se de ceasul morţii, dar încă afişându-şi toaletele zdrenţuite – şi totuşi ea aşa le vedea, şi brusc o copleşi tristeţea şi dorinţa să nu fi intrat acolo.

Era pe punctul de a-i cere Juliettei să plece amândouă de îndată, când un *monsieur* îmbrăcat în frac, cu mustăţi elegant răsucite şi o vestă de brocard brodat cu fir de aur, îşi făcu apariţia din întunericul din fundul prăvăliei şi o salută pe Julietta ca pe un prieten pe care nu l-a mai văzut de multă vreme.

— *Signora Sims!* zise această persoană pe un ton uşor afectat. *Quelle bonheur de vous revoir! Toujours aussi belle, ma fois. Vous cherchez un costume pour une soirée musicale? Qu'est-ce qui va vous plaire aujourd'hui?*

— *Monsieur Tirard*, îl salută Julietta. *Vous allez bien?*

— *Oui, oui, très bien. Quelle ange vous êtes! Comment puis-je vous servir ce matin?*[34]

Jane nu înţelesese mare lucru, pricepuse totuşi că se salutaseră cu căldură. Acum însă Julietta o luă pe Jane de braţ, i-o prezentă lui *Monsieur* Tirard, apoi şuşoti ceva în urechea acestuia, dar Jane n-a prins nici măcar un sunet. Văzu doar cum pe faţa lui Tirard trece un zâmbet atoate-cunoscător. El se întoarse către ea, o măsură din cap până-n picioare, observând, desigur, înălţimea ei impresionantă şi părând încântat de ceea ce vede, astfel că începu să-şi mângâie mustăţile, parcă se gândea că avea să urmeze ceva plăcut.

— *Je vois, je vois*, zise. *Je vois tout de suite! Venez avec moi.*[35]

Julietta o luă pe Jane de mână şi amândouă îl urmară pe Tirard în marele întuneric din fundul acelui spaţiu. Aici, Tirard făcu un adevărat spectacol din aprinderea unei lămpi cu gaz şi, în ciudata lumină albă, Jane văzu că erau înconjuraţi acum de rânduri şi rânduri de costume bărbăteşti, de rafturi de pălării asortate, ghete, pantofi, şi de rasteluri cu bastoane.

— *Voilà!* zise Tirard. *Vous avez beaucoup de choix. Qu'est-ce qui va vous plaire, Mademoiselle? Capitaine des Dragons? Magicien? Matelot? Ou simple séducteur?*[36]

Jane se uită la haine, mai sobre la colorit decât cele din prima încăpere, însă indicând acelaşi stil flamboaiant care putea fi zărit la Londra, dar arareori la Bath. Tirard scoase un costum din cuier – un frac roşu închis, pantaloni cadrilaţi strâmţi, în roşu şi negru, cu o vestă argintie.

— *Séducteur?* întrebă el, ridicându-şi sprâncenele luate din forfecuţă.

Se apropie de Jane cu costumul, apoi îl ţinu lângă trupul ei, invitând-o pe Julietta să admire felul în care nuanţele vii de roşu se potriveau cu tonul pielii ei. Acum Jane înţelese – era aici ca să desăvârşească transformarea pe care deja o simţea în sinea ei. Urma să devină bărbat.

Tot mai multe ţinute erau expuse de Tirard care le ţinea, pe rând, alături

de trupul lui Jane. Fiecare stârnea o asemenea emoţie în Julietta, că obrajii ei palizi căpătară curând culoarea cireşei, iar fruntea ei frumoasă sclipi de broboane de sudoare.

— Jane, Jane! strigă ea. Toate îmi plac. Ţie care-ţi place? Pe care să-l încercăm?

Jane se simţea sfâşiată între oroarea pe care i-o stârnea locul acela şi surescitarea Juliettei la ideea de a o îmbrăca în haine bărbăteşti. „În majoritatea conflictelor între dorinţă şi celelalte sentimente, dorinţa e cea care învinge“, îi spusese odată Emmeline. Iar Jane bănui că dorinţa va învinge şi acum.

Ea şi Julietta fură conduse în spatele unei cortine de mătase. Julietta se ridică pe vârfuri şi o sărută îndelung, pătimaş.

— Îmi place ăsta, şopti ea. Şi-o să te iubesc mai mult decât am iubit pe oricine altcineva.

Sărutul şi declaraţia Juliettei o făcură pe Jane să-i urmeze fără reţinere îndrumările entuziaste. Se dezbrăcă fără să protesteze, de fapt, mâinile agile ale Juliettei aproape că-i sfâşiară rochia, îmbrăcă o cămaşă albă, pantaloni în carouri negre şi verzi, o vestă verde, un frac negru.

Julietta ieşi ca o furtună din spatele perdelei, ca să-i ceară lui *Monsieur* Tirard o cravată şi un joben. Reveni ca să lege cravata cu un gest foarte tandru, într-un nod desăvârşit, întocmai cum ar fi făcut pentru soţul ei. Apoi scoase din poşeta ei un pieptene de baga ca să-i pieptene lui Jane părul peste cap, şi i-l răsuci într-un *chignon*[37] strâns. Îi dădu jobenul, iar Jane şi-l puse pe cap. Acestea fiind făcute, Julietta o răsuci pe Jane spre o oglindă lungă, pătată din loc în loc, împodobită cu un boa de pene.

— Priveşte, zise. Acum suntem cuplul perfect. Putem face orice vrem. Ne mai trebuie doar un lucru.

Julietta ieşi din nou şi Jane o auzi şoptindu-i ceva lui *Monsieur* Tirard şi pe Tirard răspunzând:

— *Signora, vous êtes sublime! Mais vous savez ces choses-là coûtent chers. Ils sont defendus…*[38]

— *Je le sais,*[39] spuse Julietta. Dar eu *ador riscul.* Mă cunoşti deja, *Monsieur* Tirard. De data asta sunt îndrăgostită. Te rog, dă-mi ce-mi trebuie.

Jane îi auzi depărtându-se spre un alt colţ al magazinului. Îşi întoarse

privirea spre propria reflexie. Schimbarea pe care o suferise era impresionantă, ar fi trebuit să se amuze, chiar să se simtă uşor excitată, dacă n-ar fi fost copleşită de o descoperire devastatoare, anume că Julietta, salutată ca o veche prietenă de *Monsieur* Tirard, mai trecuse prin acest joc erotic şi cu alte amante.

Îi spusese lui Jane că îşi închipuise cum ar fi să o facă, dar n-o făcuse niciodată. Acum era limpede că minţise. Îi vorbise adesea despre călătoriile la Paris, iar Jane credea acum că Julietta jucase probabil această şaradă de zeci de ori. Întâi îşi înnebunea amantele în pat, apoi le linguşea spunându-le cât de grozave sunt şi le întreba dacă vor „să meargă mai departe“ cu orgia – şi ele consimţeau, pentru că nimeni n-o putea refuza pe Julietta Sims. Apoi le aducea aici, şi-apoi…

Gândul lui Jane fugi la sutele de costume, încă purtând mirosul amărăciunii şi decăderii, chiar şi al efuziunilor stătute ale dorinţei. În cabina mică şi întunecată, simţi că i se face rău, că leşină. Ba ardea, ba i se răcea pielea ca gheaţa, sudoarea i se prelingea pe spinare. Azvârli cât colo jobenul, dezbrăcă jacheta, îşi eliberă braţele.

Trăgea de papion când Julietta se întoarse cu un zâmbet triumfător pe chip, flecărind că *Monsieur* Tirard îi dăduse „obiectul perfect de care o să avem nevoie“.

— E foarte scump, şopti ea cu respiraţia tăiată, dar o să ne placă atât de mult, că o să murim de plăcere…

Abia atunci observă că Jane se dezbrăca de costumaţia verde cu negru.

— Opreşte-te! zise ea. O să-l cumpărăm, Jane, şi o să mergem să facem o fotografie împreună, cu tine îmbrăcată aşa. „*Monsieur* şi *Madame*“.

Dar Jane se descotorosea acum de pantaloni. Se întinse după propriile haine.

— Regret, Julietta. Dar nu vreau să fac asta.

Julietta se apropie de Jane, o strânse la piept şi, fără reţinere, îşi strecură mâna între picioarele ei, începând s-o mângâie acolo şi să-i susure în ureche:

— Eşti şocată, iubita mea. Înţeleg. Am bănuit că vei fi. Ştiu că sunt rea, foarte rea, dar o să vezi…

— Eşti „rea“ doar pentru că m-ai minţit.

— Te-am minţit?

— Ai zis că n-ai mai făcut aşa ceva înainte, dar e limpede din prietenia ta cu *Monsieur* Tirard…

— Taci, Jane. Nu fi aşa burgheză, dacă nu vrei să te trimit înapoi la Bath. Bineînţeles că am mai făcut-o. Am străbătut cu femeile toate drumurile până la extaz, tot ce-ţi poţi închipui şi unele pe care nu ţi le poţi închipui, pentru că asta mi-am propus să fac. Dar îţi mai spun ceva, nu neapărat important – vreau să-ţi amintesc faptul că acum pot să-ţi fiu o amantă foarte bună. Nu asta îţi doreşti? Contează ceva din ce-a fost în trecut? Acum linişteşte-te şi apasă-te pe mâna mea. Aşa, da. Vezi ce repede mi te abandonezi?

---

33. *Carrosse* – trăsură luxoasă (fr.).

34. „*Signora* Sims. Ce fericire să vă revăd! Mereu la fel de frumoasă, pe onoarea mea. Căutaţi o toaletă pentru o serată muzicală? Ce v-ar plăcea azi? “ // „Domnule Tirard, vă merge bine?“ // „Da, da, foarte bine. Sunteţi un înger! Cu ce vă pot fi de folos în această dimineaţă?“ (în franceză în original)

35. „Înţeleg, înţeleg. Din prima. Veniţi cu mine.“ (în franceză în original)

36. „Poftim! Aveţi din ce alege. Ce v-ar plăcea, domnişoară? Căpitan de cavalerie? Magician? Matelot? Sau pur şi simplu un seducător?“ (în franceză în original)

37. *Chignon* – coc (în franceză în original).

38. „*Signora*, sunteţi sublimă! Dar să ştiţi că obiectele acelea costă scump. Sunt interzise…“ (în franceză în original)

39. „Ştiu“ (în franceză în original).

Morgă

Seara, luară cina la Café Anglais, pe Boulevard des Italiens.

Ashton Sims aranjase totul cu grijă şi fără tam-tam, comandând şampanie pentru autorul francez şi tratându-l cu extremă deferenţă. Guy Mollinet a demonstrat că vorbea mulţumitor engleza, dar Ashton preferă să pigmenteze conversaţia şi cu franceza, ca să-i demonstreze lui Mollinet că vorbea fluent franceza, la fel şi Julietta.

Jane o urmărea pe Julietta – îmbrăcată într-o rochie de satin lila, cu un decolteu adânc, flirta cu Guy Mollinet, iar el părea că se lasă fără reţinere prins în mrejele ei. Jane înţelegea prea puţin din ce-i spunea ea lui, dar Juliettei nu părea să-i pese de acest lucru şi aproape că nu se uita în direcţia ei. Scopul *signorei* Sims părea să fie acela de a-l seduce pe autor, cel puţin atât cât să fie de acord să vândă drepturile de traducere editurii Kirkwall & Sims, aşa că dădea uitării orice altceva şi pe oricine altcineva.

Deşi o tulbura atitudinea ei, Jane hotărî să nu fie geloasă. În vârstă de vreo cincizeci de ani, Mollinet nu era chipeş, câtuşi de puţin. Avea o gură senzuală şi mâini delicate, dar Jane nu o vedea pe Julietta să se lase atrasă de unul ca el. Ea juca teatru, atât. E adevărat, un joc foarte convingător. Jane însă ştia că nu e real şi bănuia că şi Ashton ştie.

Ashton îi explică lui Jane că romanul lui Mollinet îşi desfăşoară acţiunea mai ales în morga pariziană.

— Romanul ne aminteşte, spuse Ashton, că acesta este locul unde cu toţii ajungem în cele din urmă. La Paris, morga este un loc public, morţii sunt expuşi în spatele unui perete de sticlă, iar cei vii pot căsca gura la ei. Prin urmare, nici că se poate o situare mai originală şi generoasă în posibilităţi pentru o carte! Nu m-ar surprinde dacă alţi scriitori francezi ar încerca să fure ideea şi să pretindă că e a lor, cât despre cititorii englezi, se vor înghesui cu miile să cumpere traducerea.

— Despre ce e vorba? vru Jane să știe. După părerea mea, domnișoara Austen a înțeles atât de bine importanța *poveștii*, nu-i așa, Ashton? Căci care e impactul oricărei plasări, chiar și una atât de macabră și de originală ca o morgă, în comparație cu povestea? Tot ce vrem e să știm dacă Elizabeth Bennet se căsătorește cu domnul Darcy, nu-i așa?

— Ai dreptate, desigur, răspunse Ashton. Iar noi, editorii, le cerem cu insistență autorilor noștri să-i prindă pe cititori cu mistere și necunoscute, și, în mod surprinzător, puțini înțeleg acest lucru. Dar *Monsieur* Mollinet ne spune o poveste extraordinară: ca să scape de un iubit ucigaș, o tânără își înscenează moartea și este expusă la morgă – un loc pe care ticălosul are obiceiul să-l viziteze în fiecare miercuri după-amiaza, ca să se desfete cu priveliștea victimelor lui. Cadavrele sunt stropite cu apă rece, ca să nu se descompună prea repede. Eroina trebuie să suporte totul fără să se miște timp de câteva ore. Și, bineînțeles, trebuie să flămânzească, pentru a arăta numai piele și os, și moartă. Totul e posibil prin înțelegere cu administratorul morgii, care pune o cușcă de fier peste pieptul ei, ca să nu se vadă că respiră. Administratorul se îndrăgostește de ea, desigur, și o ajută să-și reia viața normală. Ulterior, o convinge să accepte să lucreze la morgă și amândoi încep să-și dea seama că morții își joacă propriile feste!

— Oho, făcu Jane, prin urmare, starea de spirit a romanului este încurajatoare și înălțătoare, hm?

Ashton izbucni în râs:

— E o creație care îl solicită din plin pe cititor, îi cere chiar să aibă curaj. Așa ceva nu există în Anglia. Francezii și rușii sunt singurii scriitori care urmează o cale întunecată ca aceasta. Pentru că ei nu se tem de scandal, nu se tem de teamă. Ei expun viața umană cu toate dificultățile ei. Și ei știu că cititorii sunt lupi.

— Lupi? Nu mi i-am închipuit niciodată în acest fel. Socotești că cititorii domnișoarei Austen sunt lupi?

— Da. Chiar și ei. Ei sfâșie carnea poveștilor scrise de ea. Le place să-i vadă pedepsiți sau umiliți pe ticăloși. Oare nu ne bucurăm când Fanny Price îl respinge pe Henry Crawford în *Mansfield Park*?[40]

— Ba cum să nu! Ce minunat trebuie să fie să ai puterea să-i faci pe oameni să treacă de la starea de adorație la aceea de cruzime, cu născociri

care au apărut din mintea cuiva, asemenea păsărilor din pălăria scamatorului. Oare *Monsieur* Mollinet are această putere?

— Da, într-adevăr, personajele lui trăiesc și respiră pe pagină.

Auzindu-și numele rostit, Guy Mollinet întrerupse discuția dintre Jane și Ashton, ca să spună că Julietta, auzind că el scrisese despre morga pariziană, îl întreba dacă putea să-i ducă acolo a doua zi. Ashton se întoarse spre Jane:

— Ce planuri aveți tu și Julietta mâine?

Jane își așeză furculița și cuțitul pe farfuria cu minunatul *saumon napolitain* și își aminti, fără să vrea, ce-i spusese Julietta: „Ashton are întâlniri cu editorii francezi toată dimineața. Vin la tine după micul dejun și încuiem ușa de la cameră, o baricadăm și ne jucăm de-a dragostea între bărbat și femeie. Girard mi-a dat accesoriul poznaș care ne va trebui. Simt că leșin când mă gândesc, tu nu? Dar ne va solicita fizic foarte mult, așa că o să ni se facă o foame de lup. O să mergem la Tortoni, să mâncăm stridii, *filet mignon* și înghețată.“

Lui Ashton îi spuse:

— Cred că Julietta vrea să meargă la cumpărături mâine dimineață, dar o să fim libere după-amiaza.

Jane își imaginase că morga – casa celor răposați – e un loc foarte tăcut, dar după ce trecură de holul de la intrare spre camera de prezentare, locul răsuna de voci omenești, iar ei s-au pomenit într-o mulțime de oameni care se lipeau de un perete de sticlă.

De partea cealaltă a peretelui, cadavrele zăceau pe lespezi de marmură neagră, înclinate la treizeci de grade către vizitatori. Toate erau în pielea goală, doar organele genitale le erau acoperite cu fâșii de pânză albă, mari cât batistele pentru femei. Și așa cum îi spusese Ashton lui Jane cu o seară înainte, fântâni se revărsau permanent asupra cadavrelor, apa curgea în pârâiașe dinspre cap spre picioare, ca să le țină reci.

Jane văzu că unul dintre cadavre era mult mai mic decât celelalte, și sufletul ei se crispă dureros – probabil, cadavrul unui copil. Nu doar mai mic, ci și într-o stare de descompunere mult mai avansată decât celelalte, sugerând că nimeni din mulțimea zilnică nu venise să-l revendice. Pe cap aproape că nu mai avea păr, gâtul lui mic arăta și mai mic, încât capul și

trupul păreau să se fi unit în dreptul umerilor.

Jane privi multă vreme cadavrul copilului. Apa care se scurgea peste el făcea carnea mai albă să apară moale și maleabilă – și Jane își aminti de o imagine care o urmărea de multă vreme, aceea a bietului golem al lui Emmeline, umed pe roata olarului, alcătuindu-se într-o creatură urâtă în mâinile lui Emmeline. Cât ar fi vrut să-l ia în brațe pe copil, să-l readucă la viață!

Căută brațul Juliettei și își privi iubita – arăta foarte palidă. Văzuse și ea micul cadavru. Spuse cu un glas încărcat de lacrimi:

— Nu pot să mă uit la cadavrul copilului fără să-mi imaginez ce-aș simți dacă ar fi Marco întins pe lespede. De ce nu vine mama lui să-l revendice?

— Pentru că e lipsită de inimă sau o fi și ea moartă.

— N-ar trebui să existe moarte, oftă Julietta. Ar trebui să fie doar plăcere și desfătare.

Mulțimea stătea aproape neclintită în fața peretelui de sticlă, deși noi vizitatori se împingeau din spate.

— *Vous voyez*, zise Guy Mollinet, când presiunea celor vii începu să fie sufocantă, inconfortabilă, nu avem *simplement cousins et cousines des morts*[41], ci mai sunt și turiști, așa ca noi.

— Ar trebui să ne fie rușine că ne aflăm aici? întrebă Julietta.

— *Non*, *non*, zise *Monsieur* Mollinet, trebuie să privim. Trebuie să înțelegem. *Ces morts*, *ce sont nous*.[42]

Jane se răsuci către Mollinet să-i spună că ea, în munca ei de infirmieră, are o experiență lungă în a vedea oameni morți și că e de acord cu el – anume că viii nu trebuie să întoarcă spatele. Dar cuvintele ei se pierdură deodată, căci un bărbat în vârstă, cu privirea rătăcită, o dădu cu un brânci la o parte și începu să țipe când își recunoscu mortul după care venise.

În noaptea aceea, în camera ei, Jane simți cum o doare tot corpul. Se întinse pe pat, în confortul calm al cămășii albe de noapte, bucuroasă că în sfârșit e singură.

Știa că în toată viața ei de douăzeci și cinci de ani, n-avusese o zi mai ciudată ca aceasta și că și-o va aminti mereu: vizita la morgă, cadavrul copilului, amintirea cu Emmeline și durerea ei sufletească și, suprapusă peste aceste imagini triste, cea cu sine însăși în acea dimineață, cu obscenul

„apendice“ de cauciuc al lui Tirard legat de şalele ei, făcând dragoste cu Julietta exact ca şi când ar fi fost bărbat. Actul avusese o asemenea forţă sexuală, încât şi ea, şi Julietta ţipaseră de plăcere – ţipete întrerupte câteva clipe de surpriza de a auzi lovituri în perete, venind de la cei cazaţi în camera alăturată. Dar n-au putut să se abţină cu totul. Restul lumii încetase să mai existe pentru ele.

---

40. *Mansfield Park* – al treilea roman al lui Jane Austen.
41. „Vedeţi […] verişori şi verişoare ale morţilor […]“ (în franceză în original).
42. „Noi suntem morţii ăştia“ (în franceză în original).

Râul răsturnat

Când Leon auzi că se apropie furtuna, el şi sir Ralph Savage încă n-ajunseseră la Sadong, dar merseseră destul de mult – erau acum prea departe ca să apuce să se mai întoarcă la casa rajahului înainte să se dezlănţuie ploaia, prin urmare, sub cerul întunecat, Leon îl duse pe rajah la o casă lungă mică în care locuia mama lui, Taminah.

Femeia asta întotdeauna îl înduioşase pe sir Ralph. Suferea de o boală de piele, împotriva căreia nu se găsise nici un leac, o boală care îi acoperea chipul cu pete de pigment alb, ca şi când un cartograf, începând să schiţeze culorile şi contururile unei lumi, se simţise derutat şi lăsase porţiuni ale muncii lui complet albe.

Taminah îşi pierduse toţi băieţii, în afara lui Leon – se înecaseră, ori fuseseră bolnavi, ori prinşi în războaiele comerciale dintre englezi şi olandezi. Ea, care fusese matriarha unei familii numeroase, trăia acum singură, în semiîntuneric. Cele două fiice care i-ar fi putut fi sprijin se căsătoriseră şi plecaseră să trăiască la Singapore. Bărbatul ei, vânat şi decapitat de daiacii vânători-de-capete, din pricină că trecuse hotarul în pământul tribului lor, murise de atâta vreme, că Taminah aproape nu mai reuşea să-şi amintească trăsăturile lui. Încă mai visa capul preaiubit de ea, retezat de daiaci şi atârnat de acoperişul colibei lor într-o plasă de trestie indiană; dar nu-şi amintea trăsăturile câtuşi de puţin.

— Mai bine aşa, îi spunea ea lui Leon. Dacă un cap e despărţit de trup, atunci trebuie să stea în umbra minţii.

Acum, Taminah, care şedea lângă un foc mic, îşi primi fiul însoţit de rajah. Se ridică în picioare, se înclină, lipindu-şi palmele una de alta. Sir Ralph făcu şi el o plecăciune asemănătoare, iar Leon se apropie de ea şi o îmbrăţişă. Focul, retrezit la viaţă de curentul de aer care pătrunsese odată cu deschiderea uşii, scăpără timp de-o clipă într-un corai strălucitor. În acea

lumină neașteptată, sir Ralph observă că Taminah ședea pe o carpetă brodată – chiar el i-o dăruise lui Leon, dar descoperirea nu-l deranjă. Cadourile pe care i le făcuse lui Leon erau atât de multe, încât cămăruța iubitului său în casa rajahului părea acum mai degrabă o tarabă de bazar.

Nu numai o dată Leon îl luase peste picior pe sir Ralph pentru cascada de cadouri scumpe, ceea ce însă nu l-a oprit pe acesta să vină cu alte și alte cadouri. Înclinația lui firească, dat fiind că-l adora pe Leon, era să-i pună la picioare o nesfârșită cantitate de obiecte. Ca și când și-ar fi închipuit că respectivele obiecte vor alcătui un soi de zid protector în jurul iubitului său, ca să se asigure că acesta nu va pleca niciodată și nimic rău nu i se va întâmpla. Cea mai teribilă teamă a lui era că cine știe ce ciorovăială cu Leon va distruge acest fragil edificiu și că el va fi părăsit, lăsat să tânjească tot restul vieții.

Întotdeauna curtenitor față de Taminah, sir Ralph se așeză turcește în fața ei, în timp ce fumul focului desena siluete fantomatice în căutarea găurii din acoperiș prin care să scape, iar din tării se revărsa tunetul. Rajahul îi ceru iertare lui Taminah că o deranjează, explicându-i că se îndreptau spre râu și deodată s-au pomenit amenințați de furtună. Ceru îngăduința de a se adăposti acolo până avea să treacă urgia.

Ea începu să-i vorbească repede lui Leon, plângându-se că n-avea nimic de mâncare, doar o oală cu orez lipicios și o cană cu *tuak*[43]. Leon o liniști, spunându-i că n-au nevoie de nimic, dar Taminah, acum neliniștită că nu putea fi ospitalieră, îl întrebă dacă n-ar trebui să omoare și să jumulească unul dintre cocoșeii priponiți în verandă, care umblau fuduli de colo-colo. Leon îi spuse să lase bietele orătănii în pace, iar dacă li se va face foame, o să mănânce orezul și asta o să le ajungă.

Atunci începu să cadă ploaia, se auzea pe acoperișul de frunze de palmier al casei, bătea în el teribil, părea o avalanșă de pietricele. De câte ori un potop ca acesta îi amenința casa, Taminah își imagina că e „râul răsturnat“, cum spunea ea. Uneori se temea că ploaia o să-i prăvălească în cap bolovani și crocodili și canoe rupte-n două.

Leon își avertizase mama că felul ăsta de a gândi era „ametit“, că ar trebui să-și țină mai bine sub control mintea, să n-o lase s-o apuce pe calea nebuniei de care foarte mulți dintre cei bătrâni păreau să sufere. Dar

Taminah nu se lăsase impresionată de avertisment. Îi răspunsese lui Leon:

— Nebunia este capătul la care ajungem cu toţii. Suferinţa şi pierderile ne duc acolo. O să vezi. Cu timpul, o să ajungi şi tu acolo. O să vezi cum cade râul din cer.

Abia acum, şezând în casa lui Taminah, trăgând în plămâni, odată cu aerul, singurătatea şi sărăcia în care trăia această femeie, sir Ralph îşi aduse deodată aminte de Edmund. Crezuse că Edmund venea în urma lui şi a lui Leon şi că intrase odată cu ei în casa lungă, dar iată că nu era nici urmă de el. Rajahul se ridică în picioare şi se uită în jur, ca şi când ar fi sperat să-l vadă pe Edmund stând într-un cotlon al încăperii.

— Unde e domnul Ross? îl întrebă pe Leon, care răspunse fără ezitare:

— Ah, tu foarte orb, rajahul meu. Băiatul Isus al tău, întors acasă. Îmi zice pe potecă, mă întorc, Leon.

— Când a zis asta?

— Când auzim furtuna. El laş.

— Dar voia să vadă locul pentru fabrică.

— Dar nehotărât. Şi ştii e cam dus. Colecţionar de fluturi şi gândaci; oameni ca ăştia duşi cu pluta.

— Nu, îl contrazise sir Ralph. Nu sunt duşi cu pluta. Ei încearcă să educe oamenii din Anglia privitor la tot ceea ce n-au văzut niciodată şi nici nu şi-au putut imagina.

— Oamenii inglezi vor vadă scorpioni şi şerpi?

— Da. Şi păsări, şi flori. De ce nu? Vor să afle mai multe despre insulele astea.

Leon scutură supărat din cap:

— Nu află. Doar fură!

— Mă rog, nu contează. Ce ţi-a mai spus Edmund?

— Nimic. Doar merge înapoi.

Rajahul se duse acum la uşa casei, care se deschidea spre veranda unde erau priponiţi cocoşeii. Văzu, înduioşat, cum orătăniile numai pene şi os se înghesuiau unele în altele să se apere de furtună, închiseseră ochii, penele colorate le erau zburlite şi acoperite de broboane de ploaie, iar sforicelele cu care erau legate se încâlciseră în jurul lor. Începu să strige numele lui Edmund.

Taminah îl privea îngrijorată.

— Nu trebuie să iasă, îi spuse ea lui Leon. Râul o să cadă peste capul lui.

Leon o rugă să aducă *tuak*-ul pe care-l mai avea, ca să-l bea și să mănânce niște orez, apoi să doarmă până se potolește furtuna. După care strigă:

— Rajahul meu, dătător al tuturor darurilor, nu fi tăntălău! Nu mai striga și închide ușa.

Taminah puse orezul lipicios la încălzit deasupra focului și le servi lui Leon și sir Ralph ce mai avea din *tuak*. Rajahului îi era frig, era îngrijorat, dar băutura tare îl mai liniști un pic. Nu-i plăcea să se certe cu Leon. Dar mai rău era că nu-i plăcea să-l bănuiască pe Leon de minciună, tocmai ceea ce credea acum, că Leon îl minţise în privinţa lui Edmund. Fără doar și poate, dacă Edmund ar fi hotărât să se întoarcă acasă, ar fi zis-o răspicat, nu-i așa? Edmund înţelesese, de bună seamă, că sir Ralph era și surescitat, și tulburat de ideea lui Leon de a construi o fabrică de conserve, și desigur ar fi fost interesat să vadă unde va fi amplasată, într-o bună zi, această mare „consolare“.

Dar rajahul își zise că nu e nimic de făcut până nu încetează potopul. Bău ce mai rămăsese în cană și mâncă puțin din orezul lui Taminah. Leon ședea aproape de mama lui, de partea cealaltă a focului, și se ferea să se uite la rajah.

După ce Leon și sir Ralph isprăviră de mâncat tot ce avea ea, Taminah așeză două rogojini pentru ei, ca să se culce; afară, tunetul continua să se rostogolească, iar apele râului se tot umflau.

Sir Ralph visă că Edmund îi citea din capitolul cinci al Sfintei Evanghelii după Luca:

„Iar când a încetat de a vorbi, i-a zis lui Simon: Mână la adânc și lăsaţi în jos mrejele voastre, ca să pescuiţi.

Și, răspunzând, Simon a zis: Învățătorule, toată noaptea ne-am trudit și nimic nu am prins, dar, după cuvântul Tău, voi arunca mrejele. // Și făcând ei aceasta, au prins mulțime mare de pește, că li se rupeau mrejele.“[44]

În visul lui, rajahul văzu peștii zbătându-se în plasa grea, dar peștii pe

care-i vedea nu erau cei din lacul Ghenizaret, ci din Sadong. Erau atât de mulţi, încât malurile erau argintii şi vii din pricina salturilor lor, ca şi când, în mulţimea lor, ar fi alcătuit un singur trup care dansa şi se cutremura.

Mâinile rajahului se întindeau, alte mâini se întindeau şi ele, şi peştii erau scoşi din plasă şi azvârliţi pe cureaua lată care se mişca şi îi ducea spre intrările în nouă-nouţa fabrică de conserve. Muncitorii îi treceau pe lespezi de piatră şi cuţitele începeau să le reteze capetele şi să le despice burţile, ca să scoată dinăuntru tot ce nu era curat ori era ascuţit – orice ar fi putut vătăma un om.

În timp ce rajahul dormea, Edmund se adâncise în pădure. Încă urma furnicile roşii, încrezându-se în ele ca într-un soi de călăuză neaşteptată, dar se depărtase mult de poteca iniţială care ducea spre mina de aur şi n-avea idee, acum că soarele dispăruse de pe cer, în ce direcţie se îndreaptă. Se dojenea că nu rămăsese cu Leon şi sir Ralph. Încercă să-şi amintească de câte ori în viaţă se abătuse de la drumul pe care se afla, din cauză că văzuse o minune a naturii, o singură orhidee crescând lângă un izvor, o bufniţă albă în umbra serii, giboni care se jucau în copacii înalţi. Se pierdea în contemplarea tuturor acestora şi uita încotro trebuia să meargă. Adeseori îl salvase busola, dar acum, acea piesă vitală a echipamentului nu mai exista în viaţa lui.

Tunetul se apropia, dar încă nu începuse să plouă. În faţa lui, văzu un ditamai copacul căzut peste poteca pe care mergea el, iar efortul de a-l încăleca şi a ajunge de partea cealaltă i se înfăţişă ca o încercare cumplită, ca şi când copacul căzut ar fi crescut într-atât încât să pară un deal abrupt, imposibil de escaladat.

Se uită în jos la furnici. Cum se vor descurca ele cu obstacolul? Văzuse furnici roşii formând un pod peste apă, cu trupurile lor minuscule, cuirasate, sacrificând câteva dintre ele în procesul de supravieţuire a grupului, şi era curios să vadă ce soluţie găseau acum.

Merse înainte. Când furnicile ajunseră la copacul căzut, nu se opriră, ci formară o scară, căţărându-se una peste alta şi înălţându-se pe trunchi, astfel că întreaga coloană putea să urce, să treacă peste trunchi şi să-şi reia marşul pe partea cealaltă. Când coloana ajunse la capăt, unele dintre furnicile care formaseră scara căzuseră pe spate şi se dădeau de ceasul morţii. Edmund se

lăsă pe vine, luă un beţigaş şi repuse furnicile căzute în poziţia firească, una câte una. O furnică îl ciupi de mână, dar el nu clipi. Continuă să se uite cum caută ele ba într-o parte a trunchiului, ba în cealaltă, o cale să poată trece dincolo de el. Negăsind nici una, o luară grăbite din loc, să găsească alt drum spre destinaţia lor.

Edmund se aşeză pe trunchi. Auzi un ţipăt ascuţit şi, când ridică privirile, zări aripile unui uliu brahman răsfirate pe cerul tot mai întunecat. Pentru unele triburi din Borneo, păsările acestea erau de rău-augur, iar Edmund, de câte ori le vedea, era cuprins de tremur.

---

43. *Tuak* – băutură alcoolică obţinută din vin de palmier.
44. Luca, 5: 4-6.

PARTEA A DOUA

„Un loc liniștit și izolat“

Într-o duminică după-amiaza, la sfârșitul lui aprilie, Jane Adeane se întoarse în Bath.

Când sir William, stând de veghe la fereastra sălii de operații, o zări pe Jane coborând din trăsură și urcând treptele de la Henrietta Street nr. 28, se simți într-atât de copleșit de ușurare și încântare, încât aproape că-l podidiră lacrimile. Se repezi în hol și-și cuprinse fiica în brațe. Ce voia el să-i spună acum era: „Să nu mai pleci niciodată“, dar avea destulă minte să n-o împovăreze pe Jane cu asemenea cerințe irevocabile și sentimentale. Înțelegea foarte bine că, fiind infirmiera și asistenta lui, ea trebuia să se supună tuturor instrucţiunilor lui; dar ca fiică a lui, pornirea ei era să se opună acestora.

Însă Jane se înduioșă văzându-și tatăl. Îl sărută pe obraz, apoi se dădu un pas în spate, îl privi și constată, amuzată, că în multele săptămâni în care fusese plecată, pântecul lui sir William se rotunjise mai mult decât ar fi fost posibil în acest răstimp.

— Ah, tati, spuse ea râzând, unde a dispărut tăticul meu suplu? Cine e acest tată nou care nu mai poate închide nasturele de jos al jiletcii?

Sir William zâmbi, se bătu peste burdihan, aproape cu mândrie, așa i se păru lui Jane.

— Vina o poartă o singură persoană, și aceea e doamna Morrissey.

— Doamna Morrissey? O, sunt uimită! Te-ai înfundat cu chifle cu smântână?

— Nu, nu. Ți-am spus în una din scrisori, draga doamnă Morrissey gătește cele mai minunate plăcinte și budinci cu rinichi pentru prânz. Doctorul Ross și cu mine am devenit dependenţi de seu și de sosul de carne.

— Aha, pricep.

— Și de patiserii, adăugă sir William.

— Da, mărturisesc că văd şi patiseriile! Dar n-are importanţă. Înseamnă doar că am mai mult de dezmierdat.

Sir William o conduse pe Jane în sus pe scări, în vreme ce Becky, servitoarea, îi urma cu valizele burdușite cu achiziţiile pariziene, printre care Jane știa că erau unele ce urmau să fie dosite bine.

Când ajunse în dormitorul ei şi privi în jur, observând imediat că pe masa de toaletă fusese pusă o mică vază cu primule, se gândi că încăperea e foarte mică în comparaţie cu dormitorul din Tite Street. Și patul părea îngust, aproape ca un pat de copil, iar inima ei, înainte înveselită de revederea cu tatăl ei, acum resimţi descurajare gândindu-se la constrângerile la care va fi supusă viaţa ei din momentul în care îşi va relua rolul de infirmieră în Bath.

Știa însă că nu trebuie să-l lase pe sir William să vadă vreun semn din această disperare bruscă. Se repezi la primule, luă vaza în mâini şi inspiră parfumul uşor al florilor.

— Ce minunat! spuse ea. N-am văzut nici o floare de când am plecat. În Londra nu există.

— O, făcu sir William, îmi amintesc foarte bine că Emmeline are o grădină acolo…

— Da. O grădină, dar e plină de rugi. Aşa-i plac ei lucrurile: sălbatice, nesupuse. Admiră ţepii naturii.

Dacă Jane observase imediat o schimbare în sir William, acesta abia acum sesiză, surprins, că Jane nu mai e chiar aceeaşi. Nu putea să definească exact ce nu mai era la fel. Dar avea impresia că Jane devenise *Jane mai mult ca oricând*, ca şi când ar fi ieşit dintr-un loc umbros în lumină orbitoare. Era rumenă în obraji, ochii îi erau mari şi luminoşi, părul lucios, prins într-o coafură îndrăzneaţă fixată cu un pieptene de sidef. Ţinuta îi era încă şi mai graţioasă şi mai *semeaţă* decât şi-o amintea el.

— Arăţi bine, zise el, ruşinat de comentariul stângaci, dar negăsind altul mai potrivit deocamdată.

Anume alesese Jane duminica pentru a se întoarce acasă, în speranţa că Valentine Ross nu va fi în Henrietta Street. Voia să-şi petreacă în liniște răgazul împreună cu tatăl ei – se gândea că prezenţa lui dragă o va ajuta să se împace cu faptul că se întorsese la Bath.

La început, nu fusese deloc împăcată. În timp ce trăsura o aducea de la gară şi ea vedea desfăşurându-se în jurul ei străzile familiare, bine întreţinute ale oraşului, simţise nevoia să coboare, să-şi ia bagajele şi să se întoarcă la Londra cu primul tren. Dar rezistase tentaţiei. Simţea că trebuie să onoreze nevoia tatălui ei de a o avea alături – cel puţin o vreme. O să-şi „probeze“ vechea viaţă, şi-a zis ea, şi o să vadă ce se va întâmpla cu ea.

Iubirea pentru Julietta şi-o va ţine tăinuită, ca pe un rubin preţios în buzunar. Şi dacă dorul va deveni greu de suportat, va găsi ea un mijloc s-o întâlnească. Cu ochii minţii vedea un han la margine de drum, unde, îmbrăcată în hainele ei bărbăteşti, se va întâlni cu „soţia“ ei şi-şi vor petrece noaptea împreună. Deja vedea ochiurile de geam ale încăperii, lumânarea arzând pe măsuţa de lângă pat, trupul alb, catifelat al iubitei ei, părul răsfirat pe pernă…

Dar acum trebuia să încerce să accepte încă o dată contururile vechii ei case: îngustimea patului, mirosul de medicamente care plutea în aer, prezenţa invizibilă a doctorului Ross. Când se gândea la el, o surprindea să constate că, indiferent de cei doi ani în care lucraseră împreună, cot la cot în armonie perfectă, în mintea ei îl vedea de fiecare dată în ceainăria doamnei Morrissey, făcând ridicola cerere în căsătorie. Ca şi când ziua aceea nefericită ar fi îngropat tot ce fusese înainte. Jane ştia că e un mod nefiresc de a se gândi la el, dar mintea ei părea incapabilă să găsească altă cale.

Ca să-şi curme asemenea gânduri, Jane se apucă să deschidă cuferele şi să scoată noile veşminte pe care şi le cumpărase de la Paris. Le mângâia pe măsură ce le atârna în garderobul îngust unde uniformele de infirmieră atârnau ca nişte fantome acuzatoare. Asigurându-se că uşa e închisă, Jane îşi despachetă fracul cumpărat la Tirard. Şi-l lipi de piept, îşi apăsă faţa în stofa umerilor, unde persista o dâră din parfumul Juliettei. Înainte să facă dragoste, Juliettei îi plăcea să joace nitel teatru, să interpreteze rolurile de soţ şi soţie care se plimbă prin Grădinile Luxembourg. O lua pe Jane de braţ şi se plimbau de jur-împrejurul spaţioasei camere de hotel – Jane purta costumaţia bărbătească, Julietta povestea despre liliacul care înmugurea în parc, despre câinii care lătrau în soarele primăvăratic şi despre copiii care se jucau cu cercul şi coarda de sărit.

Un ciocănit în uşă o trezi pe Jane din reverie. Aruncă fracul înapoi în

cufăr şi închise capacul. Becky intră şi o anunţă că sir William ceruse ceai.

— Vă roagă să coborâţi în salon. Mi-a spus să vă spun neapărat că sunt prăjituri de la doamna Morrissey.

Jane şi tatăl ei se aşezară la masa de ceai, rememorând amândoi confortul pe care-l resimţeau de obicei unul în prezenţa celuilalt.

— Ştiu că ai multe să-mi povesteşti, zise sir William la un moment dat, dar presupun că o să-mi tot povesteşti şi o să-mi prezinţi şi toaletele pariziene.

— Sigur, tată.

— Şi-o să-mi povesteşti despre noii tăi prieteni, familia Sims. Ştiu că firma Kirkwall & Sims are o reputaţie bună.

— Într-adevăr, şi acum adaugă un autor francez la lista lor, Guy Mollinet. A fost atât de fermecat de Julietta în timpul cinei la Café Anglais, încât a semnat un contract cu Ashton Sims chiar a doua zi dimineaţa.

— Da. Am auzit şi că doamna Sims este de o frumuseţe răpitoare.

Jane simţi că roşeşte şi îşi aplecă iute capul, pretinzând că se şterge la gură cu şervetul. Îşi dădu seama că până şi numai rostirea numelui Juliettei ar fi făcut-o să tremure, prin urmare hotărî ca de acum înainte să nu vorbească despre iubita ei, ca nu cumva sentimentele nutrite să se vădească în toată goliciunea lor prin agitaţia trupului.

Îi turnă încă o ceaşcă de ceai tatălui, care muşca pofticios dintr-un delicios *brandy snap*[45] umplut cu frişcă, şi spuse:

— Romanul lui *monsieur* Mollinet se petrece la morga pariziană. *Monsieur* Mollinet a avut amabilitatea să ne ducă tocmai acolo, unde, ca să ştii, morţii sunt expuşi publicului larg. Nu-i o idee macabră?

— Chiar că e macabră. Dar cu siguranţă există o raţiune: morţii a căror lipsă e reclamată pot să fie găsiţi de rudele lor.

— Dar cei mai mulţi oameni merg acolo să caşte gura la morţi. Nu păreau să fie rude. Experienţa asta era o distracţie pentru ei, aşa dădeau impresia, parcă erau la un teatru de păpuşi ori la grădina zoologică.

— Normal! Morţii ne umplu de bucuria că încă nu ne aflăm printre ei. Că vorbim de morţi, mâine o să-l las în mâinile tale pe un anume domn Latimer, pe care doctorul Ross şi cu mine l-am operat de curând. E pe moarte, aşa cum ne-am temut. I s-a spus că ultima lui speranţă este să se

ducă la băi și să-ți fie dat ție în grijă.

— Din ce cauză o să moară?

— Plămânii îi sunt invadați de mici tumori. Doctorul Ross le-a descoperit, eu unul n-am fost în stare să le identific drept ceea ce sunt. Fără îndoială că va muri, dar tu vei face tot ce vei putea să-i ușurezi suferința.

— Nu poți să-l mai operezi o dată, să scoți și restul tumorilor?

— Nu-i suficient de robust să suporte o a doua operație. Și crede-mă că n-aș putea face o asemenea operație de unul singur.

— Păi nu te-ar asista doctorul Ross?

— Ba da. Însă ieri a plecat din Bath. O să lipsească o vreme.

— O… și încotro a plecat?

— Nu m-am interesat. Mi-a spus că e foarte obosit, iar în ultima vreme n-a arătat bine deloc. Bănuiesc că se va duce într-un loc liniștit și izolat.

Jane nu zise nimic. Din pricini pe care nu le prea pricepea în sinea ei, vestea o descumpăni întru câtva. Una dintre ultimele instrucțiuni ale lui Emmeline fusese aceea de a-l privi pe „bietul tău Valentine într-o lumină nouă“, iar acum se trezea că nici măcar nu-l putea vedea. Se întrebă ce loc „izolat“ își putea el alege și ce ar face acolo. Ba mai mult, fără să vrea, se întrebă dacă, în noua lui singurătate, Valentine Ross se gândea cumva la ea.

---

45. *Brandy snap* – rulouri crocante, un desert foarte popular în Marea Britanie.

Reflux

Ross traversă dealurile Mendip și ajunse în Somerset. Călătorise în etape scurte, se oprea la hanuri liniștite, fără să știe exact care avea să fie destinația finală. Nu intra în vorbă cu nimeni.

Vremea lunii mai era frumoasă și senină. În șanțurile ce mărgineau drumurile pustii, el se bucura să vadă puzderia de margarete, ciuboțica-cucului și violete. Modestia florilor mici îl înduioșase întotdeauna, ca și pe fratele lui.

Cuprins de dorința de a vedea și a simți mirosul mării, se îndreptă spre Watchet și privi spre portul adânc unde, după cum i se spusese, mareea se retrăgea cu zece metri la fiecare douăzeci și patru de ore, lăsând ambarcațiunile înnămolite în mâlul roșiatic.

Când Ross ajunse acolo, vântul sufla dinspre sud, părând să grăbească refluxul. Acum apa clipocea în jurul carenelor vaselor carboniere și ale keciurilor, ca în clipa următoare, centimetru cu centimetru, să se scurgă de pe ele, ca și când marea ar fi făcut o greșeală și se căia pentru asaltul anterior asupra portului făcut de mâna omului.

Ross privi marea timp îndelungat, așteptând momentul când apa se va fi îndepărtat cu totul de port, iar bărcile vor fi rămas eșuate, expunând vederii invazia neplăcută de crustacee prinse de carene și încâlceala de alge pe cârme. Când, în cele din urmă, acest lucru se întâmplă, întocmai așa cum văzuse el în minte că se va întâmpla, Ross se simți ciudat de tulburat.

Valentine Ross nu era genul de bărbat orgolios ori predispus la autocompătimire, dar acum accepta gândul că viața lui se afla în aceeași stare ca a vaselor abandonate de mare. Era împotmolit și nefolositor. Persoana care ar fi putut schimba cursul, readucându-l la o viață cu rost, nu simțea nimic pentru el.

La timpul potrivit, fluxul va salva chiar și marea navă cu velă pătrată și

carena de fier, care se înfipsese în mâl la capătul îndepărtat al zidului portului. Va fi încărcată cu minereu de fier extras din dealurile Brendon și se va îndrepta cu pânzele întinse spre oțelăriile din Newport și Wales. Lugherele și keciurile își vor croi drum în zonele de pescuit ale Atlanticului și se vor întoarce încărcate cu scrumbii-albastre și heringi, iar nevestele pescarilor din Watchet vor cânta în timp ce vor aduce încărcătura la mal. Totul își va recăpăta raţiunea stabilită pentru a exista, numai el, nu.

Ross se așează pe o bancă de piatră și urmări pescărușii care se roteau și se lăsau jos, în mâl, înfruptându-se cu crabi minusculi și moluște. Se uită în jurul lui – întregul peisaj i se părea dezolant, în ciuda luminii palide a soarelui care scălda totul. Pisici costelive se luptau pe câteva capete de pește rătăcite printre pietre. Un cal stătea nemișcat, înhămat la o cotigă hodorogită. Un foc mocnea nesupravegheat într-un vas pentru jăratic, mâncat de rugină.

Undeva în spate, Ross auzi un zvon palid de voci care cântau fals, și, când privi peste umăr, văzu apropiindu-se de port o ceată de bărbați, cu halbe de *stout* în mâini, cuprinși cu toții de un plăcut val de beţiveală. Mergeau în zigzag, se loveau unii de alţii, își întrerupeau lălăiala cu hohote de râs fericite. Se apropiară de banca pe care ședea Ross, și unul din ei își ridică șapca de marinar în semn de salut, râgâi și zise:

— Nu ne lua în seamă, domnule. Picioarele noastre marinărești ne fac să ne împleticim.

Ross își scoase pălăria și dădu din cap în direcţia bărbaților, dintre care unul urina peste zidul portului, cu o nepăsare voioasă și fără să se întrerupă din cântat. Simțind deodată mirosul de medicament provenind din amestecul de bere și urină, lui Ross îi trecu prin minte că poate ar face mai bine să ia exemplu de la aceşti beţivani din Watchet și să se apuce de băut ca să-și potolească vălmășagul gândurilor. Voia să-i întrebe cât timp le luase ca să uite de necazuri și să ajungă în starea asta de veselie inofensivă. Dar se temea să le vorbească, pentru ca nu cumva să fie luat peste picior din pricina hainelor scumpe și a melancoliei lui. Se ridică și plecă, aruncând o ultimă privire spre vasele înnămolite.

Acum ședea în sala de cabaret a unui han care se numea „Carul Mare și stelele“; bea *ale* cu înghiţituri mari, însetate, și a tot băut până când, la un

moment dat, parcă începu să se lase un fel de balsam peste suferința lui.

Se apropia seara, în salon își făceau apariția bărbați care căutau să se destindă după o zi de muncă. Ross se simți cuprins de invidie la vederea lor, exact așa cum îi invidiase pe bețivii și pescărușii din portul Watchet, și asta din pricină că ei păreau mulțumiți cu ceea ce trăiau pe moment. Și mai tânjea și să stea de vorbă cu unul din acești străini, să-i spună despre viața lui și despre cum venise de la Bath pentru a scăpa de apropierea singurei persoane din lume pe care o adora.

Lângă el, la bar, ședea un om mai în vârstă. Avea un guler înalt la gât, purta o sutană lungă pe sub o haină ponosită. Bea cidru și rodea între dinți o pipă veche, înnegrită. Ross bănui că e un om foarte singur.

Terminându-și berea din cană, îi făcu semn hangiului să i-o umple încă o dată, apoi se întoarse către gentlemanul de lângă el:

— Îmi permiteți să vă fac cinste cu încă un rând, părinte? Ca să celebrăm vremea lunii mai.

— O, făcu fața bisericească, vremea o fi de mai. Treaba e că eu nu mai sunt în primăvara vieții mele.

— Nici eu, zise Ross.

Bărbatul scoase cu un gest brusc pipa din gură și se uită la Ross, apoi spuse:

— Oricum, mai aproape de ea decât mine. M-am însurat cam la vârsta dumitale și am crezut că sunt fericit.

— Și n-ați fost?

— Nici măcar o zi. M-am însurat cu cine nu trebuia, dar m-am lipit de ea mai ceva ca o scoică de fundul corabiei. N-ai cum să te desparți de nevastă dacă ești om al Bisericii.

— Sunteți cu ea și acum?

— Nu, mulțumesc lui Dumnezeu. S-a scrântit la cap și a murit după ce-a mâncat ambrozie pe-un câmp de-i zice a’ lui Davy, nu departe de-aici.

— Știa că-i otrăvitoare?

— Poate nu știa. Poate și-a închipuit că-s păstăi de mazăre și că poate mânca pe săturate. Fapt e că așa a murit. Iar eu m-am eliberat.

— Prin urmare, acum sunteți un om fericit?

— Nu, domnule, nu sunt. Pentru că viața mi-a fost distrusă. Iar acum,

când am ajuns aproape la capătul ei, văd ce pustiiciune a fost. Încât în aceste zile, nimic altceva decât cidru şi rugăciuni.

Ross comandă cidru pentru reverend, apoi spuse:

— Viaţa e sălbatică. Atâta am priceput şi eu.

— Eşti însurat cu femeia nepotrivită, prin urmare? Treaba asta poate să-l aducă pe om la sapă de lemn, zău aşa.

— Nu. Nu sunt însurat. Sunt singur-singurel.

— Nici asta nu-i o stare bună. Dar există remedii. Ăsta e un oraş de marinari. Aşteaptă dumneata până se aprind lămpile şi apoi du-te la Bordeiele Portului – nişte cocioabe în spatele unui zid de piatră aflat la marginea răsăriteană a cheiului. Cazarea nu e bună, dar târfele nu-s năzuroase, iar unele sunt arătoase. Chiar şi eu – aşa piele şi os cum sunt şi purtând sutana asta afurisită – le-am avut pe toate. Tot ce trebuie să faci e să plăteşti.

Ross mai luă o duşcă de bere. Încăperea întunecoasă, luminată doar de o lampă cu parafină, care fumega, începea acum să capete alt aspect, părea că totul se depărtează încet de el, şi dintr-odată i se făcu rău, fie din cauza băuturii, fie din pricina apropierii de vicarul cu pipa lui puturoasă şi de poveştile despre ambrozia otrăvitoare şi prostituate.

Oare chiar asta voia să facă? se întrebă el – adică să găsească o femeie şi să-şi reverse în ea tot ce era întunecat în el? Încercă să-şi imagineze o fată din Watchet, lată în şolduri, rumenă-n obraji şi cu voce bolborosită, cu accent de Somerset, încercând să-l excite cu obscenităţi îndelung încercate. Dar ştia că, dacă s-ar găsi în prezenţa unei asemenea persoane, ea n-ar putea să-i potolească aleanurile; pur şi simplu i-ar veni s-o omoare.

— Nu vreau o femeie, îi zise el reverendului, eu n-o vreau decât pe *femeia mea*.

— Bine, atunci. Care-i problema? Bea-ţi berea şi du-te la ea.

— Problema e că ea nu-i a mea.

Curând după asta, Ross plecă de la „Carul Mare şi stelele“. Se depărtă nesigur pe picioare de Watchet şi ajunse pe drumul pustiu care urca spre Kilve, între garduri vii şi câmpuri cu grâu verde, tânăr. Băuse destul ca să i se facă rău, dar nu de ajuns ca să ajungă la acel nivel de euforie pe care o văzuse la marinarii din port. Nu se întrebă încotro se îndreaptă, ori unde

urma să doarmă. Aceste lucruri nu păreau să-l alarmeze în vreun fel.

Se lăsase întunericul între timp, dar luna, care se înălțase deasupra micilor fiorduri și era aproape plină, îi lumina lui Ross drumul. Se opri lângă un stejar și vomită berea; se bucură că o scosese din el; își continuă drumul cu capul mai ușor, parcă scăpase de o greutate necunoscută care-l ținuse legat de pământ.

Își lăsă capul pe spate și privi stelele, simțind că-i cresc aripi și poate zbura până la ele. Se pierdu în visare, imaginându-și constelațiile, cu totul altele, care se mișcau pe cer la capătul îndepărtat al lumii, unde se afla Edmund. Un dor de a-și vedea fratele și de a-l îmbrățișa îl cuprinse acum atât de năprasnic, încât simți că-l doare capul. Dar durerea fu urmată de o infiltrare înceată a ceva ce semăna a fericire în sufletul lui, atunci când își spuse că *exista* o cale de a merge mai departe în viață, de a prinde un curent favorabil, doar să aibă curajul de a pleca din Bath, de a lăsa totul și pe toți în urmă, ca să străbată lumea în căutarea lui Edmund. Avea, așa, senzația că Edmund îl cheamă – așa cum îl chema adesea când erau copii – și că acum el va răspunde. În călătoria asta dificilă spre răsărit, ca să-și salveze fratele, avea s-o uite pe Jane.

Veselie neașteptată

A doua zi dimineața, Jane se pregăti nu fără oarece neliniște. Sculată de dimineață, ca să aibă timp să-și îmbrace uniforma de infirmieră și să-și prindă părul sub boneta albă, se gândi că priceperea ei de a-i ajuta pe oameni să-și curme suferințele o părăsise. Acum era îndrăgostită de frumusețea feminină; se temea că trupurile bătrâne și bolnave, mai ales cele ale bărbaților, o s-o dezguste, așa cum nu se întâmplase niciodată înainte. Marea rezervă de blândețe și compasiune, care-i cucerise numele de Înger, scăzuse mult – cel puțin așa simțea ea.

Când Sir William o văzu la micul dejun de la ora șapte, îmbrăcată în uniforma albă care i se potrivise întotdeauna atât de bine, o privi cu admirație, cum altfel?, și spuse cu o voce în care se simțea emoția profundă:

— Ah, Jane. Acum lumea e din nou în regulă!

Pentru ea însă, nu era în regulă. O lăsă pe Becky să-i toarne ceai, dar când servitoarea îi puse trei felii subțiri de bacon în față, cu grăsime pe margine, pe o farfurie ciobită, refuză să mănânce. Simți că buza superioară i se broboneşte și că stomacul i se întoarce pe dos. N-ar fi mirat-o s-o cuprindă leșinul. Încercând să-și aline starea neplăcută, mușcă dintr-o coajă de pâine, așa cum ar mușca o veveriță, luând câte o firimitură o dată. Între timp, tatăl ei se repezi pofticios asupra șunculiței, fără să-și ridice ochii de la *Bath Chronicle*. Jane aşteptă tăcută pe scaunul ei și se prinse de marginea mesei, ca să-și vină în fire mai iute.

Latimer fu adus într-un fiacru la ora opt. În fața ochilor lui Jane se ivi un bărbat palid, slab, a cărui gură stătea căscată în încercarea chinuitoare de a respira. Ea nu-l văzuse niciodată pe fabricantul de clei în toată făloșenia și optimismul lui, și nici nu-l auzise lăudându-se cu noua lui casă din North Parade, încât acum fu pe dată cuprinsă de milă pentru un biet suflet ai cărui

plămâni și inimă se găseau într-o asemenea suferință.

Îl ajută să ajungă în cabinetul lui sir William, îl întinse pe canapea și rămase acolo, în timp ce tatăl ei îi luă pacientului pulsul și îi ascultă respirația chinuită – pe chipul doctorului se așternu o expresie de deznădejde, ca și când ar fi ascultat piesa muzicală favorită interpretată cum nu se poate mai prost. În tot acest timp, Latimer o privea implorator pe Jane, ochii lui nu-i părăsiră chipul nici o clipă. Iar ea intui ce anume dorea el să spună – anume că auzise despre ea, că ea e Îngerul Băilor și numai ea stă între el și moarte.

Jane îl apucă de mână, o mână rece ca marmura, și o ținu cu blândețe.

— Sunt nerăbdătoare să vă duc la baia fierbinte, îi spuse ea. Aburii și căldura vor avea un efect minunat asupra congestiei care vă chinuie. La sfârșitul dimineții, o să resimțiți oarecare ușurare, apoi vă veți odihni.

Lui Latimer îi era greu să vorbească, dar în cele din urmă reuși să îngaime:

— Mi s-a spus să n-am speranțe. Dar poate *dumneata* o să-mi dai speranțe?

— Cu siguranță, zise Jane. Apele au salvat multe vieți, după cum sunt sigură că știți.

— Știi, zise Latimer cu o șoaptă sugrumată, încă n-am verificat toate decorațiunile de la etaj. Muncitorii mei sunt atât de înceți, iar soția mea e supărată că încă nimic nu-i gata…

— Păi, atunci, zise Jane, ce-ar fi să-i cufundăm și pe zugravii și tencuitorii dumneavoastră în apă, poate îi facem să se grăbească nițel?

Un zâmbet palid încreți trăsăturile veștejite ale lui Latimer.

— Sau poate să-i înecăm? propuse el.

— Ce idee! exclamă Jane. Deși, de regulă, încercăm să nu înecăm pe nimeni, nu-i așa, tată?

— De regulă, acceptă sir William. Acum, domnule Latimer, Jane o să vă însoțească în fiacru și o să vă supravegheze cufundarea, iar dumneavoastră veți simți curând marele beneficiu al sulfului și al aburilor. Eu vă voi vizita diseară, la dumneavoastră acasă.

— Da, zise Latimer. Foarte bine. Dar vă reamintesc – trebuie să veniți în casa veche, deoarece casa nouă încă nu e gata să ne primească. Oamenii

mei sunt nişte mocăiţi…

Acum, Jane îl ajută pe Latimer să intre în baia fierbinte. În adâncurile de culoarea jadului se vedeau picioarele tremurânde ale celorlalţi pacienţi, îmbrăcaţi din decenţă în halate care se căscau şi se închideau la loc, asemenea unei draperii care acoperă o friză cu statui romane.

Latimer se ţinu strâns de mâna lui Jane până când se cufundă în apă până la umeri, dar odată înăuntru, pe chipul lui se aşternu o expresie de nedumerire, ca şi când s-ar aştepta din partea lui ceva ce el nu înţelesese încă.

— Să mă mişc încolo şi-ncoace? o întrebă pe Jane.

— Nu e nevoie să vă mişcaţi, răspunse Jane. Relaxaţi-vă în apă. Însă puteţi merge, puteţi înota, dacă vă simţiţi în putere. Încercaţi să respiraţi cât mai profund cu putinţă.

Jane vedea acum creştetul lui Latimer, unde primele pete ale bătrâneţii punctau ţeasta cu început de chelie. Ceea ce înţelegea ea despre acest bărbat, şi nu greşea, era copleşitoarea lui dorinţă să rămână pe lume, să-şi vadă marea casă terminată, să se minuneze de plafoanele decorate, de plintele şi tocurile ornamentate, de budoarele tapetate. Era un om ţinut în viaţă de splendoarea materială. Iar acum era forţat să contemple pierderea acesteia – lui Jane nu-i era greu să-şi închipuie cât de tare îl umplea de disperare acest fapt, şi se simţi înduioşată.

Emmeline îi amintise că mintea omenească este capricioasă şi nu reacţionează întotdeauna „adecvat“; poate să jelească pierderea celor care au făcut prea puţin din ceea ce e considerat admirabil în lume. Tatăl ei îi spusese că Latimer e un „nenorocit de fabricant de clei care a făcut avere din oase de animale“, şi totuşi Jane voia să-şi facă singură o părere în privinţa lui, hotărând că suferinţa lui o făcea cu adevărat să-l compătimească.

Îl privi cum se îndreaptă încet spre mijlocul bazinului, timp în care o femeie tânără cu un copilaş în braţe se apropie de ea. Copilaşul era un băieţel de vreo patru ani şi se ţinea strâns de mama lui, aşa cum se ţin pruncii, cu trupuşorul lipit de-al mamei, cu braţele petrecute în jurul gâtului ei. Când ajunseră la locul unde stătea Jane, tânăra întinse un braţ şi îşi puse mâna umedă pe pantoful alb al lui Jane.

— Te cunosc, zise femeia. Eşti cea căreia i se spune Îngerul Băilor. Nu-i aşa?

Jane îi scrută pe cei doi. Văzu că băieţelul era tare slăbuţ, cu picioruşe numai piele şi os.

— Aşa mi se spunea cândva, sau aşa am auzit. Dar am fost plecată o vreme. Acum nu mai ştiu cine sunt.

— Atunci nimeni n-ar mai trebui să-şi pună nădejdea în dumneata?

— Nu ştiu. M-am întors la Bath să fac tot ce pot, dar dacă am avut vreodată puterea să tămăduiesc, mă tem că s-a cam dus.

— Sau poate că nu s-a dus? Vrei să atingi capul fiului meu şi să-l binecuvântezi? Moare de ftizie.

Femeia desprinse cu blândeţe braţele din jurul gâtului ei şi-l ridică pe băieţel spre Jane. Ea văzu ochii mari, căprui ai copilului, chinuiţi de teamă şi durere. Întinzându-şi mâinile către căpşorul lui umed, Jane se gândi la un copil pe care nu-l văzuse niciodată, micul fiu al Juliettei, Marco. Închise ochii, pentru a crea în minte un chip al acestuia – spre el, spre fiul iubitei ei, îşi îndreptă ea o rugă simplă, tăcută: „Fie ca acest copil să trăiască şi să-şi vină în puteri, şi să-şi găsească locul în lume.“

Dar chiar în aceeaşi clipă, băiatul începu să ţipe şi gura i se umplu de sânge. Mama îl trase iute spre sine, ca să-l ogoiască.

— Ce i-ai făcut? strigă ea.

— Îmi pare rău. Sincer. Am rostit o rugăciune în mintea mea.

Jane scoase o bucată de pânză din cele pe care le purta mereu în buzunarul şorţului şi şterse cu grijă buzele băiatului care scuipă sânge în apă, apoi se potoli.

— Eşti înger, sau ce? se răţoi tânăra mamă.

— Poate mai înţelept ar fi să nu te încrezi în îngeri, răspunse Jane. Mai bine să ne punem nădejdea în bunătatea oamenilor.

Tânăra se depărtă, coborându-l încet pe băieţel în apă – acesta izbucni în râs sub mângâierea apei calde. Ceva mai departe, Latimer descoperise că, în ciuda slăbiciunii lui, era în stare să înoate, iar ceea ce ţâşni din organismul lui suferind nu era sânge, ci un chicot de veselie neaşteptată.

Jane îi privea pe amândoi: pe copilul care avea o viaţă atât de scurtă, dar care era atât de iubit de mama lui; şi pe afaceristul de vârstă mijlocie, a

cărui inimă goală nu era în stare decât să contemple ornamentele arhitecturale, și pe care probabil nimeni nu-l iubea. În curând, aveau să fie egali în moarte, lutul rece al Angliei avea să-i sigileze în întuneric, în vreme ce departe, deasupra, măreața cavalcadă medicală care atrăgea oamenii la Bath în număr atât de mare se va rostogoli mai departe, netulburată de greșelile și neajunsurile ei.

La prânz, când Jane se întoarse în Henrietta Street, mirosul de tocană de carne o atrase jos, în bucătărie, unde o găsi pe Clorinda Morrissey care scotea din cuptor o plăcintă mare, aurie.

— Slavă Domnului! exclamă doamna Morrissey când o văzu pe Jane. În sfârșit v-ați întors! Nici nu vă pot spune cât și-a dorit tatăl dumneavoastră ziua asta.

— Ei bine, doamnă Morrissey, nici nu *îți* pot spune în câte cuvinte mi-a scris cât am fost plecată despre plăcintele și pudingurile dumitale. Numai despre asta îmi scria.

— Fugiți de-aci, e doar mâncare…

— Care-i place lui sir William. Și n-am putut să nu observ cum un piept al vestei i se petrece cam greu peste celălalt.

La care doamnei Morrissey îi scăpă un hohot de râs încântat, un sunet pe care Jane îl socoti minunat în casa asta – hohotul puternic de râs al unei femei, acolo unde nu fuseseră decât bărbați și munca lor, și tăcerile lor, și Becky cea mică și ursuză, care, asemenea unui șoarece, alerga toată ziulica de la un etaj la altul.

— Sper că pretențiile tatălui meu nu ți-au îngreunat treburile de la ceainărie.

— Nu, nu. Câtuși de puțin.

— Acum că m-am întors, pot să încep să caut o bucătăreasă permanentă, dacă dorești să…

Clorinda Morrissey înșfăcă o cârpă de vase și începu să se șteargă pe mâini cu ea. După câteva clipe, spuse:

— Adevărul e, domnișoară Jane, că sir William m-a întrebat dacă nu doresc un angajament permanent. Și, mă rog, e un om atât de bun și de grijuliu… nu mi-a fost prea greu să accept. Strâng bani să-i cumpăr o vestă nouă!

Şi iar hohotul de râs, de data asta însoţit de o îmbujorare pe care doamna Morrissey nu reuşi s-o ascundă şi care, după părerea lui Jane, putea fi considerată cea mai interesantă îmbujorare pe care o văzuse vreodată.

După ploi

Sir Ralph și Leon au petrecut trei zile și trei nopți în casa lui Taminah, în vreme ce, deasupra lor, cerul, de un violet adânc în întuneric, a revărsat un adevărat potop, parcă fără sfârșit, peste Sadong și pădurea înconjurătoare. Înfruntând ploaia, Leon s-a strecurat printre copaci, până la râul care se umflase mai mult de-un stat de om, înecând trunchiurile mangrovelor, acoperind bolovanii – parcă era o mare interioară pe care se formau valuri și creste bătute de vânt. Leon avea cu sine o șipcă ascuțită, voia să prindă în țeapă câțiva pești, să stingă foamea ce-i chinuia, dar chiar și el, care cunoștea toate toanele Sadongului, vedea că râul curgea atât de repede, încât curentul l-ar fi putut înghiți și pe el.

Iar Leon nu voia să moară. Planul lui era să ajungă administratorul fabricii de conserve, să supravegheze întreaga construcție și apoi să se pună primul pe lista celor care să facă bani de pe urma ei, odată ce va începe exportul de pește conservat. Visa cum vor fi trimise conservele nu numai spre China, ci și spre nord-vest, în Rusia. Auzise el că acolo oamenii erau săraci. Și-i imagina șezând în zăpadă și mâncând carne de țestoasă din Borneo, lăudându-i, într-o limbă ciudată, calitatea și prospețimea.

În loc să pescuiască, Leon adună smochine și muguri de bambus, așeză fructele pe un platou de frunze de bananier și se întoarse cu ele la Taminah, care le prăji la focul ei, iar rajahul observă că această „dietă de gibon“ nu-i displăcea defel, chiar avea să planteze mai mulți bambuși în grădina lui.

De câte ori sir Ralph pomenea de dispariția lui Edmund Ross, Leon îl asigura că, fără doar și poate, acesta trebuie să fi ajuns în siguranță în casa rajahului. Dar rajahul își aminti și de altceva ce-i mai spusese Leon, atunci când Edmund ajunsese bolnav în casa lui – anume că „prinzătorii de fluturi“ se pierd adesea în pădure, pentru că privirea le e atrasă de orice pasăre sau insectă pe care o zăresc. Și observase a derâdere că, de fapt, asta e starea pe

care o merită, să se piardă. Căci numai în starea de pierzanie pot vedea cu limpezime ce anume îi înconjoară. Devin mai prudenți și mai vigilenți. Sunt obligați să uite de vechile „hărți ingleze“ ale țării, pe care le poartă în cap, și să înceapă să facă hărți noi, care să nu-i mintă.

Sir William cumpăni acum la această observație neîndoielnic înțeleaptă, dar în același timp se rugă în gândul lui ca Edmund să nu se fi îndepărtat prea mult de poteca ce ducea la locul fabricii de conserve și că atunci când, în sfârșit, se vor întoarce ei acasă, îl va găsi acolo. Lucru de care însă se îndoia. Se temea pentru siguranța lui Edmund. Fără busolă și cu ploile colosale care cădeau, putea deveni repede o victimă a frigului și foamei, sau ar putea trece hotarul în teritoriul daiacilor – un bărbat alb singur, epuizat –, riscând să fie omorât. Socoti că toate aceste posibilități îi trecuseră și lui Leon prin minte și că, în sinea lui, acesta jubila. Leon hotărâse să fie gelos pe „băiatul Isus“. Nu numai că dorea să-l vadă plecat; ci poate chiar s-ar înveseli să știe că Edmund Ross a suferit și a murit.

În lumina palidă a zorilor strecurate în locuința lui Taminah, sir Ralph își privea iubitul care dormea. Nu era nici o parte a trupului acestuia pe care rajahul să n-o venereze. I-ar fi plăcut să-l sculpteze în marmură. Să facă un minunat David din el. Dar știa și că lucrările minții lui Leon îi erau aproape în întregime tăinuite, că o ură față de oamenii albi pândea undeva în adâncul lui, și că malaysianul stătea cu el nu din mare iubire sau devoțiune, ci pentru că puterea sexuală pe care o exercita asupra lui îi putea cumpăra o viață bogată și fabuloasă.

Ca să-și stăvilească dorința bruscă de a-l poseda pe Leon, pe care nu-l putea atinge de față cu Taminah, sir Ralph se ridică de pe rogojină și se strecură spre ușa casei. O deschise încet și ieși în verandă, inspirând parfumul picant emanat de pădurea spălată și irigată de ploaie. Ceața zorilor de zi învăluia vegetația – sir Ralph considera peisajul din fața lui ceva de o mare frumusețe. Potopul încetase. Încet, încet, țipetele păsărilor începeau să se audă din nou.

Rajahul se așeză pe un vechi scaun de lemn, unde Taminah petrecea ore îndelungi cumpănind la sensul vieții ei și la felul în care ar putea scăpa de ea, dacă asta i-ar fi dorința. Ceața se mișca în volburi fantomatice, pe măsură ce o briză se strecura printre copaci și un soare palid se ivea la

răsărit. La picioarele lui sir Ralph, cocoșeii lui Taminah, strânși unii în alții, muiați de ploaie, se trezeau și-și scuturau penele negre-albastre ale cozii în lumina soarelui, ca să le usuce și să le redea luciul de care orătăniile păreau să fie atât de mândre.

Cel mai mic dintre cocoși fusese omorât, jumulit și rumenit de Taminah cu o zi înainte; lihniți de foame, ea, Leon și rajahul sfâșiaseră și înfulecaseră fiecare bucățică de carne de pe oasele lui. Dar acum ceilalți veniră, unul după altul, lângă rajah, priviră în sus spre el, sperând să primească niște mei ori un pumn de porumb, iar el le vorbi blând, spunându-le că nu are nimic pentru ei. Și se gândi cum privirea imploratoare a păsărilor oglindea toate celelalte nenumărate rugăminți adresate de cei pe care el îi numea *oamenii lui*, și cum, în ciuda onestei lui dorințe de a le da ceea ce inimile lor îșI doreau cu ardoare, cel mai adesea el nu reușea să le satisfacă.

Plecând din casa lui Taminah, Leon veni cu ideea să-și continue drumul până la locul propus pentru fabrica de conserve, dar rajahul refuză. Voia să ajungă acasă cât de repede le îngăduia terenul mlăștinos, ca să vadă dacă Edmund e acolo.

— S-ar putea să nu fie, spuse Leon.

— Mi-ai zis că a hotărât să se întoarcă. Unde să se ducă în altă parte?

— N-am de unde ști fără greșeală, rajahul meu. Poate e acolo, poate nu. Am văzut oameni de fluturi nebuni, care se roteau în cerc. Ei nu înțeleg pădurea. Și Isus nu-l poate ajuta.

Mergeau încet, picioarele li se înfundau adesea în pământul mustind de apă, iar când ajunseră la Drumul Savage, se opriră. Ploile îndelungi luaseră cu ele aproape tot pământul bătătorit de pe suprafața lui – sir Ralph avea impresia că totul e o ruină jalnică, ar fi zis că drumul fusese construit de multă vreme de altcineva și apoi dat uitării, un drum nestrăbătut de nimeni, o aglomerare de pietre albe ce stăteau mărturie pentru truda multor suflete, doar că acum n-avea nici noimă, nici trebuință.

În timp ce-și contempla drumul distrus, rajahul se simți cuprins de o mare sfârșeală, o sfârșeală neobișnuită în viața lui. Se considera un om cu o energie fără limite, al cărui creier clocotea de planuri și aspirații, al cărui sânge nu se răcea niciodată și care în curând va purcede în marea aventură a construirii fabricii de conserve ce avea să ofere locuri de muncă și

prosperitate supușilor săi. Însă acum simțea că e depășit până și de nevoia de a supraveghea repararea drumului său; și n-avea rost. Oricâte reparații ar fi făcut, drumul întotdeauna avea să fie la mila ploilor și a năvalei pădurii. Asemenea dușmani trebuia el să înfrunte. Doar casa lui se înălța ca un iceberg uriaș, dovedind o cutezanță ce reușea să sfideze clima. El, unul, se găsea într-o stare de spirit în care își dorea să se baricadeze în palatul său extravagant și să nu mai iasă niciodată de acolo.

Razele soarelui scăldau casa când sir Ralph și Leon ajunseră acasă. Servitorii ieșiră în fugă, primindu-l cu strigăte de bun-venit pe stăpânul pe care-l crezuseră înecat în furtună. Emoționat de o asemenea primire, rajahul se opri pe trepte, își întinse brațele și-i cuprinse pe toți într-o îmbrățișare largă, în vreme ce Leon rămase în spate și urmări scena cu un chip golit de orice expresie. Adesea îi instruise pe muncitorii chinezi care lucrau pentru rajah să nu i se ploconească; era doar un om alb ca oricare altul, care fusese eliberat în mod dezonorant din armata Companiei Indiilor de Est, nicidecum rege sau zeu. Dar trebuia să recunoască un adevăr inconfortabil: cei care găteau și curățau Casa Savage nutreau o afecțiune profundă pentru sir Ralph, sentiment pentru care zău că nu găsea vreo explicație.

Odată încheiate manifestările de bun venit, bucătarul fugi înăuntru ca să pregătească masa în cinstea întoarcerii rajahului, iar sir Ralph întrebă ce face Edmund. Dar primi exact răspunsul de care se temuse: domnul Ross nu se întorsese.

După masă, sir Ralph se retrase în marele lui pat cu perdele, ca să doarmă, iar Leon se îndreptă spre încăperea ce fusese ocupată de Edmund. Plie paravanul de rafie de la fereastră, lăsând lumina soarelui să cadă peste covorul turcesc – unul din multele pe care rajahul le adusese cu vaporul din Constantinopol, cu un model de o complexitate minunată care îl tulburase întotdeauna pe Leon, dată fiind munca teribilă ce trebuie să fi fost depusă pentru realizarea lui, ca și când ar fi văzut, în mintea lui, cum sângele copiilor asiatici fusese amestecat cu cruzime în extraordinarele alizarinuri și carminuri.

Cu pas domol, Leon dădu ocol încăperii. În mișcarea lui, deranjă o șopârlă care țâșni în sus și se agăță de tavan. Locul era curat, puținele

lucruri ale lui Edmund erau puse pe un birou de mahon. Leon se apropie de birou și văzu sub un prespapier de jad o scrisoare pe jumătate scrisă.

Priceperea lui în a citi în engleză nu era chiar atât de mare pe cât și-ar fi dorit-o, dar sir Ralph era un dascăl răbdător, iar Leon, un elev silitor. Înțelegea că engleza e limba secretelor rajahului, iar existența acestor secrete îl făcea să se simtă mic, prin urmare se străduia să stăpânească scrisul și cititul.

Se așeză la birou și se uită lung la scrisoare. Erau câteva cuvinte pe care nu le înțelegea, dar reuși să citească adresa destinatarului, scrisă în partea de sus a paginii:

Dr. Valentine Ross,

Edgars Buildings nr. 31,

Bath, Anglia

Scrisoarea începea cu *„Dragul meu frate“* și continua cu descrierea casei rajahului în apropiere de Kuching, un loc cum Edmund nu mai văzuse nicăieri în Arhipelagul Malaysian. Apoi enumera frustrările lui Edmund din pricina pierderii echipamentului de colectare și îngrijorarea lui privind împuținarea rezervei financiare. La cuvintele *„Sper să…“*, scrisoarea se întrerupea brusc.

Leon reveni de câteva ori la numele „Valentine Ross“ și la adresa din Bath. Descoperirea acestor detalii îl făcu să întrezărească pe loc felul în care viitorul lui ar putea atinge acea schimbare magnifică la care visa adesea. Luă scrisoarea, se duse în camera lui și o ascunse sub salteaua de dormit.

Marea greșeală

Edmund stătuse pe loc prea mult timp, urmărind furnicile roșii al căror curajos convoi părea fără sfârșit. Când se trezi din „absența“ lui, iar furnicile îi amintiră unde se află, ploaia cădea șuvoaie, udându-l din cap până-n picioare, făcându-l să se uite disperat în jur, în căutarea unui adăpost. Frunzișul des putea oferi cât de cât protecție în fața potopului, astfel că se îndreptă spre un petic de pădure unde lumina părea să nu pătrundă, și se opri sub frunzele mari ale unui bananier. Mereu îl uimea liniștea ce se lăsa asupra pădurii atunci când veneau ploile. Uneori, Edmund avea impresia că totul murise în furtună, în afară de el, rămas în viață doar mulțumită încăpățânatului său suflet englezesc. Însă supraviețuirea într-o asemenea singurătate teribilă îi împinsese întotdeauna puterea lăuntrică până la limitele ei. Când sosise în Borneo, se simțise atât de confuz și de singur, încât adoptase un urangutan orfan a cărui prezență era o mângâiere pentru el, iar când se revărsau ploile și jungla se cufunda în tăcere, omul și sălbăticiunea se agățau unul de altul asemenea unui părinte și a unui prunc înspăimântat. Creatura a murit de o boală pe care Edmund n-avusese puterea s-o vindece. A înmormântat-o într-o grotă adâncă și a pus deasupra o pereche de mănuși uzate, ca un simbol al prieteniei umane.

După o vreme, când torentele deveniră și mai puternice, iar cerul se întunecă, ajungând la negrul nopții, Edmund se simți ca un caraghios stând sub copacul acela, ca un copil pedepsit să stea într-un colț rece al încăperii. Își aminti de o zi când, pe la vârsta de șapte sau opt ani, întorcându-se de la școală la ferma părinților lui din Wiltshire, fusese prins de o furtună și traversase o jumătate de câmp de arătură, ca să se adăpostească sub un castan cu frunze mari. Era toamnă, frunzele castanului se îngălbeneau și cădeau peste tot în jurul lui.

Crezuse că furtuna o să treacă repede, însă nu trecea. Băiatul începuse să

creadă că *n-o să mai treacă niciodată*, ci o să transforme câmpul într-un fluviu, iar pielea lui, într-un lichid rozaliu, vâscos – şi tot nu îndrăznise să se mişte. Îşi aminti că îşi dorise ca Valentine să fi fost cu el, să-i spună ce să facă, dar Valentine era departe, la şcoala-internat.

Se gândise la mama lui care-l aştepta în prag, privind îngrozită cerul de sus şi drumul pustiu de jos, şi ştiuse că ar trebui s-o rupă la fugă pe potecile înguste care se transformau în pâraie, şi că dacă nu se urnea din loc, ar fi putut să moară. Dar îi era teamă să părăsească adăpostul de sub castanul protector. Apoi coborâse întunericul nopţii şi el nu mai reuşea să vadă nimic altceva decât sclipirea palidă a ploii, şi începuse să plângă.

După multă vreme, a zărit lumina unei torţe licărind pe drum şi şi-a auzit tatăl strigându-l pe nume, şi a ştiut că e salvat. Dar continua să îmbrăţişeze trunchiul aspru al copacului, încât tatăl lui, încălţat cu cizmele grele de fermă, a trebuit să-şi croiască drum peste câmpul brăzdat, să-l ia pe băiat în braţe şi să-l ducă aşa până acasă.

Acum, amintindu-şi de acea întâmplare – parcă fusese cu un an în urmă, nu cu douăzeci –, Edmund se întrebă cât avea să mai stea acolo unde se afla acum, în timp ce ploaia prinsese să se scurgă de pe frunzele bananierului şi să-i cadă pe umeri. Ceva dinlăuntrul lui îi spunea că probabil va sta acolo, nemişcat, până se va opri ploaia. Dar ştia şi că ploaia putea să nu se oprească şi că ziua se va sfârşi încet şi va veni noaptea în curând, drept care se întrebă ce va face el atunci.

Luă câteva hotărâri în această privinţă, deşi ştia că toate erau şubrede – genul de hotărâri pe care le-ar fi luat şi le-ar fi urmat alţi bărbaţi, dar pe care el, Edmund Ross, probabil că nu le-ar fi putut duce la îndeplinire. Altul în locul lui – bunăoară marele lui erou, Alfred Russel Wallace – s-ar fi întors probabil la copacul căzut şi, în lumina sălbatică a fulgerelor, ar fi izbutit să găsească direcţia corectă până la poteca de la care se abătuse ca să se uite la *papilionidae*. Dacă ar fi găsit-o, atunci poate că şi vuietul îndepărtat al râului spre care mersese împreună cu rajahul şi Leon s-ar fi putut auzi peste cel al furtunii şi, luându-se după acesta, ar fi ajuns, cine ştie?, taman acolo unde se adăposteau cei doi.

Sau, dacă ar fi găsit poteca bună, acea persoană curajoasă, acel explorator adevărat, ar fi fost în stare să se întoarcă pe ea până la Drumul Savage şi de

acolo până la casa lui sir Ralph, și atunci viața lui și-ar regăsi iute rostul.

Dar Edmund, înțelegând că acea persoană nu e el, știa de ce nu se clintește de sub bananier: durerea de a fi biciuit de furtună nu era mai cumplită decât aceea pe care o ducea pentru totdeauna în minte și-n trup. Își amintea de o vreme, nu foarte îndepărtată, când această agonie nu fusese acolo, dar de când cu boala lui, aproape că nu-l mai părăsise – anume că știa că întregul lui proiect se ducea încet pe apa sâmbetei. Nu putea merge mai departe. Se simțea mai mult mort decât viu. Și vedea acum, târându-se în urma lui, ceea ce era marea lui greșeală, anume de a se fi crezut un adevărat explorator, un bărbat care poate îndura singurătatea și lipsurile, care poate înțelege modul de a exista în lumile altor oameni, modul de a suferi de bună voie de dragul descoperirilor pe care urmează să le facă.

Dar el nu era acest bărbat. Era prea șubred, prea laș să devină vreodată acest bărbat. Îi era cumplit de dor de colinele din Wiltshire, să caute lalele-pestrițe și orhidee prin iarba mlădioasă. Își dorea să se întindă pe un pat de pământ calcaros. Când încerca să spună „Anglia“, cuvântul îi rămânea în gât, umplându-i ochii de lacrimi.

Se mișcă puțin – până acum stătuse în picioare, iar acum se așeză pe pământul umed de sub copac. Pipăi cu mâinile mușchiul din jurul lui, frunzele muiate de apă, resturile frunzelor moarte ale bananierului și mici cocoloașe de materie ce puteau fi căcăreze de veverițe zburătoare ori de șobolani. Se temea să nu dea peste trupul vreunui șarpe. Știa că șerpii ies de cum se liniștesc ploile.

Încetă să mai exploreze solul pădurii. Închise ochii. Avea sentimentul că străbătuse un drum atât de lung și de greu, încât tot ce putea face era să stea perfect nemișcat și să accepte că ajunsese la capătul lui. Tremura violent, știa că malaria își făcea din nou de cap, și iar se gândi la fratele lui aflat în deplină siguranță în lumea lui medicală și cea a fracurilor, și își dori ca el, mai mult decât orice altă ființă, să-i fie alături și să-i întindă mâna în semn de milostivire.

Moștenire de familie

La câteva zile după întoarcerea în Henrietta Street, venind acasă la unul din prânzurile salvatoare ale doamnei Morrissey, Jane o găsi pe Clorinda în lacrimi.

Nutrind sentimentul că, în scurtă vreme, irlandeza îi devenise prietenă, Jane se duse la ea și-i înconjură umerii cu brațul. Clorinda se șterse la ochi cu șorțul și îi spuse lui Jane că nu e nimic, „doar niște vești neplăcute din Irlanda“ și că trebuie să se întoarcă iute la ceainărie.

Jane o lăsă să plece, i se păruse că asta își dorea Clorinda, dar, în timp ce ea și sir William se înfruptau din tocana de berbec ce le fusese lăsată pe bufetul din sufragerie, hotărî să-i spună tatălui ei despre starea în care o găsise pe doamna Morrissey. Veștile acaparară atenția lui sir William într-atât, încât acesta se cufundă în tăcere și abia dacă reuși să-și termine prânzul. Pregătindu-se pentru operația de după-amiază, îi spuse lui Jane:

— Nu-mi place că doamna Morrissey e nefericită. După plecarea ultimului pacient, o să mă duc în Camden Street s-o văd.

— Vrei să vin cu tine?

— Nu, nu. Mulțumesc, Jane, pentru amabilitate. Dar cred că-i mai bine să mă duc singur.

Jane îl privi cercetătoare, însă el nu-i susținu privirea, așa că își feri și ea privirile și nu mai spuse nimic.

În maniera ei eficientă, Clorinda Morrissey se ocupă de pregătirea salonului pentru ceaiul de după-masă, amintindu-și până și să dea instrucțiuni să fie folosite șervetele de masă proaspăt achiziționate de la Tilney’s, și s-o felicite pe Mary pentru ultima serie de chifle care-i ieșiseră atât de pufoase. Dar această paradă de normalitate ascundea, în inima doamnei Morrissey, un îngrozitor viermișor al terorii.

Primise o scrisoare din Dublin, de la fratele ei, Michael – îi scria despre

fiica lui mai mare, Maire, în vârstă de paisprezece ani, care suferea de ceva timp de o „disfuncție a glandei tiroide, pricinuind simptome îngrozitoare: o umflătură oribilă pe gât și o diminuare ciudată a capacității ei de înțelegere“. Îi scria că „singura speranță pentru Maire“ era o operație pentru înlăturarea tiroidei în întregime sau doar parțial, dar că operația ar costa mult mai mult decât și-ar putea permite el, care lucra ca funcționar în administrația fabricii de bere Anchor.

Și acum urma rugămintea care o tulburase atât de mult pe Clorinda Morrissey. Michael o formulase politicos, dar tonul categoric nu putea fi înțeles greșit:

Sincer sper că vei fi de acord cu ceea ce propun, scria el, *mă refer la colierul de rubine, care ți-a revenit ție după decesul mamei noastre, dar care este o moștenire de familie, prin urmare proprietatea întregii familii, nu doar a ta: ar trebui vândut acum, iar profitul să fie împărțit între noi. Cred că astfel voi putea plăti pentru operația de care are nevoie Maire, și-i voi salva viața. Nu mă refuza, Clorinda. Scrisorile tale, mă bucur să remarc asta, vădesc o nouă prosperitate de care ai parte în Bath, prin urmare presupun că tu – spre deosebire de mine, care n-am văzut nici o creștere în salariu de multă vreme – n-ai o mare nevoie de bani deocamdată. Colierul, zic eu, înseamnă singura speranță pentru fiica mea suferindă și sunt sigur că tu nu-mi vei spulbera speranța, păstrând pentru tine ceva prețios ce ne aparține nouă, tuturor.*

La vremea când vânduse colierul, ceea ce-i schimbase viața dintr-odată, doamna Morrissey nici că se gândise că reprezenta o moștenire de familie. Cuvintele fuseseră menționate în testamentul mamei ei, dar era limpede – lucru recunoscut și de Michael – că acest colier de rubine intra în proprietatea Clorindei, nutrindu-se speranța că obiectul va rămâne acolo unde se aflase întotdeauna, într-o ascunzătoare de încredere.

Poate că, dacă ar fi manifestat mai multă afecțiune pentru Maire și sora ei, Clorinda ar fi stat și ar fi cugetat mai mult înainte să scoată colierul din ascunzătoare (o cutie de ceai de demult) și să-i aducă scăpărările la lumină. Dar dacă Aisling era, după părerea ei onestă, un copil necăjit, nefericit, față de care nutrea uneori oarecare milă, Maire era absolut enervantă: o fată

ştearsă, cu un aer nătâng, a cărei judecată era încorsetată de dogma romano-catolică, încât Clorinda uneori tăgăduise în sinea ei „capacitatea de înţelegere“ a lui Maire, iar acum era pe punctul de a-i spune fratelui ei, verde în faţă, că starea fiicei lui cea mare „nu era nouă câtuşi de puţin“.

Ca mătuşă a lor, ar fi trebuit să le iubească pe aceste copile, dar nu părea în stare – faptul că ştia acest lucru nu-i atenua Clorindei în nici un fel dilema morală. Recunoştea că acţionase egoist păstrând pentru sine tot profitul obţinut din vânzarea rubinelor, dar muncise pe rupte, mai mult ca oricând în viaţă, să-şi deschidă ceainăria, acum căutată de atâta lume din Bath, încât mesele trebuiau rezervate din timp. Mai mult, Clorinda avusese posibilitatea să plătească două angajate, pe Agatha şi Bessie, schimbând astfel două vieţi aflate la ananghie.

Oare toate acestea militau în favoarea deciziei ei trufaşe de a schimba o moştenire de familie în bani peşin? În mintea ei, Clorinda îşi repeta că nu greşise cu nimic – sau, mă rog, doar într-o mică măsură. Pur şi simplu, alesese o viaţă mai bună decât aceea pe care ar fi putut-o avea. Cine era îndrituit să spună că nu avea voie să facă această alegere? Nimeni. Şi nu-i trecuse nici o clipă prin minte că, în decursul vieţii ei, Michael ar putea să întrebe ce anume se alesese de rubine. Dar acum vedea că nu-şi poate lăsa nepoata să moară. Era dificil să-i spună lui Michael că vânduse colierul, negreşit ar stârni o furie dezlănţuită şi o predică despre egoism şi materialism. Pe acestea le-ar fi putut suporta. Dar ceea ce simţea drept insuportabil era faptul că ar fi devenit autoarea unei tragedii în familia Morrissey.

Începu să caute soluţii. Ştia că poate trimite bani pentru operaţia lui Maire, dar oare economiile pe care reuşise să le facă aveau să fie de ajuns pentru a plăti totul? Ce-ar fi să recunoască faptul că vânduse colierul, dar să mintă în privinţa sumei pe care o primise pentru acesta, specificând, de exemplu, preţul oferit iniţial de cămătar? O minciună sfruntată cu care nu se prea împăca. Şi oare fratele ei s-ar supăra chiar atât de tare, indiferent de cât a primit ea pentru colier, încât să angajeze un avocat care s-o hăituiască? Pentru numele lui Dumnezeu, care ar fi poziţia ei financiară dacă el ar da-o în judecată pentru însuşirea unei proprietăţi familiale? Ce se va alege de ceainăria ei preaiubită şi de toate realizările ei formidabile? Îşi *iubea*

ceainăria. Era peste măsură de mândră de ea. Considera că e cel mai plăcut și mai consolator loc din lume, iar gândul de a-l pierde era insuportabil pentru ea.

Sir William Adeane veni într-o fugă în Camden Street la ora șase trecut de fix.

Găsi anunțul „închis“ atârnat de ușa ceainăriei, dar bătu insistent și, într-un târziu, Clorinda își făcu apariția și deschise ușa. Când îl văzu pe sir William, lacrimile pe care și le înghițise toată după-masa în fața clientelei țâșniră acum din abundență. Nu și le mai putea stăpâni. Iar sir William nu-și putu stăpâni gestul ce urmă, adică s-o cuprindă pe Clorinda Morrissey în brațe.

În timp ce Mary și celelalte fete urmăreau scena din spatele tejghelei, sir William continuă s-o țină pe Clorinda strâns la piept, și îi sărută părul ciufulit. Adevărul era că îi venea și lui să plângă, pentru că de săptămâni visase la această apropiere de adorabila doamnă Morrissey, dar nu îndrăznise niciodată să se apropie de ea, temându-se să nu încalce integritatea persoanei ei și să nu i se răspundă la sentimente.

Acum, desigur, voia s-o sărute pe gură, și când ea își lăsă capul pe spate și-l privi cu obrajii roșii sclipind de lacrimile irlandeze, părea să-l provoace să facă exact acest lucru. Atât de mult timp trecuse de când sir William sărutase pe cineva, încât se întrebă dacă își amintește bine cum se face asta, dar n-avu răgaz să cugete prea mult, deoarece Clorinda îi acoperi buzele cu ale ei și se lipi și mai strâns de el. Faptul că se aflau pe jumătate înăuntrul ceainăriei și pe jumătate afară atunci când se lăsaseră pradă pasiunii lor neașteptate, n-a făcut decât să-l încânte peste măsură pe sir William. Întărea în mintea lui credința că viața, adeseori atât de crudă în felul în care aruncă sufletul omenesc în închisori din care pare să nu existe scăpare, putea uneori să-l aducă în fața unei uși deschise.

În acea seară la cină, sir William i-a spus lui Jane că viața lui tocmai „s-a schimbat nițel“ și că se gândea ca, odată cu venirea verii, s-o facă pe Clorinda Morrissey soția lui.

Jane se ridică de la masă, se duse la tatăl ei și-l sărută pe obraz. Îi spuse că nu-și putea imagina „o fericire mai mare“ pentru el decât aceasta și că ea

și Clorinda vor fi „cele mai bune prietene“.

— Mai e ceva, zise el. Trebuie să plec la Dublin cu doamna Morrissey, fără întârziere. Nepoata Clorindei are nevoie de o operație dificilă și am fost de acord s-o execut eu gratuit. Se pare că e o chestiune de viață și de moarte.

— În acest caz, bineînțeles că trebuie să te duci.

— N-o să lipsesc foarte mult. O să ai grijă de casă cât lipsesc?

— Sigur.

— Poate că o să te simți cam singură, zise sir William. Aș fi crezut că doctorul Ross s-o fi întors până acum. Dar am primit o scrisoare de la el, cu ștampilă de Devon, în care zice că se îndreaptă spre Plymouth, caută un vapor care să-l ducă jumate de lume până la fratele lui în Borneo.

— Chiar se duce acolo? întrebă Jane pe un ton neutru.

— Da. Așa cred. Zice că va încerca să-și folosească priceperea medicală printre băștinași. O aspirație nobilă, dar desigur că o să-i simțim lipsa aici, nu-i așa? Va fi greu de înlocuit.

— Da, spuse Jane și se întoarse tăcută la scaunul ei.

Magie din adânc

Imediat după ce Jane a aflat despre călătoria tatălui ei la Dublin împreună cu doamna Morrissey, i-a trimis o scrisoare urgentă Juliettei, spunându-i că va fi singură în casă cel puțin o săptămână și că ar vrea să-i prezinte „minunile băilor și tot ceea ce ar putea urma după minunata ta cufundare“.

În timp ce scria, se întreba care mai erau acum sentimentele ei față de Julietta. La început, după ce se întorsese în Bath, fusese cuprinsă de disperare și adesea dorința de a fi cu iubita ei o sufoca, dar acum își dădea seama că, de fapt, revenise la vechea ei viață cu destulă ușurință. Reușise să aline durerea lui Latimer într-o asemenea măsură, încât omul declarase că e în stare să „plesnească din nou biciul pe spinările tencuitorilor și zugravilor“ și căzuse în genunchi în fața lui Jane, în semn de gratitudine, prinzând tivul fustei ei albe și ducându-l la buze. Acest mic spectacol, deși stânjenitor la momentul respectiv, dimpreună cu grija ei atentă pentru alți pacienți, retrezise în Jane gândul că ea cu adevărat avea o putere de vindecare dincolo de ceea ce ofereau apele. Și sentimentul că stăpânea arta tămăduirii, că redevenea Îngerul Băilor, îi stinsese aleanul de a se afla în altă parte.

Închipuindu-și însă tot ce putea face cu Julietta la Bath, a cuprins-o deodată dorința aprigă de a o vedea. Când Julietta nu i-a răspuns de îndată la scrisoare, a mai trimis una, implorând-o să vină „marți seara, nicicum mai târziu“ – moment în care sir William și Clorinda Morrissey, oficial declarată logodnica lui, vor fi ajuns în siguranță la Dublin, sau, dacă nu chiar acolo, măcar departe pe apele Mării Irlandei.

Ah, Jane, veni răspunsul Juliettei, *n-ai idee în ce situație mă aflu! Abia ce i-am spus lui Ashton că vreau o cură de ape la Bath și că vreau să-mi petrec ceva timp cu tine, că a și considerat ideea ca fiind formidabilă și a insistat*

să mă însoțească. După cum știi, te admiră foarte mult și pur și simplu nu vrea să audă că vin la Bath de una singură. Mai mult, zice că e foarte obosit și are nevoie de exact această cură de odihnă. Prin urmare, n-am avut cum să-l conving să rămână acasă.

O să sosim miercuri și ne cazăm la hanul numit „Ursul“[46] *(Ashton spune că domnișoara Austen cunoaște acest han, deoarece o plasează acolo pe Catherine Morland, în* Mânăstirea Northanger *– sunt surprinsă deodată de multele, foarte multele mărunțișuri și informații tainice pe care editorii le înghesuie în mințile lor…).*

Vrei să vii să cinezi cu noi miercuri și apoi poate vei veni joi dimineața să ne însoțești la băi?

De la preaiubita ta prietenă,

Julietta Sims

Teribil o supără și o dezamăgi pe Jane răspunsul Juliettei. Își imaginase elixirul nopților întregi petrecute cu ea, dar acum frustrarea resimțită avea să fie insuportabilă. Va fi cu iubita ei. Se va uita la minunatul ei trup cufundat în apele verzi ale băilor, dar nu va putea s-o atingă sau să fie atinsă de ea. Mintea ei se chinuia și iar se chinuia să găsească moduri în care ar putea-o atrage pe Julietta în patul ei, dar nu vedea cum ar putea face acest lucru, când Ashton era lângă ea.

Își mărturisi frustrarea în jurnal, apoi se așeză și scrise în grabă un mesaj: „Mi-e dor de b… tale. Ah, Julietta, vreau să fiu s… tău din nou și să-mi îmbrac «ținuta» pariziană și să te sărut în timp ce intru în p… ta“.

Dar se răzgândi să-l trimită. Nu-i plăcea persoana care scrisese mesajul, vulgară, cerșetoare. Îl rupse în bucățele mici, mici, și-și abătu gândul alegând rochia pe care urma s-o poarte la cina cu Ashton și Julietta.

Când intră în sala de mese a hanului, urmărită de privirile admirative ale protipendadei din Bath, și o zări pe Julietta așezată la o masă luminată de lumânări, cu părul ei negru prins în bucle în jurul capului și un colier de opale în jurul gâtului, primul ei gând a fost că iubita ei arăta încă și mai frumoasă decât și-o amintea ea. Înaintarea lui Jane până la masă, îndrumată de mâna ridicată de *mâtre d'hôtel*, se întrerupse o clipă atunci când ea cuprinse cu privirea imaginea iubitei, iar când ajunse lângă aceasta, știa că

arată roşie ca racul la faţă.

Ashton se ridică în picioare şi-i sărută mâna, spunând:

— Suntem onoraţi să fim în Bath, dragă Jane, şi abia aşteptăm să ne udăm până la piele mâine…

— Ah, bietul meu Ashton, spuse Jane, o spui de parcă vă invit să staţi afară în frig şi ploaie.

Ashton râse şi o conduse pe Jane la scaunul ei. Ochii Juliettei, care în lumina lumânărilor arătau mari şi blajini, zăboviră pe chipul lui Jane şi cele două femei se salutară politicos, cu o înclinare a capului, de-ai fi zis că nu se cunosc, iar gândurile lor n-ar fi stânjenite de ceea ce ştiau numai ele.

Jane se aşeză şi fu servită cu vin, iar Ashton începu să vorbească despre romanul lui Guy Mollinet, pe care-l traducea chiar el.

— Ceea ce regret, continuă el. Nu pentru că romanul n-ar fi bun, ba e chiar foarte bun, ci tocmai din această pricină. Nu sunt deloc mulţumit de ceea ce realizez eu.

— Păi întotdeauna am considerat traducerea drept o artă dificilă. Tot ce e aproape de perfecţiune întâmpină dificultăţi în a deveni altceva. Oare soluţia nu e aceea de a sparge limba în cioburi şi de a o reasambla în alt mod, care să fie poetic?

— Poftim, Ashton! exclamă Julietta. Jane ţi-a rezolvat dilema într-o clipă. Poate te temi prea mult să spargi?

— Da, zise Ashton, Jane are dreptate. Probabil că mi-e frică. Prea îi calc pe urme ca un sclav, traduc *mot-à-mot*, şi nu merge aşa.

— Oare Julietta, care cunoaşte structura limbilor italiană şi franceză, n-ar putea să te ajute?

— A, nu, protestă Julietta, n-am nici timp, nici răbdare. Din pricina obligaţiilor familiale, îmi petrec o parte a fiecărei zile cu banalităţi, bunăoară achiziţionarea inelelor pentru şervetele de masă, iar restul zilei, jucându-mă cu Marco. Nu-i aşa, Ashton?

— Nu ştiu, răspunse acesta. Cum îţi petreci ziua e dintotdeauna treaba ta. Nu crezi că ăsta e secretul unei căsnicii fericite, Jane, anume să nu-ţi bagi nasul prea mult în treburile celuilalt?

— Nu pot spune, dragă Ashton, răspunse Jane. Nu sunt o autoritate în privinţa mariajelor, deoarece nu sunt căsătorită.

— A, da, zise Julietta, dar poate o să te căsătorești în viitorul apropiat. Ăsta e unul din motivele pentru care ne aflăm aici, Jane, ca să ne prezinți tânărului doctor despre care mi-ai povestit și să vedem dacă te merită. Mi-am permis să-i spun lui Ashton totul despre el.

— Într-adevăr, spuse Ashton. Dar mi-a spus și că nu vrei să accepți cererea lui în căsătorie. Cum se numește tânărul, te rog, că am uitat?

Jane își dezlipi în sfârșit privirile de pe chipul Juliettei și se uită în jos la meniul ce-i fusese pus în față. Unele preparate erau specificate în franceză, și Jane își simți sufletul biciuit de dorul de a fi la Paris, să ia masa la Café Anglais și să savureze ideea extraordinară de a petrece următoarea dimineață în pat cu iubita ei.

— Numele lui e Valentine, răspunse Jane încet. Mi se pare un nume caraghios. Dar nu mai contează. A plecat de mult.

— Unde-a plecat? întrebă Julietta.

— Să i se alăture fratelui lui, care e botanist, călătorește prin lume și-și câștigă existența procurând specii rare de plante și insecte pentru Kew Gardens.

— Plante și insecte? se miră Julietta. Ce idee ciudată! Și unde intenționează să le găsească?

— Cred că se îndreaptă spre Arhipelagul Malaysian.

— O, Dumnezeule, unde naiba e ăsta?

— Orientul Îndepărtat: în cealaltă parte a lumii.

— Ce supărător! Adică n-o să-l vedem?

— Nici unul din noi nu-l va vedea, răspunse Jane.

A doua zi dimineața, Ashton și Julietta, însoțiți de Marco, fiul lor în vârstă de cinci ani, și de bona acestuia, domnișoara Paley, ajunseră la băi, unde urma să-i întâlnească Jane.

Surprinsă de frumusețea lui Marco, într-atât semăna cu mama lui, Jane se lăsă pe vine și-l întrebă dacă așteaptă cu nerăbdare să se cufunde în apă.

— Nu, pentru că mi-e puțin frică de apă, nu-i așa, mami?

— Doar puțin, zise Julietta, dar eu o să te țin în brațe, iar Jane, căreia i se spune Îngerul Băilor, n-o să te scape din ochi.

— O, chiar mai mult decât atât, spuse Jane luându-l pe Marco de mânuță, pentru că o să-ți spun un secret, Marco. Vino mai aproape și o să ți-l șoptesc

la ureche. Apa de aici nu e apă obișnuită; este apă *magică*. De cum intri în ea, o să începi să te simți foarte fericit și o să-ți fie cald.

— Chiar? De ce e magică?

— E greu de spus, deoarece vine de foarte departe, din adâncul pământului. Nu-i putem *vedea* magia, o putem doar simți.

— Cum o s-o simt?

— Păi cred că o s-o simți în degetele de la picioare, ca un fel de gâdilătură minunată, apoi în picioare, apoi și mai sus și tot mai sus, până când o vei simți peste tot în tine – chiar și în vârful nasului.

Marco izbucni în râs. Își atinse nasul, și Jane observă cât de perfect era alcătuit năsucul. Își dădu seama că o copleșise o duioșie instantanee și profundă față de băiatul acesta, iar când el o întrebă dacă ea îl va ține în brațe în „apa magică“, Jane simți că nu-l poate refuza.

Astfel că, în loc să stea pe marginea bazinului cu apă caldă, Jane se pomeni îmbrăcată cu o cămașă albă, lungă, alături de Julietta în apa caldă, translucidă, ținându-l pe Marco în brațe. La început, băiatul se agăță strâns de ea, dar apoi îi spuse că începe să simtă nițică „magie“ în picioare, și își întinse brațele în apă, ca s-o simtă peste tot. Jane îl lăsă să stea întins chiar sub suprafața apei, ținându-i capul ridicat și sprijinindu-i trupul, dar lăsându-l să dea din mâini și picioare după voia lui, până când băiatul începu să râdă vesel.

Julietta se mișca în jurul lor. Părul ei, prins sus, pe creștet, cu un pieptene ce nu stătea fixat, începu să cadă valuri și unduia în jurul umerilor, iar șuvițele plutitoare, dimpreună cu felul în care cămașa moale se lipea de trupul ei sub lumina și umbrele ce tremurau pe apă o făceau să pară o naiadă. Jane își spuse că va duce cu ea această imagine a iubitei ei cât îi va mai fi dat să trăiască. O dorință violentă de a fi cu ea pe de-a-ntregul, de a o săruta și a o ține în brațe, aproape că puse stăpânire pe Jane care mai că se pierdu cu firea de atâta pasiune, însă reuși să se împotrivească de dragul băiatului, deoarece momentul acela era al lui, iar băiatul era o ființă minunată, invadată de „magia“ despre care îi vorbise Jane, și găsea acum curajul să cuprindă în brațe elementul care înainte îl înspăimântase.

---

46. *The Bear* – un han, actualmente hotel, în localitatea Devizes, a cărui istorie se întoarce în timp

până în secolul al XVI-lea.

Rainsford

Ajunsese până aici.

Acum, tumultul cheiurilor din Plymouth îl înconjura pe Ross, care era împins ba într-o parte, ba-n alta, neştiind încotro s-o apuce, dar dus fără voia lui de curentul nestăvilit al comerţului, mărfuri ce intrau, ce ieşeau – mândria unei naţiuni maritime şi o manifestare vie a inimii ei comerciale.

Pe fiecare chip – că era negustor de peşte, zarzavagiu, marangoz sau velar, târfă de port sau lup de mare –, Ross vedea animaţia dată de *scop*. Toată lumea, aşa îi părea lui, părea convinsă de importanţa momentului imediat, inimile lor bubuiau de fervoarea plină de neastâmpăr pentru indiferent ce comision mărunt ori sarcină banală ce-i mâna înainte. În Bath, dimpotrivă – îşi spunea Ross –, oamenii se plimbau agale prin oraş, cu o expresie de vagă derută pe chip, ca şi când s-ar fi considerat simple manechine pentru hainele pe care le purtau sau ca şi când ar fi fost uşor surprinşi să se găsească acolo.

Ross se opri la taraba unde se vindeau portocale, cumpără un fruct şi rugă să fie îndrumat spre căpitănia portului. Vânzătoarea era o femeie trupeşă de vreo cincizeci de ani, care se dovedi amabilă. Despre căpitanul portului zise:

— Să vă feriţi să-l înfuriaţi, domnule. Îl apucă damblaua, nu alta.

— Mulţumesc că mi-aţi spus, zise Ross, dar de ce se înfurie?

— Bunul Dumnezeu ştie! Se zice că suferă de colici. Şi e bătut la cap tot timpul – d-alde dumneavoastră care pun tot felul de-ntrebări. Vreţi să vă-mbarcaţi, nu-i aşa?

— Încerc să ajung la fratele meu, dincolo de Singapore.

— Dincolo de Singapore? Adică la antipozi?

— Insulele malaysiene.

— A. Păi n-o să găsiţi nici un vapor în Plymouth care să ducă *acolo*.

Excelența sa Damblagiul vă râde-n nas și vă dă afară.

— Știu. Trebuie să debarc în Singapore și de acolo să caut o altă ambarcațiune locală care să mă ducă până-n Borneo.

— Ceruri, domnule! Știți cum se face asta?

— Presupun că întrebând în dreapta și-n stânga.

— Nici gând. *Întrebând în dreapta și-n stânga* n-o să faceți decât să se râdă de dumneavoastră, dacă asta e tot ce doriți. Luați arginți în pungă și pregătiți-vă să-i cheltuiți.

Ross îi mulțumi vânzătoarei de portocale și se îndreptă spre căpitănie, o clădire impunătoare, cu fațada spre chei, de unde Damblagiul putea supraveghea fluxul comerțului de jos și valurile care se spărgeau atât de periculos de aproape de temelia clădirii.

Bărbatul stătea în picioare, cu umerii aplecați asupra unui catastif pus pe un pupitru înalt. Nu se întoarse atunci când Ross i-a fost adus de un funcționar, ci își continuă treaba, de parcă întreruperea n-ar fi avut loc. Doar când Ross își declină din nou numele, „Doctorul Ross“, căpitanul lăsă tocul pe masă și zise:

— Medic, sau șarlatan academic?

— Medic, domnule.

— Perfect, s-aud ce vreți. După care, îmi puteți examina trânjii. Vedeți cum muncesc – în picioare, da? Mă dor genunchii, mi se umflă gleznele, dar nu mă pot așeza pe fund din pricina nenorociților de hemoroizi.

— Nu există doctori în Plymouth care să vă ajute? întrebă Ross.

— Doctori pentru vapoare. Șarlatani cu toții. Știu cum să previnăscorbutul, dar mie nu mi-s de folos.

— Dar i-ați consultat?

— Tot ce-ncearcă să-mi dea e o pomadă ticăloasă. Arde pielea, dar nu vindecă. Acum spuneți-mi ce vreți de la mine. Dimineața zboară.

Ross îi explică dorința de a se îmbarca pe un vapor cu destinația Singapore. Când rosti destinația, căpitanul zise:

— Am fost acolo o dată. Dumnezeule, ce femei frumoase! Dai un ceainic de cositor și te alegi cu o orgie pe cinste în Singapore. D-aia vreți să mergeți?

Ross îi explică liniștit că se ducea să-și găsească fratele pentru a cărui

viaţă se temea. Acest motiv mai puţin colorat pentru călătoria lui păru să-l plictisească pe căpitan care se întoarse preţ de o clipă la catastiful său, înainte să anunţe că un bric numit *Rainsford*, încărcat cu marfă, accepta şi „pasageri de condiţie bună“, pleca spre Australia peste două săptămâni şi acosta în Singapore „înainte de sfârşitul verii“. Adăugă şi că *Rainsford* tocmai era reechipat pentru călătorie, iar doctorul Ross, dacă dorea, era binevenit să „inspecteze condiţiile oferite la bord“. Arătă spre capătul îndepărtat al zidului portului, unde Ross zări cele două catarge ale bricului şi observă câteva siluete minuscule sus, în încâlceala velaturii.

— Ăla e *Rainsford*, zise căpitanul. Nu-i un vas rău. Construit pentru război – vas de luptă. Acum a fost îmblânzit. Duce o încărcătură de rom şi obiecte de calitate pentru gusturile de la antipozi. Iar armatorii nu-l încarcă niciodată prea tare, nu vor ca farfuriile Sheffield şi ceramica Stoke să ajungă pe fundul oceanului, astfel că vasul stă frumuşel exact pe linia de plutire. Veţi fi în siguranţă pe el.

— Vă cred pe cuvânt, domnule.

— Perfect. O să rezerv o cabină pentru dumneavoastră, doctore Ross, cu condiţia să plătiţi peşin suma necesară. O să ridice ancora peste cincisprezece zile, după cum îngăduie mareea şi vremea. Dar permiteţi-mi, înainte să vorbim despre bani, trebuie fără întârziere să-mi dau jos cozondracii şi să vă arăt Marea mea Suferinţă.

Păstrând încă proaspătă în minte imaginea anusului Damblagiului, Ross era acum ajutat să urce pe o pasarelă nesigură, până pe puntea de jos a bricului *Rainsford*, de către unul dintre marangozi, un om cu obraz plăcut, cu pernițe la genunchi şi haine mirosind a ulei de in. Ross fu sfătuit să păşească atent, „deoarece sunt găuri şi capcane la tot pasul acolo unde nu-s isprăvite reparaţiile“.

Fu condus pe puntea cabinelor, unde pasagerii urmau să fie cazaţi în cabine destinate în special ofiţerilor vasului. Ross deschise uşa unei cabine minuscule şi observă îngustimea priciului pe care avea să petreacă un număr nesfârşit de nopţi, precum şi întunecimea dinăuntru, şi încercă să-şi anticipeze capacitatea de a accepta aceste condiţii, spunându-şi că viaţa lui, cu dezamăgirile ei, îl micşorase, aşa că o cuşcă fără lumină pe un vas vechi al liniei maritime era probabil locul potrivit pentru el.

Dar ceea ce-l deranja mai mult decât cabina scundă şi strâmtă era mirosul ce persista pe acea punte – mirosul greţos pe care Ross îl asocia cu duhoarea cărnii putregăinde, făcându-l să se întrebe dacă nu cumva ungherele vasului erau pline de verminele moarte rămase acolo de la ultimul voiaj. Se răsuci către marangoz care, poate observând că obrazul lui Ross îşi pierduse oarecum culoarea, arătă spre duşumeaua cabinei, zicând:

— Ceea ce adulmecaţi, domnule, e balastul. Nisip şi pietriş. Nevinovat, nisip şi pietriş, dar chiar pe fundul vasului, acolo unde se află balastul, acolo în adânc se scurg toată mizeria şi lepădăturile, toată voma şi apa puturoasă care nu a fost strânsă cu cârpa de pe punţile de sus… Noi îi zicem „boarea cimitirului“, sau mai precis, „mefiticul“.

— Înţeleg, zise Ross.

— Am crezut că n-o să mă obişnuiesc niciodată cu el. Am crezut că o să-mi facă greaţă – dar nu a fost aşa, nu mai mult decât legănarea vasului. Două sau trei zile departe pe mare, şi nici nu-l mai simţiţi.

— Asta mă bucură.

— Dar, dacă nu vă deranjează că vă-ntreb, domnule, de ce vrea un om ca dumneavoastră – doctor, ziceţi – să părăsească siguranţa minunatei noastre ţări?

Ross îl întrebă pe marangoz dacă pot urca pe puntea superioară, unde poate că miasma aceea era mai puţin deranjantă, iar când ajunseră acolo, Ross se aşeză pe o ladă de lemn ce părea, după aspect, să conţină puşti sau muniţie, şi trase adânc în piept aerul sărat al portului. Amintindu-şi de portocala pe care încă o ţinea în mână, o duse la nas şi inspiră aroma dulce-amăruie.

Marangozul îşi şterse fruntea cu o cârpă soioasă şi rămase lângă Ross, privind peste parapet la agitaţia de pe chei.

— Ca răspuns la întrebarea dumitale, începu Ross, adică mă întrebi de ce vreau să plec din ceea ce dumneata numeşti „minunata noastră ţară“, hai să ne gândim dacă aici, în Plymouth, este chiar atât de minunat. Ceea ce observ la fiecare din oamenii de aici e că sunt hăituiţi şi vlăguiţi, repezindu-se ba după una, ba după alta, fără o clipă de răgaz.

Marangozul zâmbi:

— Dacă nu vă supăraţi, domnule, cum puteţi spune că „observaţiile“

dumneavoastră sunt corecte? Oare un om nu-şi poate găsi „liniştea“, cum ziceaţi, în negoţul modest, vânzând, bunăoară, stridii – mirosul şi frumuseţea acestora, banii pe care-i va obţine? Şi uitaţi-vă la mine. Poate că sunt un om oarecare, umil, dar îmi iubesc munca. O aliniere perfectă şi meseriaşă a lambei cu ulucul mă face cum nu se poate mai fericit.

Valentine Ross şi-a petrecut două nopţi în Plymouth, înainte să se întoarcă la Bath. S-a plimbat prin oraş fără nici o destinaţie, dar dând târcoale bricului *Rainsford* în cercuri tot mai largi, apoi tot mai mici, încercând să se împace cu momentul în care, peste două săptămâni, urma să pună piciorul pe acea navă, ca să fie dus spre o viaţă necunoscută.

Imagini cu sine plimbându-se pe puntea marelui bric, navigând spre sud, spre latitudinile calde, obişnuindu-se cu orizontul infinit, cu noi stele pe boltă, cu mile întregi de apă întunecată sub picioarele lui, alternau cu momente de paralizie fizică, atunci când se pomenea oprit din drum de o altă viziune, aceea cu Jane Adeane îmbrăcată în rochia albă – Jane cea înaltă, Jane *a lui*, singura femeie pe care avea s-o iubească vreodată. De fiecare dată, ea venea spre el şi pe chipul ei era un zâmbet senin, îşi întindea braţele spre el, ca pentru a-l chema la sine, şi când el îşi întindea braţele spre ea, Jane nu mai era acolo.

Miezul nopții

Spre sfârșitul călătoriei înapoi spre Bath, Ross se simți contrariat de mirosul propriului trup. Părea că duhoarea mefitică a bricului rămăsese lipită de el sau se insinuase în nasul lui într-atât de tare, încât cu fiecare respirație era obligat s-o inhaleze din nou.

Ajunse târziu în oraș, se duse acasă, își luă haine curate și cheile de la băi, pe care, în calitate de doctor, avea dreptul să le viziteze după ora închiderii. Gândul la apele liniștitoare din bazinul fierbinte era atât de mângâietor, încât se pomeni că mărește pașii, nerăbdător să ajungă acolo cât mai iute.

În sfârșit, stătea gol de marginea bazinului. Rămase o clipă nemișcat. În întunericul miezului de noapte, cu o singură lumânare aprinsă într-un felinar, flăcăruia ei desenând minuscule cercuri de scăpărări pe apă, locul i se părea lui Ross de o frumusețe magică. Intră în adâncul verzui cu un sentiment de ușurare și gratitudine. Se cufundă cu totul, fără să-i pese că-l ustură ochii din pricina apei. Rămase complet nemișcat câteva clipe bune, apoi reveni încet la suprafață.

Se șterse pe față și privi de-a lungul bazinului. Presupusese că avea să fie singur acolo, dar acum văzu că, la capătul celălalt, abia vizibilă prin aburul care se înălța din apa fierbinte, o siluetă stătea nemișcată și-l privea.

În aceeași clipă, se simți rușinat de goliciunea lui. Nu se sinchisise să îmbrace obișnuita cămașă albă pe care erau obligați s-o poarte cei care veneau să se îmbăieze, deoarece crezuse că nu va fi nimeni la băi la ora aceea târzie din noapte și pentru că dorise ca fiecare părticică a feței și a trupului să scape de miasmele de pe *Rainsford*. Dar hotărî să nu-și facă griji din pricina asta. Miza pe întuneric și pe aburi să-i ascundă corpul, iar el începu să-și frece pielea, ca să se curețe. Fără îndoială că bărbatul celălalt e tot medic – și ce înseamnă nuditatea pentru doctori, care de obicei văd nu

numai întregul exterior al unui bărbat, ci şi ceva din ceea ce are în *interior*?

Apoi, după felul în care se vălurea apa, înţelese că străinul începuse să înoate spre el. Se frecă la ochi. Flacăra lumânării tremură, aproape că se stinse, dar imediat prinse din nou putere, luminând şi mai tare. În clipa aceea de strălucire, Ross văzu că persoana care se apropia tot mai mult de el era Jane. Înota viguros. Părul ei, împletit într-o singură coadă, mângâia mâneca lungă a cămăşii. Ross clipi înmărmurit şi neîncrezător. Să o întâlnească aici, în toiul nopţii, el însuşi fiind gol-puşcă, era ceva atât de inimaginabil, atât de minunat de ciudat, încât aproape că-i veni să izbucnească în râs. O strigă pe nume.

Ea se opri din înotat, rămase nemişcată la oarecare depărtare de el, privindu-l cu un zâmbet – aşa i se păru lui.

— Doctore Ross, zise ea. Te-ai întors!

— Da.

— Mă bucur.

Cuvântul ales de ea îl tulbură. Se bucura? Adică îl tachina încă din prima clipă, înainte să fi avut şansa să se vadă ca lumea, sau te pomeneşti că ea descoperise, în lunga lor despărţire, vreun vestigiu adevărat al vechii ei consideraţii faţă de el – cea de dinaintea dezastrului din ceainărie, când a cerut-o în căsătorie? Indiferent de explicaţie, Ross nu mai ştia ce să-i spună. Ca şi când, după ce-a ţinut-o în mintea lui atâta timp, o minunată fantomă, obiectul fanteziilor şi al suferinţei lui, nu era capabil să comunice cu Jane cea reală.

— Nu vin mai aproape, spuse Jane. Cred că ţi-ai lăsat toate hainele într-o junglă îndepărtată şi n-ai vrea să profit de avantaj.

El nu răspunse. Jane parcă îi golise mintea de toate cuvintele.

Ea vorbi din nou:

— În lumina asta, locul e plin de vrajă, nu ţi se pare? Nu simţi că parcă am înota într-un vis?

— Ba da.

— Iar în vise, totul poate să sfideze orice aşteptare firească. Aşa-i?

— Da.

— Prin urmare, dacă aş veni mai aproape, dacă aş… dar nu, îţi citesc chipul în întuneric. Nu ai vrea asta. O să plec.

Jane se întoarse şi începu să înoate spre capătul depărtat. El se uită în urma ei. Era mult prea buimăcit de întâlnire, ca să-i strige să se întoarcă. O parte din el încă refuza să creadă că ea fusese acolo. Dacă n-ar fi fost gol-puşcă, poate că ar fi înotat după ea, dar nu putea face asta. Rămase perfect nemişcat, urmărind trecerea ei în abur prin apă. Când ajunse la capătul îndepărtat al bazinului, Jane urcă scara şi plecă.

Deşi era obosit – nu numai din pricina călătoriei, ci şi din pricina rătăcirilor lui singuratice în partea de vest a ţării, a priveliştii coastelor golaşe ale dealurilor, din pricina mareelor zbuciumate şi a fricii de corăbii –, Ross nu se vârî imediat în pat, ci se aşeză lângă o lampă galbenă în camera lui din Edgars Buildings, fumând un trabuc şi întrebându-se ce anume i se întâmplase mai devreme – dacă se întâmplase ceva.

Ceea ce ştia că n-ar putea îndura era ca Jane Adeane să se prefacă a simţi ceva pentru el, ca apoi, în scurt timp, să dea de înţeles că nu e cazul. Chiar dacă nu se împăcase cu realitatea indiferenţei ei, cel puţin se obişnuise cu ea, aşa cum te obişnuieşti cu o umflătură în piept, şi se născuse în el speranţa că umflătura va dispărea cu totul. Credea oarecum că, după ce punea piciorul pe insula Borneo şi îşi regăsea fratele, va înceta – aproape cu totul – să se mai gândească la ea.

Şi uite-o că înotase spre el în întunericul băii, luminat de o lumânare, iar vorbele şi gesturile ei păruseră a i se adresa într-o manieră seducătoare. Sau înţelesese el greşit şi oare ea alegea pur şi simplu să-i ureze bun-venit într-o manieră apropiată, care ţinea seamă de vechea lor prietenie? Când se vor ivi zorile, va fi ea din nou rece şi distantă?

Probabil că aşa va fi, decise el. Dar dacă ea nu va fi rece şi distantă? Dacă sentimentele ei s-au schimbat, atunci ce se va alege de hotărârea lui, la care ajunsese cu atâta dificultate, de a părăsi o viaţă pentru alta într-o lume îndepărtată?

Ca să încerce să nu se gândească la Jane, Ross îşi mută gândul la fratele lui. Şi-l imagină şezând la un foc deschis, studiind fluturii pe care-i prinsese, apoi fixându-i, cu minunatele lor culori, pe tăbliile de plută şi bucurându-se de frumuseţea lor. Deasupra capului lui Edmund, o cu totul altă constelaţie se mişca încet pe cer, spre o dimineaţă fără nori.

Ah, draga mea iubită, îi scrise Jane Juliettei la lumina unei lumânări, *s-a întâmplat ceva atât de ciudat, încât e greu să ți-l imaginezi. Tocmai m-am întors de la băi. M-am dus acolo în întunericul nopții, în speranța că asta va potoli dorul de tine și mă va ajuta să dorm, și peste cine dau acolo, gol ca un sălbatic – peste bietul Valentine!*

Deoarece nu pot să-ți ascund nimic (și deoarece chiar și acum mă gândesc la toate locurile unde vreau să te sărut și să fiu sărutată de tine), voi mărturisi că am fost încântată să-l văd – într-un mod indecent. Crezusem că-l pierdusem, plecat într-o expediție nebunească pentru a-și găsi fratele în Orientul Îndepărtat, dar când l-am văzut, tot ceea ce mi-ați spus voi și Emmeline despre încercarea de a-mi croi o viață alături de el mi-a revenit în minte. Și am înțeles sensul sfaturilor voastre. Prin urmare, cred că asta este ceea ce trebuie să hotărăsc să fac acum: să-l recâștig pe Valentine Ross, să-i retrezesc patima și să-l readuc sub stăpânirea mea.

Și apoi, cine știe?

De când l-am cunoscut pe minunatul tău Marco, m-am tot gândit cât de mult mi-aș dori să am un copil. Ross este destul de chipeș, un medic extraordinar și cred că va fi un tată bun…

Vezi, prin urmare, încotro bat gândurile mele?

Dar, ah, iubita mea, din pricină că te iubesc pe TINE, există niște limite, știu asta, privind sentimentele mele față de el sau față de orice alt bărbat. În schimb, în ce-l privește pe bietul meu Valentine, cred că nu există limite. Prin urmare, dacă-l recuceresc, nu este un gest dezonorant din partea mea?

Spune-mi, Julietta…, spune-mi dacă mă comport ca o vrăjitoare egoistă, sau doar așa cum noi, femeile, trebuie să ne comportăm ca să rămânem pe linia de plutire și să nu ne cufundăm în invizibilitate și nefericire, într-o lume în care bărbații vor să stabilească toate regulile.

De la preaiubitoarea ta prietenă,

Jane

Complicitate

Devreme dimineața, pe Jane o trezi zuruitul clopoțelului de la intrare. Îmbrăcă un capot de mătase și se grăbi să răspundă. Ceea ce văzu o tulbură. O trăsură tocmai pleca, dar fostul client, domnul Latimer, zăcea prosternat pe treptele casei de pe Henrietta Street nr. 28. Soția fabricantului de clei era aplecată asupra lui, neînstare să-și stăvilească hohotele de plâns, însă încercând totuși să-și sprijine soțul, adresându-i-se cu „domnule Latimer“, ca și când această formalitate ciudată ar fi fost modul de a-i întări musculatura slăbită.

— Domnule Latimer, hohotea ea, pentru Dumnezeu, încearcă să te ridici, pentru că nu te pot ridica, oricât ai slăbit dumneata…

Jane o întrebă pe doamna Latimer ce s-a întâmplat, dar femeia se întoarse spre ea:

— Ajută-ne, domnișoară Jane! Domnul Latimer era la spital, dar azi-dimineață mi s-a trimis vorbă să mă duc acolo pentru că el se târa pe jos, prin toată mizeria de acolo, cerând o trăsură care să-l aducă aici. Iar când infirmierele au încercat să-l rețină, el a dat să le lovească. Țipa că numai dumneata îl poți salva.

Jane îngenunche și-și strânse întreaga putere considerabilă pentru a ridica în brațe trupul inert al domnului Latimer. Capul lui, care lui Jane i se păru micșorat, căzu pe umărul ei. Jane îl duse pe Latimer în casă și-l întinse pe canapeaua din sala de operații a lui sir William. Trupul îi era foarte rece. Ochii i se mișcau în orbite. Spunându-i doamnei Latimer să aducă o pătură dintr-un scrin de stejar, Jane își puse o mână liniștitoare pe obrazul domnului Latimer și se aplecă asupra lui, până când fața ei aproape se lipi de-a lui. Răsuflarea lui era acră, în obraji nu mai avea pic de culoare. Preț de o clipă, Jane se întrebă dacă nu cumva el murise în acele câteva secunde în care îl adusese de la intrare până pe canapea, dar nu, ochii lui încă i se

mișcau necontrolat, iar când se opriră asupra lui Jane, i se mișcă și gura, încerca să formeze cuvinte. Dar nu reuși. Efortul păru să-l înece, el tuși, scuipă o flegmă roșie de sânge.

— Domnule Latimer, spuse Jane ștergându-i cu blândețe sângele de pe bărbie, vă aflați în Henrietta Street. Cu mine sunteți în siguranță. O să vă pregătesc un balsam pentru plămâni, după care o să respirați mai ușor.

— Zadarnic, șopti Latimer, prea târziu.

— Nu, îl contrazise Jane pe un ton ferm. Nu e prea târziu. Uite-o aici pe draga dumneavoastră soție, care vă va ține de mână până când pregătesc balsamul. Și o să vedeți ce proprietăți extraordinare are…

— Proprietăți? întrebă Latimer.

Un zâmbet părelnic trase în sus colțurile gurii lui Latimer – pe Jane o înduioșă faptul că acest cuvânt, „proprietăți“, îi făcuse inima să tresară. Latimer o privi stăruitor pe Jane, ca pentru a spune: „Lasă-mă să trăiesc! Lasă-mă să pot să locuiesc în noua mea proprietate și să mă bucur de ferestre ridicătoare măiestrit lucrate și de trandafirii înfloriți de pe tavane!“ Jane știa că în Bath se vorbea că, dacă reușeai să prinzi privirea Îngerului Băilor suficient de mult ca să-i simți puterea, ei bine, era posibil să te vindeci. Dar acum Jane realiză că, de când o cunoscuse pe Julietta, ea însăși era cu gândurile mai degrabă aiurea și își simțea nerăbdarea de a se feri de privirile stăruitoare ale străinilor.

Jane se depărtă de Latimer, în timp ce soția acestuia își șterse ochii și se apropie ca să-și țină soțul de mâna palidă. Jane se duse la masa la care sir William prepara „magia chimică“, așa cum o numea el, și luă o fiolă cu ulei de migdale. Pentru balsam, avea nevoie de apă fiartă. Becky încă nu se trezise, astfel că Jane coborî repede în bucătărie, să pună un ceainic pe grătarul sobei. În timp ce aștepta să fiarbă apa, auzi deschizându-se ușa de la intrare, aflată deasupra, la parter. Revenind în sala de operații cu vasul cu apă fierbinte, Jane îl văzu pe Valentine Ross stând lângă domnul Latimer întins pe canapea.

Jane îl salută pe Ross cu o mișcare a capului, Ross o salută la fel. În bucătărie, Jane își legase un șorț de-al lui Becky peste rochia de casă, iar acum se bucură de acest lucru, pentru că o ajuta să-și păstreze decența matinală, dar știa că picioarele îi sunt fără ciorapi, și, în timp ce amesteca

balsamul, observă că Ross nu putea să se abţină să se uite la ele.

— Ce părere ai, doctore Ross? îl întrebă ea. În opinia mea, o tinctură de migdale amare o să calmeze în mare parte congestia din plămânul domnului Latimer, şi atunci îi va fi mai bine.

Ross nu-i răspunse direct, ci dădu din nou din cap, apoi se aplecă spre Latimer şi-l ridică uşor, punându-i perne la spate, ca să se poată apleca să inspire aburul infuziei de migdale.

Pentru a pune bolul în poala lui Latimer, Jane trebui să se apropie mult de Valentine Ross. Recunoscu mirosul trupului lui Ross (sau era al hainelor lui?), ca şi când l-ar fi ştiut de multă, foarte multă vreme, ar fi zis că-l ştia încă din copilărie şi-i plăcuse dintotdeauna. Îl rugă pe Ross să ţină bolul până reuşea ea să acopere capul lui Latimer cu un prosop, apoi îi puse acestuia o mână blândă pe ceafă şi-i spuse să inspire adânc aburul înţepător. Dar Latimer nu putea inspira adânc. Doar horcăia. Aburul se învârtejea în jurul chipului său şi gura deschisă încerca să-l prindă, aşa cum încearcă un copil să prindă fulgii care cad, dar prea puţin putea inhala.

Această imagine a soţului ei, care-şi mişca obrazul emaciat ba-ntr-o parte, ba-n cealaltă sub prosop, în încercarea de a prinde aburul înlăuntrul său, o făcu pe doamna Latimer să izbucnească într-un nou spasm de hohote şi să bolborosească despre cum o luase Latimer dintr-o „familie săracă“ şi îi dăduse o viaţă bună.

Jane bănui că femeia îşi închipuia că, din pricina prosopului, Latimer n-o poate auzi ce spune, deoarece doamna Latimer continuă cu un potop de explicaţii privind averea lui Latimer, zicând că fusese pe nedrept luat în derâdere pentru fabrica lui de clei, dar cleiul ăla „ţine lucrurile împreună şi cum ar duce-o oare societatea dacă acele lucruri ce trebuie să stea lipite unele de altele s-ar desface?“.

Nici Jane, nici Ross nu răspunseră la această întrebare, dar doamna Latimer continuă:

— Întreaga noastră viaţă a trebuit să suferim de pe urma tachinărilor că am făcut bani din tocană de oase de animale, dar totul e făcut din ceva. Din ce e făcut un sac de piele, dacă nu din piele de vită? Din ce-i făcută o pernă, dacă nu din puf jumulit de pe gâscă? N-a fost niciodată corect faţă de noi.

— Desigur că n-a fost niciodată corect, doamnă Latimer, zise Ross. Dar

cele mai multe realizări ale omenirii sunt luate în derâdere, de unii sau de alţii. Sunt aceia – mulţi, cu adevărat – care-i iau în batjocură pe medici. Vor ca noi să știm totul, ceea ce nu se poate. Bolile trupului și ale minții sunt infinite, iar noi rămânem mult în urmă.

— Dar dumneata, domnișoară Jane? Mi s-a spus că poți face miracole, dar nu l-ai salvat pe domnul Latimer.

— O să mai trăiască o vreme… zise Jane.

— Nu destul! Noua noastră casă e aproape gata, iar el n-o s-o vadă niciodată, n-o să stea niciodată la o fereastră de la etaj, să privească în jos…

Și din nou izbucni în plâns. Între timp, Latimer părea să se afle într-o suferință teribilă, chinuindu-se să respire și scoțând un urlet de durere.

— Să-l lăsăm să se întindă, îi spuse Ross lui Jane. Duc balsamul de-aici și-i administrez laudanum.

Ross luă bolul și ieși din încăpere, îndreptându-se spre propriul cabinet, unde nu mai fusese de-o vreme bună. Preț de-o clipă, Jane se întrebă ce simte el găsindu-se acolo – oare încăperea familiară și tot ce cuprindea aceasta din viața lui îi va trezi amintiri și-l va conjura să rămână în Bath? Dar acum trebuia să-și concentreze întreaga atenţie asupra lui Latimer. Bietul om tremura și țipa, se lupta să respire și un firicel de sânge cobora încet din colțul gurii spre bărbie. Jane continua să-i șteargă această scurgere. Aranjă pătura mai strâns în jurul trupului, iar soția își luă șalul de pe umeri și-l puse peste el. Căută să-i prindă privirea când se aplecă asupra lui, însă ochii lui se mișcau haotic, păreau să nu se poată fixa pe nimic.

— Se duce… Se duce, domnișoară Jane…

Jane își puse mâna pe gâtul lui Latimer, încă mai simțea un puls slab, dar își spuse că soția lui are dreptate: era pe moarte. Auzi pendula din hol: bătea de șapte; și îi veni gândul că e ciudat să mori într-un moment în care o nouă zi abia începe, când locuitorii din Bath abia pleacă la muncă, iar curierii pornesc să-și predea comisioanele, când cei bogaţi șed în saloanele lor și parcurg *Bath Chronicle*, căutând noutăți despre propriile investiții, când, la Londra, regina va fi preocupată să înfulece o a treia porție din mâncarea ei preferată la micul dejun, *kedgeree*[47]…

Jane era nerăbdătoare ca Ross să vină cu tinctura de opium. Când, în sfârșit, acesta se întoarse, ea își spuse că trebuie să-i facă semn să i-o dea pe

toată lui Latimer. În felul acesta, cele mai cumplite ultime momente din viața lui vor trece nu în agonia de care avea parte acum, ci într-o întunecime blândă, poate chiar într-un vis despre ce a fost viața lui, trăită mai cu seamă în splendoare și căldură, și în răsunetul și mirosul unei fabrici extraordinare care, prin alchimie, transforma oasele în bani.

Înainte ca Ross să se apropie, Jane se depărtă câteva clipe de Latimer, pentru a-i șopti doctorului gândul ei legat de laudanum, iar Ross îi răspunse că și el ajunsese la aceeași concluzie.

Cu greu și foarte încet, Latimer înghiți coniacul amestecat cu opium și reuși până la urmă să bea totul, iar proprietățile poțiunii părură să-și facă efectul destul de repede în sistemul lui suferind – trupul îşi curmă lupta, respirația deveni mai calmă. Latimer închise ochii. Doamna Latimer îşi lăsă capul pe pernă, lângă al lui. Jane și Ross o auziră îngânând versurile unui cântec de cabaret:

Numele iubitului e foșnetul mării
Brațele lui, corabia odihnei mele
Vocea lui e briza ce îmi cântă
Și-mi spune că nicicând nu mă voi pierde.

Jane și Ross se depărtară de pat și se așezară de o parte și de alta a biroului lui sir William, ca un pacient și medicul consultant, Jane ocupând fotoliul medicului. Fără să scoată un cuvânt, se uitau unul la altul cu o privire scrutătoare, știind că erau complici în grăbirea sfârşitului inevitabil al lui Latimer și întrebându-se pe tăcute, unul pe celălalt, dacă nu comiseseră un păcat de moarte.

---

47. Preparat culinar indo-britanic, pe bază de pește, orez, pătrunjel, ouă fierte tari, curry, unt și smântână.

Străină

Reîntoarcerea la Dublin îi producea Clorindei Morrissey o tulburare cu mult mai mare decât o anticipase. Logodnicului ei îi spusese că „e ca și când tot ce mi-a fost familiar și drag odată ar fi hotărât că eu *nu-i mai sunt dragă*“.

— Adică ce vrei să spui? nu pricepu sir William.

— Păi eu am întors spatele Dublinului. Iar acum mă răsplătește făcându-mă să mă simt ca o străină din Canada.

— Canada, iubita mea?

— Da, adică cineva care vine de foarte departe și nu recunoaște nimic și nu știe înțelesul corect a nimic din jurul ei.

O explicație mai bună decât asta nu putea oferi. Știa totuși că sentimentul că era evitată de orașul ei de baștină, ba chiar că o displăcea, putea fi provocat nu numai de faptul că-l părăsise, ci și de vina pe care începuse s-o resimtă cu privire la moștenirea Morrissey.

Fratele ei, Michael, și familia acestuia locuiau cu chirie într-un apartament pe Bishop Street, o stradă care odată avusese case frumoase de cărămidă, cu acoperișuri cu versante, dar care acum arătau dărăpănate și păreau ciudat de pustii, parcă vântul ce sufla dinspre râu ar fi fost pornit să transforme în colb tot ce exista.

Clorinda cunoștea bine strada. În timpul zilei, câțiva copii se jucau în drum, desenau șotroane cu creta sau se trăgeau unii pe alții în vechi cărucioare pentru copii, picioruşele atârnându-le peste margine și ghetele butucănoase lovind pereții de răchită îndoiți. Clopotul telalului răsuna uneori la lăsarea serii și siluete întunecate apăreau la uși ca să vadă ce-i puteau vinde pentru câțiva bănuți. În rest, strada arăta ca un loc peste care se abătuse cândva o catastrofă, lăsând în urmă o senzație de pustiu dătător

de fiori.

Apartamentul familiei Morrissey era mic și ticsit de tot felul de piese de mobilier cumpărate de-a lungul anilor de Michael și Kathleen, soția lui, și care acum abia se mai țineau – masa, proptită cu butuci de lemn, o ladă pentru pături, mâncată de cari, un dulap de ținut mâncarea, legat cu plasă de sârmă. Funinginea de la focul cu cărbuni din soba de gătit înnegrea tavanul și vicia aerul. Jucării făcute din bucăți de pin și plută de Michael pentru fetele lui zăceau împrăștiate pe podea, nimerind sub picioarele tuturor. Șoarecii mișunau în spatele plintelor.

Apartamentul avea două dormitoare, iar în unul dintre ele dormeau Maire și sora ei, Aisling. De când Maire se îmbolnăvise, Aisling se chinuia și ea, deoarece nu putea dormi noaptea din pricina sforăitului și plânsului surorii ei. Într-o seară, Aisling s-a furișat afară și s-a cățărat într-un cărucior de copil, abandonat lângă ușa clădirii, încercând să doarmă acolo, cu picioarele sprijinite de mâner.

Când a găsit-o, Michael a înțeles că lucrurile nu mai puteau continua astfel. Cumva, trebuia să găsească bani pentru operația de care Maire avea nevoie. Trebuia să le dea fetelor speranță într-un viitor mai bun. A rămas în stradă, privind la picioarele lui Aisling, o fetiță de unsprezece ani, contorsionate de un somn al epuizării, și acela a fost momentul în care și-a amintit de colier.

Aflând că sora lui va veni la Dublin însoțită de „logodnic“, un renumit chirurg care urma s-o opereze gratuit pe Maire, Michael a fost derutat. Știa, fără să i se spună, că puțin îi păsa Clorindei de nepoatele ei, că afacerea ei prosperă din Bath o dusese foarte departe de Irlanda și de familie, iar gândul că ea trebuie să plătească un preț pentru asta – pentru că, într-un fel, își trădase rădăcinile irlandeze și legăturile de sânge – refuza să-l părăsească. Dar ce fel de preț? A o presa în legătură cu moștenirea – care, judeca el acum, *trebuie* să fi fost vândută ca ea să-și poată deschide ceainăria – părea o cale bună de a începe pedepsirea ei. Să se oprească la atât, sau să continue și cu altceva?

Dar acum nu mai era sigur ce să facă. Vedea că oferta ei era generoasă. Dacă sir William Adeane era capabil să-i salveze viața lui Maire, atunci Clorinda trebuia iertată, cât despre discuția privind colierul de rubine,

momentul s-ar fi dovedit cu totul nepotrivit. Dar în visurile lui Michael Morrissey, lucrurile acestea se legau în mod ciudat: rana ce trebuia făcută în gâtul lui Maire; colierul de nestemate de culoarea sângelui. Faptul de a le schimba între ele avea o simetrie ce-l atrăgea cu obstinație.

Însă curând s-a dovedit că planul Clorindei nu putea fi dus la împlinire. Pentru acest tip de operație pe viață și pe moarte, Maire trebuia dusă la spital. Nu era ceva ce putea fi făcut pe masa din bucătărie. Michael Morrissey dăduse fuga la spital, să le spună că un mare chirurg englez, sir William Adeane, se oferea să execute operația. Însă doctorii din Dublin, informați peremptoriu că sir William propunea să colonizeze personalul spitalului și resurse prețioase pentru propriul uz (și propria fală), au ales să se revolte:

— Ce nechibzuit! Cât de *englezesc* din partea lui sir William Adeane să-și închipuie că vom permite așa ceva!

Bineînțeles că n-aveau să permită așa ceva. Dacă sir William își va face apariția la ușa spitalului, o să fie alungat.

În ciuda îngrijorării ce i-o provoca fiica lui, Michael nu se rușină să recunoască în sine că era bucuros să-i comunice această veste lui sir William și să-i citească neîncrederea pe chip. Chirurgul și Clorinda ședeau în salonul lui Michael și Kathleen, unde Kathleen așternuse o față albă pe măsuța de ceai, iar cele două fete ședeau și se holbau cu priviri goale la mătușa lor și la iubitul ei cam copt. Maire se trăgea neliniștită cu mânuțele de gușă, iar Aisling, al cărei chip purta o expresie de profundă tristețe, se juca cu un porcușor de jucărie.

Kathleen stătea în prag, gata parcă să conducă musafirii afară înainte de a servi ceaiul. Când vestea coborî în aerul plin de funingine, camera se cufundă într-o tăcere agonizant de deplină.

Dar apoi, mai iute decât ar fi prevăzut cineva, Clorinda Morrissey se ridică și spuse:

— N-are importanță. Nici una. Sir William este unul dintre chirurgii care poate face această operație fără a pune în primejdie viața lui Maire, dar *unde anume* operează nu contează. O s-o luăm la Maire cu noi la Bath. Poate locui cu mine până se fac toate pregătirile pentru intervenție și, după ce-și va fi revenit îndestul să traverseze marea, o s-o aduc înapoi.

Michael îşi privi soţia. Nici unul nu scoase un cuvânt. Sir William se ridică şi o înconjură pe Clorinda cu un braţ protector.

— Poftim! zise el. Iată soluţia. Ce părere ai, Maire? Ţi-ar plăcea să călătoreşti în Anglia cu un vapor cu aburi? Ţi-ar plăcea, nu-i aşa?

Maire nu răspunse. Ca şi când n-ar fi înţeles ce fusese întrebată. Michael se uită o clipă la această fiică bolnavă, apoi zise:

— Poate că oferta este generoasă, dar zău că nu cred că aşa vor sta lucrurile. Nu pot permite ca fiica mea să se ducă în Anglia. De când cu foametea…

— Isuse Cristoase! explodă Clorinda. Ce-aduci foametea în discuţia asta, când a trecut de-atâta vreme?

— O fi trecut de multă vreme, dar nimeni de-aici n-a uitat cum ne-a flămânzit Anglia poporul.

— Şi-acum vrei s-o lipseşti pe fiica ta de şansa vieţii, în loc s-o laşi să fie salvată în Anglia?

— Eu sunt un om cu principii – în caz c-ai uitat acest lucru, Clorinda. Poate că nu-ţi mai aminteşti suferinţa din anii patruzeci…

— Ba bine că nu! Oare n-am flămânzit şi noi? Şi bineînţeles că englezii ar fi trebuit să moară de ruşine, dar cum ne-ar fi ajutat acest lucru? Şi acum eşti dispus s-o sacrifici pe Maire pe altarul istoriei, iar eu, una, nu pricep rostul.

Încăperea se cufundă din nou în tăcere. Kathleen se depărtă cu încă vreo trei degete de salon. Sir William se uită în jurul lui şi observă un singur obiect de valoare într-un ungher: un dulap cu uşă de sticlă, în care se vedea un serviciu de ceai din porţelan foarte fin. La vederea acestuia, sir William se înduioşă. Acum îşi dădea seama – dacă nu văzuse mai înainte – că viaţa Clorindei fusese plină de lipsuri şi sacrificii pe care el nu şi le putuse imagina până în acel moment.

— Sugerez, zise el, demoralizat de atmosfera din încăpere, să vă lăsăm să vă gândiţi la propunerea noastră – de a o lua pe Maire în Anglia – şi să venim mâine să ne spuneţi ce-aţi hotărât.

— Am făcut gogoşi de cartofi, spuse Kathleen din prag.

— Nu se strică, se răsti Michael. Pleacă acum, soră-mea, dar mâine vom discuta chestiunea de care ţi-am scris, dar pe care nu ai menţionat-o. Vom

discuta despre colier.

Străzi uitate

Clorinda se trezi devreme în camera ei de hotel și, după ce strecură un bilet sub ușa lui sir William, ieși în oraș. Merse până la râu și văzu soarele urcând pe un cer gri-verzui, peste Liffey. În copilărie, îi plăcea să vină aici, să vadă cum traulerele de pescuit și navele comerciale ancorate acolo se mișcau tot timpul în vânt și cum se înghesuiau unele în altele și se loveau între ele, ca și când ar fi tânjit după relații intime, odată încheiate lungile lor voiaje singuratice pe mare.

În mirosul râului și în legănarea navelor se găsea întreaga țesătură a trecutului ei îndepărtat – așa i se păru Clorindei. Inspiră adânc aerul sărat și-și lăsă privirile să zăbovească pe catargele înclinate pe care soarele începea să le lumineze. Simți că aici, în acest colț al Dublinului, prins între întoarceri și plecări, ea era din nou acceptată ca aparținând marelui oraș, nicidecum evitată ca cineva care l-a trădat.

Era recunoscătoare pentru sentimentul de fericire și liniște pe care îl avea acum. Rămase încă o vreme, ascultând țipătul pescărușilor, urmărind cum se trezeau la viață punțile, pe măsură ce bărbații erau mânați afară din locurile de dormit înghesuite, ca să frece scândurile, să cârpească hobanele, să repare plasele de pescuit sau să stocheze încărcătura: butoaie de bere de la fabrica de bere Anchor, unde era angajat Michael, baloturi de lână de oaie, animale vii în coșuri și cuști. Clorinda se pomeni încântată de felul în care inima comercială a Irlandei se încăpățâna să bată într-un loc unde suferința părea să prindă rădăcini, asemenea buruienilor invadatoare oriunde găsesc pământ defrișat, încântată de faptul că inima aceasta era martoră la *continuarea vieții*, indiferent ce se putea ivi care s-o pună la pământ și s-o oprească să mai bată.

Și Clorinda hotărî, în acea clipă și în acel loc, binecuvântată cum era acum că putea să ceară ajutorul lui sir William, că *va găsi* o soluție la marea

problemă a colierului. Și nu, nu va renunța la ceainăria ei preaiubită! Chiar și în prosperul Bath, mintea omenească se putea simți apăsată de grijă și tristețe. Viața era scurtă și crudă. Oamenii aveau nevoie de sanctuare, de insule de căldură și calm. Ea deschisese ușa unui asemenea sanctuar și nu avea de gând s-o închidă.

Mai târziu în acea dimineață, după ce au revenit la locuința din Bishop Street, înfruntați acum numai de Michael și Kathleen, căci copilele erau la școală, Clorinda și logodnicul ei ascultară în tăcere cum Michael își acuza sora că „a furat singurul lucru de valoare pe care această familie amărâtă l-a avut vreodată“.

— Ce spui la asta, surioară? insistă Michael. Și te rog să nu uiți că voi citi imediat pe fața ta dacă mă minți.

— N-o să te mint, Michael, vorbi calm Clorinda. Știai că am luat colierul atunci când a murit mama. L-am păstrat bine multă vreme, așa cum știam că trebuie să fac, dar singura modalitate de a începe propria mea afacere în Bath a fost aceea de a-l vinde. Iată actul de vânzare-cumpărare.

Dintr-o mică poșetă cusută cu mărgele, primită în dar de la sir William, Clorinda scoase documentul primit de la bijutieri și-l întinse fratelui ei. Acesta își căută ochelarii într-un buzunar jerpelit și și-i puse pe nas. Mâinile îi tremurau în timp ce ținea hârtia.

— A fost un simplu schimb, continuă Clorinda, o tranzacție care a transformat ceva ce a fost ținut ascuns în întunecime timp de generații, într-un loc adăpostit și luminos.

O văzu pe Kathleen uitându-se la document peste umărul lui Michael. Mâna lui tremurătoare îi indică suma impresionantă, scrisă cu cifre și litere, ce fusese plătită surorii lui, apoi amândoi ridicară privirile și se uitară lung la ea, iar Clorinda își spuse că aceea era privirea pe care un judecător i-o aruncă inculpatului după ce a pronunțat sentința.

— Un loc adăpostit și luminos? explodă Michael. Pentru Dumnezeu, ce înseamnă prostia *asta* pompoasă? Tu ai comis jaf la drumul mare, iar noi o să angajăm un om al legii care te va hăitui până ne vei plăti partea ce ni se cuvine.

— Corect, întări Kathleen. Michael cunoaște unu’ de-i avocat la fabrica de bere, nu-i așa, Michael?

— Ba chiar aşa. Şi nu se va da în lături să-ţi trimită notificare.

— Mă aşteptam la asta, răspunse Clorinda, doar că nu va fi nevoie de „omul legii“, Michael. Vom conveni să împărţim suma indicată de acest document, iar eu îţi voi plăti ceea ce-ţi datorez.

— Cum naiba o să faci asta?

În acel moment, sir William se ridică în picioare. În redingota neagră, cu părul alb, ar fi putut reprezenta „omul legii“ de care pomenise Michael Morrissey, apărut ca la comandă în încăperea mohorâtă.

— Îţi explic eu, spuse el. Clorinda e foarte prudentă cu câştigul de pe urma ceainăriei. A pus o sumă deoparte. Dar pentru că nu reprezintă întreaga sumă ce ţi-o datorează, i-am spus că voi completa eu din banii câştigaţi de pe urma profesiunii mele, iar ea mi-i va returna când şi cum va putea. Sper ca acest lucru să fie satisfăcător pentru dumneata. Şi înseamnă că Maire poate fi operată aici, în Dublin, de chirurgii dumitale.

Michael şi Kathleen nu mai scoaseră un cuvânt. Se uitară la act, apoi la Clorinda, apoi la sir William, înapoi la act. Şi Clorinda simţi că ştie ce-i în mintea lor: anume că uşurarea pe care o resimţeau în privinţa lui Maire era temperată de altceva – de sentimentul că lumea este un loc nemilos în care unii oameni prosperă nedrept, iar alţii sunt lăsaţi să sufere pe o stradă tăcută, uitată, unde vântul bate mereu cu putere. Ea şi ei se găseau pe părţi opuse ale acestei linii despărţitoare, iar Clorinda ştia că, indiferent ce se va întâmpla cu Maire, ea una nu va fi niciodată iertată.

Când plecară din Bishop Street, frumuseţea primelor ore ale dimineţii dispăruse, îi luase locul ploaia. Sir William se uită după o cabrioletă Hansom[48], dar Clorinda se îndoia că aveau să găsească una în acea parte a oraşului şi spuse că nu o deranjează o ploaie irlandeză; întotdeauna era blândă.

Prin urmare, îşi văzură de drum, braţ la braţ, agale, aşa cum îi plăcea lui sir William, hainele lor elegante se umpleau de mărgelele burniţei, chipurile le luceau îmbujorate, iar Clorinda îşi spuse că nicicând nu-i plăcuse o plimbare mai mult ca aceasta de acum. În sfârşit, se simţea reunită cu oraşul ei, cu străzile liniştite şi cu ploaia. Iar faţă de sir William, simţea cea mai deplină tandreţe pe care o simţise vreodată pentru vreun bărbat.

Când soarele se ivi din nou şi ei ajunseră la un parc mic unde fructele

scoruşilor-de-munte luceau galbene, asemenea gălbenelelor, iar un flaşnetar cânta o melodie veche pe care Clorinda şi-o amintea de pe vremea când lucra la mercerie, ea îşi dădu seama că acolo doreşte să meargă înainte să părăsească Dublinul – voia să-i arate lui sir William prăvălioara cu sertarele pline de panglici şi şnururi, unde fusese ultimul ei serviciu modest în oraşul ei de baştină, înainte de decizia memorabilă de a pleca.

Dar pe drum spre mercerie, dădură peste o cafenea ce oferea „cafea fină, originară din Americi, fără ingrediente adăugate“, aşa că intrară şi se aşezară. Clorinda privi în jur, comparând în minte cafeneaua cu ceainăria ei. Mângâie cu mâna tăblia de lemn a mesei şi întrebă:

— Ce crezi, William? Crezi că oamenii se simt bine aici, aşa cum îmi place mie să se simtă la Bath?

— Câtuşi de puţin, zise sir William. Nu e foc.

— Păi, e vară.

— Nu. Nu există *vatră de foc*. Şi mai rău decât atât: nu se poate comanda coniac! Dar mă consolează faptul că sunt cu tine şi te pot ţine de mână dacă vreau.

Clorinda izbucni în râs, iar sir William îşi spuse încă o dată că râsetul ei era dulce, însă deodată se încruntă la gândul că el va muri, fără doar şi poate, cu mult înaintea noii lui soţii, iar darul râsetului ei va fi destinat, într-o bună zi, altcuiva.

— Sper, zise el, cu o sugrumare a vocii, că vom fi soţ şi soţie multă vreme. S-ar putea ca totul din jurul nostru să dispară, ori să treacă printr-o schimbare groaznică pe care nimeni n-o poate prevedea, dar vreau ca tu şi cu mine să fim aşa cum suntem acum: fericiţi, împăcaţi. Iar tu să râzi.

---

48. *Hansom cab* – un gen de cabrioletă, populară în Anglia în secolul al XIX-lea, proiectată de arhitectul Joseph Hansom, în 1834.

Culori întunecate și luminoase

Peste zece zile, *Rainsford* urma să plece spre Singapore.

Valentine Ross zăcea în patul lui îngust și încerca să cântărească în minte dacă să se îmbarce, să sufere în cabina ca o cușcă, în frig, cu rău de mare, dar pornit în căutarea lui Edmund, sau să îndrăznească să amâne plecarea pe mare și să mai încerce, încă o dată, s-o cucerească pe Jane?

Se reîntorsese din regiunea apuseană convins că Jane Adeane se va purta cu răceală față de el, că nu va exista nimic altceva decât stânjeneală între ei. Dar nu asta se întâmplase. Întâi fusese întâlnirea ca dintr-un vis, la miezul nopții, la baia fierbinte, goliciunea lui părând s-o amuze pe Jane și s-o stârnească să flirteze cu el. Apoi, împreună, au fost responsabili de decesul domnului Latimer, conspirând în privința opiumului, legați fiind unul de altul prin ceea ce hotărâseră să facă. După ce episodul cu pricina se consumase și cadavrul domnului Latimer fusese dus de-acolo, au urmat clipe lungi când au stat numai ei doi în cabinetul lui Sir William, iar Jane l-a prins de mână și a spus: „Mă bucur, mă bucur“.

Adică? Ce-a vrut să spună cu asta?

Se referise doar la ceea ce făcuseră pentru Latimer, sau voise să spună că „se bucură“ să vadă persoana a cărei cerere în căsătorie îi displăcuse atât de vădit cândva? Apoi ea a ieșit din încăpere să tragă un pui de somn după lunga veghe, iar el nu i-a cerut nici o explicație. Dar acum, vechea lui dorință de a fi iubit de Jane Adeane îl copleși atât de puternic, încât se lăsă cuprins de speranța că ea nutrește pentru el și alt sentiment decât cel de prietenie. Îl invadă tot ce-și imagina despre o viață în doi, despre împlinirea sexuală cu femeia după a cărei atingere magică tânjea toată lumea, alungându-i orice altceva din minte. Știa însă și că, dacă risca încă o mărturisire a sentimentelor sale și iar va fi respins, atunci viitorul îi era pecetluit: se va îmbarca pe *Rainsford*; nu o va mai vedea pe Jane niciodată.

Văzând că vremea e bună şi neavând alţi pacienţi în afară de aceia care poate sperau să-i ceară o consultaţie neoficială la băi, Ross porni într-una din plimbările lui spre Charlcombe. Mergând el aşa, luă o hotărâre despre care ştia că nu e logică, ci mai curând decizia copilărească, hazardată, pe care o ia un cartofor. Hotărârea suna astfel: o să urce dealul până la pajiştea unde văzuse cocoşul-de-munte. O să zăbovească acolo o vreme şi, dacă va da cu ochii de una din aceste păsări, atunci o să-l considere un „mesaj“ de la Edmund. Şi va înţelege mesajul drept o chemare spre Orientul Îndepărtat. Se va considera obligat să asculte chemarea. Iar dacă nu va apărea nici un cocoş… îşi va încerca norocul şi-i va declara iubire lui Jane a doua oară, sperând ca amintirea legată de cererea în căsătorie făcută la ceainărie să se fi şters cumva din memoria ei. Simplul gând că ar putea fi obligat să repete câteva dintre cuvintele rostite în salonul doamnei Morrissey îi dădea o senzaţie de sufocare.

Când ajunse pe pajişte, pe care ultima dată o văzuse acoperită de brumă, constată că fusese cultivată cu rapiţă. De la Edmund aflase că pasărea asta nu era doar o raritate în Anglia, ci şi îi plăceau pârloagele, unde se putea hrăni cu insectele ce mişunau în iarbă. Ciorile erau cele care ciupeau vârfurile de rapiţă, nu şi cocoşul-de-munte.

Prin urmare, a câştigat pariul copilăresc? Era salvat de la obligaţia de a călători până în Borneo? Ross se opri la marginea lanului de rapiţă şi privi cum clătina vântul copacii pădurii aflate în partea cealaltă a câmpului. Ideea că direcţia pe care o urma viaţa fiecăruia poate fi adesea hotărâtă de asemenea momente extrem de scurte, de o aritmetică atât de superstiţioasă, îl terifia – se dojeni că îndrăznise până şi să gândească acest rămăşag ridicol.

Întoarse spatele lanului, voia să-şi continue drumul, când deodată prinse cu coada ochiului un fâlfâit de aripi – o pasăre mare se aşezase pe un trunchi căzut la buza pădurii. Îşi miji ochii s-o vadă bine şi răsuflă uşurat când constată că era o cioară-de-semănătură. Privirea îi mai adăstă câteva clipe asupra a ceea ce i se înfăţişa în faţa ochilor: ca într-o natură moartă, o pasăre stând tăcută şi nemişcată pe un buştean mort, acoperit cu muşchi. Ca şi când scena s-ar fi aranjat de la sine în faţa lui – aşa i se păru lui Ross –, pentru a-i comunica ceva, însă el nu era capabil să spună ce anume.

O invită pe Jane la cină, la el acasă. Știa că e o invitație provocatoare și se aștepta să fie refuzat, dar ea nu refuză. El comandă la o prăvălie cu mâncăruri gata preparate niște păstrăv afumat, cu spumă de castraveți, iar la negustorul de vinuri, o sticlă de vin alb de Rin.

Ea veni îmbrăcată cu o rochie de mătase maro-închis, purtând la gât un colier de chihlimbar – arăta îmbrăcată ca pentru o seară mult mai fastuoasă decât cea oferită de el. În păr își împletise panglici de satin. În contrast cu aceste culori întunecate și lucitoare, pielea ei arăta foarte albă.

El îi turnă puțin vin, iar ea, sorbindu-l, zise:

— Așa deci, doctore Ross, presupun că aceasta e o mică cină de rămas-bun, nu-i așa? Vezi că am ales să port, în onoarea dumitale, o rochie scumpă, cumpărată la Paris. Când pornești spre Borneo?

Lui Ross îi era cu neputință să vorbească. Nu-și închipuise că va fi confruntat cu momentul adevărului său chiar la începutul serii. Presupusese că vor discuta despre moartea lui Latimer sau despre căsătoria lui Sir William cu doamna Morrissey, dar nu, asta era Jane, desigur, iar lui Jane întotdeauna îi plăcuse să se repeadă cu capul înainte în miezul lucrurilor. Nu suporta pălăvrăgeala sau eschivări în conversații.

— Parcă tata mi-a spus că pleci peste două săptămâni, sau mai iute? Corect?

— Nu.

— Nu? A greșit, prin urmare?

— Nu…

— Ah, doctore Ross, chiar m-ai zăpăcit. E vreo diferență de sens între un „nu“ și celălalt?

Acum chiar trebuia s-o spună! Jane începuse să-l tachineze, așa cum făcea întotdeauna, numai că acum, în acest moment, el nu putea accepta așa ceva. Mai bine s-o omoare – să-și pună mâinile în jurul minunatului ei gât alb și s-o *sugrume* –, decât s-o lase să-l umilească și să-l facă iar să sufere așa cum a suferit înainte.

Când colo, se trezi în genunchi. O prinse pe Jane de mână. Pe undeva, știa că arată ridicol, dar totul trebuia făcut și spus acum, toată iubirea și pasiunea lui înăbușită trebuiau expuse în fața ei.

— Jane! strigă el. Am încercat și-am tot încercat să te alung din minte.

Am făcut tot ce poate face un bărbat. Dar n-am reuşit. Mă bântui în fiecare clipă a vieţii.

— Doctore Ross…

— Nu vorbi! Te rog! Lasă-mă să spun ce-am de spus. Vreau să mă căsătoresc cu tine. Dacă nu mă vrei, atunci o să părăsesc Anglia pentru totdeauna, dar trebuie să te mai întreb o dată: vrei să fii soţia mea?

Se uita în sus la Jane, dar nu-i putea citi gândurile. I se păru că zăreşte o scăpărare de zâmbet pe buze, dar nesuportând să vadă acest zâmbet batjocoritor, îşi înclină capul şi-şi îngropă faţa în poala ei. Ştia că gestul lui depăşea orice limită a decenţei, dar nu-i păsa. Înţelegea că întregul lui viitor depindea de acest moment.

Spre ruşinea lui, îşi dădu seama că stă să plângă, că vrea să se agaţe de trupul lui Jane, aşa cum un copil supărat se agaţă de mama lui. Şi nu-şi putu stăpâni hohotul care-i ţâşni din inimă, vaierul unui animal care suferă de durere, ca următorul lucru pe care-l simţi să fie mâna lui Jane pe ceafa lui şi mângâierea ei pe păr. Apoi ea îl ridică pe Ross în picioare, îl apropie de ea, faţă în faţă, îl privi în ochii lui albaştri, stăruitori.

— Poate că, până la urmă, este foarte simplu, spuse ea. Mă voi mărita cu tine şi vom face ceea ce face toată lumea: ne vom strădui să fim fericiţi.

Ceea ce urmă nu era ceea ce ar fi urmat cu orice altă tânără bine-crescută, cu excepţia, la acel moment, lui Jane Adeane.

Îl sărută, iar el constată că sărutul ei era iscoditor, nesfiicios, adânc. Îl sărută din nou şi-i spuse că i se pare ciudat că în societate bărbaţii şi femeile se leagă în căsnicii pe viaţă fără să afle mai întâi dacă se înţeleg la pat. Iar el luă aceste cuvinte drept invitaţia care şi părea să fie. Cina şi vinul au fost date uitării. Ţinându-se de mână, se îndreptară spre dormitor.

Jane se dezbrăcă de toate veşmintele, îşi desfăcu părul din toate panglicile de satin şi se întinse pe patul lui îngust, mângâindu-şi trupul la fel de provocator precum o târfă, aşteptându-l să i se alăture – parcă voia să-i arate că, în ciuda înălţimii ei extravagante şi a forţei, ea e gata să-i cedeze.

Ceea ce avea Ross în faţa ochilor, multă vreme doar imaginat, era tot atât de extraordinar, de plin de minunare pentru el, ca răsăritul soarelui pentru cineva ţinut captiv în întuneric ani lungi şi înghеţaţi.

PARTEA A TREIA

Femeie în alb

Emmeline Adeane făcea ultimele pregătiri pentru o expoziție de mijloc de vară la Barlow Gallery, în Mayfair. Urma să expună douăzeci de tablouri. Domnul Sheridan Barlow însuși, după ce vizitase atelierul din Tite Street de câteva ori, se declarase „încaptivat“ de creația lui Emmeline – în special de portretele ei –, iar Emmeline hotărâse să fie mulțumită cu această mărturisire și să se abțină să-l întrebe pe domnul Barlow dacă „încaptivat“ există ca atare – poate că-l găsea în *Dicționarul Imperial al limbii engleze*, al domnului Ogilvie[49].

Căci într-adevăr, cugetă ea, proprietarii de galerii de artă erau, în general, inși neînstare să folosească o limbă normală, precisă, ci înotau într-o revărsare oribilă de superlative și tot felul de cuvinte și expresii noi lipsite de noimă, de care încercau să se apere fluturându-și necontrolat mâinile. Iar acești inși cu suflete comerciale, cărora Emmeline trebuia să le încredințeze creația ei, o nelinișteau, mai ales că le plăcea să pună laba pe un procent colosal din ceea ce câștiga ea de pe urma vânzărilor, însă tot ei erau custozii vieții ei. La urma urmei, nu-și putea vinde creațiile la colțul străzii.

Tabloul de care Sheridan Barlow se simțea cel mai „încaptivat“ era portretul pe care Emmeline i-l făcuse lui Jane. Îl intitulase *Femeie în alb* (bănuind că domnului Wilkie Collins[50] nu-i va păsa prea tare că împrumutase titlul romanului său care se bucura de o asemenea faimă) și nu era dispusă să-l vândă. Însă Barlow îl îngropase sub un munte de confetti de laude, adăugând și promisiunea unui preț atât de fabulos pe care urma să-l obțină pe el, încât Emmeline cedase și acceptase să i-l dea. Neînrămat, rămăsese în studioul ei de când Jane se reîntorsese la Bath – lui Emmeline îi plăcuse să-l vadă acolo. Acum trebuia să-l încarce într-o birjă și să-l ducă la atelierul unde-și înrăma tablourile, la domnii Hartley și Foulkes, meșteri pricepuți de care ea se atașase mult de-a lungul anilor.

În timp ce stătea cu domnul Hartley la unul din bancurile lui de lucru, Emmeline fu cuprinsă ca într-o menghină de o durere bruscă în piept. O durere ca nici o alta, senzația că un cui de fier îi fusese înfipt în inimă cu lovituri repetate de ciocan.

Se prinse de masa de lucru cu o mână, iar cu cealaltă își masă pieptul, sperând ca astfel ciocanul să-și înceteze lucrarea cumplită. Dar loviturile nu încetau. Înainte să se cufunde în întuneric, Emmeline mai apucă să vadă, pentru o fracțiune de secundă, chipul amabil al domnului Hartley care se uita la ea cu profundă îngrijorare.

Se prăbuși într-o parte, pe scândurile dușumelei acoperite de praf. Domnul Hartley se repezi la ea, îi ridică mâna, îi căută pulsul. În același timp, îl strigă pe domnul Foulkes, care lucra în anticameră, iar Foulkes, înaintat în vârstă, veni cât de repede putea din pricina șchiopătatului.

— Ce-i, domnule Hartley?

— Uite! strigă domnul Hartley cu întreaga intonație dramatică pe care o considera potrivită situației, domnișoara Adeane a leșinat!

— O, vai de mine! exclamă Foulkes, molipsindu-se de dramatismul din tonul colegului. Ce ne facem?

Domnul Hartley încerca s-o readucă pe Emmeline în simțiri, bătând-o pe obraz și strigându-i să se trezească, dar ea zăcea în fața lui palidă și nemișcată ca o stană. Doar turbanul pe care-l purta în acea zi se mișcase din loc atunci când capul atinsese podeaua și se oprise neceremonios peste un ochi, asemenea pălăriei unui bufon. Și în ciuda disperării ce-l cuprinsese pe domnul Hartley, i se strecurase în suflet și îngrijorarea provocată de această împrejurare, anume că incidentul răpise o mare parte din demnitatea lui Emmeline.

— Trebuie să dai fuga la doctor, Foulkes, zise domnul Hartley. Să-i spui să vină imediat.

— Să dau fuga? Dar știi că nu pot fugi…

— Șchioapătă, atunci. Șchioapătă cât de iute poți. E doar la două străzi de-aici.

— Nu, se opuse domnul Foulkes. Am o idee mai bună. O punem pe o targă și o ducem până acolo, noi doi. Așa scăpăm de du-te-vino.

— Admirabil, admise Hartley. Doar că n-avem targă.

— Oare tablourile sunt altceva decât pânze rezistente întinse între patru puncte, domnule Hartley? Hai s-o punem pe portretul femeii în alb încă neînrămat și o ducem până la doctor. Fără ramă, ne va fi mai ușor.

Domnul Hartley se holbă la colegul său. În toți anii de când erau asociați, și nu erau puțini, domnul Foulkes dovedise adesea că are un mod ciudat de original de a gândi, pe care el, Hartley, știa că nu-l are. Alegerea lui de a folosi paspartuuri pentru acuarele fusese uneori considerată prea modernă și îndrăzneață pentru gustul lui Hartley, dar, datorită lui, firma lor era cunoscută ca fiind de avangardă. Prin urmare, când Foulkes lua decizii aparent îndrăznețe, Hartley era dispus să le urmeze.

— S-ar putea să stricăm tabloul… atrase el atenția.

— Nu. O să iau o carpetă și o pun peste pânză. Așa o să fie bine. Dacă ar fi grasă, s-ar fi putut să se producă unele stricăciuni la pânză, dar e ușoară, nici măcar n-o s-o îndoaie.

Făcură întocmai cum propusese domnul Foulkes. Puseră portretul lui Jane pe duşumea, îl acoperiră cu un tartan și cei doi bărbați o ridicară încet pe Emmeline și o așezară deasupra. Turbanul căzu cu totul, dar Hartley i-l puse cu grijă pe piept – poate că exact acolo unde ea simțise loviturile de ciocan. Apoi porniră, scoțând cu grijă neobișnuitul lor mijloc de transport prin intrarea îngustă a prăvăliei și ieșind în stradă, unde un puști zdrențăros care mătura intersecția se holbă la ei, întrebând:

— E moartă, domnule?

— Șterge-o de-aici, puștiule, se răsti domnul Foulkes, e o doamnă distinsă și n-o vom lăsa să moară.

Emmeline se trezi pe canapeaua doctorului. Văzu un chip apărând din întuneric și poziționându-se foarte aproape de-al ei. Voi să țipe de spaimă, mai ales când un deget iscoditor îi împinse în sus o pleoapă pentru ca acel chip să cerceteze pe sub ea, până în adâncul ochiului ei. Dar se pomeni că n-are glas.

Apoi simți ceva atingându-i bărbia și-și dădu seama că erau favoritele unui bărbat – gâdilătura pe care i-o provoca era oribilă. Încercă să ridice o mână ca să-l dea pe bărbat la o parte, dar nu izbuti. Poate că se transformase într-un animal de fermă, își spuse ea, vârât într-o ladă, iar bărbatul era pe punctul să se înfrupte din ea.

Apoi auzi o voce, pe care o recunoscu fără să ştie de unde, iar vocea întreba:

— S-a trezit, domnule doctor? Trăieşte, respiră?

Chipul dispăru. Emmeline reuşi să-şi răsucească nițel capul, se chinui să găsească în mintea ei cuvinte care să descrie ceea ce vede. Nu departe de ea, pe o masă se găseau înşiruite mai multe… cum să le zică?, obiecte lucioase, ascuțite, care păreau a fi capabile să producă ceva rău…

Vocea familiară, prietenoasă, spuse:

— Sunt domnul Hartley, domnișoară Adeane. Domnul Foulkes şi cu mine ne-am gândit că e cel mai bine să vă aducem aici, la doctor. Aţi avut o criză teribilă la atelierul nostru. Cum vă simțiți?

Ea reuşi să dea din cap, dar nu şi să vorbească. Vedea fața binevoitoare a domnului Hartley, căreia i se alătură obrazul vârstat al domnului Foulkes care spuse:

— Ne-aţi făcut să tragem o sperietură zdravănă, dragă doamnă. Dar acum sunteți în siguranță, în mâinile doctorului.

Zăcea pe un pat de spital. Deasupra patului, tavanul părea foarte departe şi acoperit în mod ciudat cu umbre întunecate, mişcătoare. Le privi lung şi încercă să le dea formă, însă forma lor nu se lăsa prinsă. Ecourile răsunau de-a lungul coridorului. Erau ecouri de paşi, de voci, însă mintea lui Emmeline nu putea spune dacă veneau din trecut sau din prezent. Confuziile acestea – umbrele fără formă în mişcare neîncetată, zgomotele care se apropiau şi se depărtau într-o maree ciudată – o făcură să creadă că o lovise un fel de catastrofă. Originea acesteia era un mister. Ultimul lucru pe care şi-l amintea era că urcase într-o birjă, ținând ceva în brațe.

Emmeline adormi; o vreme, rămase cufundată într-un somn uşor, iar când se trezi, văzu o siluetă albă stând lângă patul ei. Silueta stătea perfect nemişcată şi se uita în jos la ea, iar Emmeline, la vederea veşmântului alb, ştiu că această persoană trebuie s-o liniştească într-un anumit fel, ceea ce nu se întâmpla. Cercetă trăsăturile, sperând să găsească ceva familiar în ele, dar în fața ochilor avea o frunte întunecată, ochi apropiați, şi înțelese că străina aceasta nu o va ajuta.

Silueta se îndepărtă şi Emmeline îşi reluă contemplarea umbrelor fără formă ce dansau pe tavanul înalt. Ştia că e în căutarea unui nume şi că,

atunci când îl va găsi, va trebui să-ncerce să-l spună cu voce tare, deoarece în acest nume se afla singura ei speranţă de a înţelege ce anume i se întâmplase.

A căutat toată noaptea sau, mă rog, ceea ce crezuse ea că fusese noapte, şi când zorile au părut să se ivească în înaltul încăperii, ea găsi silaba pierdută, îngropată undeva înlăuntrul ei, ţinută sub obroc de inima ei bolnavă, şi îşi strânse întreaga vlagă, ca să strige:

— Jane! Jane!

---

49. *The Imperial Dictionary of the English Language: A Complete Encyclopedic Lexicon, Literary, Scientific, and Technological*, editat de rev. John Ogilvie (1797–1867).

50. William Wilkie Collins (1824–1889), romancier şi dramaturg englez. *The Woman in White* (*Femeia în alb*) a fost publicat în 1859.

„Doar să ne supunem“

Când Sir William și Clorinda Morrissey au sosit acasă de la Dublin, târziu după-amiaza, au fost surprinși să fie întâmpinați în pragul casei de la nr. 28, Henrietta Street, de Valentine Ross și Jane, care i-au tras în salon unde îi aștepta o sticlă de porto rubiniu și patru pahare.

Călătorii obosiți erau emoționați. Exact de porto aveau nevoie ca să-și vină în fire, așa că începură să-l soarbă recunoscători, însă curând înțeleseră că vinul nu fusese deschis numai pentru a-i ajuta pe ei să-și revină; ci fusese deschis să celebreze ceva mult mai important.

Sub privirea stăruitoare a lui Jane, Ross se ridică în picioare, luă o gură zdravănă din paharul său, ca să-și dea curaj, și spuse:

— Avem niște vești pe care sperăm să le sărbătoriți cu noi. Eu am decis să renunț la călătoria pe care o planificasem în Borneo. Da, nimic nu mă va convinge s-o întreprind acum. Căci starea mea a luat o întorsătură spre un mai bine glorios! În urmă cu două săptămâni, în timp ce domniile voastre erați plecați, mi-am făcut curaj și am întrebat-o pe Jane dacă acceptă să devină soția mea – și Jane a consimțit.

Doamnei Morrissey – cândva martoră la cererea în căsătorie de la ceainărie – îi scăpă un icnet. Sir William își puse paharul pe masă și își deschise brațele, ca pentru a-i îmbrățișa pe vitejii finaliști ai unei curse lungi și epuizante.

— Pe onoarea mea! exclamă el. Nu aţi fi putut da urechilor mele o veste mai bună. Vino și sărută-ți tatăl, Jane, iar dumneata, dragul meu Ross, vino să-ți strâng mâna.

Făcură întocmai, iar în clipa următoare se hotărâră să se îmbrățișeze la grămadă, ceea ce nu se prea vedea în saloanele victoriene; în timpul acestei îmbrățișări, pomenindu-se obiectul unei asemenea afecțiuni și bucurii, Valentine Ross fu cuprins deodată de teama că se va face de râs izbucnind

în plâns.

Când micul grup se desfăcu din îmbrăţişare, Clorinda Morrissey spuse:

— Şi noi care, sub cerurile cenuşii ale Dublinului, n-aveam habar de razele soarelui care străluceau aici. Ne-ar fi dat motiv de bucurie, nu-i aşa, William?

— Chiar aşa. Dar e şi un minunat bun venit.

— Sunt conştient, sir William, că, strict vorbind, n-am acţionat în ordinea corectă. Întâi ar fi trebuit să vă cer dumneavoastră permisiunea să-i cer mâna lui Jane, înainte să vorbesc cu ea. Dar ce pot să spun? S-a ivit momentul şi a trebuit să profit, nu-i aşa, Jane?

— Da, zise Jane liniştită. S-a ivit momentul.

— Bineînţeles că da, spuse Sir William, bineînţeles că da! Ca atunci când am îmbrăţişat-o pe Clorinda fără să mă gândesc la ce fac; undeva, între stradă şi pragul salonului, şi aşa e viaţa: suntem surprinşi de fulgere şi furtuni extraordinare şi putem doar să ne supunem.

Jane a înregistrat această tiradă a tatălui şi, singură în patul îngust din Henrietta Street, se gândi că descria aproape exact relaţia ei cu Valentine Ross. Doar că numai el fusese cuprins de o pasiune copleşitoare, turbulentă – nu şi ea.

Teribil de curioasă din fire să cunoască lumea, pentru Jane Adeane fusese fascinant să trăiască pe propria piele dorinţa unui bărbat, în toată dezlănţuirea şi disperarea ei, şi n-avusese de ales, odată ce acceptase să se mărite cu el, decât să se supună. O şi excitase puţin, la început, ideea de a fi obiectul unei asemenea adoraţii şi pofte animalice, dar cum pretenţiile de a face dragoste se repetau noapte de noapte, curând ea s-a simţit uşor sufocată de treaba asta şi nu-i prea plăcea să fie ţinută sub trupul unui bărbat, chiar strivită de acesta, în timp ce el striga şi ţipa în drum spre propriul extaz.

Jane îşi zise că mariajul îl va calma şi că se vor putea aşterne într-o oarecare domolire în pat, ceea ce, de fapt, ea nu-şi dorea cu adevărat. Voia să simtă cu Ross aceeaşi dorinţă fierbinte, aceeaşi excitare şi satisfacţie pe care le trăise cu Julietta, dar ştia că încă e departe de aşa ceva. „Scăpărările fulgerelor“ erau trăite doar de el.

Ce putea să facă?

Julietta îi sugerase că bărbaţii trebuie *învăţaţi* cum să le excite pe femei,

iar ea a fost suficient de curajoasă ca să-i apese lui Ross capul între picioarele ei, dar când s-a aflat acolo, zgâriind-o cu barba, habar n-a avut ce să facă, doar s-o sărute nițel, așa că încercarea a fost abandonată, fără altă tentativă. Niciodată nu i s-a întâmplat lui Jane să ajungă la acea *jouissance* care o cuprindea atât de ușor și de adesea când făcea dragoste cu Julietta.

Prin urmare, Jane și-a dat treptat seama că va trebui să lase mariajul s-o întoarcă – paradoxal – la starea de virginitate în care se aflase înainte s-o cunoască pe Julietta. Înainte să fie atinsă de iubita ei, sexualitatea ei zăcuse inactivă, într-o stare de repaus. Întreaga ei pasiune se refugiase în puterea de a tămădui. Ea era Îngerul Băilor, și asta o satisfăcuse.

Acum, va trebui să se întoarcă la acea stare – să găsească bucurie în atingerea oamenilor doar pentru a-i tămădui și a le alunga durerea. Și și-a dat seama că trebuia să-l includă și pe viitorul ei soț în asta, căci ce era teribila lui pasiune pentru ea altceva decât durere – fără doar de cazul când putea fi satisfăcută? Și numai ea o putea satisface. Se va supune la ceea ce părea să fie o nevoie presantă și copleșitoare, iar suferințele lui vor fi alinate.

Era capabilă de așa ceva?

Nu știa.

Încercă să-și lase mintea să accepte și celelalte schimbări pe care căsătoria cu Ross avea să le aducă în viața ei: o casă a ei, deschiderea unui cabinet medical de succes, posibilitatea de a face un copil. Înțelese că, în ochii multora, ea era destinată unei vieți împlinite și fericite. Dar ea știa că, dacă era să găsească această fericire, avea de îndeplinit ceva: să renunțe la Julietta.

Își spuse că trebuie să facă asta neîntârziat. Tatăl ei o felicitase întotdeauna pentru „voința ei extraordinară“, și Jane Adeane știa acum că trebuie să-și cheme voința în ajutor și să încerce să șteargă din amintire extazul pe care-l trăise cu Julietta la Paris, chiar să eticheteze ceea ce făcuseră împreună drept „păcat“, urmând să devină ceva de care trebuia să se simtă ușor stânjenită și rușinată.

Înainte să simtă că șovăie în această hotărâre, Jane se așeză la masa de scris și începu să-i scrie Juliettei.

Iubirea mea, scrise ea. *Deoarece noi am fost atât de sincere una cu alta,*

n-o să te ameţesc cu o scrisoare lungă şi dezlânată, ci voi trece direct la subiect.

Am făcut aşa cum tu şi Emmeline mi-aţi sugerat să fac, anume am acceptat să devin soţia doctorului Valentine Ross. Ne vom căsători în toamnă. N-am nici o îndoială că mă iubeşte foarte mult, deoarece îmi repetă neîncetat că n-a iubit pe nimeni altcineva, iar când îl las să facă dragoste cu mine, ceea ce-am făcut de multe ori, dorinţa lui a părut întotdeauna… mă rog, cum s-o descriu? Chiar nu pot. Te las să-ţi imaginezi disperarea lui. În mine, n-a fost nici un extaz pe măsură, dar uite că-ţi spun că Valentine al meu este un bărbat onorabil şi avem o bună şansă să fim mulţumiţi împreună. Dar mă tem că această mulţumire depinde de o condiţie. Cea mai cumplită condiţie, Julietta, dar ştiu că, fără ea, nu voi fi niciodată în stare să accept viaţa mea viitoare.

Noi două nu trebuie să ne mai iubim niciodată.

Nu mă îndoiesc că vei fi în visele mele, iar şi iar, şi că amintirea celor petrecute la Paris între noi două va ieşi la suprafaţă şi mă va umple de dor, însă trebuie să fac tot ce-mi stă în putinţă să mi te scot din minte…

Jane ajunsese în acest punct al scrisorii când se auzi un ciocănit în uşă. Era sir William, şi când Jane îi văzu paloarea şi încordarea gurii, înţelese că venea cu veşti proaste.

— Jane, am primit un mesaj de la Londra, de la Nancy, fata în casă a lui Emmeline. Mătuşa ta a suferit o criză de inimă. Te vrea pe tine. Nu pe mine, ci pe tine. Mă tem că numai tu stai între ea şi moarte. Ştiu că nu-ţi doreşti aşa ceva în acest moment, când vrei să fii alături de Ross şi să te pregăteşti pentru căsătorie, dar trebuie să te întreb dacă n-ai vrea să te duci la ea.

Jane răsuci scrisoarea cu faţa în jos şi îi acordă tatălui ei întreaga atenţie.

— Îţi cer prea mult? întrebă sir William.

— Nu, răspunse calm Jane. Bineînţeles că nu. Biata Emmeline! Mă voi duce la Londra.

Şi pe dată începu să se pregătească de drum. Terminase pe jumătate de împachetat, când reveni la scrisoare şi citi cele scrise. Şi-o imagină pe Julietta privind cuvintele cumplite, punând documentul deoparte, împăturindu-l tot mai mic, până ce avea să semene cu o încercare eşuată de origami. Va ţine hârtia în mâna ei moale şi va simţi că şi viaţa ei s-a

micşorat pe neaşteptate, că un spirit răzbunător ţinea morţiş să-i alunge bucuria.

Jane luă scrisoarea şi o mototoli, aruncând-o în focul căminului. Flăcărilor obediente care muşcară hârtia, încovrigând-o, arzând-o, prefăcând-o în cenuşă, ea le şopti:

— Refuz s-o fac.

Mâna inginerului

A ajuns cu o *prau*[51] din Singapore. Aducea cu sine o încărcătură de praf de pușcă, pentru care rajahul plătise „prea mult argint“.

Sir Ralph nu voise să-l angajeze pe acest ins, dar progresul la fabrica de pe malul râului fusese atât de dezamăgitor de lent, încât Leon – ale cărui visuri privind întreprinderea păreau să domine tot ce conținea mintea lui –, insistase că totul se va duce de râpă dacă nu se lasă munca în seama unui inginer.

— N-avem nevoie de un asemenea om, l-a contrazis sir Ralph. Eu am supravegheat construirea casei mele de către muncitorii chinezi. Pot să fac același lucru cu fabrica ta.

— Nu același lucru, rajahul meu, a spus Leon. La râu numai disperare. Bușteni peste bușteni. Bărbați răniți. Și mangrove cu picioare încă în apă. Afurisit haos! Ne trebuie praf de pușcă să aruncăm în aer – buuum! Apoi putem începe cu adevărat. Și pentru praf trebuie inginer. Mă duc la Singapore să găsesc.

Numele lui era Septimus Scaife. Deprinsese meseria în frigul și mizeria din fabricile din nordul Angliei. O rană la mâna dreaptă, în urma căreia se alesese cu un tremur nestăpânit, a dus la concedierea lui din slujba pe care o avea în construcția de turnuri de fier și poduri de cale ferată. Nimeni din Anglia nu voia să angajeze un inginer cu un mădular tremurător.

Însă Scaife bănuia că în partea cealaltă a lumii, unde metodele de construcție erau cu mult în urma celor folosite în Manchester și Sheffield, avea să fie angajat pe bani buni – mai mult pentru cunoștințele lui decât pentru priceperea fizică. Și n-a greșit în presupunerea lui. A fost angajat în Singapore de un rajah musulman care voia să construiască o colivie mare din oțel și sârmă, ca să satisfacă dragostea soției lui pentru păsări captive –

aici l-a găsit Leon, tocmai când isprăvea acea construcţie minunată, şi l-a ademenit pe domeniul lui sir Ralph, promiţându-i mult argint.

Înainte să vadă râul şi aşezarea pădurii pe malurile acestuia, Septimus Scaife i-a spus lui Leon că nu putea şti dacă schema fabricii de peşte va putea funcţiona sau nu. Ce putea spune era că avea să fie nevoie de „un număr destul de mare de clădiri acoperite“ pentru o asemenea întreprindere şi că va fi greu să le poziţionezi în siguranţă fără ca mai întâi să arunci în aer mangrovele din apă.

Ideea de a elibera „cu un singur bum“ pământul pentru fabrică îl surescita teribil pe Leon. Suferise de-a dreptul văzând cât de încet înainta un braţ al Drumului Savage spre locul fabricii de conserve şi cât de istovitoare erau încercările de a reteza mangrovele – rezultatul fusese sugrumarea râului cu trunchiuri şi ramuri, râu care se scurgea cu încăpăţânare de-o parte şi de alta a acestora, colonizând şi mai mult pământ. Leon vedea în mintea lui cum toate acestea dispar, iar suprafeţe de pământ devin stabile şi netede, pregătite pentru barăcile în care se vor face conservele şi unde se vor instala benzile de transport acţionate cu aburi, care vor scoate peştele din apă.

Scaife, un bărbat trecut de cincizeci de ani, avea un fel tăios de a vorbi şi de a se purta, pe care rajahul îl socotea ostil. Sir Ralph observă că Scaife se purta poruncitor şi nepoliticos în mod special cu Leon, tratându-l ca pe-un om de nimic, ceea ce-i producea rajahului o cumplită suferinţă, ştiind că nu-i putea explica dezagreabilului inginer din Nordul englez care era adevăratul statut al lui Leon în gospodărie, fără a risca plecarea imediată a individului.

Scaife crezuse că avea să fie găzduit în măreţul palat al lui sir Ralph, şi într-adevăr, prima noapte acolo şi-a petrecut-o, dar când se întoarse a doua zi de la râul Sarong, unde se dusese că cerceteze locul, se pomeni că întregul lui calabalâc dispăruse din camera în care dormise. Nedumerit şi cu mâna betegită agitându-se necontrolat, inginerul străbătu în sus şi-n jos căsoiul – uluit şi în acelaşi timp scârbit de opulenţă –, în căutarea omului care-i promisese o cantitate de argint, dar care păruse să-l antipatizeze de la bun început. Însă nu dădu de el. În cele din urmă, unul din servitorii chinezi îl îndrumă spre o „cabană“ aflată la oarece depărtare, o construcţie din lemn, acoperită cu frunze de palmier, ridicată de rajah anume, când

presimţise că numai unii oaspeţi aveau să fie de acord cu opţiunile lui estetice în privinţa casei mari, iar ceilalţi aveau să fie maziliţi în adăpostul ăsta simplu.

Scaife găsi un morman de rogojini pe care să doarmă, o masă pe care se aflau hârtie şi cerneală, o comodă, un ulcior şi o cană, multe lumânări. Un stol de peruşi verzi se ciorovăiau în bananierii din dreptul geamului. Lui Scaife totul i se părea cum nu se poate mai jalnic. În palatul rajahului musulman, dormise într-un pat de puf, acoperit cu un cort, într-o cameră mare, liniştită, unde cea mai bătrână dintre concubinele rajahului îi fusese „împrumutată“ în timpul vizitei. Fusese tratat cu respect. Nopţile lui fuseseră înmiresmate şi desfrânate.

Acum constata că decăzuse în rang. Septimus Scaife era un om care, de când cu accidentul nefericit care-l cufundase într-o fântână de autocompătimire, reuşea să-şi facă duşmani cât ai clipi, iar când observă confortul oferit de colibă, îl cuprinse o silă violentă faţă de sir Ralph şi de Leon, „pajul“ lui. Şezând posomorât pe grămada de rogojini, începu să se întrebe cum să facă să-şi îndeplinească sarcinile suficient de bine ca să-şi câştige arginţii promişi, şi în acelaşi timp să saboteze proiectul şi să ruineze nişte oameni pe care-i considera venali şi puturoşi, care duceau o nemeritată viaţă opulentă.

Oare rajahul intuise că insul ăsta îl va păgubi în vreun fel?

Poate că nu. Simţise doar ceva ce-i pricinuise neîncredere şi antipatie, mai ales din pricină că Leon, care părea să suporte comportamentul disprețuitor al inginerului fără să clipească, se purta ca un copil în surescitarea ce-l cuprinsese în aşteptarea exploziilor pe care avea să le provoace Scaife.

Sir Ralph îşi avertiză iubitul că „pulberea neagră“ e o substanţă periculoasă care adesea îi surprinde pe oameni, provocând mai multe pagube decât s-a dorit, dar Leon ignoră „pălăvrăgeala“ asta şi îşi petrecu ziua descriindu-i lui Scaife „problema mangrovelor“ de la râu şi prezentându-i schiţe de conserve, pe care inginerul le dădu pe loc la o parte ca fiind nefolositoare şi îi spuse că nu există capacitate de a produce conserve pe domeniul rajahului, ci că trebuie aduse la Huching din China. Chinezii, spunea el, sunt singurii în această parte a lumii, care ştiu să

fabrice containere etanșe. Dar dacă își închipuia că astfel îl va descuraja pe Leon, se înșela.

— China! China, sir Raff! spuse Leon cu o voce sugrumată de emoție. O să trec Marea Chinei de Sud. O să devin Împăratul dinastiei Conservelor!

— Taci, Leon, ceru rajahul. Sunt obosit.

— Nu, protestă Leon. Tu nu fi. Obosit e foarte rău. Eu muncesc. Vezi cât muncesc cu inginerul ăsta? Curând mă îmbogățesc cu fabrica asta – și părăsesc la tine.

Sir Ralph nu răspunse la acestea. De la bun început, Leon îl torturase cu amenințarea că-l părăsește. Era o escrocherie sentimentală folosită prea adesea ca să fie convingătoare. Dar de data asta, poate pentru că, de câteva zile, rajahul se simțise cu adevărat trist și neliniștit, ideea că Leon ar putea într-o bună zi să-l abandoneze deveni dintr-odată insuportabilă, încât i se puse un nod în gât și el nu reuși să scoată nici un cuvânt. Simți că inima îi bate nebunește în impresionanta cutie toracică. Lacrimile se strânseră sub pleoapele închise și se scurseră pe obraji.

În loc să-i șteargă lacrimile cu blândețe, Leon începu să ciupească obrajii lui sir Ralph, ca pentru a-i culege lacrimile în palmă, ca pe niște frunzulițe căzute sau ca pe firimituri. Ciupiturile erau pline de cruzime, iar cruzimea îl excita pe Leon, dar în loc să înceapă să manifeste o reacție sexuală a mâniei, așa cum făcea de obicei, el părăsi patul rajahului și se lansă într-o teribilă diatribă despre cum, ori de câte ori veneau bărbați albi în casa rajahului, pe el îl tratau cu dispreț, îl umileau – pe el, Leon, omul de care depindea totul. Auzea cuvântul „sălbatic“, spuse el, nerostit, dar îndreptat prin puterea gândului asupra lui și numai a lui, și a rasei lui. Iar rajahul – „tu, care numești chiar așa, Sălbaticul!“ – nu l-a apărat niciodată. Cu „băiatul Isus“ s-a întreținut îndeaproape, „în hamace tainice“, cât despre Septimus Scaife, de ce nu i s-a spus acestui necioplit că Leon trebuie tratat cu respect și politețe? Oare nu erau acestea dovada că sir Ralph nu-l iubește cu adevărat, nu-l consideră cu adevărat drept egalul său, ci îl folosește doar ca sclav care să-i satisfacă poftele carnale? Asta să-i dea de gândit rajahului. Căci va veni vremea când Leon va face avere, se va întinde în patul său, nu lângă un oarecare rajah alb, ci pe o saltea plină doldora cu daleri de argint. Și atunci va cumpăra o *prau* și va pleca pe mare.

Va deveni un prinţ cu drepturi depline. Malaysienii pot deveni prinţi şi rajahi. Se va duce în Celebes sau în insulele Aru şi va lupta cu triburile primitive, şi în scurt timp va ajunge să fie stăpân peste alţii. Va curma perversiunile cu alţi bărbaţi – fără doar de cazul în care va simţi o nestăpânită nevoie de ei. Se va însura cu o femeie frumoasă şi o va face *ranee*[52] a lui şi va zămisli copii. Va purta la brâu un pumnal încrustat cu nestemate, iar pe degete, inele, şi o gleznieră de aur la un picior. Îşi va întemeia propria dinastie care-i va purta numele, în schimb sir Ralph va muri fără moştenitor, va muri singur, neconsolat de comorile lui, în timp ce pădurea îi va cuceri Drumul Savage – ce nume ridicol i-a dat – şi-l va năpădi cu liane încâlcite şi cu rădăcinile copacilor viguroşi şi cuiburi de şerpi – pe scurt, cu adevărata esenţă a insulei Borneo, aceea cu care rajahul s-a războit tot timpul, dar nu a înţeles niciodată…

Această ieşire a lui Leon provoca atâta durere, încât sir Ralph simţi cum se cufundă într-o stare neputincioasă de şoc. Deschise ochii şi, printre lacrimi, care acum îi înţepau pleoapele ca nişte urzici, îşi privi iubitul care bătea camera prin dreptul geamului de la dormitorul rajahului, în timp ce afară un apus de mărgean îi asigura scenei decorul incandescent.

Sir Ralph nu putea vorbi, însă gândul lui cumplit şi îndelung era: „Toată fericirea mea va dispărea din pricina unui vis. Iar visul va da greş.“

---

51. *Prau* (şi *proa*) – ambarcaţiune cu două coci inegale, folosită de populaţiile austroneziene.
52. *Ranee* – veche ortografiere a cuvântului *rani*, prinţesă hindusă.

Leagănul pisicii

A doua zi, rajahul se duse la râu şi-l văzu pe Scaife că face pregătirile necesare pentru ceea ce el numea „o explozie de încercare“, plasându-şi tuburile de hârtie pline cu praf de puşcă aproape de marginea apei, în arhitectura ciudată a rădăcinilor de mangrove. Fitilurile care urmau să declanşeze explozia se încâlceau între ele, intrând şi ieşind din tuburi.

— O să încep cu o cantitate mică, zise Scaife, ca să încerc rezistenţa copacilor. Apoi, dacă am calculat bine, o să pregătesc praful pentru o explozie foarte puternică. După ce se face curăţenie, o să aveţi pământ curat pe care veţi putea începe să construiţi barăcile fabricii.

Sir Ralph urmări cum mâna tremurătoare a inginerului plasează tuburile cu pulbere şi introduce fitilurile. În spatele acestuia, văzu ceea ce Leon descrisese drept „afurisitul de haos“ al râului, sufocat de trunchiuri căzute, pe care curentul nu era destul de puternic să le ducă la vale; peisajul i se păru rajahului îngrozitor, oglindind ceea ce era în inima lui.

Voia să-i spună lui Scaife să-şi înceteze munca, să se întoarcă la Singapore, dar acum, după diatriba lui Leon împotriva lui, se temea să nu stârnească şi mai multă mânie. Îşi petrecuse noaptea încercând să deslușească de ce Leon spusese toate acele lucruri care-l răniseră cumplit, încercând să înţeleagă cum era *să fii* Leon. Pentru prima oară, înţelesese că, deşi avea o viaţă confortabilă şi luxoasă, Leon tânjea după altceva: tânjea să fie stăpân.

Când îl sfătuise pe rajah să-şi construiască drumul, probabil că voise să-i arate englezului cum să-şi ia în stăpânire pământurile, dar era o stăpânire fragilă; natura ţinea morţiş să cucerească drumul – iar Leon cu siguranţă ştiuse acest lucru. Oare izbucnea într-un râs amar de câte ori începeau ploile? Probabil ajunsese să înţeleagă faptul că nici un străin, fie el olandez sau englez, nu poate fi stăpân multă vreme în Borneo, pentru că pe insulă

erau prea multe pe care ei nu le înțelegeau – și nici n-aveau să le înțeleagă vreodată. Se bizuiau pe malaysienii deștepți, așa ca Leon, să le spună ce să facă. Prin urmare, de ce să rămână el, Leon, într-o poziție de servitute, când el era cel care deținea cunoștințele necesare conducătorului? Singurul lucru care-l ținea acolo era lipsa banilor.

Vasăzică asta explica motivul entuziasmului său pentru fabrica de conserve. Știa că sir Ralph nu va dori să aibă prea mult de a face cu o întreprindere atât de complicată și murdară, dar că se puteau câștiga bani grei de pe urma ei. Iar el, Leon, va ține contabilitatea. Dacă toate mergeau conform planului și puteau exporta în China și chiar mai departe conserve de filet de pește *subaru* și broaște țestoase cu carapace moale bine preparate, uite-așa se putea împlini visul lui Leon de a se îmbogăți. Și atunci va pleca. Se va duce să-și caute propriul mic imperiu pe care să-l cârmuiască.

Disperarea în fața logicii acestor gânduri cuprinse din nou inima rajahului, în timp ce stătea și privea cum se mocoșește inginerul cu fitilurile. Văzu cât de ușor era ca Scaife să sară în aer, și brusc îl cuprinse mila pentru acest om. Toți riscăm să fim înfrânți de vreo mică slăbiciune înlăuntrul nostru, pe care n-o putem controla – astfel își spuse rajahul în sinea lui. Și ăsta ne e sfârșitul.

Nu voia să rămână pe malul râului. Simțea că, dacă se pierde o vreme în pădure, ca să-și reamintească faptul că natura poate fi sublimă și totodată crudă, i s-ar ogoi întru câtva tristețea și îngrijorarea. Ca să se întoarcă acasă, trebuia s-o ia spre miazănoapte, dar ca să lase râul în urmă până n-avea să-i mai audă curgerea peste praguri, el o apucă spre răsărit, cu pas încet și prevăzător.

Curând, dădu peste o familie de giboni și se opri să se minuneze de chipurile lor mici și viclene, care priveau în jos spre omul alb. Familia fugi care-ncotro când rajahul înaintă, ceea ce-l dezamăgi, parcă ar fi sperat că va putea avea vreun soi de conversație cu animalele și se simțea jignit de teama lor față de el. Dorința asta prostească îl făcu să-și dea seama de propria singurătate.

Nu departe de poteca pe care-o urma se găsea o mică așezare a daiacilor și se întrebă dacă o să dea peste ea, ca să se odihnească acolo, să bea o cupă

de *arak* și să admire dovlecii pe care daiacii îi cultivau într-o abundență bizară. Plăcerea supremă a acestui trib era să joace o formă complicată de „leagănul pisicii“ – sau ceea ce ei numeau „leagănul scorpiei“ – împreună cu rajahul. Și totdeauna îl făcuseră să se minuneze de modelele deosebite pe care le născoceau cu sfoara, mult mai formidabile decât orice învățase el în cei cincizeci de ani de viață.

Rajahul începu să asculte ca să deslușească zvonuri de așezare omenească, dar tot ce putea auzi era marea orchestră a pădurii, iar el își ridică brațele într-un gest de supunere în fața muzicii ei, care va continua fără întrerupere și când el va fi murit.

Își continuă drumul, reușind să găsească poteci printre copaci, prin mici luminișuri unde tufărișul fusese tăiat și unde cădea lumina arzătoare a soarelui. Într-unul din aceste luminișuri, simți că văzduhul e plin de o duhoare ce-l făcu să bănuiască faptul că undeva în preajmă creștea o plantă-ulcior carnivoră. Deși aceste plante consumatoare de insecte îi trezeau întotdeauna curiozitatea, știa și că pot răspândi o duhoare greu de suportat, codițele bulbucate fiind pline de muște pe jumătate digerate.

Rajahul se uită în jurul său. Ceea ce privirea lui descoperi în cele din urmă nu era o plantă-ulcior, ci o moviliță acoperită cu câteva pietre și crengi. Sir Ralph știa că animalele moarte sunt rareori îngropate în pădure; sunt devorate – de oameni, de câini sălbatici ori de vulturi. Apropiindu-se de moviliță, se luptă cu greața care i se urcă în gâtlej din pricina putorii și își încordă toată atenția asupra dimensiunii mormântului, pe care o măsură în mintea lui. Nu-i trebui mult până să priceapă că acesta era mormântul încropit al unui om.

Când ajunse la așezarea daiacilor, rajahul se simțea slăbit din pricina căldurii și a setei, precum și din pricina unui gând nou, teribil, care i se ivise în minte: anume că dăduse, din întâmplare, peste rămășițele lui Edmund Ross.

Răsuflase ușurat când, în sfârșit, îi găsise pe daiaci. Se războise cu ei cândva, fiind, ei, dușmanii sultanului din Brunei, dar conflictul nu ajunsese cunoscut peste tot de-a lungul râului Sadong. Într-adevăr, în unele teritorii pe care el le stăpânea acum, era privit drept Zeitatea-coborâtă-între-ei, ceea ce-l înduioșa și-l amuza în același timp. Nu numai că se înclinau în fața lui,

ci le plăcea să-l atingă, încercând să-şi dea seama dacă pielea lui, părul, unghiile şi ochii îi sunt făcute din carne şi piele, sau dintr-o altă materie nemuritoare care, pentru ei, va rămâne fără nume pentru totdeauna. Atingerile astea semănau uneori cu gâdilăturile copilăreşti şi-l făceau pe rajah să chicotească, ceea ce le producea o mare plăcere daiacilor care răspundeau cu hohote de râs de jur-împrejurul omului alb, suficient de sonore cât să amuţească broaştele de copac şi pe afurisiţii de tucani.

Odată, o femeie daiac i-a spus că, atunci când el o să moară, cu siguranţă o să renască „întocmai ca înainte“, purtând un veşmânt alb, cu părul sur legat cu o panglică neagră şi picioarele vârâte în cizme militare vechi. Iar superstiţia asta părea că prinsese aripi şi zbura de la o aşezare la alta, încât acum, ori de câte ori îl întâlneau pe rajah, daiacii încercau să-şi depăşească sentimentul de teamă prin gesturi banale, omenindu-l cu fructe de mango sau strângându-i mâna, scuturând-o în sus şi-n jos, în sus şi-n jos, aşa cum salutau oamenii albi.

Văzându-l cum se clatină de căldură, cu fruntea brobonită de sudoare, trei daiaci ieşiră din umbra colibelor şi-l conduseră într-una din ele, unde îl întinseră pe un pat de frunze de palmier proaspete şi-i aduseră apă într-un bol de lemn. Rajahul le mulţumi. Trase în piept aerul mai răcoros al colibei şi mirosul picant al trupurilor bărbăteşti, şi se simţi mai întremat. Închise ochii şi brusc îl cuprinse dorinţa să se lase în braţele somnului în acest loc atât de depărtat de Leon şi de mânia lui. Dar bănuia că şi-ar ofensa gazdele dacă ar adormi de cum le-a trecut pragul, prin urmare, ca să-şi alunge somnolenţa, băgă mâna în buzunarul robei şi scoase un cocoloş de sfoară încâlcită.

— Leagănul pisicii? întrebă el.

Bărbaţii bătură din palme încântaţi. În prag, două femei stăteau şi se uitau la rajahul tolănit pe patul de ferigi şi-şi duseră mâinile la gură, ca să-şi stăpânească hohotul de râs. Unul dintre bărbaţi smulse sfoara din mâna lui sir Ralph şi, în câteva clipe, o descâlci şi o aranjă în laţurile suprapuse agăţate de degetele necesare pentru începerea jocului. Îşi întinse mâinile către rajah care mai luă o gură de apă din bol, apoi apucă delicat sfoara ca să realizeze o primă figură.

Daiacii au râs. „Leagănul“ a fost întins altuia, care construi ceva şi mai

complex. Sir Ralph se holbă la noua figură, întrebându-se ce ar putea realiza din asta, iar bărbații urmăreau cu atenție, amuzați de perplexitatea lui. În cele din urmă, se hotărî să tragă două laturi în jos și în afară, intenționând să desfacă figura anterioară și să reînceapă jocul, dar figura nu se lăsa desfăcută, și încă o dată îl surprinse ingeniozitatea daiacilor în acest joc simplu. Făcu o nouă combinație, dar își dădu seama că poate fi ușor descâlcită. Al treilea daiac se plesni încântat peste coapsă atunci când jocul ajunse la el. A câștiga împotriva „zeității“ părea să-i dea de fiecare dată o plăcere intensă.

Jocul luă sfârșit și sir Ralph se lăsă pradă somnului. Când se trezi, văzu că soarele începuse să apună, iar el trebuia să se aștearnă repede la drum, dacă era să-l și găsească, înainte să apună soarele, pe cel care-l ducea acasă. Dar observă că lângă el cineva pusese niște orez și un bol cu *arak*, și știa că o asemenea ospitalitate nu poate fi refuzată. Prin urmare, acceptă gândul de a-și petrece noaptea la daiaci. Singura amenințare care-l îngrozea era că tribul i-o va oferi pe una din femeile lui.

Cei trei bărbați care-l întâmpinaseră și cu care jucase leagănul pisicii se așezară acum lângă el, privindu-l intens. Apoi intră o femeie mai în vârstă, aducând un pachet voluminos învelit în frunze de bananier, pe care îl așeză jos, în fața lui, iar bărbații făcură semn să-l desfacă.

Frunzele alunecară ușor, iar Sir Ralph căscă gura la ceea ce văzu în fața ochilor: o pereche de ghete ponosite, pe care le văzuse atârnate peste marginea unui hamac din grădina lui. Ridică ghetele și le strânse tandru la piept. Îi văzu pe daiaci clătinând triști din cap.

— Inglez, spuse unul dintre ei. Rătăcit, vezi, rajah. Vulturi mâncat față. Noi pus om pierdut în pământ. Ramuri peste: leagănul lui.

Rajahul rămase tăcut o vreme, apoi, cu o șoaptă răgușită, întrebă:

— Voi l-ați omorât?

— Nu, sir Raff, zise cel mai bătrân dintre ei, am spus, fost om rătăcit. În Borneo, oameni rătăciți mor.

Cu nimic mai aproape de certitudine

Când Valentine Ross sosi în Henrietta Street, unde află de la sir William că Jane luase trenul de dimineaţă spre Londra, prima lui reacţie de incredulitate se transformă în mânie. Venise cu pas întins, plin de pasiune, de la Edgars Buildings, vesel şi grăbit să-şi vadă logodnica şi să-i ofere în sfârşit, în faţa tatălui ei, un inel valoros cu diamante şi smarald, care aparţinuse cândva mamei lui. Îşi petrecuse o parte din noapte lustruind inelul cu alcool metilic, după care îl admirase din nou – era o bijuterie de mare frumuseţe. Şi când colo, fără nici un avertisment, plănuita destinatară îl abandonase.

— *De ce?* strigă el. Nu se putu stăpâni să nu adauge fioros: Londra? Nu i-am dat voie să se ducă la Londra!

Sir William îl măsură cu o privire calmă, dar acuzatoare.

— Nu avea *nevoie* de permisiunea dumitale, dragul meu Ross. Mătuşa ei, Emmeline, a suferit un atac de cord şi este foarte bolnavă. A cerut s-o vadă pe Jane. După cum ştii, Emmeline şi Jane sunt aproape ca mamă şi fiică. Jane nici n-a stat pe gânduri.

Ross îşi îndreptă privirile spre stradă. Soarele lumina nuanţele blânde ale caldarâmului şi scăpăra în grilajele vopsite în negru. Deşi impresionat de frumuseţea calmă a peisajului, Ross simţea că o asemenea frumuseţe n-are nici o valoare, era pur şi simplu un aranjament fără sens al unor lucruri cândva plăcute, dar acum inutile, dacă Jane într-adevăr părăsise oraşul. Inelul părea să-l ardă în buzunar. În săptămânile în care umblase euforic pentru că, în sfârşit, îşi poseda Îngerul înfocat, se simţise cel mai norocos bărbat din Anglia. Acum, dintr-odată, îl părăsise din nou, iar el nu-şi putea stăpâni furia întunecată ce punea stăpânire pe el.

— Jane nu mi-a lăsat nici un bilet? întrebă el. Aş fi considerat aşa ceva drept un gest de politeţe din partea ei.

Dacă nu era surprins de supărarea lui Ross, cu siguranţă sir William era oarecum mirat că acesta nu-i în stare să şi-o ascundă ori să şi-o stăpânească, drept care îşi puse o mână consolatoare pe braţul lui Ross.

— Starea surorii mele pare să fie gravă. Îngrijorată de situaţie, Jane nu s-a mai gândit la nimic altceva decât cum să ajungă mai repede la Londra. Va trebui s-o ierţi pentru că nu ţi-a lăsat bilet. Se va întoarce imediat ce Emmeline îşi va reveni.

— Sper să fie cât de curând. Şi dacă nu-şi va reveni?

— Păi atunci, şi Jane, şi eu vom fi în doliu şi o vom jeli. Sora mea este o femeie remarcabilă.

— Desigur, înţeleg asta. Dar vreţi să sugeraţi că doliul acesta va însemna amânarea căsătoriei mele cu Jane?

— Şi alei mele cu Clorinda? făcu sir William. Nu neapărat, deoarece viaţa trebuie să continue. Dar te sfătuiesc, dacă vrei să te bucuri în continuare de afecţiunea fiicei mele, să înţelegi rolul pe care mătuşa ei l-a jucat în viaţa ei şi să ţii seama de iubirea ce i-o nutreşte.

Deranjat de tonul dojenitor al lui sir William, Ross se mulţumi să-şi reitereze speranţa că Emmeline Adeane îşi va veni iute în simţiri, apoi se îndreptă cu paşi mari spre cabinetul lui.

Se aşeză în fotoliul din piele, confortabil, rotitor, scoase o batistă din buzunar şi-şi tamponă fruntea. Mai avea douăzeci de minute până sosea primul pacient. Douăzeci de minute care lui i se păreau prea puţine ca să-şi vină în fire. Mintea îi era încinsă de gânduri contradictorii legate de Jane, şi nu putea simţi pentru neajutoratul pacient decât animozitate, ceea ce era – ştia şi el – absolut nerezonabil. În întreaga lui carieră medicală, fusese adesea nevoit să facă efortul de a-şi lăsa la o parte propriile emoţii, pentru a se concentra pe ceea ce avea de făcut. Dar de data asta, plecarea bruscă a lui Jane la Londra i se părea un gest cu totul egoist, chiar disprețuitor, o atitudine care-l dădea peste cap, pur şi simplu.

O afurisi în gândul lui. Chiar se întrebă dacă Jane se folosise de indispoziţia mătuşii ca o scuză de a se duce la Londra din cu totul alt motiv. Deşi ea păruse să aibă ceva dureri când făcuseră prima oară dragoste, pe cearşaf nu văzuse nici urmă de sânge, ceea ce-i dăduse de înţeles că nu fusese virgină. Era oare posibil, prin urmare, să fi avut un iubit în lunga ei

ședere în Tite Street pe care, în ciuda promisiunii de a se căsători cu Ross, va continua fără nerușinare să-l viziteze?

Ross scoase inelul cu smarald din buzunar și-l aruncă în sertarul biroului. În acel moment, și-ar fi dorit s-o aibă pe Jane lângă el, nu ca s-o îmbrățișeze ori s-o sărute, ci s-o facă să sufere. Cum am ajuns în această situație, se întrebă el, în care singura femeie pe care o pot iubi – singura femeie fără de care nu pot trăi, care mă excită dincolo de orice rațiune – să se poarte cu mine cu asemenea dispreț? Sunt doar o jucărie pentru ea, pe care o poate arunca sau da deoparte când poftește?

Știa că dorința de a-i face rău nu e demnă, dar se întrebă în sinea lui dacă nu cumva mulți soți nu-și obligă, de fapt, nevestele să se supună nevoilor și pretențiilor lor, prin provocarea unor vânătăi pe carnația lor albă, un imprimeu excelent și etern, însemnul masculului? Și își spuse, pe loc, că atunci când Jane se va întoarce în patul lui, el o va trata mult mai brutal decât până acum.

În clipa aceea, se auzi clopoțelul de la intrare și Ross – presupunând că anunța sosirea pacientului său –, încercă din răsputeri să-și alunge gândurile legate de Jane –, dar nu reuși cu totul. Când se auzi un ciocănit în ușă, se ridică și își luă o mină calmă și benignă, așa cum se deprinsese în toți anii lui de practică medicală. Dar nu era pacientul cel care intră, ci Becky.

Renunțând la mica reverență pe care o făcea în silă, ea îi întinse un pachețel crâmpoțit și spuse:

— Scrisoare, domnule. Servitorul dumneavoastră a adus-o de la Edgars Buildings. A zis că pare important.

Ross luă scrisoarea și văzu că e pătată, ruptă, împânzită de ștampile șterse ale autorităților poștale din Singapore, Aden și Southampton, și sigilată cu o picătură care semăna cu un răhățel de animal, presărat cu tărâțe. Preț de o clipă, inima îi tresăltă de bucurie că, în sfârșit, primește o scrisoare de la Edmund, ca în clipa următoare să constate că pe hârtie nu e scrisul fratelui său.

Îi spuse lui Becky să plece. Apoi se așeză la birou – nu se mai gândea la Jane, ci la faptul că era posibil ca asupra fratelui său să se fi abătut o catastrofă. Mâinile îi tremurau când rupse sigiliul ca o crustă. Miji ochii la cele câteva rânduri scrise aproape ininteligibil și citi:

Dragă doctor Valentine Ross din Edgars Buildings nr. 31,

Te rog auzi rugăciunea noastră. Frate tău, domnu' Edmun, căzut prizonier. Ținut prizonier la trib daiac. Neamul ăsta ia capete omenești. Cer argint pentru răscumpărare. Nu am ce cer. Trimite rog bani pentru eliberare domnu' Edmun. Ei cer cinci sute șilingi. Sunt șef malays în regiune și numai eu pot vorbi cu daiac. Rog trimite la mine și eu fac liber pe frate. Trimite la mine, șef Leon la casa Savage, Kuching, în Borneo.

Ross citi scrisoarea de câteva ori. De fiecare dată, i s-au format în minte două gânduri contradictorii. Primul – că ceea ce fusese scris aici descria într-adevăr o crimă teribilă ce amenința să se abată asupra lui Edmund; al doilea – că i se juca o farsă, lui „doctor Valentine Ross din Edgars Buildings nr. 31", și că argintul pe care l-ar trimite drept răscumpărare ar intra direct în buzunarul lui Leon, autorul scrisorii. Aceste două interpretări alunecau în sus și-n jos în mintea lui Ross, ca pe un fel de vector moral complex, unde nimic nu rămânea fixat. Unde era adevărul?

Și își dădu seama că, oricât de mult s-ar fi uitat la hârtie, oricât de mult ar fi examinat semnele care se aglomerau pe ea și firimiturile murdare care se desprinseseră din sigiliu, el nu se va apropia mai mult de nici o certitudine. Dar știa și că soarta fratelui său – care, în mod ciudat, lipsise din gândurile lui în vremea din urmă, în care trăise în extaz – trebuia acum să-l preocupe în primul și-n primul rând.

Anticameră

Emmeline Adeane stătea complet nemișcată și privea la ceea ce era deasupra ei. Vedea un tavan îndepărtat, boltit, să fi fost într-o sală de concert sau o biserică?, dar i se spusese că se afla într-un spital și că nu avea de făcut altceva decât să se odihnească.

Nu era o persoană care să pună mare preț pe odihnă. Întotdeauna considerase că viața e un dar, primit pentru scurt timp, iar cei care stăteau și se holbau pe fereastră sau zăceau pe sofale, necerând minților sau trupurilor lor altceva decât o capitulare pasivă în fața inerției și goliciunii, erau non-entități demne de dispreț. Știa că propria ei viață a fost grea și că au fost momente când fusese cuprinsă de disperare, dar mai credea și că avea o înțelegere cu existența: îmbrățișase lumea; căutase adevărul în arta ei.

Acum, inima ei se poticnise.

În visele ei, își imagina această inimă, cândva atât de credincioasă în toate încercările ei, umplându-se de crăpături mici, dar fatale, lăsând sângele să se scurgă încet în afară și să se închege în jurul ei, încât era nevoită să se lupte tot mai din greu ca să bată în continuare, dar în curând va renunța la luptă și se va opri. Uneori, în aceste vise apărea Jocelyn Hulton: stătea deasupra ei, privind în jos la stricăciunea pe care o îndura inima ei, și își acoperea cu o mână gura, parcă de teamă să nu vomite. Apoi pleca. În fiecare vis se întâmpla la fel – Jocelyn nu scotea un cuvânt, doar se întorcea pe călcâie și ieșea, închizând ușa grea în urma lui. Iar Emmeline se trezea de obicei în acel moment și se vedea din nou în spital, privind la tavanul înalt. Se întreba dacă nu cumva, în măreția lui întunecată, tavanul îi cheamă la sine spiritul.

Ea știa că trebuie să se opună acestei chemări. Nu era pregătită să moară, și totuși i se părea că infirmierele care veneau la patul ei, care nu-i dădeau nici un ajutor și nici un sfat, în afară de dozele de laudanum și de indicația

de a sta liniştită, se resemnau s-o lase să se ducă. Tocmai această teribilă resemnare o făcuse pe Emmeline să strige după Jane. Știa că Jane avea să se lupte pentru ea. Avea să găsească acele cuvinte care o vor îmbărbăta.

Dar dacă era cu adevărat pe moarte, atunci nu se putea gândi la nici o altă persoană, alta decât Jane, pe care şi-ar dori-o la căpătâiul ei. Vedea scena ca de departe: ea zace și privește lung, nu la golul de deasupra, ci la ochii lui Jane, care sunt fixaţi asupra ei, plini de bunătate. Jane îi ține mâna. Mâna aceasta deja se răcește, dar Jane o masează încet, iar Emmeline simte ceea ce au simțit mii de alți suferinzi, atingerea vindecătoare a Îngerului Băilor.

Când Jane ajunse la spital, Emmeline dormea. Spre indignarea ei, Jane văzu cearșaful tras până sub bărbia mătușii, ca pentru a fi desfășurat peste cap, ca să acopere chipul mort. Încet, trase cearșaful puțin înapoi, își puse palma pe obrazul mătușii. Remarcă faptul că părul lui Emmeline, răsfirat încâlcit pe pernă, nu fusese spălat, ceea ce nu-i plăcu defel. Voia să-și ia mătușa în brațe și s-o ducă înapoi în Tite Street – în mirosul de terebentină și în lumina soarelui care pătrundea prin luminator – și să lase totul să revină la viață, și la lumină, și la parfumul unei existențe creatoare.

Lângă pat se găsea un scaun cu spetează dreaptă. Jane se așeză și își puse ușor mâna pe capul lui Emmeline, pentru ca atunci când se va trezi să știe pe dată că nu e singură. Abia acum Jane începu să se uite în jur. În salonul cu pricina, obloanele fuseseră închise la toate ferestrele, cu excepția uneia înguste, așa că persoanele internate erau obligate să suporte un fel de amurg în plină zi. Aerul era îmbâcsit, nemișcat, ca și când până și acest aer ar fi fost considerat inutil, fiind doar o cotă puturoasă, raționalizată, considerată suficientă pentru plămânii fragili care îl inhalau.

Jane își miji ochii prin semiîntuneric, căutând o infirmieră pe care ar fi rugat-o să deschidă o fereastră, dar nu zări nici o mișcare în salon. Iar pacientele, fiecare într-un pat de metal, păreau să fie într-o stare de totală nemișcare, țintuite de cearșafuri albe, scrobite, trupurile supunându-se unei porunci amenințătoare de a nu se mișca, ca într-un fel de repetiție pentru cavou.

Apoi, lui Jane îi trecu prin minte că acesta era salonul în care erau puse muribundele. Din când în când, venea câte o infirmieră și le administra laudanum care le amețea și le ținea oarecum departe de durere, însă în linii

mari fuseseră abandonate. Jane bănui că nici un doctor nu venea acolo. Doctorii se lepădaseră de orice responsabilitate față de aceste femei, convinși că nimic nu se mai putea face pentru ele. Jane știa că nu se vor considera vinovați pentru această neputință; le vor învinovăți pe femeile cu pricina că le-au depășit magazia colectivă de cunoștințe medicale. A-i obliga să facă rondul în acest salon ar fi însemnat să le provoci o stare de iritare.

Faptul că Emmeline fusese internată în acest salon o umplu pe Jane de o mânie justificată. Mătușa ei nu avea ce căuta în anticamera morții, prin urmare, își dădu seama că sarcina ei e aceea de a o scoate de acolo înainte să se sufoce în întuneric și să iasă din viață plutind pe o mare de soporifice.

Se ridică în picioare, se aplecă asupra lui Emmeline, o scutură blând de umeri, chemând-o pe nume. Deși rostise numele în șoaptă, minunatul cuvânt „Emmeline“ păru să răsune sub bolta tavanului și să-i dea roată asemenea strigătului unei păsări de mare singuratice, care urmărește un vapor. Iar strigătul acesta aduse fuga-fuguța, dintr-o încăpere alăturată, o infirmieră care avea în mână o proteză de lemn reprezentând partea inferioară a unui picior, de care era prinsă cu meșteșug laba. Se repezi la patul lui Emmeline și o împinse pe Jane la o parte, folosind piciorul drept armă. Jane țipă, ceea ce păru să le trezească pe câteva paciente din amorțeala lor și încăperea se umplu deodată de văicăreli.

— Poftim de-auzi ce-ai făcut! zise infirmiera. Nu știu cine ești, dar trebuie să pleci imediat. Pacienta aceasta trebuie lăsată să moară în liniște.

— Nu! protestă Jane. Nu! N-o s-o las să moară. Inima ei își poate reveni.

— Nu-și mai revine, spuse infirmiera, arătând cu piciorul de lemn spre pieptul lui Emmeline. Până mâine e moartă.

La aceste cuvinte, Jane dădu la o parte îngrozitorul picior de pe trupul mătușii ei și se aruncă asupra ei, implorând-o să se trezească. Se temu ca nu cumva să fie doborâtă de infirmieră cu o lovitură în ceafă aplicată cu piciorul de lemn, ca un topor, și – conștientă tot timpul de cum se poate transforma dintr-o clipă în alta comportamentul uman în farsă – își dădu seama cât de ridicolă devenea toată scena. Cu toate acestea, i se părea normal să lupte pentru Emmeline. Curajoasa ei mătușă nu se mai putea lupta. Jane avea să fie apărătoarea ei și avea s-o scoată din catedrala asta a

morţii.

Infirmiera n-a lovit-o. Cu încălţările ei greoaie, se retrase într-acolo de unde venise, dar Jane ştia că plecase astfel doar ca să revină cu întăriri şi că probabil va fi dată afară cu forţa de pe secţie şi aruncată în stradă. Prin urmare, Jane se precipită să-şi implore mătuşa să se trezească din somnul provocat de medicamente şi să-i rostească numele. Însă ochii lui Emmeline rămaseră închişi, răsuflarea îi era slabă, abia se auzea. La colţul gurii apăru un balonaş de salivă, care se sparse.

Jane se aşeză pe pat, trăgând-o pe Emmeline în braţele ei şi legănând-o înainte şi înapoi, aşa cum ar fi alinat un copil care plânge. Dar ea era cea care plângea acum. Plângea din pricina tuturor suferinţelor îndurate de Emmeline, îi plângea singurătatea şi frumuseţea pierdută, golemul, dar mai ales plângea după iubirea pe care i-o dăruise mătuşa ei – iubirea unei mame – pe care, dacă Emmeline urma cu adevărat să cadă pradă morţii ce i se prescria aici, ea o va pierde.

Îşi făcu apariţia un trio: infirmiera şi doi doctori îmbrăcaţi cu haine negre.

Jane o întinse cu multă blândeţe pe Emmeline la loc pe pat, dându-i la o parte părul de pe tâmple şi sărutând-o pe frunte. Trioul n-o atinse pe Jane, doar aştepta, atât de aproape, încât ea simţi mirosul barhetului din care erau croite hainele bărbaţilor, şi al tutunului din respiraţia lor.

Se răsuci către ei, observând că toţi aveau priviri pline de ostilitate implacabilă, spunându-le pe un ton calm că este nepoata domnişoarei Emmeline Adeane, ea însăşi e infirmieră şi va putea să aibă grijă de mătuşa ei în casa acesteia. Îi informa că a doua zi dimineaţa va veni cu o cabrioletă. Întrebă dacă mătuşa ei putea fi trezită devreme şi pregătită pentru scurta călătorie de la spital până în Tite Street, „după care“, adăugă ea, „veţi fi eliberaţi de orice responsabilitate faţă de ea, iar eu voi fi cea care şi-o asumă şi o voi face cu mare drag, şi ştiu că asta şi-ar fi dorit domnişoara Adeane“.

Infirmiera, care renunţase la piciorul de lemn, nu spuse nimic, se uită însă spre doctori, aşteptând ca unul din ei să spună ceva.

— Din câte am înţeles, zise cel mai în vârstă din cei doi, cu un pufnet iritat, femeia asta n-are şanse de supravieţuire.

Casa comorilor

Cabrioleta de la Paddington Terminus a lăsat-o pe Jane mai întâi în Tite Street, unde Nancy, servitoarea lui Emmeline, îi aerisise şi încălzise camera ocupată în timpul lungii ei şederi la Londra. Aici voia să se întoarcă după ce fusese dată afară din spital, la începutul serii, dar deodată gândul de a fi singură în casa lui Emmeline în timpul nopţii nu-i surâdea defel. Ştia însă unde trebuie să se ducă.

Se simţea uşurată că nu-i trimisese Juliettei scrisoarea de despărţire, dar îşi spuse că nu-şi căuta iubita ca să se lase îmbrăţişată de ea; ci îi căuta pe Julietta şi Ashton – prietenii ei şi-ai lui Emmeline – şi cu ei avea să găsească mângâierea de care avea nevoie.

Când se apropie de casa înaltă din Tedworth Square, zări preţ de o clipă o tânără bine îmbrăcată care cobora în fugă scările şi se urca într-o trăsură ce-o aştepta.

Jane se opri în stradă şi privi în urma trăsurii care se depărta. Şi în clipa aceea simţi că ştie ce tocmai se petrecuse: Julietta era singură acasă şi fusese vizitată de una din „frumoasele“ ei.

O clipă sau două, Jane îşi zise că trebuie să plece, să se ducă direct în Tite Street, şi totuşi ştia că nu va putea face acest lucru. Gândul la Julietta în patul ei, umedă şi somnolentă după atenţiile pătimaşe oferite de tânăra femeie, stârniră în ea asemenea sentimente amestecate de gelozie şi dor, încât orice altceva dispăru din mintea ei, cu excepţia nevoii de a-şi vedea iubita pe care aproape că jurase să n-o mai vadă niciodată.

Urcă treptele casei şi sună la uşă. Servitoarea care deschise, făcând o mică reverenţă la intrarea lui Jane, n-avea mai mult de şaptesprezece ani şi era extrem de drăguţă, iar Jane se întrebă dacă această fetişcană inocentă nu e când şi când poftită în patul stăpânei. Jane fu condusă într-un salon unde ardea focul în şemineu. Auzind că domnul Sims e plecat în străinătate, iar

doamna Sims se retrăsese devreme, Jane îi ceru fetei să-i dea o coală de hârtie şi un toc.

Servitoarea ieşi să caute cele solicitate, iar Jane se aşeză pe un scaun Louis XVI tapiţat cu brocard albastru-pal. Se uită în jurul ei la comorile achiziţionate de Ashton Sims şi de soţia lui: orologiul din bronz aurit de pe poliţa de marmură a şemineului, arapul de porţelan care ţinea în braţele ridicate o lampă cu gaz, sofalele şi scaunele tapiţate desăvârşit, mesele georgiene[53], covorul turcesc, tablourile olandeze, palmierii în ghivece uriaşe de ceramică, policandrele de argint, bibliotecile de stejar pline de ediţii legate în piele ale autorilor publicaţi de editura lui Ashton, culcuşul căţelului, căptuşit cu piele de oaie… Pentru Julietta, toate acestea sunt cum nu se poate mai firești, îşi spuse ea. Julietta aparţine acestei lumi a lucrurilor scumpe, aranjate desăvârşit, deoarece ea e Frumuseţea însăşi. Jane îşi imaginã că palmierii tânjesc s-o mângâie cu frunzele lor, iar olandeza care duce carafa într-unul din tablouri priveşte melancolic spre ea, dorindu-şi să poată să scape de pe pânză ca s-o strângă pe Julietta la pieptul ei. Puţin îi păsa lui Jane că erau gânduri copilăreşti şi caraghioase. Sentimentul ei era că se află într-un sanctuar lăuntric al frumuseţii omeneşti. Aproape că auzea o muzică răsunând din pardoseală, ori poate susura din pereţi.

Când drăgălaşa servitoare se întoarse aducând hârtie şi toc, Jane scrise:

Julietta, scumpa mea,

Sunt jos, printre comorile tale. Pot să urc la tine, te rog? Emmeline e foarte bolnavă şi s-ar putea s-o pierdem curând. Simt că numai tu mă poţi consola.

Jane

Îi dădu servitoarei hârtia, ştiind că, dacă fetişcana are habar să citească, o va citi, dar puţin îi păsa de asta, ba chiar se simţea uşor excitată că această femeiuşcă foarte tânără are habar de tot ce se întâmplă în budoarul Juliettei când Ashton e plecat.

Jane fu condusă în camera cu pricina.

Julietta zăcea întinsă pe un pat enorm, cu părul răsfirat pe pernă şi braţele goale odihnindu-se pe cuvertura somptuoasă de satin şi brocard. De faţă cu servitoarea care n-apucase să iasă, Julietta se ridică în capul oaselor,

dezvăluindu-şi sânii goi, şi o strigă pe Jane pe nume. Jane se repezi şi-şi cuprinse iubita în braţe, simţind pe loc mirosul mosculuı, rămas de pe urma banchetului sexual la care se dedase cu „frumoasa“; stârnită de acesta, găsi gura Juliettei şi o sărută adânc, încât Julietta începu să geamă de plăcere, iar lui Jane i se păru că acest sărut nu seamănă cu nici un altul din viaţa ei.

Indiferent în ce extazuri se pierduse Julietta cu numai o jumătate de oră mai devreme, *signora* Sims, nesăţioasă, îşi apăsă acum mâna lui Jane între picioare, ca să-i arate cât de pregătită e s-o ia de la capăt într-una din acele ore sălbatice în care amândouă femeile uitau de orice reţinere şi se abandonau într-o orgie de amor.

Cât ai clipi, Jane rămase goală pe pat, hainele aruncate grămadă pe podea. Lângă pat, spanielul Juliettei privea cu o dulce perplexitate cum Jane se topeşte simţind *la langue de Juliette*, cunoscută în cele patru zări drept cea mai mare sursă de plăceri de care putea să aibă parte o femeie. De data asta, deoarece Jane nu mai avusese parte de ea de multă vreme, iar amorul cu Ross o frustra profund, momentul de extaz a fost atât de îndelung şi de adânc, încât Jane ţipă de plăcere.

Mai târziu, Jane se îmbrăcă, Julietta îşi puse un capot de satin, îşi perie părul şi cele două femei coborâră în salon, urmate de micul spaniel. Abia acum îi explică Jane Juliettei ce se petrecuse cu mătuşa ei, la care Julietta răspunse:

— O s-o salvezi pe Emmeline. Acum că eşti în Londra, ea va fi salvată. Pur şi simplu.

Erau întocmai cuvintele pe care Jane sperase să le audă.

Ca alinare pentru amândouă, Julietta sună după servitoare şi ceru să fie aţâţat focul mocnit şi să le fie adusă o carafă cu vin de bordeaux.

Servitoarea făcu ce i se ceruse, apoi plecă, iar buştenii prinseră din nou viaţă.

— Cred că şi ea vine în patul tău, nu-i aşa? întrebă Jane în şoaptă, iar Julietta răspunse fără urmă de stânjeneală:

— Uneori mă duc eu în cămăruţa ei, noaptea, după ce adoarme Ashton.

— Şi-i dai şi ei *la langue*?

— Nu. Servitoarele sunt prea nespălate. Ne masturbăm una pe alta şi plec. E foarte inocent. Aproape că nici nu vorbim – doar şoaptele nerostite

ale femeilor şi ale nevoilor lor. Dar cred că mă iubeşte. Se numeşte Ellen.

— *Lumea* întreagă te iubeşte, Julietta! Eşti cea mai irezistibilă fiinţă pe care am cunoscut-o vreodată.

— Iar eu… zise Julietta, luând mâna lui Jane într-ale sale, cred că te iubesc mai mult decât pe oricare alta. Dacă n-ar fi vorba de Marco, cred că l-aş putea părăsi pe Ashton ca să trăiesc cu tine, ca bărbat şi nevastă, şi atunci ne-am putea dezlănţui şi am putea fi vicioase în fiecare noapte.

Jane îşi feri faţa, îşi aţinti privirea la foc. Expresia „bărbat şi nevastă“ o făcu să-şi imagineze cât de fericită ar fi viaţa cu Julietta şi să-şi spună încă o dată că viitorul pe care şi-l alesese alături de Valentine Ross e o greşeală. Acum ştia fără doar şi poate că iubeşte femeile, pe Julietta mai presus de toate, dar poate că şi pe alte femei, dacă ar şti cum să ceară iubirea asta.

Avea sentimentul că nicicând în viaţa ei nu se simţise mai sigură de ceva: Jane cea Înaltă, Îngerul Băilor, iubea femeile şi aşa avea să fie mereu. A accepta căsătoria cu Ross însemna să se arunce amândoi cu capul înainte într-o viaţă de chin.

În acel moment, Ellen intră aducând vinul şi puse carafa şi paharele lângă cotul Juliettei. Julietta întinse mâna, o aşeză pe umărul servitoarei şi spuse:

— Ellen, i-am zis domnişoarei Adeane ce facem tu şi cu mine uneori noaptea şi ea crede că e foarte înduioşător şi încântător.

Chipul fetei se acoperi de o roşeaţă ca purpura. Deschise gura să zică ceva, dar nu-şi găsi cuvintele. Ceea ce păru s-o amuze pe Julietta, care continuă:

— Domnişoara Adeane înţelege că acesta este un comportament foarte normal şi inocent printre femeile neinhibate şi nu există motiv să ne ruşinăm. Bărbaţii profită de servitoarele lor drăguţe tot timpul şi adesea le pricinuiesc dureri ori le lasă gravide. Dar noi nu ne pricinuim dureri, nu-i aşa, Ellen?

— Nu, doamnă. Câtuşi de puţin.

— Şi nu te-am obligat niciodată să faci ceva ce nu vrei să faci.

— Nu, doamnă Sims. Pentru că vreau s-o fac.

— Poftim. Totul e bine. Acum poţi pleca.

Ellen făcu o mică plecăciune şi ieşi. Jane văzu că roşeaţa cuprinsese şi mica porţiune de gât care abia dacă se vedea sub boneta albă, ceea ce i se

păru captivant. Sinceritatea și francheţea îndrăzneaţă cu care Julietta îşi trăia viaţa o lăsa pe Jane cu gura căscată; oriunde se ducea, Julietta găsea și lua orice avea nevoie și refuza să se simtă stânjenită. În schimb, viaţa lui Jane nu fusese trăită astfel – și ea știa asta. Viaţa ei fusese constrânsă, dedicată, viaţa unei celibatare virgine, și prea târziu descoperise lumea erotică și toate posibilităţile și bucuriile pe care le oferea. În clipa aceea, îi veni să urle.

Îngenunche în faţa focului și luă o gură de vin, apoi spuse:

— Julietta, am crezut că mă pot mărita cu doctorul Ross. Cu bună credinţă am consimţit să fiu soţia lui. Și m-am străduit din răsputeri să-l iubesc. Dar mă tem că nu voi putea merge până la capăt.

Întoarse capul și o văzu pe Julietta privind-o alarmată, ceea ce o tulbură, pentru că nu se aşteptase la o asemenea reacţie. Dimpotrivă, crezuse că Julietta va înţelege pe loc situaţia în care se află și o să fie de acord cu decizia ei de a renunţa la căsătoria cu Ross.

După o vreme lungă, Julietta spuse:

— Aud ce-mi spui, Jane, iubito. Dar ce-ai de gând să faci în privinţa celeilalte chestiuni majore?

— Adică în privinţa ta?

— Nu. Eu voi fi mereu aici pentru tine. Mă refer la starea ta.

— Ce „stare“?

— O… Nu știai, Jane? Nu știai că eşti însărcinată?

Jane se holbă la Julietta. La fel ca servitoarea mai devreme, rămăsese fără grai, habar n-avea ce să spună.

— Presupun că nu ţi-ai dat seama, scumpa mea, continuă Julietta. Dar eu știu. Când dau *la langue* unei femei însărcinate, parfumul pizdei este altul. Nu greșesc niciodată.

---

53. *Georgian tables* – piese de mobilier specifice epocii georgiene, în special între 1750–1790.

Ce știa Taminah

Cam la vremea aceea, Rajahul Alb a căzut în depresie.

A încercat să și-o alunge, dar nu părea să aibă armele potrivite. Consumul de *arak* îl mai binedispunea pentru o vreme, apoi însă întunericul îl înghițea din nou. Îl bucura să se plimbe prin grădină – unde vedea papagalii viu-colorați în colivia lor și florile purpurii de canna arzând parcă în soare –, căci se gândea că e stăpân peste aceste lucruri frumoase, că numai ochiul lui văzuse cum ele îi pot aduce mângâiere, dar apoi își amintea hamacele, unul lângă altul, unde se întindeau el și Edmund Ross, ca să-l asculte pe acesta citind din Noul Testament, și simțea cum mintea lui alunecă înapoi într-un abis de tristețe.

După ce văzuse leșul lui Edmund, deja în putrefacție în solul pădurii, se alăturase efortului daiacilor de a-l dezgropa, și, într-o cotigă, îl aduseseră până pe domeniul lui. Aici, nu departe de locul unde fuseseră atârnate cândva hamacele, l-au îngropat din nou, iar sir Ralph l-a rugat fără tragere de inimă pe unul din misionarii catolici din Kuching să vină și să țină o misă la mormântul proaspăt. Câțiva servitori malaysieni au fost și ei de față, făcându-și cruce din când în când și arătând respectul cuvenit pentru nebunul „inglez“ care pierise în pădure; în schimb, Leon se ținuse deoparte.

Mai târziu, Leon l-a întrebat pe rajah de ce plângea după „băiatul Isus“ și l-a acuzat că și-l luase pe ascuns pe Edmund de amant. La aceste vorbe, sir Ralph a făcut ceva de care în mod normal nu s-ar fi simțit în stare: l-a pălmuit pe Leon. Preț de o clipă, sir Ralph a avut impresia că Leon e pe punctul de a începe una din încăierările în care se avântau uneori, amândoi grohăind de mânie, umilire și dorințe conflictuale, dar Leon doar și-a mângâiat obrazul, l-a privit cu dispreț, s-a răsucit pe călcâie și a rupt-o la fugă. A părăsit casa și nici că a mai fost văzut timp de trei zile.

Începuse munca la noua porţiune a Drumului Savage, care urma să ducă până la râu şi la viitoarea fabrică de conserve, iar rajahul era interesat să vadă cum se defrişează jungla, cum se aşază fundaţia şi se sparg pietrele pentru viitorul drum. Muncitorii chinezi aduşi de Leon pentru muncile acestea istovitoare trudeau în căldura sufocantă. Cu trupurile lor mici, zvelte, şi pălăriile de paie conice, cu boruri largi, semănau, în ochii lui sir Ralph, cu nişte ciupercuţe, ţopăind de colo-colo, căutându-şi un loc în pământ. Ştia că e un mod amuzant de a se gândi la ei, în alte circumstanţe ar fi zâmbit, dar a descoperit că, de fapt, îl întrista. Compara acum existenţa atât de scurtă a unei ciuperci cu propria lui existenţă în Borneo; apăruse aici ca din senin, cu veşmintele lui albe, cu pielea arzând roş-maronie sub ele, iar oamenii se strânseseră ciopor în jurul lui, să se holbeze la el. Şi pusese piciorul pe pământul Naturii. Iar acum se degrada. Inima lui era amorfă. În curând, se va duce şi el.

După părerea lui, două evenimente pricinuiseră propria cădere în depresie: dispariţia lui Edmund şi obsesia lui Leon pentru fabrica de conserve. Se învinovăţea că nu fusese atent în ambele cazuri. De ce nu observase de îndată că Edmund nu mai era pe poteca lor spre râu? Acum Edmund era mort, iar el, obligat ca, la un moment dat, să caute adresa fratelui acestuia în Anglia şi să-i scrie, să-i dea trista veste. Dar tot amâna momentul. Se temea că o să fie învinovăţit că nu reuşise să aibă grijă de Edmund.

Cât despre fabrica de conserve, de ce nu refuzase să fie de acord cu nenorocita aia de fabrică de conserve? Doar banii lui aveau s-o plătească, nu ai lui Leon. Şi deja se produseseră stricăciuni. În mâinile tremurătoare ale lui Septimus Scaife, atâta praf de puşcă fusese vârât în tuburile de hârtie şi fixat la poalele mangrovelor, încât teribila explozie cu care se lăudase acesta şi care urmase, nu numai că aruncase în aer copacii din apă, dar omorâse şi toţi peştii din Sadong, pe o lungime de mai bine de-un kilometru. Peştii morţi pluteau la suprafaţă, mânaţi de-a lungul curentului de trunchiurile căzute. Sute de broaşte ţestoase muriseră şi ele, mădularele rupte de trupuri umpleau malurile râului, împânzind văzduhul cu miasme şi atrăgând vulturii de pe muntele Ophir.

Când i s-a înfăţişat lui Leon o asemenea privelişte, acesta a scos limba şi

a țipat la Scaife, amenințându-l că *o să-i împrăștie mădularele* alungul râului și acuzându-l că a sabotat cu bună știință proiectul. Rajahul l-a văzut pe inginer albindu-se la față și, în încercarea de a se retrage cu spatele din fața lui Leon, s-a împiedicat de propriile picioare și a căzut neonorabil cu fundul în noroi. A început să protesteze, ba că peștele o să se întoarcă, ba că din ouăle depuse de broaștele țestoase în amonte vor ieși pui, însă Leon nu vedea decât neștiința unui om alb, prostia și intenția dușmănoasă a acestuia. Fără să-i ceară părerea lui sir Ralph, l-a concediat pe loc pe Septimus Scaife, spunându-i să părăsească insula până a doua zi și să nu se mai întoarcă niciodată. Și i-a mai spus omului îngrozit că, dacă ar fi avut un pumnal la brâu, i l-ar fi înfipt în inimă.

Rajahului îi venise să-l ajute pe Scaife să se ridice din noroi, într-atât de pierdut și de caraghios arăta zăcând acolo, în mijlocul resturilor aduse de ape, dar n-a îndrăznit să pactizeze cu el împotriva lui Leon. Mai mult, i-a venit să creadă că Scaife – umilit că fusese exilat din casa rajahului într-o cocioabă – plănuise toată această stricăciune. De fapt, tot timpul îl bănuise de asemenea intenții.

Trecând trei zile de când lipsea Leon, sir Ralph plecă în căutarea lui. Nu mai putea sta inert, din pricină că, la tristețea lui, se adăuga o frustrare intolerabilă: faptul că Leon nu era în patul lui.

Cu toată fanfaronada și înfoierea lui Leon, rajahul știa că uneori el se lepăda de această latură a firii sale și se ducea să-și petreacă o vreme cu Taminah. În prezența mamei, Leon se dovedea mai docil și mai tăcut. Adesea se purta afectuos și grijuliu față de ea. Din când în când îi mătura casa și gătea pentru ea într-una din oalele ei înnegrite. Și câteodată o ajuta să-și spele părul în râu.

Prin urmare, spre casa lui Taminah își îndreptă sir Ralph pașii. O găsi șezând pe scaunul ei de lemn, în verandă. Curăța cartofi dulci într-o găleată. Sub stâlpii negri de fag ai casei, cocoșeii pășeau delicat, căutând grăunțe ori semințe de mei.

Taminah se ridică în picioare, iar rajahul făcu o plecăciune politicoasă. El îi aducea în dar câteva rodii pe care ea le luă cu mâinile ei firave, îi zâmbi lui sir Ralph și dispăru în întunecimea casei.

El își închipuise că ea se dusese să-l aducă pe Leon, doar că ea reapăru cu

un alt scaun de lemn, pe care îl puse lângă al ei, în umbră, precum şi cu o căniţă plină cu *arak*, pe care rajahul o primi recunoscător din mâinile ei. Deşi voia s-o întrebe fără ocolişuri dacă ştie unde se află Leon, preferă s-o lase să creadă că venise la ea numai din curtoazie. În limba malaysiană şchioapă pe care o vorbea el, o întrebă dacă fusese tulburată din pricina exploziei din amonte. Ea o auzise, de bună seamă, şi găsise peşti *subaru* morţi în iazul de mai jos de casă. Îi pescuise cu plasa şi îi gătise, apoi îi aruncase pentru că nu erau buni la gust.

— Fiul meu, spuse ea, crede că se va îmbogăţi cu o fabrică de conserve, dar noi care trăim pe malul Sarong nu vrem ca maşinăria să tulbure dimineaţa. Şi nu credem în inginerii inglezi.

— Poate că ai dreptate, spuse sir Ralph. Ăla care a venit aici a fost incapabil. Dar poate că Leon s-a dus să caute alţi oameni care să se ocupe de asta. Aşa e?

— Nu l-am văzut de la ultima ploaie.

— O…

— Dar când îl *văd*, rajah, îi spun aşa: acum e un loc fără mangrove. Ce trebuie să facă el e să construiască acolo. Dar nu case pentru conserve de peşte.

— Case pentru familii?

— Nu, rajah, domnule. Case pentru bolnavi şi muribunzi. Un spital.

Taminah îşi scărpina pielea ciudat pigmentată a obrazului. Era un obicei prost al ei, la care sir Ralph fusese nu o dată martor şi care îi lăsa obrajii brăzdaţi de cicatrici acolo unde unghiile ei zgâriau pielea până la sânge. Sir Ralph luă o gură bună de *arak*. Apoi întrebă:

— Avem nevoie de un spital aici, în pădure?

— O să avem nevoie, rajah. Am fost în Kuching. Am fost cu telega trasă de măgar a vecinului Rashid, să cumpăr lumânări de seu şi parafină pentru lampă, şi mergeam pe străzi şi Rashid mi-a spus: „Taminah, simţi mirosul? Şi vezi aburul care atârnă în văzduh?“ Şi m-am uitat şi am simţit mirosul: *mal de peste*.

— Febra Dengue?

— Cred că de-acum e în Kuching. Se zice că soldaţii guvernului aduc un tun să tragă şi să încerce să cureţe văzduhul. Dar e acum acolo, apoi o să

vină la noi și oamenii or să înceapă să moară. Și unii se vor uita la tine, rajah, să-i ajuți. De ce ți se spune rajah, dacă nu poți ajuta oamenii de pe pământurile tale?

Sir Ralph puse deoparte cana cu *arak* și privi la nuanțele vibrante de galben și verde ale crângului de bananieri ai lui Taminah și ale bambușilor care creșteau deși până pe malul râului, și se gândi, așa cum făcea adesea: cât de mult își dorea ca totul să crească și să prospere asemenea acestora, dar, la urma urmei, ce putea un om face împotriva catastrofelor hotărâte de natură?

Când sir Ralph ajunse acasă, îl găsi pe Leon zăcând în camera lui.

Leon arăta obosit și palid. Spuse că a fost în Kuching „să umble cu băieți“, iar acum avea nevoie să doarmă.

Rajahul se așeză pe patul lui Leon. Dacă n-ar fi avut conversația cu Taminah despre *mal de peste*, ar fi fost poate mai rănit de ideea de „băieți“ decât se simțea acum, dar ceea ce-l îngrijora în primul rând era faptul că iubitul lui fusese la Kuching și poate se și îmbolnăvise de maladia care începea acolo.

Vru să-l ia pe Leon de mână, dar acesta se feri.

— Băieții foarte obositori, zise. Vor futai tot timpul.

Rajahul se uită lung la Leon – la fruntea lui netedă, la nasul teșit, buzele senzuale, genele lungi și negre – și se gândi: indiferent ce-mi spune, ori cum mă tachinează, întotdeauna voi fi uimit de cât de frumos mi se pare.

— Te las să dormi, Leon, spuse el blând. Dar am stat de vorbă cu mama ta. Îmi spune că trebuie să începem să construim un spital.

— Știu. Știu tot. Febră rea. Băieții ăia îmi spun când îi fut. Fac o glumă. Zic: „De-aia ne futem, să alungăm moartea de la ușă?“

Sir Ralph îi ignoră vorbele, zicând:

— Taminah sugerează să construim case lungi și să facem priciuri de bambus – pentru bolnavi – acolo unde urma să construim fabrica. Pe platoul ăla nou.

— Știu, repetă Leon. Fără fabrică de pește acum. Fără bani pentru Leon. Fără bani pentru tine, rajah. Minunata mea idee, dusă.

Inaccesibilă

Jane părăsi patul Juliettei în zori și se întoarse în Tite Street.

Ceru apă caldă și se spălă. Era ameţită din pricina lipsei de somn, dar acum nu o preocupa decât gândul de a se întoarce la spital, s-o salveze pe Emmeline. Știa că ziua ce-i stătea în față avea să fie lungă și dificilă, dar orele petrecute cu Julietta fuseseră atât de extraordinare, încât o liniștiseră și-i dăduseră putere.

În timp ce se spăla, se uită la trupul ei în oglindă. Îi părea să fie la fel ca întotdeauna. Dacă era într-adevăr însărcinată, trebuie să fi fost atât de la început, încât nici nu voia să se gândească la asta – nu încă. Purtând-o pe Julietta în inima și în sângele ei, va începe acum bătălia de a o repune pe Emmeline pe picioare. Adusese cu sine uniforma pe care o purta ca Înger al Băilor și cu aceasta avea să se îmbrace. Își va folosi toată priceperea pe care o avea ca s-o facă bine pe Emmeline și s-o readucă la viața pe care o iubea.

Îi porunci lui Nancy să se ducă la prăvălie și să cumpere pâine proaspătă, lapte și stridii, și să ceară apotecarului un tonic de fructe tare și un balsam de camfor. Apoi supraveghe întinderea așternuturilor noi, scrobite, pe patul lui Emmeline și căută în atelierul ei cărți pe care să i le citească, strângând la piept poemele lui Tennyson, Browning și Christina Rossetti. Pregăti o buiotă. Într-un vas mic amestecă apă cu praf de curățat dinții. Apoi ieși în grădina neglijată și căută prin hățiș stratul de flori. Găsi câteva panseluțe pitite sub rugi, le culese, le aranjă într-o mică glastră de sticlă șlefuită și le puse pe masa de toaletă a lui Emmeline. Luă un turban dintr-una din cutiile de pălării ale lui Emmeline și-l puse într-o sacoșă de pânză.

Apoi plecă într-o cabrioletă spre spital. Cât dură scurta călătorie până acolo, Jane se gândi la mama ei, pe care n-o cunoscuse niciodată, deoarece viața acesteia se curmase la câteva minute după ce începuse a fiicei ei. Se numea Alice. Din relatările lui sir William, Alice fusese „o persoană pentru

care bunătatea omenească era la fel de firească precum răsuflarea“ şi adesea se spunea despre ea că nu „făcuse nici un rău pe lumea asta“. Iar Jane îşi spunea acum: „Eu am făcut ceva rău – în ochii societăţii engleze, care interzice iubirea între femei. Şi voi călca din nou strâmb.“ Copleşită brusc de tristeţe, se întrebă dacă această mamă bună, această perfectă Alice, şi-ar fi alungat fiica din suflet din pricina transgresiunii sexuale. Oare era mai bine, continuă ea gândul, că Emmeline fusese nevoită să joace rolul mamei – ea, care nu dăduse naştere la nimic altceva decât la creaturi pe jumătate alcătuite, expulzate din trupul ei în agonie şi imortalizate într-un golem de lut, dar care părea să înţeleagă atât de bine natura lui Jane şi ce e în inima ei? Oare Alice murise ştiind că fiica ei va ajunge să aibă nevoie de un alt fel de mamă?

Or fi avut aceste gânduri ceva ciudat de nemilos în ele, dar Jane ştia şi că niciodată nu simţise mai acut ca acum nevoia s-o aibă pe Emmeline alături. Numai mătuşii ei îi putea dezvălui dilema în care se găsea, sigură fiind că de la Emmeline avea să primească înţelepciunea calmă cu privire la desfăşurarea viitorului ei.

Jane se ţinu foarte dreaptă când trecu pragul uşilor înalte de la intrarea în spital. În coridorul lung care ducea la salonul unde zăcea Emmeline nu se zărea ţipenie, în afară de o femeie firavă îngenuncheată pe o tăblie de şipci, care freca podeaua de piatră cu săpun carbolic şi cu apă murdară dintr-o găleată. Când trecu prin dreptul femeii, Jane îşi dezbrăcă haina, ca să i se vadă uniforma albă de infirmieră; femeia se uită în sus la ea, cu priviri perplexe, ca şi cum vedea ceva ori pe cineva nepământean. Jane îşi continuă drumul. Mirosul carbolic o sufocă, îşi simţi inima luând-o la galop.

Intră în spaţiul boltit pe care ea îl numise „anticamera morţii“. Ca şi cu o zi înainte, nu era nici o infirmieră în preajmă, iar salonul era foarte întunecat, cu toate obloanele închise, fără doar de unul. Între cele două şiruri de paturi, Jane văzu o masă mare de lemn, iar pe aceasta se găseau mici boluri cu brânză dulce de vacă şi câte o lingură de lemn cu coadă scurtă şi groasă în fiecare din ele, o lingură ca aceea pe care o dai unui copilaş să mănânce cu ea. Brânza asta dulce i se părea grețoasă lui Jane, dar măcar era o hrană acolo, semn că muribundele primeau totuşi ceva de mâncare când şi când. Luă un bol de pe masă şi se îndreptă spre patul lui

Emmeline.

Dădu să se aşeze lângă mătuşa ei şi să încerce s-o convingă să mănânce puţin înainte s-o pregătească pentru călătoria înapoi în Tite Street, când, uitându-se în jos, văzu că persoana care ocupa acel pat nu e Emmeline, ci o femeie măruntă, cu o frunte zbârcită şi mâini mici, parcă erau labele îngherate ale unei mici jivine de junglă.

Jane se uită în jurul ei, apoi luă la rând paturile de fier din salon, examinând fiecare pacientă – chipuri palide, speriate, multe scalpuri chele, degete osoase zgârcite pe cearşafuri ori pe tăbliile de fier ale paturilor, ca pentru a se crampona de răgazul ce le mai rămăsese pe pământ. La vederea lui Jane, una sau două dintre femei strigară după ea, aşa cum, îşi aminti ea, strigau după ea suferinzii de la Bath. Cele de aici nu-i spuneau „înger“. Nu ştiau cine poate fi această străină înaltă, doar că arată puternică şi e *acolo*, nu se ascundea de ele, aşa cum alegeau să facă adesea celelalte infirmiere.

Strigătele pacientelor provocară până la urmă apariţia unei infirmiere-şefe trupeşe, prea grasă pentru uniforma pe care o purta, care îşi înfunda în obraji ultima bucăţică de tartă cu gem. Câteva firimituri lipicioase i se rostogoliră din gură când îi strigă lui Jane:

— Ce naiba faci aici? Ai venit să furi brânza pacientelor?

Jane rămase complet nemişcată. O lăsă pe infirmieră să se apropie viforoasă şi, abia când aceasta fu lângă ea, replică pe un ton calm:

— Am venit să-mi caut mătuşa, pe domnişoara Adeane, şi s-o iau acasă.

— Cine-i „domnişoara Adeane“? nu pricepu infirmiera.

— Domnişoara Emmeline Adeane, pictoriţa. Am venit s-o văd ieri seară. I-am informat pe doi dintre medici că mă întorc în dimineaţa asta ca s-o iau acasă.

— Păi nu cunosc nici o persoană cu numele ăsta. Sunt aici de la ora şase dimineaţa, completez registrul, dar nimeni cu acest nume nu se găseşte pe secţie.

Jane arătă patul în care zăcuse Emmeline. Tocmai voia să spună că acesta fusese patul lui Emmeline, când infirmiera-şefă o luă prin surprindere, smulgându-i din mână bolul cu brânză şi trântindu-l pe masă, după care se răsuci pe călcâie şi se depărtă.

— Unde-i mătuşa mea? strigă Jane după ea.

Infirmiera-şefă era aproape la uşă când spuse:

— Dacă o pacientă care a fost aici ieri nu mai este aici azi, atunci nu poate fi decât într-un singur loc: la morgă.

După care ieşi din salon, iar Jane rămase ca o stană de piatră, încercând să-şi recapete suflul. Îşi duse o mână la gât, ca pentru a uşura trecerea aerului. Îşi dădea seama că unele muribunde încercau să se ridice în capul oaselor, s-o vadă mai bine pe această străină în veşmânt alb care fusese izbită de cuvintele infirmierei. Una dintre ele întinse o mână rugătoare spre ea, iar Jane, gândind că poate această femeie ştie ce se întâmplase cu Emmeline, se apropie de patul ei, dar femeia făcu nişte gesturi disperate spre bolurile cu mâncare de pe masă, apoi îşi arătă gura. Jane se întoarse ca să ia o porţie de brânză pentru ea, însă în acea clipă şi alte femei începură să strige după mâncare, încât Jane se întrebă dacă nu cumva erau în mod obişnuit torturate în acest fel – li se punea mâncarea la o lungime de braţ, dar nu cât să şi-o poată lua singure.

Începu să împartă bolurile cu brânză, le punea cu blândeţe în mâinile lor. Şi făcea asta fără să se gândească neapărat la gesturile ei. Ca şi cum făcea ce făcea doar ca să se oblige să respire, până când va găsi voinţa să treacă la următoarele etape ale vieţii ei.

Morga spitalului se găsea într-un subsol adânc.

Jane fu condusă până acolo de unul dintre doctorii pe care-i întâlnise cu o seară înainte. El îşi oferi braţul drept sprijin. Iritarea lui iniţială în ceea ce-o privea părea să fi fost stăvilită. Jane se gândea la ultima oară când fusese într-o morgă la Paris. Ceea ce se aşteptase din partea ei atunci era compasiune; acum însă, era cufundată în propria suferinţă. Doctorul îi spuse că Emmeline „murise în somn“ curând după plecarea ei din salon.

— În cazuri ca ale ei, zise el, când afecţiunea cardiacă este majoră, ne rugăm ca moartea să survină cât mai repede.

— Îmi daţi de înţeles că mătuşa mea nu a suferit?

— Nu. Nu asta e ceea ce vreau să spun. A suferit când s-a produs atacul. Dar după ce a ajuns aici, i-am indus foarte repede o stare de somn, moment în care suferinţa ei a încetat. Este tot ce-am putut face pentru ea.

Coborâră încă şi mai jos. Mirosul fetid al morgii îi copleşea pe măsură ce se apropiau de ea. Doctorul aprinse o lampă cu gaz şi, când flacăra albă a

acesteia prinse putere, cu un șuier ca de pală de vânt iscată din senin, Jane văzu că toate banchetele pe care erau de obicei așezați morții erau goale, cu excepția uneia. Jane se simți tulburată de faptul că mătușa ei, care dusese o viață strălucitoare, expansivă, se găsea singură în morga spitalului. Știa că e un gând pueril, dar nu putea să nu deplângă singurătatea teribilă a lui Emmeline.

Doctorul îi întinse o batistă scoasă cu repeziciune din buzunarul hainei, și împreună se îndreptară spre bancheta pe care se afla cadavrul lui Emmeline, acoperit cu un cearșaf. Neînstare să-și stăpânească lacrimile, Jane îl rugă pe doctor să dezvelească fața lui Emmeline. Cu un gest foarte delicat, el ridică cearșaful și, iat-o, revelată în moarte, pictorița care n-a cunoscut nicicând consolările familiale ale iubirii, dar care nu și-a curmat niciodată lupta curajoasă și și-a croit o viață cum Jane nu mai cunoscuse alta.

Jane îngenunche și o înconjură pe Emmeline pe după umeri, ca și când încă mai era vie, și îi sărută obrazul rece. O vreme, rămase cu capul pe pieptul osos al mătușii ei și-și lăsă lacrimile să curgă pe cearșaful alb. Doctorul se retrase câțiva pași, ca și când lacrimile erau stropi de ploaie și el nu dorea să se ude. Lampa cu gaz scotea un șuierat răsunător deasupra capului ei, sunetul persistenței încăpățânate a vieții chiar și în acest loc mohorât. Și probabil acest lucru a inspirat-o pe Jane să scoată din sacoșă turbanul pe care-l adusese pentru Emmeline ca să-l poarte la întoarcerea în Tite Street. Ștergându-și ochii cu batista doctorului, Jane se ridică, se aplecă peste cadavru, ridicând capul greu al mătușii ei și punându-i cu grijă turbanul, după ce avusese grijă să dea la o parte șuvițele părului nespălat.

Ulei pe apă

Cam la ora la care Jane părăsea spitalul şi urca năucă în birja care o aştepta afară, Ashton Sims sosi acasă din Franţa şi intră în casa lui din Tedworth Square.

Auzind de la Ellen că soţia lui doarme, Ashton urcă la etaj, unde se găsea camera copilului, şi-l găsi pe Marco împreună cu bona lui, domnişoara Paley, care şedea şi tricota liniştită, aşezată într-un fotoliu, în timp ce Marco îşi călărea calul-balansoar. Vorbea tot timpul cu bidiviul lui, îmboldindu-l să alerge mai iute, să nu se teamă de vântul care şuieră printre copaci. Când îşi zări tatăl în pragul camerei, băiatul scoase un chiot încântat, încercă să facă un salt cu căluţul, dar căzu pe duşumeaua tare. Ashton şi domnişoara Paley îi săriră în ajutor, însă Marco era un copil care nu prea plângea; se ridică în picioare şi fugi în braţele tatălui său.

— Tati! Ştii cum se numeşte calul meu?

— Da, zise Ashton sărutându-şi fiul, cred că ştiu. Parcă se numeşte Pippin.

— Nu! *S-a numit* Pippin, acum se numeşte altfel.

— O! Nu i-a plăcut numele de Pippin?

— Nu. Nu i-a plăcut.

— Şi ţi-a spus asta?

— Da, mi-a spus. Pentru că vorbeşte destul de bine, tati. Ţie nu-ţi vine să crezi că vorbeşte, nu-i aşa?, dar vorbeşte.

— Dimpotrivă, ştiu că vorbeşte foarte bine. Prin urmare, care-i noul lui nume?

— E secret, dar o să ţi-l spun la ureche.

— Eşti sigur că e bine? – dacă într-adevăr e secret?

— Da. Vino-ncoace cu urechea, tati. Numele lui e Trebuchet.[54]

— Trebuchet?

— Da, e noul meu cuvânt preferat. L-am învăţat dintr-o carte cu desene. E o armă pentru atacarea castelelor. Iar bona zice că trebuie să-l pronunţi *tray-boo-shay*, şi nu *tree-bucket*[55].

— Aha, se dumiri Ashton şi izbucni în râs. Dar mie îmi place mai mult *tree-bucket*! Ba aş zice că-l prefer.

Marco începu să chicotească, iar Ashton îşi zise că era unul dintre cele mai dulci sunete din lume, râsetul fericit al fiului său. Îl strânse la piept, apoi îl lăsă să se întoarcă la căluţul lui de lemn.

— Mami cunoaşte noul nume al lui Pippin? întrebă Ashton.

— Bineînţeles că-l ştie. Mami ştie tot ce e pe lume.

Înveselit de faptul că se găsea cu Marco, Ashton tocmai voia să-i propună un joc cu beţigaşele, când Ellen îşi făcu apariţia în prag, ca să-i spună lui Ashton că avea un musafir.

— E domnişoara Adeane, zise Ellen. Domnişoara Jane. Are veşti triste să vă spună.

— Ce veşti triste, Ellen?

— Nu ştiu, domnule. E în salon.

— Îmi place de Jane, zise Marco. A fost aici ieri seară, nu-i aşa, Ellen? Ea şi mami râdeau. Le-am auzit.

Lui Ashton nu-i scăpă îmbujorarea lui Ellen când confirmă cu o înclinare a capului. El ştia ce înseamnă toate astea, dar era marea şi tainica lui forţă aceea de a şti de existenţa unui aspect potenţial problematic, iar această cunoaştere să nu-l provoace să învinovăţească, ci mai degrabă să-şi schimbe perspectiva asupra chestiunii, să se oţelească şi s-o mazilească într-un ungher al minţii unde nu-i mai provoca suferinţă.

Câţi bărbaţi ar fi putut face lucrul ăsta? Nu era convins că ar fi putut-o face mulţi, dat fiind nenumăratele reguli şi constrângeri pe care soţii se simţeau îndreptăţiţi să le impună soţiilor lor, şi cât de supăraţi şi violenţi puteau deveni dacă ele nu se supuneau întocmai. Dar Ashton nu avea acest temperament. Şi ştia că dragostea lui pentru Julietta are un fel de *mărinimie* magnifică. Era o lume a iubirii, un teren al afecţiunii, imens, deschis oricui. Lui Ashton chiar nu-i păsa unde îşi găsea frumoasa lui nevastă plăcerile din când în când, dacă asta era înclinaţia naturii ei, atâta vreme cât nu-l părăsea. Doar asta l-ar fi dărâmat, l-ar fi înfuriat. Cea mai mare speranţă, cea mai

mare aşteptare a lui era să aibă mai mulţi copii şi să trăiască în satisfacţia domestică pe care amândoi se străduiseră s-o perfecţioneze pentru nenumăraţii ani ce aveau să vină.

Modul acesta de a o iubi pe Julietta însemna că, atunci când se întâlnea cu vreo iubită de-a ei – iar isteaţa şi frapanta Jane Adeane se număra acum, fără doar şi poate, printre acestea –, nu simţea nici o ostilitate faţă de ele, ci un fel de legătură estetică, de parcă ele şi el ar fi descoperit că venerau creaţia aceluiaşi artist sau îi impresionase aceeaşi piesă muzicală.

O găsi pe Jane îngenuncheată lângă foc, plângând.

Când află despre moartea lui Emmeline, se lăsă jos, lângă ea, şi o înconjură tandru cu braţul pe după umeri. El, unul, era trist pentru pierderea unei femei pe care o plăcuse şi o admirase întotdeauna, dar acum ştia deja ce însemnase Emmeline Adeane pentru Jane şi nu prea ştia ce să-i spună, cum s-o consoleze.

După câteva clipe, zise:

— Jane, o să-ţi torn un pahar de coniac. S-ar putea să-ţi fie mai de folos decât nişte platitudini rostite de gura mea. O s-o rog pe Ellen s-o trezească pe Julietta şi o să vină ea să te mângâie.

Se ridică şi sună clopoţelul după Ellen, apoi turnă coniacul şi Jane îl luă recunoscătoare. El o conduse până la un scaun confortabil şi îi aranjă o pernă în spatele capului. Îi remarcă paloarea, văzu că tremură, că durerea părea s-o fi împuţinat întru câtva, încât arăta mai scundă decât în realitate, parcă o greutate inimaginabilă o apăsa în jos şi înlăuntrul ei. Printre suspine, ea murmură scuze pentru starea în care se află şi pentru că deranjează familia întreagă, dar nu ştiuse unde să se ducă în altă parte…

— Taci, draga mea Jane, spuse Ashton. Mă bucur şi sunt emoţionat că ai venit la noi.

— Ashton, aş fi dat orice s-o salvez. În Bath, ştiu că am izbutit să salvez multe vieţi, dar n-am reuşit s-o salvez pe-a ei…

— Bea coniacul, fată dragă. Ia o înghiţitură bărbătească! Apoi o să vorbim despre Emmeline, dacă asta vrei. Sau vom sta în tăcere, dacă-ţi va fi mai de folos. Să ştii doar că eşti în siguranţă cu noi.

— Bietul tata! zise Jane deodată, dând să se ridice de pe scaun. Ce-am uitat! O să fie atât de trist! Trebuie să-i trimitem vorbă…

— Nu te agita. Mă ocup eu de asta. Presupun că o să poată ajunge la Londra până mâine. Jane, ascultă-mă, de toate chestiunile legale privind decesul se vor ocupa avocații mei, care s-au ocupat și de problemele mătușii tale – e suficient numai să-mi spui dacă dorești asta.

— Mulțumesc, Ashton. Și adăugă: Ești un om bun. Cunosc câțiva, nu mulți, așa-mi vine să cred, iar tu ești unul dintre ei.

— Nu, zise Ashton, fără să poată ascunde o undă de tristețe care-i altera vocea. Nu sunt bun; sunt doar pragmatic.

În acel moment, în salon intră Ellen, iar în spatele ei, Julietta, cu părul vâlvoi și ochi încercănați, încă purtând veșmintele de mătase în care dormea noaptea. Ea se duse întâi la Ashton și-l sărută pe obraz, în semn de bun venit, apoi se aruncă pe jos, la picioarele lui Jane. Mirosul trupului ei, după dezmățul din noaptea precedentă, umplu camera cu un odor atât de puternic, încât Ashton simți că-l ia cu amețeală.

— Am auzit, am auzit! strigă Julietta. Ah, draga mea dragă! Ashton, cum Dumnezeu o s-o putem consola pe Jane? O s-o iau în brațe. Vino aici, înger drag!

Julietta o trase pe Jane spre ea și cele două femei plânseră îndelung, în timp ce Ashton rămăsese complet nemișcat, iar Ellen, lângă el, se îmbujorase atât de tare, încât te așteptai să vezi o dâră de roșeață strecurându-se în dantela albă a bonetei de servitoare.

Dat fiind că se angajase să-l contacteze pe sir William Adeane, Ashton se scuză și părăsi încăperea, urmat îndeaproape de Ellen. Simțind că plecaseră, Julietta începu s-o sărute pe Jane pe față, lingându-i lacrimile sărate de pe obraji și de pe buze, apoi linse gura umedă, ca și când lacrimile erau ceea ce i-ar fi curmat, spre deliciul ei, o teribilă sete. Iar cele două amante simțiră că lumea lor intimă căpătase o formă uleioasă, lichefiată, în care întristarea și dorința luceau și tremurau în culorile curcubeului, așa cum se vede uleiul pe apă.

---

54. *Trebuchet* – catapultă (cuvânt preluat din franceză).

55. *Tree-bucket* – „găleată de copac“ (engl.); joc de cuvinte bazat pe omofonia aproape perfectă.

Tablou vivant

Neştiind nimic din ce se întâmplase în ultimele douăzeci şi patru de ore, şi nemaidorind să aştepte pasiv în Bath reîntoarcerea lui Jane, Valentine Ross sosi în Tite Street în după-amiaza aceleiaşi zile.

În buzunar avea inelul cu smarald şi diamante şi, cât a durat călătoria până la Londra, şi-a tot spus să lase deoparte supărarea lui pe Jane din pricina plecării intempestive şi să se poarte cu ea numai cu bunătate. A hotărât chiar că va face efortul să îngenuncheze atunci când îi va oferi inelul. Cu toate acestea, încă simţea în sine o urmă de profundă iritare faţă de ea, de care nu reuşea să scape. De când se întorsese tatăl ei din Irlanda, ea refuzase cu fermitate să-l lase pe Ross să facă dragoste cu ea, nici nu mai venea la el acasă – o altă afirmare supărătoare a puterii pe care o avea asupra lui.

Ross începuse să-şi dorească intens să nu mai poftească după ea atât de nestăpânit şi, din nou, îşi îngăduia să-şi imagineze cum s-o supună în aşa fel încât el să-şi asigure propria satisfacţie sexuală, dar ei să-i provoace suferinţă fizică. Cum adică să suporte el o soţie ca asta, se întreba el, o soţie care nu i supune în nimic şi nici n-are s-o facă vreodată? O reţetă, nu-i aşa?, pentru o nefericire ca noaptea de neagră. În fanteziile lui cumplite, o lega cu faţa în jos pe pat, cu frânghii sau chiar cu lanţuri, o biciuia pe fese până o umplea de sânge, apoi o pătrundea pe acolo, o sodomizare eliberată de orice tandreţe sau obligaţie – un bărbat în *flagrante delicto*, a cărui singură intenţie era să se elibereze prin pedepsire.

Deşi încerca să alunge asemenea fantezii, ele se întorceau din când în când, excitându-l teribil, ceea ce era atât de supărător, încât vizita din nou prostituatele de la Taverna Gâtului, acum însă plătind mai mult, ca să-şi încerce cruzimile asupra lor.

Servitoarea lui Emmeline, Nancy, îi deschise uşa de la nr. 2 pe Tite Street, permiţându-i să intre, iar el se prezentă drept logodnicul domnişoarei Jane, la care ea făcu mica reverenţă cuvenită. Nancy încă nu ştia de moartea lui Emmeline, aşa că îl informă că Jane plecase din nou la spital, însă urma să-şi aducă mătuşa acasă „de îndată ce Emmeline se va simţi suficient de întremată“. El îi mulţumi şi o rugă să-i pregătească un ceainic plin.

Rămas singur în hol, Ross pătrunse în încăperea înaltă care era atelierul lui Emmeline. Mirosul de terebentină îi plăcea, dar deveni pe loc o sursă de tulburare. Era parfumul creaţiei artistului, iar în spaţiul acela vast el ştia că ceea ce vedea era genul de efort dedicat de care el însuşi nu fusese niciodată capabil. Pe un şevalet se afla o natură moartă pe jumătate terminată – câteva păsări de porţelan strânse în jurul unei sticle de vin – şi se pomeni admirând felul în care Emmeline sesizase că formele acestor obiecte alcătuiau un grup atât de plăcut vederii. De-a lungul pereţilor, erau stivuite pânze de diferite mărimi, unele pe jumătate terminate sau abandonate, altele grunduite şi imaculate, pregătite pentru o nouă creaţie. Ross se aştepta să dea peste portretul lui Jane şi se întreba ce avea să simtă când se va afla în faţa lui, dar nu era urmă de el. Îşi plimbă privirea deasupra stivei de picturi, unde, prinse neglijent de perete, erau sute de schiţe în cărbune, încercări ale unor idei, incomplet conturate; un profil uman ici, un picior dincolo, un puiet de lemn-câinesc înflorit, o pasăre în zbor, un precupeţ din Chelsea cu cotiga lui, o poartă de fier forjat, o stâncă ieşind din apă…

Iar Ross văzu în toate astea o minte nerăbdătoare să capteze ceea ce ochiul vede şi să transforme banalul şi cotidianul, ca şi frumosul, în artă. Simţea că ceea ce vede acolo era întruchiparea a ceea ce Jane iubea şi preţuia. Plecase la Londra într-un suflet, fără să arunce nici o privire peste umăr în direcţia lui, deoarece în Emmeline găsise o persoană pe care o considera demnă de adoraţia ei.

Şi privind cantitatea de pensule şi cuţite de paletă de pe masa de lucru a lui Emmeline, se întrebă dacă el va reuşi într-o bună zi, cu instrumentele lui chirurgicale, să obţină un triumf medical, o salvare spectaculoasă care să stârnească în inima lui Jane aceeaşi reverenţă şi admiraţie pe care ea le simţea pentru Emmeline. Şi dacă ar reuşi aşa ceva, înţelegea acum cât de diferită i s-ar părea ei lumea lui. Soţia lui n-ar mai fi trufaşă, nu l-ar mai

tachina. Ar trăi adorându-l. În pat, s-ar supune la orice dorinţă a lui. Va fi cucerit-o.

Atunci îi încolţi o nouă idee: se va însura cu Jane şi o va obliga să meargă cu el în Borneo, despărţind-o astfel de tot ce ştie şi la care ţine, în afara lui. Odată ajunşi în Arhipelagul Malaysian, el va porni în căutarea şi salvarea lui Edmund, apoi se va stabili acolo – într-o ţară primitivă, unde fără îndoială că superstiţia învinsese practica medicală de bun-simţ – şi va fi omul care aduce leacuri vindecătoare şi priceperea unui chirurg pentru o comunitate întreagă, şi care, în scurt timp, va fi venerat pe sute de kilometri distanţă drept un Zeu Alb.

Iar Jane? Ce altceva şi-ar putea găsi de făcut decât să fie infirmiera lui, inferioară lui, să fie mâna lui dreaptă? Şi cu timpul, desigur, va fi retrogradată chiar şi din acest rol. Va fi pur şi simplu doamna Ross, mama copiilor lui. Şi vor fi mulţi copii, căci pofta lui nu va fi nicicând ostoită. Jane va deveni o siluetă greoaie, târându-şi înălţimea colosală într-o stare de oboseală tăcută. Va trăi doar pentru dragostea familiei ei. Îi va cere cu stăruinţă atenţie şi tandreţe, dar el i le va acorda cu porţia. O va face să se târască în genunchi şi să implore…

Era atât de preocupat de reveria asta, încât tresări speriat când Nancy se apropie de el, spunându-i că-l aşteaptă o tavă cu ceai în salon. El puse pe masă cuţitul de paletă pe care descoperi că-l ţinea în mână. Deşi şocat de violenţa ce se ascundea în planul său, considera că în această schemă legată de Borneo şi-ar putea găsi salvarea – singura salvare pe care o întrezărea în acel moment. Îi plăcea cum calculase totul. Va soluţiona ecuaţia complexă cu care se lupta de-o bună bucată de vreme: cum să-şi îndeplinească datoria faţă de fratele său şi, în acelaşi timp, să se însoare cu Jane.

Deja vedea corabia – una asemănătoare cu *Rainsford* – aşteptându-i pe el şi Jane la Plymouth. Vedea întunericul strâmt al cabinei în care vor zăcea amândoi.

Nancy îi pregătise un ceai chinezesc, care nu era pe placul lui Ross. Amăreala aromată îi demonstră cât difereau gusturile lui Emmeline de ale lui. Obligat de vizita în atelierul ei s-o admire, acum simţea că s-ar putea să fie obligat s-o displacă numai şi numai din pricina ceaiului.

Punând ceaşca înapoi pe masă, sună după Nancy. Îl cuprinsese o sfârşeală

teribilă şi dorea neapărat să se odihnească înainte s-o întâlnească pe Jane. Chiar aşa, ideea de somn era deodată atât de seducătoare, încât închise ochii şi aproape căzu de-a lungul canapelei Chesterfield pe care şedea, dar îşi dorea un pat moale. Explicând că era pe drum de ceasuri bune, o rugă pe Nancy să-i arate o cameră la etaj.

Camera pe care ea a ales-o pentru el era mică şi întunecoasă – în ea se găsea un prici îngust ce-i amintea de internatul din timpul şcolii, drept care se întrebă dacă ea îşi bătuse joc de el, oferindu-i o cămăruţă de servitor. Băgase de seamă că fata se uită la el cu o privire amuzată şi-i trecu prin minte că poate servitoarea o fi părtaşă la cele mai ascunse secrete ale lui Jane, drept care nu simţea decât milă pentru acest „logodnic“ care n-avea habar de ele. Preţ de o clipă, cumpăni dacă s-o prindă brutal de braţ şi să-i ceară să-i spună ce musafiri o vizitau pe Jane în Tite Street, dar, parcă temându-se că el tocmai era pe punctul de a o face, fata o zbughi.

După plecarea ei, Ross părăsi cămăruţa ce-i fusese destinată şi începu să deschidă şi alte uşi de la etaj. În a treia cameră, văzu, pe patul dublu, un capot care-i aparţinea lui Jane, şi peria de păr căzută pe carpeta de blană de oaie. Simţi un junghi în inimă la vederea acestor obiecte familiare, zărite şi în nopţile pe care Jane le petrecuse cu el. Închizând uşa în urma lui, se îndreptă spre pat, luă capotul şi-şi îngropă faţa în faldurile de mătase. Cu un gest tandru, culese peria de pe jos şi o puse pe măsuţa de toaletă, din lemn de mahon.

Deşi ştia că nu trebuie să doarmă acolo, nu reuşi să reziste tentaţiei de a face tocmai pe dos. Îşi dezbrăcă haina şi se descălţă de ghete. Scoase inelul din buzunarul hainei, ca nu cumva să cadă pe undeva din neatenţie, şi-l puse pe măsuţa de toaletă. Apoi se întinse pe pat, strângând la piept capotul, aşa cum un copil ar strânge la piept un veşmânt al mamei absente. În mireasma capotului i se părea că recunoaşte tot ceea ce se găsea în sufletul iubitei lui: puterea ei angelică, frumuseţea, patima ei.

Se întunecase atunci când se trezi. Prin fereastră, Ross vedea licărul unei lămpi cu gaz la capătul îndepărtat al străzii.

Se ridică din pat, se încălţă, îşi stropi obrazul cu apă dintr-un ulcior aflat la lavoar. Netezi patul, întinse capotul pe el, aproximativ aşa cum îl găsise. Uitând de inel, coborî în salon şi sesiză liniştea ce stăpânea casa,

întrebându-se dacă Jane se întorsese. Rămase o clipă nemișcat în hol, observă că lumânările ardeau în salon. Îi era foame, se gândi că probabil se pregătea cina în bucătărie, dar nu adulmecă nici o aromă de mâncare, unde mai pui că domnea o asemenea tăcere grea peste tot, încât se temu că-i tot singur, fără doar de servitoarea vicleană, și e condamnat să aștepte alte multe ore înainte să-și facă Jane apariția.

Dar când deschise ușa salonului, o văzu – zăcea adormită pe o sofa, cu un picior atârnând pe podea. Alături se găsea una dintre cele mai frumoase femei pe care Ross le văzuse vreodată – zăcea cu capul și pletele ei negre în poala lui Jane.

O vreme lungă, Ross nu se mișcă din loc. Privirea îi rămăsese ațintită pe acest tablou vivant, ca asupra unei picturi al cărei înțeles știa că e important, dar pe care nu-l deslușea cu totul.

„Doctori din Imperiul Britanic“

Brațul drumului numit Savage, care ducea până la Sadong, fusese terminat. Sir Ralph Savage se plimbă de-a lungul lui, dintr-un capăt în celălalt, iar și iară, până când obosi să-și audă pașii. În timpul plimbării, admiră cât de drept se întinde și cum strălucesc în soare pietrele albe. Dar ceea ce se străduia să vadă mai presus de orice era o entitate făcută de mâna omului, care *să reziste*. Își impusese să aibă încredere în această nouă structură, și totuși se temea să fie martor la stricăciunile pe care le puteau pricinui ploile grele.

Măcar drumul exista. Ceea ce-l bucura pe rajah. La capătul îndepărtat, muncitorii chinezi urmau să se apuce de construit trei case lungi încăpătoare, cocoțate pe stâlpi, aproape de apă. Rajahul le spusese că acestea aveau să devină un spital, apoi a regretat că dezvăluise acest lucru, când a văzut că mulți au fost cuprinși de teamă la gândul că bolnavii din Kuching aveau să fie aduși aici; drept care au dat bir cu fugiții.

Pentru cei rămași fideli proiectului, rajahul improviză un discurs. Îndreptându-și ținuta, ca să se vadă bine cât e de înalt, o înălțime deloc neglijabilă (își legase coama sură cu o panglică de satin auriu, iar la brâu își prinsese sabia regimentară, deja bătrână și ruginită), sir Ralph se cocoță pe una din lăzile de lemn în care se aflase praful de pușcă al lui Septimus Scaife și le spuse „ciupercuțelor“ că erau eroii domeniului său maiestuos. Un spital, le aminti el, este cel mai important edificiu pe care-l poate construi omul. Făcând această muncă, se interpune între viață și moarte. Iată motivul pentru care el a hotărât ca pe cei care aveau să rămână până la sfârșit în această întreprindere să-i plătească nu cu moneda obișnuită, ci cu argint.

Sunete staccato de uimire se auziră dinspre muncitorii prezenți, apoi începură să-l aplaude pe rajah. Desigur, el nu spusese *cât argint le va da*.

Unii probabil se gândeau la o amărâtă de monedă de șase penny, alții își imaginau un lingou lucitor sau un colier cu trei șiraguri. Dar la acea vreme, în Borneo, cuvântul „argint“ avea inevitabilul efect al unei vrăji. Printre malaysienii peste care stăpânea rajahul, se făceau multe speculații despre cantitatea de argint ascunsă de sir Ralph undeva în uriașa lui casă, iar rajahul nu le descuraja, chiar dacă se temea de un posibil jaf armat. Își dorea să se creadă despre el că e la fel de bogat ca regina Victoria însăși. Știa că puterea lui – câtă putere avea – depinde nu atât de voința lui vorace, cât de averea lui.

După discursul adresat muncitorilor chinezi, sir Ralph se întoarse acasă și, pentru prima oară de multă vreme, se simți binedispus. Privind retrospectiv, se simți încântat de imaginea pe care o înfățișase „ciupercuțelor“: un conducător puternic, viril, ale cărui inimă miloasă și veșmânt excentric îl deosebeau de ceilalți stăpâni coloniali. Se pomeni sperând, ca un caraghios, că pădurea îl ascultase vorbind și-l privise. Căci nu era clădirea unui spital o desfidere magnifică a ravagiilor făcute de Natură? Jură în sinea lui că, atunci când *mal de peste* va ajunge pe pământurile lui, nimeni nu va muri din această pricină.

Leon fusese lângă el când se adresase muncitorilor. Ba chiar găsise lada lui Scaife și o pusese acolo unde rajahul urma să vorbească, iar apoi, în mijlocul discursului, avusese un moment de panică – lada putea să mai conțină dinamită nefolosită de Scaife și, prin cine știe ce mijloace tăinuite ale științei, s-ar putea aprinde de la sine și l-ar arunca pe rajah în tăriile cerului.

Dar nu se întâmplase nimic de acest fel, iar pe noul drum de întoarcere acasă, malaysianul simțise cum iubirea lui pentru sir Ralph înflorea din nou. Își spunea în sinea lui că omul e mult prea vanitos și mult prea „englez“ în sufletul lui ca să fie admirat necondiționat, dar, în felul lui special, e un erou, iar Leon știa că supărarea lui față de rajah era de domeniul trecutului. Luă mâna uriașă a rajahului într-a sa și o mângâie.

Mai târziu, Leon se așeză și se apucă să calculeze cât de mult lemn de fag negru, câtă trestie indiană și bambus și câte frunze de palmier sunt trebuincioase pentru acoperișurile a trei case-lungi, câte priciuri și hamace se pot pune înăuntru și ce spațiu e necesar pentru pregătirea hranei și pentru

private. Apoi începu să deseneze schițe – asemenea celor pentru fabrica de conserve – pe care să le arate muncitorilor. Erau iscusit desenate, mai că ai fi zis că sunt desenate de un arhitect profesionist, iar când sir Ralph își exprimă admirația pentru ele, Leon spuse:

— Îți plac? Atunci fă pe mine administrator la spital, rajahul meu. Voi biciui pe culi și ei vor munci foarte bine.

— Sper că n-o să fie nevoie de biciuire, Leon.

— Bici cu limba. Ține pe toți în front…

— Bici cu limba? În regulă.

— Dar sunt două întrebări la care nu știu.

— Ce anume nu știi, Leon?

— Întâi: argint. Cât argint dai mie, administratorul tău?

Sir Ralph îl privi pe Leon care stătea aplecat peste admirabilele lui desene. Întrebarea complexă despre cum să-și răsplătească iubitul pentru că-i este companion în viața asta nu-și găsise un răspuns satisfăcător în mintea lui. Obiceiul lui era să-l îngroape în daruri, dintre care unele ajungeau în coliba lui Taminah, dar rareori îi dădea lui Leon mai mulți bani decât avea nevoie. Prin urmare, n-avea habar cum să răspundă la această întrebare.

— O să-ți dau atât cât vom considera amândoi că e corect.

— Ăsta nu răspuns. Cât e corect?

— Depinde. Spitalul va fi construit solid, sau va începe să se năruie la prima ploaie?

— Vezi desenele mele…

— Desenele sunt foarte bune.

— Atunci spital bun. Nu năruiește. Și munca mea de administrator, muncă tare grea. Deci trebuie plătești.

— O să plătesc după ce spitalul e gata.

La aceste vorbe, Leon puse deoparte schițele, luă o foaie nouă de hârtie și desenă pe ea o formă neregulată, cu o haşură drept umbră, ca să sugereze o moviliță, măsurând vreo cincisprezece centimetri în înălțime. Apoi îi întinse lui sir Ralph hârtia.

— Vezi desenul meu nou? E desenul argintului care trebuie să dai mie.

Rajahul zâmbi.

— Și ce-o să faci cu o comoară așa mare?

— Mă însor. Dau petrecere la nuntă. Dar nu te îngrijora, rajahul meu, te invit!

Sir Ralph își puse o mână pe capul lui Leon și-i ciufuli părul sclipitor. Gestul spunea: Știu că vei fi întotdeauna în stare să mă tachinezi cu astfel de amenințări, dar, deocamdată, prefer să le las să zboare – țânțari care țiuie în aerul pe care-l respir, dar nu mă pișcă.

— E frumos că spui că o să mă inviți. Voi fi încântat să accept. Acum spune-mi, care e a doua întrebare pe care voiai să mi-o pui?

Cu o caligrafie laborioasă, Leon scrise cuvântul „argint“ sub desenul lui. Ridicându-și privirile de pe desen, zise:

— Spital nu bun, sir Raff. Asta văd.

— Ce? Cum adică „nu bun“?

— Pentru spital, trebuie doctori. Fără ei, spital nu bun. Crezi că doctorii se ascund printre mangrove ori sar în crengi cu gibonii? Trebuie doctori din Imperiul Britanic. Redingotă. Joben…

La auzul cuvintelor „doctori din Imperiul Britanic“, inima rajahului se strânse de teamă. Edmund îl pomenise de multe ori pe fratele său, Valentine, care lucra ca doctor în Bath – acestuia ar fi trebuit să-i scrie el, rajahul, dar amânase treaba de la o zi la alta, scuza lui fiind că răscolise prin lucrurile lui Edmund ca să găsească adresa fratelui și încă nu dăduse peste ea.

— N-avem nevoie de asemenea oameni, zise el. Daiacii știu multe leacuri. Doctorii din Anglia n-au mai multe cunoștințe despre *mal de peste* ori despre cauza ei decât avem noi.

— Dar de ce să nu ajute? Tu spui, rajah, că stăpânești aici ca să ajuți la noi – sir Raff Savage ajută sărmani sălbatici ignoranți! Nu așa gândești? Mintea ta ingleză mult superioară, iar noi doar tăntălăi?

— Nu. Nu asta gândesc. Noi știm unele lucruri; oamenii din Borneo știu alte lucruri. Încercăm să reunim cunoștințele.

— Reunim cunoștințele? Asta spun eu. Aduci doctori din Imperiul Britanic să vadă viața noastră. Privesc cerul nostru și întreabă gaia brahmană „de ce e febră în negură?“.

Chef de cântat

Multă vreme, leșurile peștilor și broaștelor țestoase omorâte în explozie au plutit pe râu la vale, prin dreptul iazului lui Taminah. Apoi, într-o bună zi, n-a mai fost nici urmă. Râul curgea cuminte, doar că părea lipsit de orice formă de viață, fără doar de firele agățătoare și îmbârligate ale algelor. Taminah stătea pe mal și se întreba cât va mai fi până se întorc peștii vii.

În spatele ei, răsunau zgomote de săpături și spargere: trunchiuri de fag erau înfipte în pământ drept piloni pentru casele lungi, pari de bambus erau tăiați cu lovituri tari de topor, însoțite de strigătele oamenilor, fierăstraiele erau mânuite cu delicatețe pentru a crea scânduri netede pentru podele.

Știind că fiul ei fusese pus să supravegheze munca de construcție, Taminah acceptase să-l ajute – tăia și lega laolaltă frunze de palmier pentru acoperișuri. Un muncitor chinez mai în vârstă, cunoscut doar sub numele de Lin, un bărbat al cărui trup era atât de subțire și deformat de trudele îndelungi ale vieții lui, încât nu reușea să stea drept, îi aducea mormane de frunze de palmier, le căra pe spinarea lui îndoită și le lăsa să cadă pe verandă, făcându-i pe cocoșei să fugă care-ncotro, cât îi lăsau sforile priponitoare. Taminah îi dădea acestui om apă, el îi mulțumea, iar zâmbetul lui dezvăluia că nu mai avea dinți în gură – și dintr-odată, Taminah a fost cuprinsă de milă față de el, încât i-a venit să-l îmbrățișeze și să-l mângâie pe cap. De fiecare dacă când el aducea tot mai multe frunze de palmier, dorința de a manifesta tandrețe și afecțiune față de Lin devenea tot mai puternică.

Leon venea zilnic pe șantier. Taminah îl urmărea cu atenție – nu i-a scăpat că fiul ei se îngrășa și că avea un mers țanțoș, arogant, cu brațele încrucișate la piept, lătrându-și ordinele. Chinezii, pe care el îi numea „ciupercuțele rajahului“, păreau să se teamă de el. Și această nouă imagine a fiului ei, ca supraveghetor al spitalului, a făcut-o să-și dea seama că, deși credea că-l cunoaște, niciodată nu văzuse cu atâta limpezime această latură

a firii lui – tânjea să exercite putere asupra altora, chiar şi asupra propriei mame căreia întotdeauna îi arătase respect desăvârşit. Venind pe verandă, o mustră că muncește prea încet. Structurile caselor lungi erau ridicate foarte repede, o anunţă el, iar proptelele pentru acoperişuri erau deja fixate. Era nevoie curând de stânjeni întregi de frunze de palmier legate între ele. Rămânea în urmă cu treaba asta importantă.

Taminah îi spuse lui Leon că muncește cât de repede poate, dar el o apostrofă că o vede adesea visând cu ochii deschişi, în loc să taie, să împletească, să coasă.

— Sunt bătrână, replică ea. Trebuie să-i laşi pe bătrâni să viseze.

— A, şi la ce visezi?

Ea nu voia să recunoască faţă de Leon că uneori visa să-l cuprindă pe bătrânul Lin în braţe şi să-i mângâie creştetul. Îi spuse doar că se gândea la ceea ce fusese, atunci când el era un copil mic-micuţ, frumos, iar tatăl lui îi făcuse o bărcuţă dintr-o carapace de broască ţestoasă, în care el vâslea într-un ochi de apă, iar ea stătea în preajmă, privindu-l cu veneraţie.

Într-o seară, la amurg – când muncitorii se retrăseseră la colibele lor, iar cele trei case lungi erau aproape săvârşite, ba chiar fuseseră instalate câteva priciuri şi în tufişuri fuseseră săpate şanţuri pentru private – Taminah auzi glasuri nefamiliare pe râu.

Se duse la noul ponton construit mai jos de casele lungi şi se uită spre apus, unde văzu o procesiune de canoe grele, patru sau cinci, care urcau râul spre ea. La prova primului canoe stătea un bărbat ţinând o torţă aprinsă. O agita în dreapta şi-n stânga, încercând să lumineze malul râului, iar acum, când zări în sfârşit casele lungi, strigă surescitat, făcu semne pentru ca întregul convoi să se oprească.

Curentul era puternic, ameninţa să împingă bărcile înapoi de unde veniseră. Taminah privi, ascultă şi îşi dădu seama că vocile vorbesc în engleză. Alte torţe au fost aprinse şi canoele se îndreptară spre ponton, unde fură amarate.

Taminah rămase nemişcată, invizibilă în întunericul care cobora. Văzu un grup de bărbaţi strânşi pe ponton, vreo doisprezece sau cincisprezece. Purtau pălării cu boruri largi, iar sub pălării Taminah bănui că obrajii le erau palizi.

În lumina torţelor, chipurile astea se uitau lung la casele abia construite. Preţ de o clipă, nimeni nu păru să aibă curajul să se îndrepte spre ele, parcă ar fi fost un miraj al naturii ori un altar al unui zeu ale cărui nume şi ritualuri potrivite le erau necunoscute. Apoi, doi bărbaţi se apropiară de casele lungi, cu torţele ridicate şi puşti grele în mâini.

Taminah îi văzu intrând în prima casă şi lumina torţelor dispăru câteva clipe, şi iute ieşiră să-i cheme şi pe ceilalţi, care răspunseră cu chiote de voioşie, după care se apucară să descarce de pe canoe suluri de rogojini, saci plini-ochi, cazmale, arme şi oale de gătit. Cu spinările îndoite sub greutatea acestor obiecte, bărbaţii începură să cerceteze cele trei case şi, găsindu-le goale – ar fi zis că providenţa le scosese în calea lor, ca pe un dar miraculos –, câţiva prinseră chef de cântat, o incantaţie ciudată, discordantă.

Leon îi vorbise lui Taminah despre asta – anume că, în anumite împrejurări, oamenii albi au obiceiul să uite de bunele maniere şi, la un semnal ascuns, să umple văzduhul de cântece desfrânate, al căror înţeles numai ei îl cunosc. La aşa ceva era martoră acum Taminah. Pădurea din spatele ei răsuna de ecoul sunetului nefamiliar, făcând ca orice altceva să amuţească – până şi râul. Şi ea ştiu că ceea ce vedea era o cotitură complexă a evenimentelor, pe care nimeni n-o prevăzuse şi care n-ar trebui să se întâmple.

Casele lungi erau construite drept refugiu pentru cei bolnavi şi muribunzi, atunci când *mal de peste* avea să-şi croiască drum prin Kuching până pe domeniile rajahului. Dar oamenii ăştia nu erau bolnavi: erau gălăgioşi, viguroşi, plini de un fel de veselie nesăbuită. Taminah n-avea idee de unde veniseră sau ce intenţionau să facă, ştia doar că puseseră stăpânire pe casele pe care fiul ei le proiectase drept spital şi la care atâţia oameni trudiseră vreme îndelungată

Şi iar îi fugi gândul la Lin, cum se chinuise să urce în veranda ei cu legăturile de frunze de palmier, care-i frângeau spinarea, trudind ca un asin, neplângându-se vreodată şi mulţumindu-se doar cu o cană cu apă, dacă i se oferea. Ar fi vrut Taminah ca Lin, iar nu aceşti străini gălăgioşi, să fi luat în stăpânire un prici confortabil într-o casă nou-construită, şi să se pună pe el pentru odihnă.

Străinii au făcut foc pe malul râului, au gătit orez, au băut şi au cântat

până târziu în noapte.

Devreme dimineața, când Taminah se furișă până la ponton, unde canoele se loveau unele de altele pe undele iute-curgătoare ale râului, văzu puse în noroi obiecte ciudate, asemănătoare cu leagănele de bambus pe care femeile albe le făceau pentru pruncii lor. Iar Taminah hotărî că aceste obiecte – care erau și nu erau leagăne – ieșiseră din mintea unui om alb, așa cum cântecul venea din sufletul omului alb, și că numai rajahul ar putea spune ce înțeles aveau toate astea.

Prin urmare, Taminah porni pe noul braț al Drumului Savage, îndreptându-se spre marea casă-mausoleu a lui sir Ralph. Soarele încă nu răsărise și, în lumina cenușie, drumul i se părea fantomatic, fără țipenie de om, parcă propriii pași i-l așterneau în față. În jur, jungla era cufundată într-o tăcere aproape desăvârșită, în afara unei boare ce vizita vârfurile copacilor și-și trimitea freamătul în văzduh. Iar Taminah se gândi la ce se spunea despre molimă, anume că boala și febra sunt purtate de vânt și de cețurile jilave ale dimineții, și grozăvia va ajunge curând chiar pe acel drum pe care mergea ea.

Era mândră de felul în care-l abătuse pe Leon de la intenția de a construi o fabrică de pește și-l făcuse să ridice un spital, dar acum, în numai o noapte, acesta fusese ocupat de o bandă de străini. Și cât de aproape de casa ei păreau! Avea senzația că le adulmecă sudoarea și *arak*-ul sau grogul din răsuflare. Ca și când, cu torțele, focurile și cântecele lor gălăgioase ar fi mutat cele trei case lungi mai aproape de ochiul ei de apă, decât ar fi fost gândite vreodată.

Mergând înainte, Taminah întâlni unu sau doi chinezi, muncitori care veneau din pădure și se îndreptau spre munca lor zilnică la casele spitalului. Lui Taminah îi veni să-i avertizeze despre ce aveau să găsească acolo, dar se abținu. Mergea destul de repede și era la oarece distanță de râu. Însă deodată, în spate auzi ecoul unei împușcături. Se opri în drum. Păsările își luară zborul de pe crăcile lor, urcară în înaltul cerului palid. Un gibon scoase un strigăt.

Dutton și Caldecott

La o masă de mahon lustruit, pe care o vază cu anemone cu petale zburlite fusese pusă ca să ofere un strop de culoare și blândețe unei încăperi altfel posomorâte și austere, avocații consultanți James Dutton și Bernard Caldecott se așezaseră vizavi de noua lor clientă, domnișoara Jane Adeane. În fața lui Dutton și Caldecott se afla un document juridic scris pe hârtie groasă de culoarea untului, sigilat cu ceară vișinie și legat cu o panglică roșie de mătase. Acest document era testamentul final al lui Emmeline Adeane.

Șezând de partea cealaltă a mesei, Jane scrută pe furiș fețele avocaților. Ochiul ei exersat, de infirmieră, îi spunea că sunt oameni sănătoși, rumeni în obraji, care se bucură de vârsta lor mijlocie. Păreau întregi la minte, ceea ce era de bun augur. Începură prin a-i spune că mulți ani la rând „acționaseră“ în interesul mătușii ei, iar Jane răsuflă ușurată la gândul că mai mult ca sigur asemenea oameni n-avuseseră nici un motiv să umble cu fofârlica față de preaiubita ei Emmeline, așa cum făceau atât de mulți avocați. Pe scurt, era dispusă să aibă încredere în ei și să-i simpatizeze.

Ceea ce o deranja era prezența lui Valentine Ross lângă ea. Nu că ar fi trebuit să-i întâlnească pe avocați de una singură. Cu sir William sosit la Londra și cu Ashton Sims care consimțise să fie de față pentru a-i prezenta pe tată și fiică avocaților Dutton și Caldecott, Jane considera că „nu e nevoie“ ca Ross să fie de față. Dar el insistase: *în calitate de logodnic al ei*, avea dreptul să fie prezent la citirea testamentului mătușii ei. Jane ar fi vrut să-i spună că, în privința lui Emmeline, el nu avea nici un drept. Nici măcar n-o cunoscuse. Nu manifestase niciodată nici cel mai mic interes pentru viața ei remarcabilă. Emmeline nu-i aparținea lui în nici un fel, așa considera Jane. Le aparținea ei și tatălui ei, îi aparținea lui Ashton, pentru că fuseseră prieteni atâția ani; Ross era un intrus în încăperea asta. Dar se

abţinu să dea glas acestor gânduri.

Dacă Ross avea idee de sentimentele lui Jane, cel puţin în această privinţă – şi aproape sigur că avea –, era hotărât nu se lase exclus. Dimpotrivă, simţea că acela, mai mult ca oricare altul, era momentul crucial să-şi exercite drepturile asupra femeii care acceptase să-i fie soţie. Dar vedea cu limpezime că, în multe privinţe, şi importante, şi mărunte, Jane continua să-l sfideze, folosindu-se de tristeţea pricinuită de moartea mătuşii ca să se ţină departe de el, nemanifestând nici un strop de tandreţe şi părând să nu vrea să fie atinsă de el. Cuprins de o disperare neputincioasă, se întrebă dacă acest comportament e vreun preludiu îngrozitor al anunţului că logodna lor ia sfârşit. O teamă care îl făcea să nu-şi dorească s-o scape din ochi nici o clipă.

Înainte să dea citire testamentului, avocaţii spuseră, într-un preambul politicos, că-şi exprimă sincerele condoleanţe pentru pierderea suferită de familia lui sir William şi a lui Jane, şi doreau să-i asigure că îi fuseseră devotaţi „marii artiste“.

— Am fost aici, zise domnul Dutton, ca s-o sfătuim în orice moment pe domnişoara Emmeline, mai ales în chestiuni legate de colaborările ei cu galeriile ale căror raporturi cu artiştii pe care-i reprezintă nu pot fi niciodată garantate ca fiind cinstite şi corecte.

— Dar noi i-am admirat spiritul independent, zise domnul Caldecott, şi îmi permit să spun, cu privire la testamentul pe care urmează să vi-l citim, că domnişoara Adeane n-a ajuns niciodată la vreo hotărâre importantă fără să analizeze mai întâi cu deplină atenţie toate aspectele. Domnul Dutton şi cu mine am verificat şi, spre deplina noastră satisfacţie, testamentul a fost redactat corect în toate privinţele şi reprezintă ultimele dorinţe ale domnişoarei Adeane, aşternute pe hârtie cu bună-credinţă.

Aici domnul Caldecott tăcu. Jane îl auzi pe Ross dregându-şi glasul, ca pentru a se pregăti să facă un comentariu, apoi păru că se răzgândeşte, rămânând tăcut. Domnul Dutton dezlegă panglica roşie care lega documentul şi începu să citească.

Testamentul specifica la început câteva mici legate, referindu-se mai ales la picturi, care să fie date prietenilor, incluzându-i pe Ashton şi Julietta Sims – ei urmau să primească „două tablouri la alegerea lor“ – şi pe micul Marco

– el primea „cinci guinee pe care să le cheltuiască pe jucării care să-i bucure inima“. Un legat ceva mai consistent lăsa „o sută de guinee preaiubitului meu frate, sir William George Adeane, care vin cu nestinsa mea dragoste pentru el“. În acel moment, Jane se uită la tatăl ei şi văzu că obrazul lui avea o dâră de lacrimă. Când el îşi vârî mâna în buzunar după batistă, ea îi atinse tandru braţul. Observând tristeţea lui sir William, domnul Dutton se opri din citit şi îi făcu un semn colegului său. Domnul Caldecott se ridică iute în picioare, se duse la un bufet scund, scoase o carafă cu vin rubiniu şi umplu un pahar mic pe care i-l dădu lui sir William.

După ce acesta îl sorbi dintr-o înghiţitură, domnul Dutton reluă şi spuse:

— Acum ne apropiem de moştenirea propriu-zisă a averii domnişoarei Adeane, care constă dintr-o sumă substanţială de bani, investiţi la această dată în acţiuni şi obligaţiuni, şi proprietatea asupra casei de pe Tite Street nr. 2, care, deoarece proprietara este o persoană nemăritată, îi aparţine în totalitate şi o poate înstrăina după cum voieşte, nefiind grevată de pretenţii potrivnice ale altor rude ori de ipoteci, datorii, împrumuturi băneşti, restricţii de ordin testamentar sau impedimente legale de orice alt fel.

Caldecott se uită intens la Jane, în timp ce domnul Dutton continuă citirea testamentului:

— „Este dispoziţia mea de ultimă şi netăgăduită voinţă ca locuinţa mea, casa de pe Tite Street nr. 2, dimpreună cu restul averii mele, cuprinzând toate investiţiile monetare, mobilier, alte bunuri, îmbrăcăminte şi bijuterii, să revină în totalitate preaiubitei mele nepoate, domnişoara Jane Elizabeth Adeane, iar dragul meu prieten domnul Ashton Roderick Sims, împreună cu respectabila firmă Dutton & Caldecott, Avocaţi consultanţi şi Avocaţi apărători, să acţioneze ca executori în această speţă, ca să se asigure că domnişoara Jane Elizabeth Adeane moşteneşte ceea ce i se cuvine conform acestui ultim testament al meu.“

În încăpere nu se auzea nici musca. Jane îşi aţintise privirile asupra avocaţilor care îi zâmbeau. Ea auzise ceea ce tocmai fusese citit, dar nu reuşea să înţeleagă pe loc dimensiunea colosală a întregului tablou. Tot ceea ce-o preocupase de când murise mătuşa ei era durerea pierderii ei. Nu se gândise nici o clipă la ceea ce ar fi putut fi în testamentul ei. Dacă se gândise la casă, era doar ca la un imobil valoros ce va fi întotdeauna locuit

de Emmeline, chiar și în lipsa ei. Picturile ei vor atârna mereu de pereți și vor fi stivuite în atelierul ei. Casa va răsuna întotdeauna de vocea și râsul lui Emmeline.

Acum însă, toate acestea deveniseră ale ei! Le văzu într-un tot, cuprinzând prezența lui Emmeline, și înțelese că există o logică în legatul extraordinar, deoarece poate doar ea – care îi fusese mătușii ca un fel de fiică –, și numai ea din toată lumea putea deveni custodele moștenirii lui Emmeline, păstrându-i casa exact așa cum a fost întotdeauna și locuind în ea cu iubire.

Jane își coborî privirile la vaza cu anemone, plăcându-i zdrențuirea petalelor ce făcea ca florile să semene cu niște pene. Știa că nu avea să uite niciodată acest detaliu, singurul, al cabinetului Dutton & Caldecott, și că momentul va fi mereu colorat de aceste flori. Și realiză surprinsă că undeva lângă inima ei fusese îngăduit un firicel de fericire.

Numai că acum se întâmpla ceva. Vorbea Valentine Ross. Nimeni nu-i ceruse să vorbească, dar el se aplecase peste masa de mahon, mai aproape de avocați, hotărât să fie luat în seamă în procedurile judiciare.

— Domnule Dutton, nu știu dacă dumneavoastră și domnul Caldecott aveți cunoștință de faptul că domnișoara Jane Adeane și cu mine suntem logodiți și urmează să ne căsătorim. Nutresc speranța că evenimentul va avea loc de îndată ce se încheie perioada de doliu cuvenită după decesul mătușii, prin urmare înainte de sfârșitul anului.

— A, făcu domnul Dutton, n-am știut. Felicitări, domnule!

— Mulțumesc. Totuși, ca urmare a acestui fapt, există o chestiune importantă ce trebuie abordată acum.

— Vă rog, domnule doctor Ross, care e aceasta?

Ross se avântă:

— Nu am studiat dreptul, dar ceea ce știu e că femeile măritate nu au dreptul legal de a deține proprietăți. Am dreptate?

— Da, răspunse domnul Dutton. Aceasta e situația la momentul de față. În toamnă urmează să se introducă în parlament un proiect de lege al membrilor cabinetului, intitulat „Legea privind proprietatea femeilor măritate“, care ar urma să schimbe această situație dacă se va vota, dar ne îndoim că se va vota. N-am dreptate, domnule Caldecott?

— Ne temem că nu se va întâmpla aşa, răspunse Caldecott. Însă vor fi şi alte proiecte…

— Da, zise Ross, dar după cum e situaţia la ora actuală, dacă domnişoara Adeane… sau mai curând *fosta* domnişoară Adeane devine doamna Ross… atunci o proprietate ce urmează a o primi va trece, prin lege, în posesia mea, ca soţ al ei? Am dreptate?

Avocaţii se uitară pierduţi unul la altul, cu aerul că nici unul nu-şi dorea să fie obligat să răspundă. Dar, într-un târziu, amândoi confirmară cu o mişcare a capului. Apoi Ross se întoarse către Jane:

— Pun în discuţie această chestiune, Jane, doar pentru că e importantă şi nu aş vrea să te amăgeşti în a crede că lucrurile se vor întâmpla întocmai cum se cere în testamentul mătuşii tale, când de fapt realitatea va fi diferită. Dar fii sigură că eu, unul, recunosc că situaţia nu e tocmai justă. Mătuşa ta a vrut ca tu să primeşti această casă, iar eu n-o să fac nimic privitor la ea fără consimţământul tău. Deciziile vor fi luate în comun…

Domnişoara Jane îşi împinse scaunul în spate şi se ridică în picioare. Fără voia lor, domnul Dutton şi domnul Caldecott rămaseră cu gura căscată văzând înălţimea pe care ea o desfăşură în faţa lor. Jane nu-i aruncă nici o privire lui Ross – ba chiar simţea că nu suportă să se uite la el – când spuse:

— Aş dori să declar tuturor celor prezenţi aici că, după părerea mea, există o *mare* nedreptate în această stare de fapt! Şi în cea mai mare măsură, această nedreptate se îndreaptă împotriva iubitei mele mătuşi. Ea nu a vrut să lase casa moştenire unei persoane pe care nu o cunoştea. Ea avea un plan pentru spaţiile în care locuia, care erau preţioase pentru ea, iar planul mă avea pe mine în vedere, pe nimeni altcineva. Mă avea pe mine în vedere pentru că ea ştia că eu voi păstra totul exact aşa cum este, ca şi când ea s-ar întoarce într-o bună zi între noi. Mătuşa mi-a mărturisit secrete despre viaţa ei pe care nimeni altcineva nu le ştie. Şi-a împărtăşit suferinţa cu mine, şi eu am fost, din câte ştiu, aceea al cărei nume l-a strigat când a simţit că e pe moarte. Prin urmare, legatul ei are o logică pe care legea ar trebui s-o respecte. Şi consider că e lipsit de bunăvoinţă din partea doctorului Ross… ba chiar foarte lipsit de bunăvoinţă din partea doctorului Ross… să încerce să răstoarne logica la câteva clipe după ce a fost expusă… cred cu tărie că nu pot…

Jane voi să continue prin a spune că nu-l poate ierta pe Ross. Știa că el nu făcuse altceva decât să sublinieze o lege a țării, dar îl blestemă în gândul ei pentru această intervenție și ar fi vrut să spună cât de ticăloasă și egoistă o socotea, dacă, în acel moment, n-ar fi fost înjunghiată de o durere bruscă în pântec, care o făcu să-și amintească îngrozită de faptul că e însărcinată. Se așeză brusc și, când simți brațul tatălui ei înconjurându-i umerii, izbucni într-un plâns necontrolat. Domnul Caldecott sări din nou în picioare și se precipită să mai aducă un pahar de porto din bufetul scund.

„Era desăvârșită“

Dacă Ross pricepuse că făcuse o boacănă cât el de mare, ceea ce se și întâmplase, acum nu-și dorea decât să îndrepte lucrurile. În trăsura ce-i ducea înapoi în Tite Street de la firma Dutton & Caldecott, tânjea s-o ia pe Jane de mână. I se părea un moment potrivit să-i ofere inelul cu smarald pe care credea că-l pusese la loc în buzunar, dar băgând mâna după el și negăsindu-l, își aminti că-l uitase! Se găsea tot pe masa de toaletă, lângă pat, în camera lui Jane. Se blestemă în gând pentru asta, aproape la fel de mult ca pentru lipsa de tact din biroul avocaților. Cum a putut să uite un obiect atât de important? Încă o dată îi veni să dea vina pe comportamentul lui Jane pentru faptul că el pierduse controlul asupra acțiunilor sale, dar hotărî iute că n-ar fi corect. Așa că, împiedicându-se în cuvinte, îi spuse că-i pare rău că pomenise legile proprietății, dar o făcuse „pentru ca totul să fie limpede din capul locului“.

Lui Jane nu-i plăcu acest „din capul locului“. Căci ce alt înțeles avea decât acela că acest „cap“ însemna începutul unei vieți pe care simțea acum că n-o va putea îndura? Se depărtă și mai mult de Ross și spuse:

— Propun să nu discutăm despre asta acum. E prea dureros pentru mine. Și, tată, pot să te rog ca tu și doctorul Ross să vă întoarceți la Bath cu trenul de seară? Sunt sigură că amândoi trebuie să vă respectați obligațiile față de pacienții de mâine, iar eu aș vrea să-mi petrec o vreme singură în ceea ce, deocamdată, e casa mea – înainte să-mi fie luată.

Se lăsă tăcerea în trăsura ce se îndrepta spre Chelsea. Jane se simțea rău, nu-și dorea decât să ajungă în ceea ce întotdeauna fusese socotită camera „ei“, în Tite Street nr. 2, să se întindă pe patul ei și să închidă ochii. Sir William își dorea cu ardoare s-o fi avut pe Clorinda lângă el – era încredințat că ea ar fi știut, prin vreo tehnică irlandeză, cum să alunge chinul ce se citea pe cele trei chipuri și care le făcea să pară ciudat de

scofâlcite. Dar nu era nimic de făcut, decât să-şi continue drumul aşa, tăcând, cu Jane care încerca să-şi stăpânească greaţa ce ameninţa s-o copleşească, şi Ross afurisindu-şi mut impetuozitatea, iar sir William tânjind să fie în ceainăria doamnei Morrissey, unde mâna ei tandră i-ar fi mângâiat părul şi i-ar fi pus în faţă normalitatea dulce a cornurilor cu frişcă, pe o farfurioară de porţelan.

Bărbaţii au făcut întocmai cum i-a rugat Jane şi, cu un aer obosit, se instalară în trenul care pleca la ora şapte spre Bath. Jane îi părăsise de mult, ca să se retragă în camera ei, nedându-i lui Valentine Ross nici o şansă s-o ia în braţe şi să-i ceară iertare, şi nici vreun moment în care să se poată furişa la etaj, să-şi recupereze inelul. În timpul călătoriei spre apus, Ross se gândea disperat la soarta smaraldului, neştiind ce avea Jane să creadă atunci când va da peste inel pe masa ei de toaletă, însă imaginându-şi că ar putea bănui că-i aparţinuse lui Emmeline – deci că acum este al ei –, o şi vedea aruncându-l indiferentă într-o cutie de bijuterii, printre alte obiecte de valoare intrate în posesia ei.

Sir William încercă să-şi consoleze devastatul viitor ginere, spunându-i că supărarea lui Jane faţă de el venea din durerea pricinuită de moartea lui Emmeline.

— Tristeţea stârneşte adesea în mintea omenească reacţii de furie, dar mintea îşi revine, iar Jane îşi va reveni treptat. Amână-ţi puţin căsătoria şi vei avea din nou o mireasă radioasă şi mulţumită la braţul tău.

Ultimul lucru pe care şi-l dorea era o amânare a căsătoriei, îi spuse Ross. Nu pomeni de afurisita de poveste cu inelul, nici nu se plânse că avea impresia că, încet-încet, Jane se depărtează de el, că nu mai venea în patul lui şi că numai printr-o căsătorie rapidă putea s-o posede din nou. Nu menţionă nici „tabloul vivant“ pe care-l văzuse în salon, cu Jane şi Julietta Sims zăcând în ceea ce îi păruse a fi un abandon pătimaş pe sofa. Nu pomeni momentul, pentru că nu ştia ce să gândească despre el, ştiind doar că era ciudat de tulburător. Aşa că spuse doar că-i singur. Îi reaminti lui sir William că deja o aşteptase răbdător pe Jane timp prea îndelungat, şi nu suporta să mai aştepte.

Sir William era plin de compasiune pentru această stare de spirit. Şi el dorea să se însoare cât mai repede cu putinţă după ce se încheia doliul după

moartea lui Emmeline. Dar acest deces poate că schimba viitorul. Căci deja văzuse în Jane o reacţie aprigă la citirea testamentului mătuşii ei. Acum era sigur că, multă vreme, ea nu se va mai întoarce la Bath ca să fie din nou Îngerul Băilor, ci va deveni cu totul altceva, sau chiar *altcineva*, care va duce o viaţă boemă la Londra şi-şi va folosi moştenirea ca să devină cât va putea mai mult o persoană asemenea lui Emmeline. Cum se va adapta Ross la această nouă viaţă a ei? Poate că va face intervenţii chirurgicale scumpe în Tite Street, câştigând mult mai mulţi bani decât era posibil în Bath? Poate va zămisli prunci şi va fi fericit? Sau poate că, la urma urmei, ceea ce se întâmplase în biroul avocaţilor era fatal unei căsnicii între Jane şi Ross, care probabil nu va mai avea loc.

În timp ce întunericul cobora şi trenul se depărta de Londra, iar câmpurile tăcute din Berkshire îşi expuneau tuşei picturale a lunii gardurile vii, rigolele şi vitele adormite, cei doi bărbaţi îşi întoarseră privirile la noaptea de dincolo de fereastră. Amândoi erau obosiţi şi tânjeau să se afle într-un loc unde să se poată odihni. Pentru sir William, acel loc era patul Clorindei Morrissey, în schimb, Valentine Ross constată uluit că mintea lui era atât de agitată, încât oriunde s-ar fi dus acum, nu şi-ar fi găsit cu adevărat liniştea până când sau doar dacă făcea pace cu June. Adormi şi visă că se găsea într-o cuşcă întunecată pe *Rainsford*, cu valuri mari ce se umflau de jur-împrejurul vasului, ameninţând clipă de clipă să-l trimită în străfundurile mării.

Jane dormea şi ea.

Se trezi şi o zări pe Nancy lângă pat, cu un bol de supă pentru cină, pe care ea o bău recunoscătoare, simţind cum îi stâmpără greaţa. Cele două femei începură să depene amintiri despre Emmeline: cum se privea în oglindă cu un ochi atât de critic, cum „se pierdea“ cu orele în atelierul ei, fără să bea ori să mănânce, lucrând la lumina lămpii ori a lumânării, până când abia se mai putea ţine pe picioare din pricina epuizării, cum se dădea în vânt după puiul împănat şi şampanie, cum îşi potrivea pe cap, cu o precizie uluitoare, turbanele provocatoare, cum îi plăcea să danseze, cum i se schimba dispoziţia după orele zilei…

— Era desăvârşită, se pomeni Jane spunând, neştiind exact de ce alesese acest cuvânt, ştiind doar că, în ciuda suferinţelor de odinioară, Emmeline îşi

îmbrățișase viața. Fusese steaua propriei piese. Își interpretase toate cântecele pe care le compusese în minte.

— Bineînțeles că adesea era singură, zise Nancy.

— Știu.

— Dar după ce ați venit și ați rămas o vreme, și v-a pictat portretul, mi-a zis: O înțeleg perfect pe Jane acum. Jane e cu mine și n-o să mai fiu singură de-acum înainte.

— Mă bucur. Asta chiar mă bucură, spuse Jane.

Nancy o ajută pe Jane să se scoale, apoi aceasta îmbrăcă un capot de mătase gri primit de la Emmeline și coborî în atelierul mătușii. Aprinse o lampă și se așeză pe canapea, acolo unde se întindea cândva Jocelyn Hulton și-i plăcea s-o urmărească pe Emmeline lucrând. Imaginea aceasta îi readuse în minte golemul de lut și deodată simți nevoia presantă să vadă încă o dată obiectul cu pricina, să-l țină în mână – singura mărturie vizibilă a pruncilor pierduți de Emmeline.

Îl găsi acolo unde fusese ținut întotdeauna – într-o cutie, în fundul unui dulap. Aduse cutia în lumina lămpii, o deschise și se uită înăuntru. Nu și-l amintea într-atât de bine format – un chip trist ce părea să rețină o privire omenească. Oare nu se uitase la el cu atenție înainte? Sau poate că golemul părea să aibă mai multă viață acum, după ce murise cea care-l crease?

Pentru a respecta această viață – asta era ceea ce simțea ea că vrea să facă –, Jane decise că trebuie să încerce să astupe crăpăturile lutului. Cu lampa în mână, începu să caute printre oalele cu vopsele ale lui Emmeline vreuna care să conțină clei. Când o găsi, alese o pensulă fină de păr din marele vas cu pensule și cuțite de paletă ale lui Emmeline și, lucrând cu deosebită grijă, pentru a pune clei numai cât trebuie peste crăpăturile de pe trupul golemului, se imagină drept un chirurg care suturează răni ce vor deveni aproape invizibile cu timpul.

În acea noapte, scrise în jurnal:

La sfârșitul unei zile memorabile, în care am moștenit casa lui Emmeline și am fost martoră la încercarea lui Valentine Ross să mi-o ia cu japca, am salvat golemul. Și am stat sub luminatorul din atelierul lui Emmeline, unde cândva a căzut ploaia peste roata ei de olar.

În noaptea aceea, visele ei nu au fost legate de Emmeline, ci de pruncul ei încă nenăscut. Ceea ce-şi închipuia despre el – o simplă formă, un *ceva* – alterna cu viziuni ale golemului care nu mai era sfărâmicios la trup, ci moale, asemenea noroiului, şi cald parcă la atingere. Neînstare să ţină fetusul în braţe, Jane învelea golemul într-un şal şi astfel îl îmbrăţişa, simţindu-l cum mişcă şi întinde spre ea o mână cioturoasă.

Jane ar fi vrut să continue să viseze, dar în curând se trezi, transpirată, cu un sentiment de spaimă întunecată din pricina punctului în care o adusese propria viaţă. Văzu foarte limpede cum soarta se jucase cu ea. O făcuse să înţeleagă faptul că nu se putea mărita cu Valentine Ross. Dar abia ajunsese la această concluzie irevocabilă, că soarta i-a şi pus în pântec pruncul lui.

Cetățeni ai lumii

Cu Leon alături, sir Ralph se apropie de străinii de pe malul râului. Aceştia erau ocupaţi să facă focuri, să fiarbă apă şi să prăjească şunculiţă, dar când dădură cu ochii de rajah, lăsară baltă astfel de îndeletniciri şi se repeziră la puşti.

— Tunete şi fulgere, da’ voi cine mai sunteţi? vru să ştie unul din ei, aţintindu-i pe nou-veniţi cu o puşcă ţinută în mâini tremurătoare.

Primind de la Taminah vestea despre sosirile neaşteptate şi bănuind că-i vorba de nişte nenorociţi de negustori europeni, sir Ralph se echipase în tihnă cu un turban în fir de aur, împodobit cu nestemate, pus peste pletele lui cărunte, şi cu o robă largă de in alb, legată la brâu cu o eşarfă cu fir de aur, care se umfla puţin în briza dinspre apă. El era un om care ştia prea bine cum putea adesea o paradă de splendoare să reducă la tăcere protestele şi să le dea privitorilor un sentiment jenant de *micime*, şi hotărâse că aceasta avea să fie arma lui împotriva golanilor. În timp ce ochii lui albaştri, furtunoşi priveau în jos spre indivizi, Leon făcu un pas în faţă şi anunţă:

— Vă aflaţi în prezenţa Ex-celentesei Sale sir Raff Savage, Rajah al Teritoriilor Sadong de Sud, şi aţi intrat fără permisiune pe pământul lui. Rog puneţi jos puşti.

Indivizii se priviră nedumeriţi, în vreme ce muncitorii chinezi se ţineau în spate, neştiind dacă nu cumva aveau să izbucnească niscaiva violenţe. Încet, câteva puşti au fost coborâte, dar nu toate. Între timp, sir Ralph observase obiectele asemănătoare cu nişte leagăne, care o contrariaseră pe Taminah. Din câţiva paşi ajunse lângă un asemenea obiect şi-l ridică. Cu voce maiestuoasă şi sonoră, zise:

— Ciururi! Ca să găsiţi metalul preţios. Să înţelegem că vă daţi drept căutători de aur?

La aceste cuvinte, indivizii, îmbrăcaţi în zdrenţe peticite pe alocuri,

căpătară un aer nătâng şi toate puştile, în afară de una, fură coborâte. Ca apoi, cel mai în vârstă dintre ei, un ins costeliv cu barbă roşiatică, să se apropie netemător de rajah şi să spună:

— Nici vorbă de „*dat*“. Suntem mineri australieni cinstiţi. Mai să dea norocul peste noi în ’59, da’ am ajuns prea târziu. Rămăseseră ceva sedimente, da’ numa’ firimituri. Noi suntem Dezamăgiţii din Otago[56].

— Dezamăgiţii din Otago? făcu sir Ralph. Aha. Şi-n dezamăgirea voastră aţi venit să spoliaţi Borneo? Daţi-mi voie să vă spun: o să trăiţi o nouă dezamăgire. De-a lungul râului Sadong nu-i aur.

— Iertare, sir Raff, zise roşcovanul şi scoase dintr-un buzunar zdrenţuit o bucată de hârtie gălbejită. Aici am o hartă. Am muncit pe clippere care transportau ceai din Cape York în Guinea, ’ţelegi, ş’-am plătit bani buni unui moş pentru informaţia asta. A muncit într-o mină nu departe d’-aici. Mi-a zis c-a fost abandonată când a izbucnit o molimă de friguri şi toţi au tulit-o, da’ el s-a legat faţă de mine – aşa ziceţi voi, ăştia, *a se lega*? – că-n pământ încă mai e aur. Iar harta mă va duce la el.

— Nu contrazici rajahul meu, rog! sări Leon.

— Nu contrazic, domnu’, doar prezint un fapt. Uită-te şi singur la hartă.

Flutură hârtia sub nasul lui Leon care, enervat de acest gest, îl apucă pe individ de încheietura mâinii şi i-o strânse ca-ntr-o menghine.

— Am zis, nu contrazici rajahul meu! strigă el. Şi acum, ia armele, oamenii şi canoele înainte să le punem pe foc, şi plecaţi de pe pământurile preţioase a’ lu’ sir Raff!

— Băieţi, urlă roşcovanul, la arme şi fiţi gata! La arme şi fiţi gata!

La care băieţii îşi înălţară din nou puştile, strângându-se în jurul lui sir Ralph şi Leon. Sir Ralph îşi ridică mâinile, aşa cum le ridică preotul pentru binecuvântare, şi spuse:

— Ascultaţi-mă, oameni buni. Eu iubesc pacea, iar în Ţara Savage este armonie. Aici nu se varsă sânge. Acum, permiteţi-mi să vă spun că aceste case pe care le-aţi ocupat sunt construite ca spital şi trebuie să plecaţi din ele…

— Nu plecăm, zise un altul, posesorul unor pantaloni groşi, de moleschin, prea largi pentru coapsele lui numai piele şi os. Decât dacă ne obligi. În care caz, le dăm foc înainte s-o luăm din loc. Îi fi matale „rajah“,

da’ cine zice că „stăpânești“ pământul pe care stăm acum? Și ne vine să credem, din felul în care-ți sună vocea, că sub costumația asta de bal mascat, ești doar un englez, servitor loial al reginei. Și știi ce le fac australienii servitorilor loiali ai reginei? Îi facem balot cu steagul lor și-i fierbem de vii!

Urmară hohote de râs, strigăte vesele, și înainte ca rajahul ori Leon să apuce să spună ceva, un al treilea ins făcu un pas în față și zise:

— Noi nu recunoaștem nici o proprietate asupra pământului. Suntem cetățeni ai lumii. Și avem tot atâta drept să săpăm după aur, oriunde s-ar ascunde, cum ai tu să porți cucuiul ăla aurit. Așa că valea, înapoi în palatul matale, Rajahul Ex-celentesei, lasă-ne-n pace.

Și încă și mai multe chiuituri și pumni ridicați, iar văzduhul răsună de o împușcătură ce-i făcu pe muncitorii chinezi să se furișeze în umbrele pădurii. Când auzi împușcătura, Leon dădu drumul încheieturii roșcovanului și harta galbenă zbură pe malul râului. Însă înainte ca roșcovanul să apuce s-o recupereze, piciorul lui Leon o și înfundase în noroiul negru. Ceea ce-l înfurie peste măsură pe roșcovan, care purtase harta lângă inima lui peste întinderi nesfârșite de ocean și kilometri fără număr de râu, încât se repezi asupra lui Leon și-l trânti la pământ.

În clipa aceea, sir Ralph înțelese că, deocamdată, invaziei îngrozitoare nu i se putea ține piept nici prin cuvinte, nici afișând puterea ce-o exprima „costumația de bal mascat“. Mânjindu-și veșmântul alb în noroi, se aplecă să-l ajute pe Leon să se ridice în picioare. Iubitul lui primise un pumn în ochi și nu părea în stare să vorbească. Rajahul știa că Leon trebuie să fi suferit o durere teribilă, dar că mai bine murea decât să-și mărturisească suferința.

Taminah, care urmărise totul de la o distanță sigură, se repezi în ajutorul fiului ei.

— O-vai, o-vai! începu ea să se tânguiască și încercă să-și îmbrățișeze fiul. Vai, vai!

La care unul dintre mineri strigă:

— Asta-i, madam. Ia-ți bebelușul acasă.

Rajahul se retrase în casa lui și se așeză în cel mai mare salon – se uită în jur la obiectele de valoare pe care le strânsese de-a lungul timpului și-și

imagină cum vor da năvală căutătorii de aur, puţind a sudoare şi mâl, şi cum se vor repezi la comorile lui şi le vor lua cu ei. Ce hohote vor fi când candelabrele lui de aur vor fi frânte precum surcelele de fag şi împărţite asemenea frunzelor de tutun, şi cum vor stârni rafale de chicot dispreţuitor când o vază Ming va fi folosită drept ţucal. Rajahul înţelesese: aceşti „cetăţeni ai lumii“ n-aveau mai mult respect pentru hotarele stabilite de mâna omenească decât avea pădurea. Simţeau că vremurile care s-au succedat i-au distrus cu aceeaşi cruzime cu care chinuiseră ei copacii. Capete-seci. Încercau să prindă rădăcini oriîncotro îi sufla vântul – pe ei şi speranţele lor rănite. Tot ce conta era propria supravieţuire.

De această lume flămândă, gălăgioasă fugise rajahul când hotărâse să-şi construiască palatul în pădure. Ştia că numai banii lui şi autoritatea cu care fusese învestit de un sultan îndepărtat îl făcuseră stăpân peste micul lui regat, dar în acelaşi timp sperase cu deplină onestitate că va domni peste o comunitate paşnică, prosperă, unită în spiritul liniştii şi al iubirii faţă de rajah. Iar dacă nu punea la socoteală accesele de furie ale lui Leon, anii trecuseră fără spaime sau catastrofe. Chiar credea că era privit ca un cârmuitor benign. Cât despre grădina lui dragă, se dezvoltase în asemenea măsură, încât culorile şi aromele florilor aveau o dulceaţă de-a dreptul ameţitoare – odată Taminah chiar leşinase pe stratul de canna.

Iar acum totul era ameninţat. Dacă aveau să găsească aur, vestea va fi dusă de canoe de-a lungul râului şi atunci tot mai multe bărci se vor buluci încoace, aducând tot mai mulţi oameni disperaţi. Nu era greu să ţi-i închipui tăind pădurea, incendiind, răspândindu-se de la un luminiş la altul, până ajungeau la marginea pajiştilor rajahului. Şi atunci, îşi zise sir Ralph, vor hotărî că misiunea lor era aceea de a-l uşura pe răsfăţatul rajah de comorile lui. Şi probabil n-o să se oprească doar la comori – pentru că de ce-ar locui un alb în atâtea camere, când ei dorm în bordeie de bambus, acoperite cu frunze de palmier? Iar după ce vor fi pus stăpânire pe toate camerele, de ce să se oprească la atât? Nu se vor opri. Deoarece în mintea lor colectivă, nu mai mare ca a unei găini, va începe să prindă rădăcini ideea de a tortura un englez care poartă turban de aur pe cap şi a cărui regină măruntă şi-ndesată pretinde că e stăpână pe jumătate de lume, inclusiv peste draga lor Australie. Leon nu va fi în stare să-l salveze, nici servitorii lui. Căutătorii de

aur îl vor lega de mâini şi de picioare ca pe-un animal. Şi-apoi, pe rând, se vor uşura în varii feluri peste sau în trupul lui gol puşcă. Apoi îi vor trage un glonţ în cap.

---

56. Otago – regiune din Noua Zeelandă, importantă exploatare auriferă în sec. al XIX-lea.

Planul lui Leon

Durerea din ochi, oricât de mare era, nu l-a neliniștit pe Leon la fel de tare pe cât gândul că o vreme n-o să mai fie la fel de frumos ca înainte. Privindu-se în oglindă și văzând umflăturile vineții și lucioase de pe față, își zicea că seamănă cu o insectă și nu suporta să fie văzut de nimeni în afară de mama lui.

Taminah stătea cu el în camera lui, dormea pe o saltea, îi aducea mâncare, apă și *arak* și-l lăsa să se înfurie și să bată cu pumnii în pereți. Când rajahul venea la ușa lui, Leon îi spunea lui Taminah să nu-l lase să intre. Simțea că îngrozitoarea lui asemănare cu o muscă îl va văduvi de toată puterea lui sexuală asupra lui sir Ralph – și nu era pregătit să accepte așa ceva.

Prin urmare, cei doi bărbați trăiau despărțiți, amândoi urmăriți de gândul la sosirea minerilor, amândoi încercând să găsească o cale de a-i alunga pe uzurpatori, dar nici unul negăsind vreo soluție la ceva atât de neprevăzut pentru ei. Leon își imagina moduri diferite de a-i ucide, însă reveriile lui au luat curând sfârșit. Numai socotind după înfățișarea lor, Leon înțelegea că australienii ăia care săpau după aur sunt oameni plini de neliniște, mereu la pândă, deprinși cu o viață în care pericolul pândea necontenit, iar vigilența e a doua lor natură. Ca să omori un om era nevoie de un element-surpriză; dar ca să omori un grup de aventurieri înarmați, agitați, era nevoie de ceva mai mult. Era nevoie de un plan.

În scurt timp, planul i se contură în minte, așa cum Leon știa că se va întâmpla. Prin firea lui și fiind isteț nevoie mare, găsea *soluții* la probleme pe care alții nu reușeau să le rezolve.

Când umflăturile de pe față se retraseră întru câtva, își legă o eșarfă de mătase în jurul capului și peste ochiul învinețit, și porni călare spre Kuching. Alesese cel mai bun cal al rajahului, iar efortul de a călări îi dădu

lui Leon o stare mentală ciudată, euforică. Deşi soarele îl bătea în cap, iar colbul drumului ameninţa să-l sufoce, el se vedea aşa cum îşi dorea de mult să fie văzut: un bărbat care străbate lumea cu o viteză imprevizibilă, ignorând pericolul, un om curajos, intrepid, care e în stare să învingă indiferent ce adversităţi îi pune soarta în cale.

Refuza să se gândească la eşecurile lui. Crezuse în fabrica de conserve de peşte şi ştia că găsise cel mai bun loc pentru construcţia pe care o închipuise în minte. Nu era vina lui că inginerul britanic se dovedise un cretin fricos. Iar acum, deşi fusese ameninţat şi planul pentru spital, el credea că văzuse modul prin care putea să-l salveze. Îmboldindu-şi armăsarul într-un galop şi mai rapid, ajunse în scurt timp la Kuching.

Descălecă şi-şi duse calul acoperit de sudoare prin bazarul care se întindea pe malul râului Sarawak. Avea cu el argint pitit într-un brâu legat în jurul mijlocului. Trecu prin dreptul unei tarabe unde se vindeau pui de papagali în colivii, şi observă că toate păsărelele se refugiaseră în colţuri îndepărtate ale închisorilor lor, întoarse cu coada la trecători. Şi se gândi că un bărbat care nu se impune aşa trebuie să-şi ducă viaţa: nevoit să se pitească într-un colţ întunecat, cu faţa întoarsă de la lume. Dar el nu va fi niciodată acel bărbat.

Trecu pe lângă tarabe unde se vindeau flori, pe lângă tâmplari şi vânzători de orez, şi în cele din urmă se opri la o tarabă unde se vindeau cuţite şi pumnale. Lui Leon nu-i plăceau armele, în schimb arareori umbla fără *kris*-ul lui, iar în cei treizeci şi şapte de ani de viaţă, venerarea lamei lucioase se transformase în ceva aproape mistic. Nu tăiase niciodată carne de pui cu acel cuţit, dar ceva în el era subjugat de ideea de a o face. *Curăţenia* actului, piele şi carne despicându-se ascultătoare printr-o singură şi magnifică smucire în jos a mâinii, lăsând să curgă o mare fântână de sânge, îl făcea pe Leon să se înfioare de surescitare. Iar aici, la taraba modestă, ochiul lui exersat căzu pe un pumnal pe care şi-l dori pe loc. Îl ridică, admiră plăselele împodobite cu lapis lazuli, îi plăcu şi greutatea – acea greutate bine cumpănită pentru ceea ce poate face cu el un braţ omenesc, şi care în acelaşi timp dezvăluie stricăciunea teribilă pe care o poate provoca lama.

Deşi pumnalul era scump, însemnând că nu va putea plăti decât un singur

băiat pentru eliberarea sexuală de care avea acum teribilă nevoie, Leon simți că trebuie să-l cumpere. Când îi zise tarabagiului că-l va lua la un preț doar puțin mai mic decât cel cerut, bărbatul îl privi și spuse:

— Ești înțelept că-l cumperi, domnule. Acest pumnal are o mare putere. Dar trebuie să-i vorbești.

— Să vorbesc pumnalului?

— Trebuie să-i spui numele celor pe care vrei să-i răneşti, iar el va face treaba în locul tău.

Leon se uită lung la minunatul albastru al lapisului. Cunoștea un singur bărbat ai cărui ochi aveau nuanța asta nepământeană de albastru.

Ca să-și pună în aplicare planul de a scăpa de minerii australieni, Leon știa că are să fie nevoit să rămână cel puțin o noapte în Kuching.

Găsi o tarabă unde se vindeau găluști, își umplu pântecul cu ele, bău două cești de *tuak*, apoi se îndreptă spre una din casele dărăpănate unde „băieții“ lui își duceau viața de noapte în încăperi ticsite până-n tavan de saltele mânjite și unde tămâia ardea zi și noapte pentru a ține la distanță insectele și pentru a ascunde mirosul de spermă stătută – un afrodisiac pentru unii, iar pentru alții, un teribil ucigaș de plăcere.

Leon avea aici un băiat preferat, un chinez tânăr pe nume Chang. Pielea îi era foarte moale, ca pielea de femeie. Chinezul aproape că nu scoase un cuvânt, ci doar se oferi pe loc, îngenunchind cu coapsele depărtate, în poziția care-i plăcea lui Leon. Leon se dezbrăcă repede. Cumpărarea pumnalului și gândul înfricoșător la felul în care ar putea să-l folosească într-o bună zi îl adusese într-o stare de excitare dureroasă, și încălecarea rapidă a lui Chang se dovedi mai dulce și mai potentă decât oricând înainte.

La încheierea episodului, făcu un gest care-l surprinse până și pe el – îl luă în brațe pe Chang și-l sărută.

Apoi șezură unul lângă altul pe un morman de saltele și fumară, iar Leon, privind cum se învălătucește și se înalță fumul albastru în încăperea aia mică, știu că venise vremea să-și pună planul în aplicare.

Începu prin a-l întreba pe Chang ce se aude în oraș despre friguri, iar Chang îi zise că aici, pe malul râului Sarawak, aproape că nu se simțea miros de *mal de peste*, dar dacă te duceai în centrul orașului, începeai s-o respiri, s-o simți pe limbă, miasma mortală care aduce boala și moartea

pricinuite de febra Dengue. Îi mai spuse lui Leon că unii oameni se îmbolnăviseră deja, iar mulţi încercau să prindă vreun loc pe bărcile ce se îndreptau spre Singapore.

— Unde-i găsesc pe bolnavi? întrebă Leon. Am nevoie să găsesc doi sau trei căzuţi la pat.

— De ce-ai nevoie de doi sau trei căzuţi la pat? nu pricepu Chang.

— Pentru că vreau să-i salvez. Asta e misiunea mea, să-i scot din Kuching. Poate că nu-i pot salva. Poate că sunt prea bolnavi de febră, şi atunci vor muri. Însă voi încerca să-i vindec, şi ce trebuie să fac pentru asta e să-i duc în altă parte.

— Unde în altă parte? întrebă Chang.

Trăgând fum în plămâni şi dându-l afară, gest pe care-l savura, Leon îi descrise lui Chang cum construise un spital în pădure, dar spitalul fusese invadat de bărbaţi dintr-o ţară îndepărtată care nu erau molipsiţi de nimic altceva decât de pofta de aur şi care erau pe punctul să siluiască pământul şi să distrugă acri întregi de pădure cu săpăturile lor mizerabile şi lacome.

— La început, zise Leon, nu vedeam cum să-i conving să plece. Am crezut că va trebui să încerc să-i omor, dar n-am cum să omor atâţia. Apoi am înţeles că, dacă-i aduc pe bolnavi şi muribunzi în spitalul meu, dacă-i aduc acolo pe cei pentru care am făcut spitalul, atunci bărbaţii ăştia străini or să fie cuprinşi de teamă. Şi ce-or să facă? Sunt nişte sărăntoci cu speranţe năruite de prea multe ori ca să mai aibă importanţă şi nu prea vor să renunţe la ceea ce cred ei că-i sursa îmbogăţirii lor. Dar curând or să plece. Mai bine trăiesc cu dezamăgirea, decât să moară. Cine n-ar face asta? Aşa că or să urce înapoi în bărcile lor, cu calabalâc cu tot, şi or să pornească la vale pe Sadong şi n-o să-i mai vedem niciodată.

Chang nu zise nimic. Se uită la chipul lui Leon, încă pe jumătate ascuns sub bandajul de mătase.

— Cine va avea grijă de bolnavi şi muribunzi? întrebă el.

— Mama o să aibă grijă de ei, răspunse Leon. O s-o plătesc cu argint şi cu obiecte pe care mi le-a dat rajahul. O să-i îngrijească o vreme, până vor muri sau nu. Dar mai degrabă vor muri atunci când le va veni vremea. O să le trimitem leşurile pe râu la vale şi o să ne imaginăm că ajung la mare, şi atunci o să ne găsim din nou liniştea.

Crini și trandafiri sălbatici

Dacă Jane era surprinsă de cât de multe ori cădea pradă unor crize de plâns nesfârşite în urma morţii lui Emmeline, îşi aminti totuşi că se spunea despre gravide că devin fragile emoţional în primele luni de sarcină. Știa, de asemenea, că plânge şi pentru viitorul ei. Faptul de a deveni soția lui Valentine Ross i se părea acum ca o intrare pe porțile iadului. Logodna trebuia ruptă înainte ca Ross să afle de sarcină. După care, nu-l va mai vedea niciodată.

Dar ce se va alege mai apoi de ea? Se temea că Ross o să se înfurie şi o s-o distrugă. Nu numai atât: știa că societatea întorcea de regulă spatele mamelor necăsătorite. Chiar şi societatea boemă, partea emancipată care se strânsese în jurul mătuşii Emmeline. Prin urmare, ar rămâne singură, copilul ar creşte şi el singur, fără prieteni – şi totul numai din pricină că, pentru un moment scurt, dorise să ştie ce înseamnă să faci dragoste cu un bărbat.

Acum îşi blestema curiozitatea prostească şi lăcomia fizică. Dacă n-ar fi făcut asta, atunci ar fi aşteptat-o un viitor luminos. Ar fi putut face orice voia cu viața ei la Londra, aproape de Julietta, o viață de libertate minunată. Poate că şi-ar fi putut deschide propria clinică în Tite Street, sau, cine ştie, se ivea un alt drum, descoperirea treptată a acelui Lucru despre care ea crezuse întotdeauna că o aşteaptă pe drumul ei prin viață…

Dar acum nimic nu mai era posibil. Se confesă jurnalului ei:

Ori devin soția nefericită a lui Valentine Ross, ori devin o proscrisă, străduindu-mă să iubesc şi să ocrotesc un copil. Ne şi văd, pe noi două, pe mine şi o copiliță care deja începe să crească înaltă, asemenea mamei ei. Împreună străbatem încăperile înalte ale lui Emmeline, necercetate până acum. Aşteptăm doar să treacă anii.

Ross o bombarda zilnic pe Jane cu scrisori, cerând să fie iertat pentru

ieşirea „nechibzuită“ din biroul firmei Dutton & Caldecott, implorând-o să se întoarcă la Bath. Dar ea refuza să se ducă acolo. I-a răspuns că încearcă să organizeze „un minunat serviciu funerar de despărţire de mătuşa Emmeline“, şi până nu se termină totul, ea nu pleacă din Londra.

În Tite Street, în zilele dinaintea funeraliilor, Jane a primit mulţi musafiri – îşi exprimau afecţiunea, transmiteau condoleanţe. Printre aceştia s-au numărat şi cei care înrămau tablourile lui Emmeline, domnul Hartley şi domnul Foulkes. Aduseseră cu ei portretul lui Jane, care servise drept brancardă ca s-o ducă pe Emmeline la doctor. Era acum înrămat în abanos – alegerea specială a lui Emmeline –, iar în ochii lui Jane, apărea întru câtva schimbat, ca şi cum subiectul în veşmânt alb îmbătrânise în răstimpul în care fusese confecţionată rama.

Hartley şi Foulkes sprijiniră portretul în hol, şi amândoi priviră de la el la domnişoara Jane, care acum era îmbrăcată în negru, şi dădură din cap a consfinţire.

— Dacă îmi este permis, zise domnul Hartley, o asemănare foarte reuşită.

— Şi mai observ ceva, spuse domnul Foulkes, o asemănare nu numai între subiect şi portret, ci şi un aer familial comun domnişoarei Adeane şi regretatei domnişoare Adeane.

Jane ştia că domnul Foulkes spusese asta doar ca s-o flateze – în tinereţea ei, Emmeline fusese o mare frumuseţe, pe când ea, Jane, dată fiind statura ei ieşită din comun, era doar „chipeşă“; cu toate astea, se bucură auzindu-l. Orice o lega retrospectiv de Emmeline o consola, astfel că îi mulţumi domnului Foulkes şi-l întrebă dacă el şi domnul Hartley doresc să bea cu ea un pahar de Xerex, până îşi vor primi banii pentru rama de abanos.

— Bani? făcu domnul Hartley. O, nu, dragă doamnă. Domnul Foulkes şi cu mine am fost cu totul de acord să vă oferim rama drept cadou pentru răposata domnişoară Adeane, în semn de respect şi apreciere. A avut încredere în mica noastră firmă şi ne-a încredinţat lucrările ei timp de mulţi ani, şi vrem să ştiţi cât de mult am apreciat acest lucru.

Jane îi privi pe cei doi bărbaţi care înaintau în vârstă şi stăteau uşor îndoiţi de spate din pricina orelor petrecute la masa de înrămat, şi se gândi la felul în care, ici şi colo pe lumea asta, adeseori ascunse pe vreo alee ori străduţă şerpuitoare rareori călcată de picior de om, se găseau oaze mici, dar

minunate, de dăruire omenească și de bunătate de spirit, și acest fapt o bucură în mod deosebit, mai cu seamă pentru că *văzuse acest lucru* cu ochii ei și nu-l lăsase să treacă pe lângă ea.

Hartley și Foulkes refuzară politicos paharul de vin și tocmai voiau să-și pună jobenele pe creștetele cu început de chelie și să se îndrepte spre ușa de la intrare, când Jane se răsuci ca să mai privească o dată portretul și pe loc luă o decizie care o surprinse. Îi întrebă pe cei doi dacă ar putea atârna tabloul acolo, în hol, pentru a fi primul lucru pe care-l vedea oricine intra în casă.

— A, exclamă domnul Hartley, o alegere excelentă! Regretata domnișoară Adeane ar fi consimțit, sunt sigur. Ai cele trebuincioase, Foulkes?

— Desigur, zise Foulkes și își deschise redingota, de sub care se ivi un sac de pânză legat la brâu. Scoase un metru de pânză, o lungime de sârmă și numeroase cuie de diferite dimensiuni și mai mult sau mai puțin ruginite.

Astfel a fost atârnat portretul într-un loc ostentativ, după cum Jane știa foarte bine, dar știa și de ce-l pusese în hol. Tabloul era singurul lucru pe care-l împărțea în totalitate cu mătușa ei (fiecare depinzând de cealaltă pentru a-l aduce pe lume, și amândouă fiind unite de secretul golemului), ceea ce o lega de ideea că moștenise casa *pe drept*, și numai aceia care suportau să se uite la portret și să treacă pe lângă el fără urmă de dispreț vor fi lăsați să intre în casă.

Lui Ross i-o fi plăcut să-și închipuie că o pedepsește pe Jane necatadicsind să se ducă la funeraliile lui Emmeline Adeane, dar în același timp știa că, de fapt, se amăgește. Nu participa din pricină că Jane nu *catadicsise* să-l invite. Ședea în locuința lui din Edgars Buildings, luptându-se cu sentimente sumbre de mânie și jignire teribilă.

— Așa nu mai merge, se adresă el pereților scorojiți ai camerei de zi.

Între timp, Jane era recunoscătoare că Ross nu-i stătea alături în biserică. Aerul înmiresmat răsuna de cântări înflăcărate. Iar Sir William ținu o orație funebră din inimă, pentru „marele și generosul spirit al surorii mele“; Jane ședea între Julietta și Clorinda Morrissey, și amândouă o țineau de mână, lăsând-o să plângă în voie. Ashton Sims ședea exact în spatele lor și din când în când își întindea mâna acoperită cu o mănușă neagră și o punea

mângâietor și consolator pe umărul lui Jane.

La sugestia lui Jane, pe sicriu fusese pus un ornament bogat de crini importați, la un preț exorbitant, din sudul Europei, însă pe lângă aceștia, Jane căutase în grădina neîngrijită a lui Emmeline și tăiase câțiva rugi, rugându-l pe florist să-i aranjeze printre crini, explicându-i că mătușa ei fusese, pe de o parte, senină și frumoasă asemenea crinilor, dar n-ar fi putut reuși ca artist într-o lume a bărbaților decât fiind „destul de curajoasă să-și arate țepii din când în când“. O fi fost floristul tentat să protesteze că-și va zgâria degetele delicate cu țepii trandafirului sălbatic, dar s-a abținut, iar când aranjamentul a fost gata și a fost așezat pe capacul sicriului, el a constatat cu mândrie că e ciudat de încântător și „mult mai original decât orice alt aranjament floral pe care-l văzuse în viața lui“.

Respectând gusturile lui Emmeline, Jane a comandat ruladă de pui cu ridichi murate și șampanie, pentru a fi servite participanților la funeralii acasă, în Tite Street. Jane trecea acum printre invitați, apelând la băutura ei preferată, șampania, pentru a-și stăpâni lacrimile, și fu plăcut surprinsă când constată că Ashton Sims îl adusese cu sine pe Guy Mollinet, autorul francez care se afla la Londra pentru lansarea ediției engleze a romanului său *Morga*.

— Iertată să-mi fie prezența neinvitată, îi spuse Mollinet lui Jane, dar, după cum știți, tot ceea ce ține de moarte mă pasionează în mod deosebit. Ashton s-a gândit că m-ar impresiona felul în care își iau englezii rămas-bun…

— Sunteți bine-venit, *Monsieur* Mollinet. Rulada e pe gustul dumneavoastră, sau la Paris e preparată mai bine?

— O, e foarte bună. Pentru Londra.

— A, „pentru Londra“? Da, înțeleg. Și ați fost impresionat de slujba de la biserică?

— Corul mi s-a părut bun și mi-a plăcut trandafirul sălbatic de pe capacul sicriului. Presupun că e o convenție englezească, nu-i așa?, ca să ni se amintească faptul că drumul vieții e dificil?

— Nu, zise Jane. E ceva ce am simțit eu că se potrivește cu mătușa mea. Aranjamentul floral a căzut în sarcina mea, deoarece, din cât se pare, Emmeline mi-a lăsat mie aproape tot ce-a avut.

La aceste cuvinte, Mollinet căscă larg ochii.

— Tot ce-a avut? Adică sunteţi acum proprietara acestei case?

— Da, sunt. Doar că am sentimentul că va fi întotdeauna casa lui Emmeline, iar eu voi fi custodele ei, până când ea va hotărî să se întoarcă…

Spunând acestea, Jane simţi din nou că ochii i se umplu de lacrimi, iar Mollinet îşi puse mâna pe braţul ei.

— Draga mea *Mademoiselle* Jane, zise el, daţi-mi voie să vă spun că îmi păreţi o femeie excepţională. Dar ascultaţi-mă, ce-ar fi ca dumneavoastră şi Julietta să veniţi o vreme la Paris? Poate că, schimbând oraşul, vă va ajuta să vă reveniţi de pe urma pierderii. Vă pot prezenta multor prieteni din lumea artei – scriitori, poeţi…

În acel moment, Julietta, văzând-o pe Jane copleşită, se apropie de ea şi o cuprinse cu braţul, punându-şi capul brunet pe umărul ei. În faţa acestei imagini, Mollinet strecură un zâmbet nelipsit în totalitate de oarece alean. Poate că nu foarte mulţi englezi ar fi bănuit că Jane şi Julietta se iubeau ori ar fi acceptat ca o asemenea presupunere să pătrundă în minţile lor, dar, pentru francez, situaţia era cum nu se poate mai acceptabilă şi poate chiar cum nu se poate mai reală – un gând care, de fapt, îl excita în cel mai plăcut mod. Le vedea pe cele două femei – mignona şi minunata italiancă, şi înalta şi chipeşa englezoaică – împreună în pat (şi el alături, *bien sûr*): o viziune care-i fulgera prin minte în spirale colorate scăpate de sub control.

— Tocmai îi spuneam lui *Mademoiselle* Jane că voi două ar trebui să veniţi la Paris pentru un *séjour* lung, zise el. Ce credeţi, *Signora* Sims?

Julietta se uită în sus la Jane. Dădu să-i spună lui Mollinet că Jane urmează să se căsătorească şi va trebui curând să se întoarcă la Bath, dar expresia provocatoare de pe chipul lui Jane părea s-o implore să nu pomenească acest subiect, prin urmare se mulţumi să-i zâmbească lui Mollinet şi să-i spună:

— Cred că ar fi tentant pentru amândouă, nu-i aşa, Jane?

Jane dădu din cap a confirmare. Amuţise din pricină că, brusc, se întrebă dacă nu cumva, într-un fel încă nedefinit pentru ea, fuga în Franţa ar putea rezolva situaţia teribilă în care se găsea.

— Se pune doar problema lui Marco, mai zise Julietta, uitându-se la Ashton aflat în partea cealaltă a încăperii. N-aş suporta să stau departe de

Marco prea mult timp.

— Firește că nu, consimți Guy Mollinet. Vă putem găsi un apartament spațios, poate pe unul din noile bulevarde ale lui Haussmann, unde să poată locui și Marco împreună cu bona. Îl vom învăța franceza pe Marco. Îl ducem la caruselul din Tuileries…

— E înnebunit după căluțul lui de lemn, care are un nume franțuzesc: Trebuchet.

— Trebuchet! Minunat. E un cal de luptă?

— Nu știu. Presupun că Marco așa-l consideră.

— Atunci desigur că va trebui să vină și el. Ce poate fi mai simplu decât să trimiți un cal de luptă cu vaporul până în Franța?

„Ceva de mare însemnătate“

După plecarea celor care participaseră la funeralii, cu excepţia lui sir William şi a Clorindei Morrissey, subiectul căsătoriei celor doi se insinuă uşor în discuţie şi sir William spuse:

— Sperăm să nu o consideri drept o insultă faţă de Emmeline, Jane, dacă stabilim o dată la începutul lui septembrie?

— Nu, zise Jane, bineînţeles că nu. Emmeline şi-ar fi dorit să vă căsătoriţi, iar eu aştept cu nerăbdare căsătoria voastră. Şi, tată, uite la ce m-am gândit. Emmeline mi-a lăsat câteva bijuterii minunate şi aş dori ca viitoarea ta soţie să-şi aleagă o piesă frumoasă, drept cadou din partea mea.

— Ah, bijuterii, Doamne Dumnezeule! exclamă Clorinda. Nu, zău, toate bijuteriile trebuie să rămână la tine, Jane. Nici prin gând nu-mi trece să iau ceva.

— Însă mă va întrista foarte tare dacă n-o faci. Sunt mult prea multe, n-o să le port niciodată pe toate. Hai să-l lăsăm pe tata să tragă un pui de somn lângă foc, iar noi mergem să le vedem, măcar atât, bine?

— Chiar nu pot lua vreo bijuterie de la tine, protestă Clorinda, dar Jane puse un deget blând pe buzele doamnei Morrissey, ca să o facă să tacă, iar sir William zise:

— Clorinda, te sfătuiesc să faci aşa cum zice ea, căci ştii cum se vexează când poruncile ei nu sunt îndeplinite.

Prin urmare, cele două femei urcară în camera lui Jane, iar ea îngenunche pe podea şi scoase de sub pat o cutie mare de bijuterii. După ce se deschidea capacul, se puteau trage două sertăraşe, delicat îmbinate cu cupru şi căptuşite cu catifea neagră. Pe catifea se aflau nestemate de cele mai felurite forme şi culori, iar Clorindei îi scăpă o exclamaţie de uimire la vederea colecţiei.

— Ei? făcu Jane. Ditamai cantitatea. Cum au intrat în posesia mătuşii

mele, nu prea știu, dar știu că avea o slăbiciune pentru safire, după cum poți vedea. N-o fi putut trece pe lângă o prăvălie în Piccadilly fără să cumpere un safir, așa cum alții cumpără fructe zaharisite, cine știe? Poate că-i plătea pe giuvaergii cu portretele nevestelor și copiilor lor? Dar acum spune-mi ce-ți place…

Jane ridică un colier de safire și-l puse pe gâtul alb al Clorindei.

— Ce zici de ăsta? Sau nu se potrivește albastrul cu rochia de mireasă?

— P-păi… se bâlbâi Clorinda, mie-mi place mătasea verde și crem.

— Smaralde, atunci. N-am colier de smaralde, însă ce zici de broșa asta – smaralde și diamante? N-ar fi bijuteria perfectă pentru tine? Sau rubinele s-ar potrivi mai bine cu mătasea verde și crem?

Auzind cuvântul rubine, Clorinda se pomeni că roșește, o roșeață stânjenitoare, și încercă să-și ascundă obrajii cu mâna. De când se deschisese cutia, ochii ei sclipiseră văzând o brățară în două rânduri, cu rubine, care-i umpluse mintea de tentații, dar știa că nu trebuie nici măcar s-o atingă. Își zicea că și numai dacă pune mâna pe ea, se va alege cu niște arsuri teribile.

— Ca să-ți spun adevărul, zise Clorinda, nu-mi prea plac rubinele.

— Nu? Cred că nici mie. Poate din pricina asemănării cu sângele, ce zici? Cred că va trebui să i le dau Juliettei, sau să le arunc undeva într-o rigolă din Chelsea. Dar nu-ți place broșa cu smaralde?

— E minunată. Îmi place, dar…

— Dar ce?

— Pur și simplu simt că nu e drept să-ți iau vreo bijuterie.

— Nu-s ale mele, așa cum nici casa nu-i cu adevărat a mea. Toate au fost ale lui Emmeline și ea a căutat un custode pentru ele după ce va fi murit.

— Totuși…

— Refuzi să fii unul dintre custozii lui Emmeline?

— Nu, nu. N-aș pune-o așa.

Jane ținu broșa cu smaralde în palmă. Chiar și în lumina palidă din camera ei, pietrele radiau magnific.

— Ascultă, Clorinda, ești pe cale să devii draga mea mamă vitregă – vrei să-mi faci această mare favoare de a lua broșa, dacă îți cer ceva în schimb?

— Ceva în schimb?

— Ceva de mare însemnătate. O însemnătate pe care s-ar putea să n-o poţi suporta.

Văzând îngrijorarea subită de pe chipul Clorindei, Jane se întinse şi prinse broşa pe rochia Clorindei, zicând:

— Broşa este grea, uite cum trage puţin de stofa corsetului. Cer prea mult dacă te rog să înduri tot atâta greutate?

— Nu, sunt sigură că tu nu…

— Şi poţi să-mi promiţi că vei păstra secret – faţă de toată lumea, inclusiv faţă de tatăl meu, cel puţin deocamdată – tot ceea ce-ţi voi spune?

— Da, zise Clorinda, însă cuvântul ieşit din gura ei sună straniu, părea să-i creeze doamnei Morrissey, de obicei senină, un moment brusc de dispepsie.

Jane aşteptă până avu impresia că starea cu pricina trecuse, apoi spuse:

— Ei bine, am luat o decizie importantă…

— Da?

— Ştiu că nu e cinstit să te împovărez cu asta. Dar poate că o fac pentru că am deplină încredere în tine.

— Ai şi dreptate să ai încredere în mine, Jane. Promit să ţin ascuns în mine, în siguranţă, orice îmi vei spune.

— Ei bine, moartea mătuşii mele m-a făcut să văd lumea cu alţi ochi. Şi-mi dau seama că am făcut o mare greşeală acceptând să mă căsătoresc cu Valentine Ross.

— Greşeală? Vrei să spui că…?

— Da. Acum ştiu că un asemenea mariaj m-ar face insuportabil de nefericită, prin urmare am hotărât că nu pot să merg până la capăt.

Clorinda rămase mută. Mâna i se încleştă pe broşa prinsă de corsaj, iar ochii se holbau uimiţi la Jane.

— Înţeleg, zise ea într-un târziu.

— Bineînţeles că Valentine se va înfuria şi tata va fi supărat, dar n-am ce face, Clorinda. Ceea ce văd în acest mariaj este un deşert de nefericire.

— În acest caz, desigur, ai dreptate să renunţi la el. Asemenea lucruri sunt absolute şi dacă facem alegerea greşită…

— Am intenţia să plec la Paris şi să trăiesc o vreme acolo.

— Paris?

— Da. Se proiectează un nou oraş pe care unii îl numesc Oraşul Luminilor. Va fi foarte frumos. Şi asta vreau pentru viaţa mea, să fie nouă şi frumoasă.

— Într-adevăr, toate vieţile ar trebui să aibă ceva frumos în ele. Dar iubirea este cea mai mare frumuseţe, Jane. Chiar nu-l iubeşti pe doctorul Ross?

— Nu. Am încercat să-l iubesc. O vreme, mi-am zis că o să pot. Dar acum simt că nici măcar nu-mi *place* de el.

Clorinda Morrissey rămase tăcută câteva clipe, apoi spuse:

— Nu pot să nu-mi amintesc ziua în care, la scurt timp după ce am inaugurat ceainăria tu… tu ai venit cu puţină întârziere, şi doctorul Ross era agitat în aşteptarea ta, apoi te-ai ridicat şi ai plecat fără să te atingi de tort. Şi am văzut, chiar şi de unde stăteam eu, că doctorul Ross era foarte nefericit…

— Da, mi-a cerut mâna în acea zi, dar l-am refuzat. Ar fi trebuit ca totul să rămână aşa, într-o stare în care nimic n-ar mai fi fost posibil între noi. Însă în timp ce tu şi tata eraţi la Dublin, m-am culcat cu el.

— Te-ai culcat cu el?

— Da. Sper că nu eşti şocată, Clorinda.

— Nu, nu. Asemenea situaţii nu m-au şocat niciodată.

— Am făcut dragoste, dar nu mi-a plăcut – chiar deloc. Ştiu că ar trebui să ne bucurăm de acest ritual, ceea ce nu s-a întâmplat cu mine. Iar după acel moment, nu a apărut nici un mod în care să mă pot îndepărta de ideea măritişului. Sunt vinovată, ştiu, Clorinda, eu sunt vinovată…

Văzând că Jane e pe punctul de a izbucni din nou în plâns, Clorinda o cuprinse în braţe şi o strânse la piept. Dacă se chinuia să găsească vorbele potrivite pentru a o consola, era doar din pricină că se temea. Poate că nimeni nu ştia mai bine decât ea, a cărei privire scruta cu atâta atenţie bucuriile şi tristeţile clientelei care-i frecventa ceainăria, cât de disperată era dorinţa lui Ross de a-şi croi viaţa cu Jane. Ce urma să facă el acum, după ce va fi trimis înapoi într-o viaţă solitară fără ea, Clorinda n-ar fi putut spune, dar în inima ei se cuibări ceva ce nu arăta bine.

În cele din urmă, Clorinda zise:

— Ceea ce trebuie să facem este să încercăm să te apărăm de furia

doctorului Ross. Iată ce propun, dragă Jane: să pleci la Paris cât mai degrabă cu putință și să-i scrii de acolo despre hotărârea ta, fără însă a-i trimite și adresa la care stai. Prietena Julietta va putea să aranjeze toate treburile în Franța?

— Da, însă va trece oarece timp. Trebuie să se găsească un loc unde să locuim, las' că mai sunt treburi de rezolvat privind legatarii lui Emmeline și documente de semnat pentru casă…

— Deci când aveai de gând să-i spui amărâtului?

— Nu știu, Clorinda. Tot ce am știut până azi a fost că trebuia să spun cuiva și-mi pare rău pentru tine că te-am ales pe tine. Dar acum, că ți-am pus pe umeri povara noutăților, te rog să-mi spui că accepți broșa!

Clorinda atinse încă o dată minunata bijuterie, iar gândul că era un smarald ce cuprindea în el spiritul țării ei de baștină, Irlanda, o făcu să spună că o acceptă și că o va prețui pentru totdeauna. La care Jane zise:

— Mai e ceva, Clorinda. Am descoperit și acest inel cu smarald și diamante pe masa de toaletă. Nu știu cum a ajuns acolo. O fi căzut, iar Nancy l-a găsit pe podea și l-a pus pe masă, gândind că-i al meu. Dar când l-am pus în cutia cu bijuterii, am văzut că se potrivește perfect cu broșa. Prin urmare, te rog, ia și inelul. Dacă îl punem lângă broșă – privește – tăietura și culoarea smaraldelor sunt aproape identice. Nu trebuie despărțite.

Cercul de lemn

În ziua în care Clorinda Morrissey și sir William se întoarseră la Bath, lui Valentine Ross i se întâmplă ceva ce nu se mai întâmplase: o pacientă de-a lui s-a înecat în baia fierbinte.

Infirmiera care lucra cu ei în lipsa lui Jane și care își spunea Infirmiera Marion o însoțise la baie pe vârstnica suferindă de tremor, a cărui cauză Ross nu o putuse identifica. Infirmiera Marion era genul de femeie cu miros ascuțit, care voia să dea impresia de serioasă dedicare profesiei ei, dar care avea obsesia să facă însemnări, cu scrisul ei ordonat și mărunt, despre tot ce se întâmpla în sala de chirurgie, încât adesea îi pierdea din vedere pe pacienți ori ceea ce aveau ei de spus. Această stare de fapt, precum și obiceiul supărător de a-și scrobi peste măsură șorțurile, încât umbla în clinică trosnind ca o felie de șunculiță pusă la fript, l-a făcut pe Ross să considere că zilele ei în Henrietta Street aveau să fie numărate.

Iar acum, când auzi despre decesul pacientei lui, care „a alunecat atât de liniștit sub apele verzi, încât nimeni nu a observat“, îl cuprinse disperarea din două motive: întâi, că pacienta murise doar din neatenția infirmierei Marion, și doi, că toată această situație nefericită apăruse din pricină că Jane își părăsise îndatoririle, atât ca logodnică a lui, cât și ca infirmieră. Chiar socotea că nu numai acest episod, ci *tot* ce ar putea să meargă prost în viața lui profesională de acum încolo era vina lui Jane. Era fudulă și egoistă. Dacă era Înger, oare nu era și vrăjitoare? Cine se lăsa vrăjit de ea era blestemat. Putea cădea chiar pradă morții. Și nimeni nu era mai în pericol să cadă victimă afurisirilor ei decât el.

Gândurile acestea treziră în Ross certitudinea că trebuie să acționeze. Nu putea rămâne răbdător în Bath, în vreme ce domnișoara Jane profita de doliul după mătușa moartă atât cât îi convenea ei. Și, mai ales, voia *să știe*, o dată pentru totdeauna, dacă Jane îl înșală cu vreun iubit boem sau – un

gând care-i pricinuia cea mai teribilă mânie şi repulsie – comportându-se împotriva firii şi găsind satisfacţie erotică alături de prietena ei, Julietta. Deocamdată, n-avea nici o dovadă clară în nici o privinţă, dar tabloul vivant pe care-l văzuse în salonul din Tite Street îi tot apărea în faţa ochilor: capul Juliettei în poala lui Jane, o atitudine de abandon în trupurile ambelor femei. Imaginea refuza să-l părăsească. Iar el simţea că îndurase destul toate bănuielile astea îngrozitoare. Trebuia să afle adevărul, indiferent de consecinţe.

Când le spuse lui sir William şi doamnei Morrissey că hotărâse să plece la Londra, cu intenţia s-o convingă pe Jane să se întoarcă la Bath şi să-şi reia „îndatoririle de drept“, surprinse pe chipul Clorindei Morrissey o expresie de panică neaşteptată şi neîndoielnică.

— S-a întâmplat ceva? o întrebă el.

— O, nu… zise doamna Morrissey, nicidecum, domnule doctor Ross. Doar că Jane mi-a spus că are… are multă treabă cu documentele care trebuie semnate cu avocaţii, în privinţa moştenirii domnişoarei Emmeline şi altele…

— În acest caz, zise Ross, poate că voi putea fi de folos. În opinia mea, femeile au o înţelegere neadecvată şi limitată în privinţa problemelor legale. Minţile lor nu sunt în stare să urmeze logica propoziţiilor subordonate.

— Vorbind în calitate de femeie de afaceri, îmi vine să nu fiu de acord cu dumneata în această privinţă, zise Clorinda, iar sir William păru să dea din cap a confirmare. Însă în orice caz, continuă ea, eu cred că, dacă ar fi să spun ceva… Jane se va întoarce la Bath când va fi pregătită să se întoarcă, şi ar fi înţelept din partea dumitale să…

— Adică vreţi să spuneţi să o las în pace? Îmi vine să cred că nu înţelegeţi poziţia mea. Peste câteva luni, Jane va deveni soţia mea. *Soţia mea!* Are douăzeci şi cinci de ani, a avut nu ştiu câţi admiratori, dar nici unul cu intenţii serioase. Prin urmare, eu îi fac onoarea să mă căsătoresc cu ea. Trebuie să se obişnuiască să mi se supună, măcar din timp în timp.

La aceste cuvinte, sir William îl trase pe Ross deoparte. Cu voce cât mai blândă, spuse:

— Înţeleg ce simţi. Moartea lui Emmeline a fost o încercare grea pentru toţi. Dar permite-mi să-ţi amintesc faptul că Jane totdeauna a făcut totul aşa

cum a socotit şi când a socotit ea de cuviinţă…

— Ceea ce poate avea legătură cu faptul că aţi răsfăţat-o şi i-aţi împlinit toate capriciile, domnule. Însă vreţi să spuneţi că e permis ca această atitudine să continue întreaga noastră viaţă? Eu să stau cu mâinile în sân, în timp ce ea face ce poftește?

— Mă rog, eu n-aș folosi aceste cuvinte, dar o cunoști pe Jane de câțiva ani. Știi cu ce fel de femeie te însori. Chiar îți închipui că se va schimba?

— Da. Pentru că așa vreau eu. Pentru că dacă n-o face…

— Ei? Ce vrei să spui?

— Nu știu, oftă Ross. Nu știu. Dar cred că dacă n-o va face, amândoi vom avea de suferit.

Când Valentine Ross ajunse în Tite Street, află de la servitoarea Nancy că domnișoara Jane doarme și nu poate fi deranjată.

Era devreme după-amiaza. Îi ceru lui Nancy să-i aducă o cafea, apoi intră în hol și se uită lung la portret. I se păru o vanitate din partea lui Jane – chiar o vulgaritate – să agațe acest portret al ei atât de aproape de ușa de la intrare.

Din tablou, ea se uita în jos la el cu o umbră de zâmbet pe buze, iar Ross trebuia să recunoască faptul că Emmeline cu adevărat prinsese esența lui Jane: puterea trupului, provocarea ochilor și acea vibrare de pe buzele ei, în pragul hohotului de râs, incapacitatea ei de a se împotrivi pornirii de a tachina și a lua în derâdere. În ciuda exactității – ori poate tocmai din pricina ei –, lui nu-i plăcea portretul. Nu-i plăcea, mai ales, obiectul pe care-l ținea ea în mâini, un mormoloc oribil, și nu înțelegea de ce Jane acceptase să fie pictată cu așa ceva. Hotărî că, dacă avea să locuiască împreună cu Jane ca soție a lui în Tite Street, portretul supărător va trebui ascuns undeva unde să nu fie văzut.

Se uită la ceas, privi și pendula înaltă din hol. Aproape ora trei după-amiaza. La ora asta, la Bath, Jane obișnuia să fie cu pacienții, prin urmare era surprins că doarme. Probabil, își zise el, durerea pricinuită de pierderea lui Emmeline o epuizase, dar deodată se simți cuprins de o certitudine, asemenea unei stări de greață, că ea nu doarme, ci e cu Julietta.

Nu se putea urni din loc.

I-o fi trecut prin minte să iasă din casă pentru a se feri de a vedea ceea ce

n-ar fi suportat să vadă, însă alungă acest gând, deoarece ar fi fost doar o prelungire a agoniei. În loc de asta, se răsuci pe călcâie și urcă în goană scările. Știa drumul spre camera lui Jane. Nu intră, rămase pe coridor, ascultă. Întâi nu auzi nimic și, preț de o clipă, îndrăzni să spere că greșise, Jane dormea, de fapt. Apoi însă, răsunară zgomotele inconfundabile ale râvnei sexuale, însoțite de murmurele înăbușite și urmate de micul țipăt pătimaș. Țipătul unei femei, iar numele pe care aceasta îl repeta în extazul ei era al lui Jane.

Mâna lui Ross era pe mânerul ușii, tocmai dădea să-l răsucească și să deschidă ușa spre scena care-l tortura de o eternitate îngrozitoare – așa părea acum –, dar știa că agonia lui era de asemenea natură, încât el nu se va mai putea controla. Va urla până îi vor exploda plămânii. Apoi îi va face rău lui Jane. Va trebui să-i facă rău. Violența era tot ce-i mai rămăsese.

Coborî în goană scările, cu capul înainte, ca un puști care vrea să-și salveze viața prin fugă. În hol, se ciocni de Nancy care aducea cafeaua. Cafetiera căzu de pe tavă, se sparse, cafeaua fierbinte se scurse aburind pe marmura podelei. Stropi atinseră picioarele lui Nancy care țipă de durere, dar lui Ross puțin îi păsă.

Se repezi în atelier. Rămase o clipă nemișcat, întrebându-se ce-i mai util în ceea ce voia să facă, apoi puse mâna pe vătraiul din vatra căminului.

Se afla din nou în fața portretului, însă de data asta avea o armă în mână. Mai târziu, avea să-și amintească faptul că își dorise ca arma să fie un cuțit, ca să spintece și să hăcuiască pânza, dar vătraiul era suficient de greu și cu acesta începu să lovească pânza cu toată forța de care era capabil.

Nu lovea în chipul lui Jane, ci în partea de jos a trupului îmbrăcat în mincinoasa robă albă a virginității, chiar dedesubtul locului unde mâinile ei protejau piticania ridicolă. La fiecare lovitură, veșmântul lui Jane era tăiat, sfâșiat, iar ceea ce Ross își dorea să vadă era trupul ei despuiat, în toată frumusețea și rușinea lui. Doar că trupul nu se ivea, Ross lovea mai tare și mai tare cu vătraiul în pânză, dar dincolo de veșmânt nu era nimic, în afară de o suprafață de perete. Văzându-l, Ross își spuse că peretele cu pricina era o reprezentare perfectă a inimii lui Jane Adeane, atât de terifiantă în duritatea ei, care niciodată nu i se supusese și nici n-avea s-o facă. O blestema pe Jane cu voce tare, țipa că e o ființă inumană, că oroarea din

mâinile ei avusese parte de mai multă iubire decât va primi el vreodată din partea ei şi că o ura acum, o ura cu o scârbă atât de profundă, încât n-avea să-l mai părăsească niciodată. O sută de ani de-ar mai trăi, ura lui faţă de Jane avea să dăinuie şi mai mult.

Deodată se pomeni cu Jane lângă el. Îi striga să se oprească, să nu distrugă tabloul. El o văzu acum de aproape, cu părul nepieptănat, chipul unsuros, cu ochii, fântâni veninoase. Şi puţea! Cât va trăi, nu va uita mirosul ăla de peşte al femeii lui odată iubite, prinsă asupra actului de trădare dezgustătoare. O îmbrânci cât colo, lăsă vătraiul să cadă pe podea, o îmbrânci din nou pe Jane, lipind-o pe perete. Ea era puternică, i se împotrivi, dar el îi spuse că nu-l poate învinge, niciodată n-ar putea să-l învingă! Pentru că acum totul se termina. Scârba lui faţă de ea era deplină. Nu va mai fi nici o căsătorie. Nu va mai fi nici un viitor. Va mai fi doar acest ultim moment…

O trase spre sine, apoi o izbi violent de perete, iar capul ei se lovi de acesta. În delirul de suferinţă şi mânie ce-l cuprinsese, aproape că se aşteptase ca ţeasta ei să crape în două, dar nu crăpă, iar Jane continua să ţipe, să ţipe, să-i opună rezistenţă, însă el ştia că nu poate îngădui această rezistenţă insuportabilă, trebuia s-o frângă o dată pentru totdeauna, astfel că o trase din nou spre el. Şi încă o dată o izbi cu capul de perete. De data asta, o simţi cum se prăbuşeşte. Rezistenţa ei dispăruse, Jane zăcea inconştientă pe podea, sângele curgea din partea din spate a scalpului. Asta mi-am dorit, îşi spuse el, chiar din acea zi la ceainărie, când mi-a respins cererea în căsătorie – am vrut să zacă în faţa mea, neputincioasă, la mila mea, şi iat-o!

Poate că era pe punctul s-o lovească aşa cum loveşti un animal spurcat, ceea ce ea şi era, miasma de muiere încă era acolo, dar el îşi dădu seama că alte două femei îl prinseseră de braţe, Julietta şi servitoarea. Încercă să se smulgă din mâinile lor, însă acum era depăşit numeric, din nou ajunsese la cheremul femeilor, jucăria lor, caraghioslâcul lor, şi tot ce putea face era să le înjure în gura mare.

Deşi se împotrivea, fu tras afară pe scări. Treptele erau alunecoase din pricina ploii care cădea. Ross simţi că şi el e gata să cadă. Julietta şi servitoarea îl împinseră în jos pe scări, şi el se pomeni zăcând în stradă, cu piciorul stâng îndoit sub el. Se holba la uşa de intrare, care acum se închise

cu o bufnitură.

În clipa următoare, un copil se ivi cu pas săltăreț, împingând un cerc de lemn. Mișcarea cercului era atât de echilibrată și de rapidă, încât, atunci când dădu peste trupul lui Valentine Ross care-i tăia calea, sări peste acesta, nimeri pe fața lui înspăimântată și-și văzu mai departe de drum.

PARTEA A PATRA

Un târg

Minerii australieni au încercat tot ce ştiau. Majoritatea dintre ei erau mineri cu experienţă, se pricepeau să caute aur şi se mândreau cu asta. Li se spusese că mina din Borneo era epuizată. Dar ştiau că, dacă cineva poate găsi „drojdiile“ rămase, aceia sunt ei.

Lătunoaiele de fag negru fuseseră aşezate cu grijă pentru a împiedica prăbuşirea săpăturilor. Îşi rupseseră spinările cărând pământul până la râu. Îşi meşteriseră uluci din stinghii de lemn pentru a aduce apa până pe loturile lor de pământ, ca să dea prin ciur pământul. Când şi-au făcut apariţia şobolanii care se ospătau cu resturi de mâncare şi cu excremente umane, au omorât câţi au putut de mulţi şi i-au pus la frigare. „Veverițe de pământ“, aşa îi numeau ei şi spuneau că le amintea de aroma delicată a cărnii acestora din vremurile de demult în Otago.

Ştiau că trebuie să sape mai adânc, până la „lutul albastru“. Uneori, aurul aluvial putea fi găsit pe malul râului, numai că săpăturile lor se aflau la ceva depărtare de râu, pe când adevăratele filoane se găseau în adâncuri unde era greu de ajuns. Aici, în Borneo, „albastrul“ era îndărătnic. Pur şi simplu nu se arăta. În fiecare seară, la apus, când Barbă-roşie şi săpătorii ce-l însoţeau se târau înapoi până unde rămăseseră câţiva din grup pentru a păzi casele lungi, înjurau şi blestemau că pierduseră încă o zi, că iar îşi amânau visul care le paralizase minţile.

Într-una din zile, se pomeniră că au de înfruntat o nouă ameninţare pentru speranţele lor. În cea mai mare din casele lungi, începuseră să vină malaysiene aducând cu ele bolnavi şi muribunzi, îi întindeau printre catrafusele minerilor, nelăsându-le săpătorilor care-şi făcuseră culcuş acolo altă soluţie decât aceea de a-şi lua saltelele şi a se muta altundeva.

Barbă-roşie, care se numea Jim McKenzie, îi luă la refec pe paznici:

— Femei şi invalizi! se stropşi la ei. Adică v-au covârşit?

La care n-au putut răspunde, însă unul din ei întrebă:

— Adică asta suntem? Oameni care împuşcă femei, care-i ucid pe cei de nu-şi pot ţine capul sus?

Mai-marele minerilor se trezi pus la colţ de această întrebare, nu ştia ce să spună. Se întrebă dacă dorinţa lui de a fi stăpân pe situaţie, pofta lui de a înlocui vechea viaţă grea cu o bătrâneţe lejeră pe care aurul o putea cumpăra, îl transformaseră într-un individ mai lipsit de inimă decât se ştia a fi.

Se îndreptă spre spital, după ce a avut grijă să-şi umple buzunarele cu cartuşe pentru puşcă, dar când intră în casa lungă, duhoarea ce răzbătea de acolo îl făcu să se dea îndărăt. Oprit în prag, privi la ceea ce se petrecea înăuntru. Spaţiul încă nu era aglomerat, dar dinspre saltelele de paie unde zăceau bolnavii care se luptau cu ravagiile pricinuite de boală trupurilor lor, se auzea un strigăt omenesc stins şi cumplit, care îi îngheţă lui McKenzie sângele în vine.

Printre suferinzi, vreo opt sau nouă la număr, două malaysiene cu şaluri înfăşurate în jurul feţelor trudeau ca infirmiere, administrând leacuri şi curăţând podelele de vomă. Când îl zăriră pe australian în prag, nu zăboviră să-l primească, ci îşi plecară ochii şi-şi văzură de treabă mai departe.

Faptul de a fi desconsiderat în asemenea manieră îl deranjă pe McKenzie aproape la fel de mult ca şi vederea şi duhoarea muribunzilor. Era un om puternic, netemător, obişnuit să fie respectat pentru duritatea lui, dar ceea ce vedea aici erau oameni care păşiseră într-un alt tărâm al existenţei, unde nimic altceva nu conta decât lupta cu moartea. Nici dacă ar ridica puşca, îşi spuse el, şi ar ameninţa cu ea, infirmierele tot nu l-ar lua în seamă, i-ar considera gesturile inutile.

Atunci abia începu să i se facă frică. El şi ceilalţi mineri riscaseră mult şi călătoriseră departe pe aripile unor zvonuri. Se lăsaseră prinşi de iluzia că pot face averi de pe urma minei din Sarawak, dar până acum nu găsiseră nici o uncie de aur. Iar acum, nu numai că-şi dădeau sufletul muncind fără rost, ci riscau şi să se molipsească de ceva ce le putea curma viaţa. Împotriva majorităţii duşmanilor, erau înarmaţi cu mult curaj, cu puştile lor, cu experienţa vieţii dure şi cu mândrie, dar nu aveau arme împotriva a ceea ce era aici. Oamenii spuneau că *mal de peste* vine prin aer. O tragi în tine

când respiri, apoi e dată afară cu răsuflarea muribunzilor, de aceea infirmierele își înveliseră chipurile cu șaluri. McKenzie știa că-i doar o chestiune de timp înainte ca molima să ajungă la el și la mineri.

Se întoarse la terenul aurifer. Știa cât de rău stricaseră pământul, cum se retrăsese pădurea – copaci doborâți pentru proptele și pentru foc, lăsând în urmă un deșert de pietre, pământ și detritus. Dar era ceasul acela al începutului de seară, când soarele cobora în spatele cortinei de copaci ai pădurii și urâțenia pământului devenea aproape invizibilă, iar oamenii se strângeau în jurul focurilor mari, bând grog sau *arak*, cântând cântece familiare. McKenzie găsea această camaraderie cum nu se poate mai consolatoare. Se alătură și el băutorilor și cântăreților, și se întrebă dacă această armonie a vocilor sfidând sărăcia în care vieţuiau, afirmând că, în ciuda atâtor dezamăgiri, ei încă trăiau sperând, nu era, la urma urmei, o apărare suficientă împotriva morții. Dar n-avea de unde să știe.

A doua zi, unul din mineri căzu bolnav.

Un băietan, nu mai mare ca vârstă, un tinerel pe care Jim McKenzie îl știa cu numele de Billy, al cărui tată dăduse peste aur în Otago și-l pierduse pe tot după ce investise într-un atelier de obiecte de piele din Yorktown și intrase în faliment. După ce văzuse cum se ducea pe apa sâmbetei investiția și având de îndurat și sinuciderea tatălui, Billy trăia cu convingerea că într-o lume lipsită de inimă, a participa și el la goana după aur era un mod de a face bani la fel de bun ca oricare altul. Iar lui McKenzie îi spusese că, atunci când își va fi găsit aurul „său“, nu va risca să și-l piardă pe cine știe ce „întreprindere fără rost“, ci îl va schimba la Banca Australiei pentru destui dolari de argint ca să-i ajungă o viață întreagă.

Dar Billy nu găsise aur, iar acum febra îl doborâse. McKenzie îi auzi pe câțiva mineri explicându-i băiatului că va trebui mutat în casa lungă cea mare unde se aflau suferinzii, pentru a nu-i îmbolnăvi și pe ceilalți. Dar numai McKenzie văzuse cum arăta locul cu pricina și îl îngrozi ideea de a-l pune pe Billy acolo. Le spuse oamenilor să se mute cu toții în cea mai mică dintre casele lungi, aflată cât mai departe de spital. Îi ajută să-și ducă tot calabalâcul, și în acest timp se gândi cât de puține obiecte aparțineau unuia sau altuia dintre ei. Apoi îi trimise pe săpători la truda zilnică, îi pregăti lui

Billy un culcuş cât mai confortabil cu putinţă pe salteaua subţire şi îi spuse că pleacă de lângă el doar cât să ceară un leac de la infirmierele de la spital, şi se va întoarce cât ai clipi. În urma lui, îl auzi pe Billy strigând:

— Nu mă lăsa să mor, Jim!

McKenzie se opri, se scărpină în barbă şi zise:

— Arăt ca unul care te-ar lăsa să mori?

De cum plecă, McKenzie se răzgândi. Porni pe Drumul Savage, spre casa rajahului. O mai văzuse de la distanţă, dar nu-i trecuse porţile, iar acum albeaţa şi măreţia ei îl făcură să se oprească locului. Ziua era frumoasă, soarele strălucea peste straturile mari de flori de canna din grădină, iar cazuarii clămpăneau în cuşca uriaşă.

McKenzie se holba crucit. Uite-aşa se vădea marea bogăţie: îi omora pe cei săraci cu frumuseţea ei. Şi nici un om, reflectă McKenzie, nu poate fi rănit mai uşor de această manifestare, decât căutătorul de aur. Lumea lui de zi cu zi e murdară, brutală, în schimb visează la o viaţă de lux. Şi-o poate imagina fără dificultate. Îşi poate imagina hainele frumoase pe care le-ar îmbrăca, argintăria lustruită pe care ar pune-o pe masă, tablourile pe care le-ar atârna pe pereţi. Această lume diferită e prezentă în el tot timpul.

McKenzie ajunse la uşa rajahului. Un servitor malaysian, îmbrăcat într-o uniformă albă impecabilă, o deschise de-un deget. Prin crăpătură, observă pantalonii de moleschin murdari, cămaşa sfâşiată, chipul supt de foame sub barba roşcovană, şi-l informă cu răceală pe miner că rajahul nu găseşte de cuviinţă să-l primească.

Însă lui McKenzie i se spusese, de când ajunsese la mină, că sir Ralph Savage e un suflet caritabil care încearcă să vadă adevărul lucrurilor în teritoriile Sadong şi să le facă mai bune pentru toţi cei aflaţi sub stăpânirea lui, nu numai pentru sine. Australianul miza acum pe firul acesta improbabil de caritate ce se ascundea în rajah, a cărui gândire fusese modelată de ierarhiile egoiste ale Imperiului Britanic.

Nelăsându-se intimidat, McKenzie îi spuse servitorului că a venit „să facă un târg“ cu rajahul şi trebuie să fie ascultat.

I se permise să intre în hol şi i se spuse să aştepte acolo. McKenzie se uită în jos la ghetele murdare care stăteau pe podeaua de marmură lustruită, apoi privirile îi fură atrase de un sfeşnic cu multe braţe, pus pe o masă de

abanos. Avea cam jumătate de metru înălțime și arăta ca făcut din aur masiv. McKenzie simți că amețește văzându-l. Pe loc și-l imagină în adâncul pământului, în lutul albastru. Își văzu târnăcopul mușcând din pământul tare, întunecat, iar ochii lui – care căutaseră atâta vreme și nu găsiseră nimic – uitându-se cu o neîncredere disperată la ivirea primei sclipiri…

Reveria îi fu întreruptă de sosirea lui sir Ralph. Dacă se oprise la oarece distanță de McKenzie, nu era atât din pricină că se temea de el, cât din cauza duhorii răspândite de trupul minerului, care-l făcu să se întrebe dacă omul ăsta nu era deja cuprins de febră. Vrând să-l vadă plecat cât mai repede, rajahul îl întrebă cu ce treabă venise. Adăugă că servitorul îi spusese ceva despre un târg, dar că, în calitate de cârmuitor al Teritoriilor Sadong de Sud, nu prea poate fi forțat să facă târguri.

Deși n-avea chef să arate cel mai mic semn de deferență față de rajah, McKenzie făcu efortul să-și încline capul, numai puțin, când zise:

— Trebuie să înțelegeți, sir Ralph, că nu aș fi venit aici știind cât de nedoriți suntem eu și însoțitorii mei pe pământurile dumitale, dacă n-aș fi avut să vă fac o propunere.

— Da? Atunci vorbește și vezi-ți de drum.

În acel moment își făcu apariția Leon. Îl privi cu dispreț pe McKenzie – același ignorant căutător de aur care îl lovise și-i învinețise ochiul. Leon purta la brâu un pumnal bătut în pietre scumpe, iar mâna i se încleștă pe mânerul cu lapis lazuli. McKenzie înregistră gestul, dar nu dădu semn că se retrage, dimpotrivă, continuă cu „propunerea“ ce voia să i-o facă rajahului:

— Vezi, sir Ralph, unul dintre ai mei s-a îmbolnăvit. E tânăr, încă puști, nu pot să-l las să moară. Dar n-avem leacuri și nici nu știm nimic despre această *peste* care s-a abătut peste Borneo. Dacă îmi dai vreun antidot… ceva care să-l salveze pe Billy, atunci vom renunța la mina infernală și vom părăsi insula.

Sir Ralph privi cercetător la McKenzie. Leon scoase pumnalul din teacă și se prefăcu a-i încerca tăișul pe palma mâinii stângi, în timp ce spuse:

— Nu e nici un „antidot“.

Rajahul se temu ca nu cumva mânia lui Leon față de acest om flămând și chinuit să ducă la un sfârșit fatal, astfel că hotărî să-i grăbească plecarea.

— Pot să-ţi dau nişte chinină, zise, care pare să aibă efect împotriva malariei, dar singurul leac pentru febra asta se află în mâinile soartei. Nu te mint.

— În casa lungă sunt infirmiere care le dau leacuri bolnavilor. Le-am văzut, rajahule. De ce li se dă leacul dacă nu există vindecare?

— E *arak*, nu leac. *Arak* amestecat cu puţină apă. Ameţeşte durerea. Dar cei mai mulţi suferinzi în acea casă vor muri. Şi prietenul tău Billy va muri. Ba mă tem că veţi muri cu toţii, acum că febra a intrat în locul unde dormiţi, fără doar dacă plecaţi înainte de zorii zilei de mâine.

Cruzimea acestei ultime fraze a fost atât de neaşteptată, încât umplu inima lui McKenzie cu o disperare neagră. Stătea acolo, numai piele şi os, în veşmintele lui soioase, urmărit de privirea duşmănoasă a lui Leon, şi deodată simţi că explodează:

— N-avem nimic! strigă el. Am îndurat furtuni şi boli, şi sete ca s-ajungem aici, şi tot ce găsim e pământ sterp. Ne ducem viaţa cu leşuri de şobolani. Mi s-a spus că eşti om milos, rahajule, dar n-arăţi pic de milă.

— De ce s-arate milă? făcu Leon. Călcaţi graniţa pământului său. Uzurpaţi clădiri construite de mine pentru spital. Sunteţi oameni josnici.

— Nu! Nu suntem „josnici“! Rajahule, domnule, te implor. Suntem doar săraci. Dumneata, dintre toţi oamenii, ar trebui să vezi diferenţa!

Rajahul oftă:

— Sunt mulţi săraci pe pământul meu, dar nu se comportă cum v-aţi comportat voi, despuind pământul, furând ce nu-i al lor de drept. Aşa că întoarce-te la oamenii tăi şi avertizează-i că vor muri cu toţii dacă nu pleacă.

— Am promis! explodă McKenzie. I-am promis lui Billy că n-o să-l las să moară! Te rog, rajahule, dă-mi ceva. Ceva care să mă facă să sper…

— Să speri ce? întrebă sir Ralph.

— Dă-mi asta! strigă Mckenzie.

Se repezi înainte cu toată forţa de care era în stare trupul lui emaciat, apucă în mâini sfeşnicul de pe masa de abanos şi-l ridică în aer, ca să nu-l poate atinge sir Ralph. Leon ridică pumnalul, dar McKenzie ţâşni spre uşă, în timp ce rajahul puse o mână de înfrânare pe braţul lui Leon.

În aceeaşi seară, minerii părăsiră pământul sterp şi începură să-şi încarce

calabalâcul în bărci. După ce isprăviră cu treaba asta, îl duseră pe Billy la ușa casei lungi care servea drept spital, iar femeia mai în vârstă, cu obrazul ciudat pigmentat, dădu să-l primească pe bolnav înăuntru, când McKenzie realiză că femeia e mama lui Leon, așa că se răzgândi. Îi spuse femeii că o să-l ia pe băiat cu ei și-o să-l îngrijească așa cum or putea pe parcursul călătoriei, iar ea le dădu o sticluță cu o doctorie – că era doar *arak* și apă, sau altceva ce l-ar putea salva pe Billy, McKenzie n-avea de unde să știe.

Îl culcară pe Billy în barcă și porniră pe apele molcome ale râului. Îi puseră în brațe sfeșnicul de aur, așa cum i-ar da unui copil jucăria îndrăgită ca să-l ajute să doarmă.

Regina insulelor

Corabia a părăsit portul Plymouth la începutul lui august.

S-a scuturat și s-a clătinat prin furtunile verii în golful Biscaya și a ajuns în apele mai liniștite din dreptul coastelor portugheze, unde a primit și mai mulți călători la bord, precum și provizii, înainte să se avânte pe apele întinse și pustii care se spărgeau pe țărmurile Africii. După săptămâni fără număr, sau zile numărate aproximativ la optzeci ori nouăzeci – într-o lume unde totul era aproximativ și la mila vântului –, va ajunge la destinație, în Australia, sau mai exact, *s-ar putea* să ajungă. Unul din porturile unde făcea escală era Singapore.

Regina insulelor era un bric vechi, cu trei catarge, ce transporta emigranți scoțieni și englezi care deciseseră să schimbe cotidianul pentru necunoscut și care duceau cu ei tot ce doriseră să salveze din fostele lor vieți, ceea ce nu era mult. Mulți erau împovărați cu prunci, înțărcați și neînțărcați, unii îngrijiți cu deosebită grijă, alții aruncați încolo și-ncoace cu nepăsare, ca un bagaj inutil, ca și când nu erau cu adevărat doriți în călătorie și nici nu se aștepta nimeni să supraviețuiască voiajului. Și încă înainte ca țărmurile franceze să piară în depărtare, un prunc a murit din pricină că mamei lui îi fusese mult prea rău să mai aibă sân pentru el. Trupușorul a fost învelit în pânză de sac și lăsat să alunece în ocean pe o scândură înclinată. Pachetul uman era atât de ușor, încât s-a încăpățânat să plutească pe valuri câteva secunde bune, înainte ca apa să se învolbureze dintr-odată într-un talaz de verde sclipitor, trăgându-l în adânc.

La bord erau și pușcăriași, ținuți în întuneric, în spațiul pe care marinarii îl numeau „interpunte“, sub linia de plutire a corabiei și, din cât se părea, nu li se permitea niciodată să urce la lumină, să respire aer curat. Se zicea că puteau merge până la capătul călătoriei fără să fie văzuți vreodată. Pentru fărădelegile lor, fuseseră plasați într-o zonă cufundată în umbre, unde

nimeni altcineva nu ajungea, în afară de aceştia. Dar uneori, când coborai spre măruntaiele bricului, auzeai zgomot de baroase, ca şi când aceşti oameni ar fi fost puşi să construiască şi să repare nava din mers.

În cea mai mare parte a timpului, Valentine Ross stătea în cabină.

Amintindu-şi de „coteţul“ ce-i fusese arătat la bordul bricului *Rainsford*, era recunoscător că în spaţiul ăsta mic şi întunecat de la puntea marinarilor a bricului *Regina insulelor* putea măcar sta în picioare. Priciul pe care urma să-şi petreacă nopţi nesfârşite era tare şi îngust, însă cel puţin existau o saltea de paie şi o pernă care o fi fost cândva plină de pene, acum semăna cu o pătură de aluat pentru tăiţei.

Ross îşi îndesase cele câteva obiecte personale, printre care şi o trusă conţinând tinctură de chinină pentru malarie şi guaiac pentru sifilis, precum şi opiu, mercur şi arsenic, într-un cufăr ce-i servea şi drept masă. Această farmacologie îi asigura lui Valentine Ross o firavă speranţă că va avea un viitor. Şedea ore întregi în genunchi, într-o poziţie ghemuită, ce în mod ciudat amintea de a unui om care se roagă, uitându-se lung la sticluţe şi fiole. Cu acestea, îşi spunea el, s-ar putea să aibă puterea să-şi salveze fratele de maladiile care se abătuseră asupra lui. Şi dacă putea face asta, atunci viaţa lui n-ar rămâne inutilă, aşa cum i se părea acum – o viaţă de năzuinţă fără miez, de încercări eşuate şi de cruzime bruscă neanticipată. Va prinde din nou aripi. Iar el va fi salvat un suflet minunat.

Mai ducea cu el şi scrisoarea de „răscumpărare“ primită de la rajahul Leon. O citise de atâtea ori, încât hârtia ajunsese să crape şi să se şteargă. Bani însă nu trimisese. Valentine Ross se convinsese că autorul ei era un şantajist şi un mincinos. Zău dacă nu-i venea să creadă că aproape toată lumea era pusă pe minciuni. Oamenii se gândeau numai la propriile plăceri şi satisfacţii, fără strop de compasiune în sufletele lor.

După ce marea navă a brăzdat apele Golfului Biscaya şi vântul s-a potolit, Ross fu trezit pe neaşteptate, într-o bună dimineaţă, înainte de ivirea zorilor, de un bărbat care-i aducea apă proaspătă într-o cană de cositor, o aşchie de săpun şi un prosop cenuşiu zdrenţuit. Persoana era mai în vârstă şi îndoită de spate – poate din pricina unei vieţi petrecute în „interpunte“, dar cu un chip pe care în mod ciudat era întipărită voioşia, şi o voce de o

blândețe surprinzătoare. Anunță că el e servitorul „pasagerilor de la clasa rezervată ofițerilor navali“, cu alte cuvinte, celor cazați pe puntea superioară. Își ceru iertare față de Ross pentru că ,,mi-am neglijat îndatoririle față de dumneavoastră, domnule, din pricină că am suferit de emetică“.

Ross îl privea din culcușul priciului, nevrând să se angajeze în nici o discuție și respingând fără drept de apel ideea că avea să fie împovărat cu un servitor care ar putea să-i deranjeze singurătatea în momente nepotrivite, după toanele enervante ale orarului navei și după dangătele infernale ale clopotelor. Prin urmare, nu zise nimic. Servitorul nu păru deranjat de asta. Turnă apa într-un bol de pânză așezat într-un balansier, menit să împiedice lichidul să se reverse afară de o parte și de alta, odată cu ruliul navei, și anunță:

— Mă numesc Chesterfield și adesea se spune că am același nume cu o piesă de mobilier. Sunteți liber să comentați cum vreți această potrivеală, dar trebuie să vă spun că pe mine nu mă deranjează nicicum. Căci un „Chesterfield“ este un obiect confortabil, oferă reconfortare trupului, și ce este un servitor, domnule, dacă nu un obiect folositor, de care oamenii pot să aibă nevoie? Cred că numele mi se potrivește de minune.

Ross se simțea prea obosit și prea enervat ca să facă vreo observație asupra acestui comentariu. După o vreme, zise:

— N-am nevoie de servitor. Pot să-mi iau singur apă proaspătă. Vreau să fiu lăsat în pace, atât.

Chesterfield se întoarse, își șterse ochii cu prosopul zdrențuit, ca și când ar fi fost copleșit de lacrimi din pricină că i se spusese că nu-i nevoie de el. Apoi, fără nici un cuvânt, dar cu o umbră de zâmbet pe expresia lui amuzată, puse săpunul și prosopul lângă bolul de apă și ieși. După plecarea lui, Ross oftă, închise ochii și se întoarse la somn.

După câteva zile pe mare, Ross a înțeles că voiajul îl plasase într-o stare de suspensie. Bricul își urma cursul dificil prin Oceanul Atlantic. Dar Ross nu avea sentimentul că merge înainte, ci doar că se află într-o cameră de așteptare, unde vântul urla atât de tare în pereți, încât el simțea că asurzește. În acel loc, prezentul nu avea nici structură, nici scop. Mintea lui era afundată permanent în amintiri despre trecut.

Îşi spunea că, dacă ar intra în dialog cu ceilalţi pasageri şi ar afla câte ceva despre vieţile lor, ar putea să-şi ducă zilele şi nopţile mai uşor, dar nu reuşea să aibă imboldul să facă asta. Cufundat într-atât de adânc în propriile agonii, cu capul în piept, cu braţele împreunate, lipite de piept, ştia că părea să semene cu un descreierat. În rarele ocazii când se plimba pe puntea principală sau lua masa în sala comună, vedea ce stârneşte el în inimile celorlalţi, anume un sentiment de neliniște. Ca şi când ceilalţi s-ar fi temut că le-ar putea pricinui vreun rău, iar o parte din el considera că au dreptate să creadă aşa ceva, deoarece nu mai putea judeca pe deplin corect ce e în stare să facă ori să spună.

Când era întrebat ce profesie are, le spunea celorlalţi călători că e arheolog – nedorind să fie solicitat ca medic în timpul voiajului. Inventase un sit pe unul din dealurile ce înconjurau oraşul Bath, unde, pasămite, ar fi fost descoperită o groapă funerară saxonă. Pasagerii lăsaseră în urmă Anglia şi istoria ei violentă. Nu voiau să se gândească la trupuri spintecate şi topoare de piatră. Ei se duceau în Lumea Nouă, pe care probabil şi-o imaginau drept un loc de o pustietate neîntinată, unde Istoria n-a poposit niciodată, unde vor putea stăpâni fără bătăi de cap, până la sfârşitul zilelor lor.

Pentru Ross, trecutul era singurul loc real de viețuire, dar în acelaşi timp părea să se fi dislocat din orice adevăr irefutabil şi devenise fluid, oferindu-i diferite versiuni ale evenimentelor despre care el crezuse că aveau să rămână stabile pentru totdeauna. Amintindu-şi, bunăoară, de ziua din dormitorul de la internat, când îl salvase pe Edmund de amicii care-l terorizau, apucându-l pe cel mai înalt dintre aceştia şi ţinându-l spânzurat de picioare pe geam afară, acum nu mai era sigur dacă nu cumva îi dăduse băiatului drumul şi-l văzuse căzând. I se părea că-şi amintea o cădere. Îi venea acum să creadă că-l văzuse pe copil pe pământ, cu gâtul rupt. Încă auzea o hărmălaie teribilă înainte de a fi fost el însuşi prins de braţe şi dus de-acolo…

Dus unde?

Nu era posibil ca lucrurile să se fi întâmplat astfel, deoarece el, Ross, ar fi trebuit să îndure cea mai cumplită pedeapsă, dar nu fusese nici o pedeapsă, doar această amintire a băiatului zăcând pe iarbă şi a sunetului produs de

frica oamenilor. Și-i trecu prin minte că ceea ce-și imagina era ceea ce știa acum despre sine că ar fi fost capabil să facă, nu și ceea ce făcuse cu adevărat. Dacă el era *o persoană în stare* să trimită un băiat de doisprezece ani la moarte de la o fereastră, era oare în stare și s-o ucidă pe femeia iubită?

Aflase câte ceva despre folclorul navei. Frânghiile erau „cearșafuri“, pânzele erau „giulgii“, cabinele de lemn erau înguste ca niște coșciuge. Totul pregătit pentru moarte, își spunea el.

Căci moartea era peste tot. Se tot urca pe bric, cu îndârjirea necurmată a valurilor care năvăleau asupra navei pentru a se sparge peste copastie. Marea și vântul duceau un război nesfârșit cu bătrânul bric. O stare de fapt ce-l frapă pe Ross ca fiind nefericită, anume că elementele de care depindea voiajul bricului păreau mereu puse să-l distrugă.

Se întrebă dacă i-ar păsa să moară și recunoscu faptul că o parte îndărătnică a lui era iritată de ideea că viața lui s-ar putea încheia la vârsta de treizeci și doi de ani. Dar, în mod real, ce-i rămăsese? Ce putea găsi pentru a umple anii pe care poate că-i mai avea de trăit? Dacă viața lui Edmund putea fi salvată de el, măcar era un gest de onoare și o manifestare adevărată a iubirii de frate, pe care nici o clipă nu încetase s-o simtă. Și după aceea, ce-i mai rămânea? Se va cufunda în desfrâul și inerția pe care climatul tropical le putea provoca în oamenii albi care-și pierduseră orice sentiment că au vreun scop sau că pot hotărî ceva? Nu era mai bine să-și înfunde buzunarele cu obiecte grele găsite în harababura de pe punțile bricului și să-i spună unui ocean nemilos: „Ia-mă în adâncurile tale înfricoșătoare, pentru că nu merit nimic mai bun“?

La Jane încerca să nu se gândească. Voia să șteargă trecutul de orice urmă a ei, ca și când n-ar fi existat vreodată. Dar ea încă era o prezență atât de puternică în imaginația lui, încât nu putea fi ștearsă. Umbra ei înaltă părea să-l urmărească oriunde se ducea și indiferent ce făcea. O vedea la Assembly Room, în rochia roșie, cu o pană înfiptă în păr. O vedea la băi, fantomatică în veșmântul alb, când bolnavii și muribunzii întindeau mâinile spre ea. O vedea zăcând goală în patul lui.

Se întrebă ce putea face să și-o alunge din minte, știind că, până avea să se întâmple acest lucru, el va trăi doar o jumătate de viață, viața jalnică a

unui îndoliat solitar. Încercă să retrăiască pedeapsa pe care i-o aplicase când o izbise cu capul de perete, lăsând-o să se prăbușească pe trepte, părăsind-o ca și când ar fi fost moartă. Dar aceste imagini nu erau de ajuns să-l scape de ea. Căci nu era capabil să creadă că avusese puterea să-i curme viața. Ea trăia, încă, nu-i așa? Nu-i simțea oare capul îndărătnic împungându-i inima?

Veghe

Când Jane fusese trântită de perete, fetusul din ea, un săculeț minuscul de carne pe jumătate formată, care se agățase de trupul ei timp de cinci săptămâni, a început să se desprindă din ancorele sale. După contracții pe care Jane le-a simțit ca și când i-ar fi despicat trupul în două, săculețul a fost expulzat din ea și împins de-a latul podelei de un val de sânge ce părea fără sfârșit.

Julietta și Nancy au încercat să oprească potopul îngrozitor cu prosoape moi apăsate în interiorul vaginului lui Jane și peste acesta, dar până să sosească doctorul, fața lui Jane nu mai avea pic de culoare, iar mâinile și picioarele îi erau reci ca marmura.

Jane își pierdea cunoștința, își revenea, iar și-o pierdea. Pulsațiile din cap, acolo unde se lovise de perete, i se păreau ca un ciudat ecou răspunzând agoniei din pântec. Simțea cum îi curge sânge pe ceafă, dar își dăduse seama că deocamdată rana era invizibilă în părul ei. Când încercă să-i spună Juliettei că-și spărsese capul, descoperi că nu poate vorbi.

Doctorul o duse în dormitorul care fusese al lui Emmeline și o culcă pe patul lat. Îi așeză perne sub genunchi, ridicându-i picioarele în zadarnica încercare să oprească sângele care continua să curgă din ea. Le ceru Juliettei și lui Nancy să aducă blănuri și pături, ca s-o încălzească. Descoperind și rana de la cap, îi dădu lui Jane o gură de laudanum. Îi văzu buzele vinete, tot trupul îi tremura. Îi vorbi încet. Îi spuse că el e doctorul Wood. Apoi îi spuse ceea ce ea știa deja, anume că pierduse copilul. Ochii ei mari se uitau în sus la el, dar aproape că n-aveau strălucire. Doctorul așteptă ca ea să-i spună ceva, dar Jane nu părea în stare să dea vreun răspuns.

Doctorul Wood examină capul lui Jane și găsi o rană și o vânătaie, osul însă nu era spart, cel puțin din cât vedea el. Îi tăie câteva șuvițe îmbâcsite de sânge, pe care le puse într-un vas de email. Apoi curăță încet rana cu acid

carbolic, aplică pe ea o bucată de tifon muiată cu ulei carbolic şi înveli strâns capul cu o faşă, ca un coif. Văzu cum lui Jane i se închid ochii. Îşi trase un scaun lângă pat şi se aşeză în aşteptare.

După ce a băut laudanum, Jane nu-şi mai amintea prea multe. Îşi spunea că trebuie să încerce să continue să respire, dar ei i se părea că fusese transportată într-o sălbăticie cenuşie, unde aerul era atât de rece, încât nu îndrăznea să-l inhaleze. Descoperi că era înfăşată în blănuri, iar parfumul acestora era ciudat de familiar, ceea ce-i dădu speranţa că nu e singură în pustietatea în care se află. Îşi zise că s-ar putea să se afle printre persoane care ar şti cum să construiască adăposturi din blocuri de zăpadă şi că în curând s-ar putea să fie şi ea dusă într-un asemenea adăpost, unde să se încălzească.

Dar asta nu se întâmpla. În ciuda blănurilor, trupul îi era scuturat de frisoane. Jane avea impresia că aude zgomotul pe care-l fac oasele când tremură din încheieturi, ca oasele de lemn ale unei păpuşi. În tunel, noaptea era neagră, dar undeva, departe, zărea un mic disc de lumină. Se uită lung la el, neştiind cum să-l înţeleagă. Ştia că se mişcă foarte încet spre disc, dar nimic nu-i spunea dacă e lumina cerurilor, ori lumina vreunui liman omenesc.

Aşezată lângă pat, Julietta căută mâna lui Jane sub blănuri, o frecă s-o încălzească, şi-o lipi de obraz, o sărută, o acoperi de lacrimi. Văzu că doctorul se uită lung la ea din pricina acestor gesturi, dar nu-i păsa de gândurile ce-i treceau lui prin minte.

Pe Nancy o trimise fuga-fuguţa în Tedworth Square, să-l aducă pe Ashton lângă ea. Ea însăşi încă tremura după ce fusese martoră la violenţa manifestată de Valentine Ross şi se temea că nenorocitul de „logodnic“ ar putea să se întoarcă. Casa avea nevoie de protecţia lui Ashton. Dar mai ales, dacă ar fi pierdut-o pe Jane, ea îşi dorea mângâierea dragă a soţului ei şi nu avea nici o îndoială că soţul ei avea să i-o ofere. Indiferent de ce ştia sau nu ştia despre legătura erotică dintre ele două, iubirea lui pentru Julietta punea totul la adăpostul iertării şi acceptării lui. Mai mult, ştia că Ashton o admiră pe Jane – pentru dedicarea faţă de munca ei şi pentru inteligenţa ei. Dacă era să moară acum, sigur că Ashton Sims ar dori să fie martor la această

moarte.

În timp ce-l aştepta pe Ashton, şi vorbind cu voce joasă, de teamă să n-o trezească pe Jane dintr-un somn ce-ar fi putut să-i facă bine, Julietta îl întrebă pe doctorul Wood dacă îi murise vreo pacientă care pierduse sarcina. Se mai întâmplase, i-a răspuns el. Iar în acest caz, era vorba de o cădere şi o hemoragie ce nu putea fi oprită.

— Tristă reflecţie asupra nivelului cunoaşterii medicale, zise el. Ştim atât de multe despre cum să luăm sânge, dar nu ştim cum, în anumite situaţii, să oprim curgerea. Trebuie, pur şi simplu, să ne încredem în natură.

— Ce altceva putem face?

— Deocamdată, administrăm mai mult laudanum. Diminuează şocul durerii, iar coniacul este un stimulent, care probabil ajută la formarea sângelui nou. Dar următoarele câteva ore vor fi hotărâtoare. Fie va pieri până la miezul nopţii, fie sângerarea se va opri şi ea va începe încet să-şi vină în fire.

Tăcerea se lăsă din nou în încăpere. Respiraţia lui Jane era atât de liniştită, încât îi amintea Juliettei de respiraţia unui copil. Şi gândul la micul ei Marco, viu, ţopăind prin camera lui, o umplu brusc de bucurie. Şi-şi spuse că, acum, Jane nu va cunoaşte nicicând această fericire, de a iubi un copil. Fărâmele trupului doar pe jumătate format al pruncului ei fuseseră împrăştiate pe podeaua holului. Celui care ar fi urmat să-i devină soţ nu i se va mai permite să se întoarcă.

Aceste gânduri o făcură pe Julietta Sims să ia o hotărâre pe care nu credea că o va lua vreodată: dacă Dumnezeu o va ocroti pe Jane Adeane, ea va renunţa la „frumuseţile“ ei. Nu ţinea câtuşi de puţin la ele, îi plăcea doar surescitarea stârnită de orgasmele fastuoase pe care li le provoca. Prin urmare, va iubi doar două persoane, pe Jane şi pe Ashton. Îl va aduce pe Ashton mai des în patul ei, ca să mai facă un copil, un copil pe care Jane îl va cunoaşte din prima clipă şi va ajunge să-l iubească, împreună cu părinţii care-l vor adora. Un aranjament care îi permitea s-o aibă pe Jane drept amantă şi care ei i se părea un triunghi domestic fericit şi minunat.

Ashton intră şi-l salută pe doctorul Wood, apoi se opri lângă pat şi se uită la capul lui Jane ieşind din muntele de blănuri, învelit în bandaje albe, ca o

mumie egipteană. Nancy îi aduse un scaun, iar Ashton căută, şi el, mâna rece a lui Jane şi i-o ţinu într-a sa, încât el şi Julietta păreau să joace rolul de păzitori ai ei, şi amândoi sperau s-o ducă, nu spre închisoarea morţii, ci spre reluarea vieţii.

Şi aşa au stat toată noaptea, aproape fără să se mişte. La primele ceasuri ale zilei, doctorul Wood plecă, lăsând sticluţa cu laudanum pe noptieră şi promiţând să se întoarcă la prânz. Nancy îl conduse pe doctor, apoi se întoarse în holul în care fusese nevoită să şteargă sângele lui Jane cu mopul şi să ia fetusul cu mâinile goale. Plânse pentru micul embrion pe care-l aruncase în oala de noapte. Se spălă, îşi schimbă hainele, pregăti cafeaua pe maşina de gătit şi o duse sus, la Ashton şi Julietta, care discutau despre teribilele evenimente ale după-amiezii, cu voci joase, în timp ce afară clopotele vechii biserici St. Peter’s băteau orele.

Spre dimineaţă, Julietta coborî în hol şi privi lung la portretul distrus, sfâşiat chiar în mijloc. Bucăţi de pânză atârnau, lăsând la vedere peretele din spate, şi Julietta constată tulburată că era exact zona pântecului care fusese distrusă. Şocată, îşi dădu seama că Valentine Ros, indiferent unde fugise, îşi va trăi restul vieţii fără să ştie vreodată că-şi omorâse propriul copil.

O stare de visare minunată

Clorinda Morrissey era la Dublin, neavând habar despre toate acestea.

Primise veste că nepoata ei, Maire, „sucombase“, în ciuda intervenției costisitoare executate de chirurgii din Dublin, și fusese pusă pentru odihna veșnică în micul cimitir de la capătul străzii Bishop, unde, toamna, scorușii-de-munte întindeau un covor de bobițe portocalii peste morminte.

Michael Morrissey i-a scris Clorindei că *„glanda tiroidă, odată îndepărtată din trupul bietei Maire, se poate să fi provocat celelalte organe să acționeze greșit, întorcându-se împotriva funcțiilor lor propriu-zise, încât ea și noi am îndurat suferințe pe care nu ți le poți imagina“*.

Clorinda a vrut să-i răspundă că nu există nimic „pe care să nu și-l poată imagina“. Trecuse prin foamete. Văzuse râul Liffey încărcat de cadavre. Văzuse burțile pruncilor plesnind din cauza gazelor provocate de inaniție. Dar ea știa și că, acum, conflictul ei cu Michael trebuia să ia sfârșit. El își pierduse una dintre mult-iubitele fiice. Ea trebuia să arate compasiune față de el, indiferent cât avea s-o coste.

Îi găsi pe el și pe soția lui, Kathleen, într-o stare de durere mută. Michael nu era în stare să meargă la muncă, la fabrica de bere – i-a spus el –, „din pricină că picioarele pur și simplu nu mă duc acolo“. Stătea toată ziua în salon, lângă focul care afuma, punând cărbuni cu lopata, urmărind albastrul și galbenul flăcărilor, înecându-se cu fumul, scuipând flegme pe dușumeaua colbuită.

Kathleen ședea lângă el, jucându-se cu un pachet de cărți de tarot, ale căror predicții nu le înțelegea în totalitate, și afurisind fiecare figură pe care o întorcea. În jurul ei, peste tot, sporea dezordinea. Oale murdare în stive. Haine și așternuturi murdare muiate-n lighene de tinichea, nici spălate, nici întinse la uscat. În spatele plasei de sârmă de la dulapul de alimente, pâinea

căpătase patina albastră a mucegaiului, cartofilor le crescuseră mlădițe fibroase verzi, parcă aerul supraîncălzit s-ar fi îngroșat, devenind pământ.

Încă și mai rea – văzu Clorinda – era starea celuilalt copil, fetița mai mică, Aisling. Ai fi zis că Michael și Kathleen uitaseră de existența ei sau, dacă și-o aminteau, se comportau ca și când n-ar fi avut nici o obligație față de ea. La unsprezece ani, Aisling refuza să meargă la școală, iar părinții erau prea indiferenți, din cât se părea, ca să le pese de asta. O trimiteau afară, pe stradă, în frig, să se joace de una singură sau cu cei mici care mergeau copăcel încolo și-ncoace, încercând să prindă șobolani și veverițe, căzând poponeț în băltoace și făcând haz de necaz. Când i se dădea din nou drumul în casă, se ducea la mama și la tata, pe rând, în speranța că va fi îmbrățișată, iar ei o țineau în brațe câteva clipe, înainte s-o trimită în camera ei, camera pe care odată o împărțise cu Maire cea moartă, iar acolo se ghemuia pe patul ei, cu purcelușul de jucărie, și privea în gol.

Clorinda nu putea suporta expresia de tristețe de pe fața lui Aisling. Luă grămezile de rufe și le duse la spălătoria comună, din subsolul casei de raport. Puse apă la fiert pe o mașină de gătit înnegrită. Se întoarse în casă, găsi săpun carbolic și o scândură de spălat rufe și se duse cu ele în camera lui Aisling. Îngenunche lângă pat, luă jucăria din mâna copilului și-i dădu săpunul.

— Vrei să mă ajuți să fac un miracol? o întrebă ea.

Până la urmă, Clorinda a trebuit s-o mituiască pe Aisling, dar își spuse că nu are importanță. Acum, împreună, săpuneau, frecau și băteau rufele: un penny pentru o cămașă, două monede de-un sfert de penny pentru o pereche de izmene, o monedă de trei penny pentru un jupon, o monedă de șase penny pentru un cearșaf. N-a trecut mult până s-au încălzit amândouă, părul de pe cap le-o luase razna din pricina aburului, dar amândouă se simțeau ciudat de încântate de cantitatea de muncă pe care o aveau de isprăvit, și au muncit așa mai bine de patru ore, până să fi spălat aproape toate rufele, să le fi clătit și agățat la uscat.

Mâinile le erau roșii, iritate. Dar le era foame și sete. Clorinda reveni în încăperea în care Michael și Kathleen ședeau nemișcați, își înșfăcă poșeta, luă și două bonete și se întoarse la Aisling, al cărei chip palid era acum îmbujorat și zâmbitor. Clorinda își netezi părul, apoi și pe al copilei, își

aşează boneta şi i-o potrivi şi pe a lui Aisling pe creştet, şi amândouă ieşiră în după-amiaza târzie pe strada pustie, căreia soarele palid îi conferea o lucire de o frumuseţe neobişnuită.

Clorinda găsi un local unde se serveau cârnaţi de porc şi chifle. Comandă o cană cu lapte, patru cârnaţi şi unt pentru chifle, apoi ea şi Aisling se înfruptară pe cinste, fără să le pese dacă pe bărbie li se scurgea grăsimea de la cârnaţi; le-a plăcut la nebunie laptele, proaspăt adus de la ciurdele din Kildare şi acoperit cu smântână.

După ce isprăviră, Clorinda comandă cafea, ceva ce nepoata ei nu gustase niciodată, apoi se rezemă de spetează şi se uită la Aisling. Nu era o frumuseţe. Pe faţa ei se citea mai curând acreală şi tristeţe, pielea avea o nuanţă albăstrie, ochii îi erau apropiaţi. Dar înviorată de muncă şi de mâncare şi cafea, fetiţa îi apăru Clorindei ca o fiinţă care absentase din viaţă şi acum începea să se reîntoarcă în ea. Cu şuviţe de păr negru scăpând de sub bonetă şi obrajii îmbujoraţi de entuziasm, era aproape drăguţă, iar Clorinda realiză dintr-odată cum ar putea-o salva, cel puţin pentru o vreme, din existenţa ei lipsită de iubire.

Începu să-i povestească lui Aisling despre propriul bunic şi despre locul unde locuise el pe ţărmul comitatului Clare, în dreptul insulelor Aran. Îi spuse că îi e dor să se întoarcă acolo, să alerge pe ţărm, să culeagă ghiocuri roz, să audă chemările corbilor-de-mare. Apoi îşi întrebă nepoata dacă i-ar plăcea s-o însoţească într-o călătorie până în acel loc, să vadă soarele coborând dincolo de ocean şi să doarmă în tăcerea vântului. Şi fata spuse da, îşi dorea să plece din Dublin, de pe strada muiată de ploaie, şi din preajma bebeluşilor plângăcioşi, şi din camera în care venea mama ei noaptea, s-o plângă pe moartă.

Când Michael şi Kathleen se împotriviră propunerii făcute de Clorinda, spunând că n-o puteau lăsa să le-o ia pe Aisling (Clorinda bănuise că aşa se va întâmpla), ea nu zise nimic. Pur şi simplu puse în faţa lui Michael o cambie ce urma să fie onorată pentru domnul Michael Morrissey de pe Bishop Street nr. 12, însoţită de girul care certifica faptul că aceasta e *„suma de bani ce i se datorează de drept şi a fost convenită de ambele părţi, ca fiind partea lui din moştenirea reprezentată de colierul de rubine, socotit drept proprietate exclusivă a familiei Morrissey“*, şi văzu cum

chipul se ridică de la contemplarea cărbunilor şi se întinde într-un zâmbet glacial. Ea nu-i spuse că astfel îşi cheltuise toate economiile.

— Atunci ia-o, îi zise Michael, cu ochii încă fixaţi pe aritmetica satisfăcătoare aflată în faţa lui, pe masă. Vezi de-i place să culeagă moluşte din nisip.

Călătoria a fost lungă, cu poştalionul şi căruţa, dar vremea era blândă, iar faptul de a călători spre vest, înapoi spre locul unde fusese fericită în copilărie, o încânta pe Clorinda. Se uita la Aisling, care nu ieşise niciodată din Dublin – era cuprinsă de o stare de visare minunată la vederea dealurilor verzi şi a crângurilor de frasini, şi a gardurilor vii cu frunziş văratec.

Trăgeau la hanuri de la margine de drum, unde singurii alţi clienţi păreau să fie comis-voiajorii care mergeau de la o fermă la alta cu broşuri soioase, oferind spre cumpărare maşinării acţionate cu aburi, pe care numai bogătaşii şi le puteau permite. De aceşti inşi, care rătăceau mânaţi de frustrări şi dezamăgiri, se fereau ele, încuind uşa camerei în timpul nopţii. Clorinda n-a fost surprinsă că Aisling voia să-i ţină mâna într-a sa înainte să adoarmă. Iar ea i-o strângea. Îi povestea fetei despre ceainăria ei, care luase fiinţă într-o veche sală mortuară, şi cum moartea şi tristeţea pot fi învinse prin viziuni despre lucruri noi. Îi descria festivalurile la care fusese în Bath, cu caruselele şi artificiile, şi i-a povestit despre chipeşul acrobat belgian care căzuse de pe catalige şi se întinsese în colb cât era de lung, arătând de-a dreptul caraghios. Iar Aisling a izbucnit în râs. Şi când hohotele s-au stins, fata a zis:

— Ce senzaţie ciudată! Nu cred că am prea râs în viaţa mea până acum, decât o dată, de un şoarece care a alergat în sus pe un dulăpior pentru pâine şi s-a dat peste cap.

Când au ajuns la casa, aproape de Ennistymon, unde bunicul îşi dusese viaţa solitară, o găsiră ocupată de două surori, domnişoarele McKinnon, care se furişau nebăgate în seamă spre vârsta de mijloc. Una dintre ele, domnişoara Elizabeth, îşi petrecea zilele în vechiul şopron, pictând tablouri cu păsări şi corăbii, în vreme ce domnişoara Maeve, sora ei, mulgea caprele, hrănea găinile şi avea grijă de gospodărie. Şi când aceste femei o văzură pe Aisling îmbrăcată cu haine de oraş ca vai de lume şi cu boneta

aşezată şui pe creştet, se uitară la ea cu alean. Nici una nu avusese vreun copil pe care să-l iubească, şi iat-o pe fetiţa de unsprezece ani în pragul casei, subţirică şi cu un aer pierdut, iar ele îşi doreau s-o primească în casă şi să-i pună în faţă plăcinta cu stridii făcută de domnişoara McKinnon cea mare, să-i aştearnă un pat cu cele mai bune aşternuturi de in şi s-o înveţe numele caprelor lor.

Clorinda le-a spus că vor găsi un han în apropiere, în Ennistymon, dar surorile McKinnon, aflând că locuinţa lor fusese cândva a bunicului Clorindei, nici n-au vrut să audă că vor pleca de-acolo. Le oferiră o cameră la mansardă, mobilată acum cu un pat de lemn şi un scrin pictat, cu pereţii acoperiţi de picturile luminoase ale domnişoarei Elizabeth, iar când Clorinda intră acolo, îşi aminti ce anume adăpostise încăperea pe vremea bunicului ei: o maşină de cusut cu o roată veche, neagră, şi grămezi de piei de animale, din care el croia mitene şi surtuce de prost gust, pe care le vindea oamenilor din Ennistymon, asigurându-şi astfel monedele de argint de şase penny şi tutunul pentru întreaga iarnă.

Clorinda îi spuse lui Aisling că tânjise după un surtuc de blană de iepure făcut de bunicul ei, iar el tot promisese că îi va croi unul, „ca să-i ţină de cald în oraşul ăla păcătos, Dublin“, însă nu l-a primit niciodată. Dar acum, întinsă pe patul de lemn, strângând mâna lui Aisling, avea impresia că mirosul de iepure şi vulpe adăsta în mansardă chiar şi după atâţia ani – parfumul trecutului prins în lambriu şi în spaţiul colbuit de sub duşumea.

Vremea rămase frumoasă şi a doua zi, când Clorinda şi Aisling porniră la plimbare peste dune, unde cândva crescuse feniculul-de-mare, şi în jos spre ţărmul larg, ca să vadă fluxul Atlanticului năvălind cu vuiet. Văzând marea şi auzind-o, Aisling îşi deschise braţele, ca o pasăre ce-şi desface aripile ca să-şi ia zborul, şi începu să alerge în cercuri dezlănţuite, apoi îşi aruncă ghetele cât colo, îşi ridică fustele şi fugi spre locul unde oceanul se revărsa peste nisip. Lăsă apa să-i scalde picioarele şi să-i aducă în dar pietricele, scoici şi fâşii de alge cafenii. Lăsă să-i scape din gâtlej strigăte de bucurie, multă vreme îngheţate, iar Clorinda văzu în acea clipă o fată diferită de aceea pe care-o cunoscuse în oraş. Ca şi când persoana care fusese înainte, expresiile faciale pe care le adoptase întreaga ei viaţă ar fi fost o greşeală, o distorsiune a adevăratei ei fiinţe, iar acum hotărâse să devină altcineva.

Clorinda tocmai se gândea că făcuse o greşeală luându-şi nepoata din existenţa limitată la care, peste doar câteva zile, va trebui să se întoarcă, când le văzu pe Elizabeth şi Maeve McKinnon venind spre ele, aducând toate cele trebuincioase pentru picnic. La vederea lui Aisling comunicând cu marea, se opriră şi izbucniră în râs încântate, după care începură să pregătească picnicul.

— Pentru copilă, avem socată, zise Elizabeth, iar pentru noi, băutură de ghimbir. Şi carne de miel rece, cu mirodenii şi salată din grădina noastră.

— Şi mere din mărul nostru bătrân, adăugă Maeve, pe care le-am ţinut toată iarna în şopron, aşa cum făcea şi bunicul dumitale. Când veţi gusta merele, dumneata şi Aisling veţi simţi amândouă că aţi ajuns acasă.

Omul căruia nu-i plăceau ghicitorile

Sir William nu a însoțit-o pe Clorinda la Dublin, nu numai din pricină că simțea că n-ar fi fost bine primit în casa lui Michael Morrissey, ci și pentru că știa că-și neglijase pacienții în ultima vreme și era hotărât să îndrepte situația.

Dar abia ce luase această hotărâre, că primi o scrisoare de la Ashton Sims care-l informa despre suferința lui Jane, aparent în urma unei căzături urâte. Sir William știa că nu poate rămâne în Bath când fiicei lui i s-a întâmplat ceva îngrozitor. Din ce scria Sims, Jane era *„atât de slăbită din cauza hemoragiei, încât soția mea și cu mine încă ne temem că nu va supraviețui, decât dacă, cine știe, veniți dumneavoastră iute să-i fiți aproape și s-o salvați“*.

Consultându-și revistele medicale, sir William nu găsi aproape nici un remediu nou pe lângă cele cunoscute deja: sfatul de a lăsa pacientul să se odihnească, sugestia că un coctail din „alcool tare, gălbenuș de ou și semințe de muștar“ ar putea ajuta corpul să-și „refacă sângele“. Carnea roșie, mâncată crudă, era de asemenea recomandată, la fel și „mestecarea lentă a frunzelor de spanac“ – și pe acestea le încercase pe pacienții lui, cu oarecare succes.

Înarmat cu aceste cunoștințe prea puțin adecvate, sir William atârnă la ușă un anunț prin care își cerea scuze pentru absență, dădu instrucțiuni infirmierei „să facă tot ce poate pentru cei care îi cer ajutorul“ și porni spre Londra. Ashton Sims nu-i explicase cum sau de ce se îmbolnăvise Jane, dar sir William nu putea să nu bănuiască faptul că indispoziția ei avea a face cu Ross, care nu se mai întorsese la Bath, ci îi ceruse servitorului să-i expedieze lucrurile la un hotel din vestul țării și trimisese un bilet scris neglijent, prin care informa – fără nici o explicație – că logodna cu Jane se rupsese.

Toate aceste noutăţi ce se alăturau morţii recente a lui Emmeline şi absenţei Clorindei, aflată în Irlanda, îl făcură pe sir William să simtă că dintr-odată era amarnic de singur. Trecându-şi mâinile prin chica albă şi deasă, se întrebă dacă lumea lui e pe punctul de a se dezintegra într-o stare de durere şi mâhnire pe care el nu o va putea îndura.

O găsi pe Jane zăcând în patul lui Emmeline, nu adormită, ci într-o stare de prostraţie, atât de slăbită că nici capul bandajat nu şi-l putea mişca. Dar când îşi zări tatăl, buzele ei palide se lăţiră într-un zâmbet şi ea îi întinse o mână lipsită de vlagă. El i-o luă şi o sărută, apoi se aşeză lângă ea, dându-i la o parte câteva şuviţe de pe fruntea asudată, însă rece, apoi îi cercetă pulsul la încheietura mâinii.

Abia îl simţi de slab ce era, iar urechea şi ochiul exersat al medicului i-ar fi sugerat că fiica lui e pe moarte, doar că ea, mai mult decât orice altă fiinţă cunoscută de el, poseda o extraordinară forţă a trupului şi voinţei. Întrebarea pe care şi-o punea acum era dacă Jane are inima frântă din cauza plecării neaşteptate a lui Ross şi îşi *doreşte* să renunţe la viaţă.

Deocamdată însă îşi dădu seama că ea e prea vlăguită ca să i se pună întrebări stânjenitoare. În încăpere se mai găsea o persoană, care şedea fără să scoată un cuvânt: o infirmieră angajată de Ashton Sims, căreia acum sir William îi adresă cu voce înceată câteva întrebări. Află că Jane fusese până la urmă convinsă să soarbă un strop de supă şi că suferea de o sete de neostoit. Mai află că lua prea mult laudanum împotriva durerii, iar somnul îi părea chinuit de coşmaruri.

— Unde o doare? întrebă sir William. La cap?

— Da, domnule. Şi în pântecul care sângerează.

Sir William rămase tăcut. Jane, care nu avea puterea să vorbească, se uita în sus la el, implorându-l din priviri să n-o condamne. El văzu limpede acest lucru şi drept răspuns îi zise:

— Tot ce contează, Jane, e să te întorci la noi. Şi în acest scop, am auzit nişte păreri entuziaste despre eficienţa gălbenuşului de ou amestecat cu seminţe de muştar. Mă întreb dacă amabila noastră infirmieră ar vrea s-o roage pe Nancy să se ducă la o piaţă din Chelsea să cumpere ouă, şi să-ţi pregătească o băutură caldă cu bere, lapte şi mirodenii. Sau este o cerere exagerată?

Din nou văzu curba unui zâmbet pe buzele ei şi luă asta drept răspuns afirmativ. Îi făcu un semn din cap infirmierei care ieşi luând cu ea o cană de apă, ca s-o umple la loc. Rămas singur cu Jane, sir William îi luă din nou mâna şi o mângâie cu blândeţe. Jane închise ochii. Sir William văzu lacrimi scăpând de sub pleoape şi curgând pe obraji, şi ştiu că nu erau doar din pricina durerii, ci şi a catastrofei întâmplate recent. Bănuia el care ar fi fost cauza, dar refuză s-o numească, până şi în sinea lui. Avea doar sentimentul că există o finalitate a acestei întâmplări, care, chiar şi dacă Jane supravieţuia, va produce o schimbare a vieţii lor şi nimic din viitor nu va mai fi aşa cum sperase el să fie.

Când se întoarse infirmiera, sir William îi spuse lui Jane:

— O s-o rog să ridice aşternutul ca să te pot examina, să văd dacă mai sângerezi. O să-i permiţi să facă asta?

Spre surprinderea lui, Jane întoarse capul spre el şi şopti cuvântul „portret“. Poate n-a înţeles-o bine, îşi zise el şi-şi înălţă capul s-o întrebe din ochi pe infirmieră.

Preţ de o clipă, ea îşi feri privirile, nevrând să dea vreun răspuns, apoi zise încet:

— Portretul domnişoarei Jane a fost luat de pe perete şi dus înapoi în atelierul domnişoarei Emmeline. Domnul Sims mi-a zis să vă spun după ce sosiţi, că poate vreţi să-l vedeţi.

Sir William era un om căruia îi displăceau ghicitorile. În profesiunea lui, când diagnosticul era dificil, îl cuprindea o stare uşoară de nelinişte, şi asta simţea acum, nelinişte peste nelinişte, anume că fiica lui se ţine legată de viaţă de un fir firav şi că el e trimis într-o căutare care probabil i-ar spori confuzia şi mai mult.

Se ridică totuşi docil şi, asigurând-o pe Jane că se va întoarce iute, ieşi, coborî scările, se îndreptă spre atelierul surorii lui, o cameră care întotdeauna a produs în el sentimente puternice – de admiraţie, dar şi de teamă. Lui nu i se spusese niciodată povestea golemului, nu ştiuse că Emmeline suferise atât de cumplit din pricina lui Jocelyn Hulton, dar întotdeauna se temuse pentru sora lui – atât de vulnerabilă într-o lume a bărbaţilor, atât de singură. Uneori, socotea că viaţa ei era o jertfă pe altarul artei sale, şi nu reuşise niciodată să hotărască dacă sacrificiul merita

suferința.

În timp ce se îndrepta spre atelier, auzi clopoțelul de la intrare. Nancy ieși din bucătărie și se duse să deschidă. Sir William se opri. Intrară Ashton Sims și Julietta Sims care, când îl văzu pe tatăl lui Jane, se apropie iute de el.

— Cum se simte, sir William? Își revine? A scăpat de pericol?

— Nu știu exact, zise sir William, dar nu cred că a trecut pericolul. Iar acum mi-a cerut să merg să văd portretul.

— Ah, portretul, portretul! strigă Julietta. Ah, sir William, el îți va dezvălui întreaga grozăvie petrecută, dar, Ashton, dragule, ce-ar fi să mergeți amândoi și să beți un pahar de bordeaux în salon și atunci totul va putea fi clarificat, ca de la bărbat la bărbat?

Dacă a fost o licărire de spaimă pe chipul lui Ashton Sims, el reuși să se controleze aproape în aceeași clipă. Îl salută pe sir William cu o înclinare a capului și spuse:

— Probabil așa e cel mai bine, ca nimic să nu vă fie ascuns. Cred că așa dorește Jane.

— Trebuie să mă duc la ea, zise Julietta. Acum mă duc, draga de ea, biet înger…

Și urcă în goană treptele, lăsându-i pe cei doi bărbați să se minuneze de ușurința cu care aleargă la prietena ei.

În acea împrejurare, era greu pentru doi bărbați care nu se cunoșteau bine să-și ia inima-n dinți și să vorbească deschis despre chestiuni intime; pe de altă parte, dat fiind că prietenii lui Ashton erau scriitorii, editorii, artiștii și filozofii morali ai momentului, el era obișnuit să discute toate agoniile teribile ce afectau condiția umană. Astfel, a-i relata tatălui lui Jane povestea sarcinii ei și a avortului cumplit – ca și înfiorătoarea cauză – nu era o treabă chiar atât de dificilă precum ar fi fost pentru aproape oricine altcineva.

Era capabil să spună povestea calm și încet, și totuși… totuși… nici măcar el n-o putea spune întru totul. Despre motivul lui Ross de a o lovi pe Jane, trebuise să „speculeze“ că logodnicul lui Jane se considerase trădat în vreun fel. Nu avea inima să recunoască față de sir William Adeane că motivul reacției violente a bărbatului fusese faptul că descoperise că soția lui era iubita lui Jane.

Prin urmare, lui sir William i se oferi povestea ca și când ar fi fost spusă de un autor care nu catadicsește să atribuie personajelor sale rațiune și motive. Și când sir William înțelese că așa vor rămâne lucrurile, simți din nou obișnuita neliniște când se ivea o nouă ghicitoare. Dar își dădu seama și că Ashton Sims spusese din teribila poveste tot ceea ce putea dezvălui deocamdată. Sir William aprinse un trabuc pentru a se liniști și zise:

— Vai de capul lui Ross, nenorocitul. Nu pot înțelege cum de-a putut comite o asemenea fărădelege. Pufăi câteva momente din trabuc, apoi adăugă: Cred că până la urmă s-a dus să-și caute fratele în Arhipelagul Malaysian. Cred că nu-l vom mai vedea niciodată.

— A, făcu Ashton. Păi poate e cel mai bine așa.

Norul alb

Nu putea scăpa de senzația că se înecă. Nu apa o sufoca, ci răceala mării din venele ei. Curgea peste tot în ea, intra și ieșea din inimă, se insinua încet în creier, lăsând cristale de gheață acolo, iar cristalele scăpărau cu lumini dureroase.

Jane Adeane.

Își amintea cum se numește. Încă rostea silabele odată cu respirația, dar nu știa cât va mai rezista numele. Îi părea că începuse să pâlpâie și să pălească, iar când numele se va întuneca de tot, viața ei se va stinge.

În lumea înghețată în care vieţuia acum, își aminti că se gândea la propria ființă ca la „propria barcă de salvare“, dată fiind marea ei înălțime. Poate că se și lăudase cu asta, anume că înălțimea ei o deosebea, într-un anumit fel, de restul lumii și nu o va lăsa să se înece. Cu toate acestea, acum știa că apa înghețată se va închide curând peste capul ei.

Imagini din trecut se iveau ca niște fantome credincioase, îi ţineau companie o vreme, apoi piereau. Vedea simetria frumoasă a băilor și pe sine drept îngerul lor, stând de veghe, în timp ce oamenii încrezători – *oamenii mai scunzi* – înaintau cu greu în apele sulfuroase, mișcările lor fiind lipsite de vlagă, molatice, dar chipurile le erau ridicate spre ea, implorând-o să aibă milă de ei, încrezându-se în ea că îi va salva. Părea însă că nu-i va putea salva, deoarece, data următoare când îi văzu, erau la morga din Paris, expuși vizitatorilor pe lespezi de marmură, iar apa șiroia pe ochii lor închiși și se scurgea din gurile lor deschise și dintre picioare, și se revărsa pe lângă tălpile lor, ca să fie suptă de vortexul canalului de metal.

Îl zări pe Marco. Băieţelul înota într-unul din bazinele băilor, înota fără teamă, necerându-i ei nimic, se învârtea dintr-o parte în alta a bazinului, bălăcindu-se vesel, iar ea își dori ca această viziune să dureze și să-i țină companie o vreme. Încercă să rămână complet nemișcată, să-și oprească

tremurul, pentru ca Marco să rămână aşa cum era acum, plin de viaţă, sortit să meargă mai departe, să devină adult. Dar vaporii ce se înălţau din baia fierbinte începură să se îngroaşe. Se alcătuiră într-un nor alb în jurul lui Marco, iar Jane căuta şi iar căuta, însă nu mai reuşea să-l vadă.

Şi i se păru că, dacă Marco a dispărut şi norul ce-l ascunsese se făcea tot mai mare şi mai mare, în curând o s-o înghită şi pe ea, şi atunci va fi ajuns la propriul sfârşit. Îşi aminti că aproape toată viaţa fusese stăpânită de gândul că exista un Lucru important spre care se îndrepta. Se gândise că era ceva ce-i va aduce fericire şi renume, dar acum înţelegea că Lucrul era moartea. Era acolo, la îndemână. În câteva clipe se va întâmpla…

Îşi îngădui încă un ultim gând legat de propria nesăbuinţă de a trece prin viaţă aşa înaltă şi veselă, convinsă că o aşteaptă un destin măreţ, când de fapt tot timpul se îndreptase cu paşi mari spre uitare. Mai că-i venea să râdă: Îngerul Băilor, purtându-şi robele albe, atât de convinsă de unicitatea şi forţa ei, învinsă de un nor alb, incapabilă să se salveze ca să nu se alăture fabricantului de clei şi celorlalţi inşi imperfecţi şi decadenţi în drumul lor spre nimicnicie.

Norul se apropia tot mai mult. Jane încercă să se ferească de el, dar se pomeni cu spatele la un zid de piatră. Şi atunci ştiu că ceea ce se cerea din partea ei era să se predea. Închise ochii. Îşi aştepta propria invizibilitate, ştia însă şi că încă nu se împăcase cu aceasta. Ceva din vechea ei mândrie şi îndărătnicie continua să iasă din ea. Acel ceva înţelegea că totul e pierdut, dar continua să lupte.

Apoi, cu un ultim strop de revoltă – o revoltă demnă de Emmeline, care ieşea în lume cu un turban bătut cu nestemate, o revoltă demnă de o spălătoreasă extenuată care crede că lumina lunii îi va albi cearşafurile spălate –, Jane deschise din nou ochii. Norul atârna aproape. Totuşi, ceva se mişcă în el. O formă mică, nu mai mare decât bocceaua de haine a unui copil, care păru să capete formă, culoare, şi să înceapă să danseze, fluturându-şi braţele în văzduh. Şi Jane ştiu atunci că va ieşi din nor şi-şi va salva viaţa. Era golemul de lut şi venea spre ea lucios, moale, parcă proaspăt de pe roata olarului.

Jane se trezi şi o văzu pe Julietta lângă pat.

Se trezi şi cu mai multe cuvinte decât avusese în ea vreme îndelungată.

Rosti numele Julietei și reuși să-și întindă spre ea ambele brațe, iar Julietta îi luă mâinile și își dădu seama că trupul lui Jane nu mai e rece. O sărută pe frunte și-și puse capul pe pieptul ei. Voia să le strige lui Ashton și lui sir William că Jane se întorcea la ei, dar momentul acela o copleși atât de tare, încât îi pieri vocea.

Jane fu aceea care începu să vorbească:

— Am avut viziuni. Am văzut moartea ca pe un nor și venea spre mine…

— Șșșșt, iubito, zise Julietta. Nu vorbi de nici un nor al morții. Uite ce cald ți-e obrazul, și mâna, și sânul…

— Sunt calde?

— Pune mâna!

Jane își duse mâna la obraz și înțelese că de-acum se va face bine și va reveni la viață.

— Da, zise. Da. Sunt calde.

Rămase nemișcată și văzu, cu mirare, lumina blândă și mângâietoare din cameră, trandafirii puși într-o glastră albă pe o măsuță, care acum începeau să-și scuture petalele. Apoi își îndreptă ochii spre ceea ce-și dorea să vadă mai presus de orice: chipul Juliettei.

Păstorul cel bun

În timp ce *Regina insulelor* înainta spre miazăzi prin furtunile Atlanticului, iar pasagerii încercau să-şi omoare timpul plănuindu-şi noile vieţi în Australia, Valentine Ross se încăpăţâna să rămână în cabină şi să iasă pe punte numai în miez de noapte, când adesea marea părea mai calmă, iar stelele ce străluceau mai puternic decât oricând pe cerul englezesc încercau să-l ispitească să se lase cuprins de uimire.

Refuza să se lase ademenit. Ştia că uimirea nu mai există pe lume. Nu-şi dorea decât să fie lăsat în pace, puţin îi păsa de mizeria pe care o făcea existenţa lui trupească în chichineaţa lui. Când Chesterfield, care se oferise să-i fie servitor, începu să se agite în jurul lui, culegând de pe jos haine murdare, acoperind haznaua cu o cârpă înainte s-o scoată de acolo, Ross îl întrebă pe bătrân de ce face toate astea, „când nimic n-are sens şi nu contează pentru mine dacă port haine murdare ori dacă haznaua dă pe-afară“.

Chesterfield rămase neclintit – cât putea de neclintit pe vasul care se legăna –, şi răspunse:

— Pentru mine *contează*, domnule. Sunt servitor. Atâta vreme cât sunt legat de această condiţie, nu pot decât să năzuiesc să-mi îndeplinesc obligaţiile de servitor astfel încât să nu mă fac de ruşine.

— De ruşine?

— Da. Veţi spune că e un cuvânt cam tare, însă e cel potrivit. Pentru că, dacă dăm greş în treburile pe care le avem de făcut, ce altceva ne mai rămâne?

Ross, care zăcea întins pe prici şi suferea de disconfortul spinal îndurat de orice persoană care stă culcată prea mult timp, se uită la Chesterfield cu uimire. N-avea chef de conversaţii cu bătrânul, dar acesta făcuse o observaţie care lui Ross i se păru pătrunzătoare. Ştia că el însuşi era

acoperit de ruşine – din pricina a tot ceea ce neglijase, a eşecului abject în dragoste, a momentului ticălos al cruzimii fizice –, dar nu era încă dispus să vorbească despre asta, mai ales cu un ins mult sub el în teribila ierarhie a lumii. Doar că Chesterfield nu încheiase subiectul. În timp ce examina petele de mâncare de pe una din cămăşile lepădate de Ross, zise:

— Acum, domnule, deduc din conţinutul cufărului de stejar că sunteţi medic. Aşa e?

— Da, aşa e. Dar te rog să te juri că nu vei face cunoscută această informaţie pe corabie.

— Mă jur că n-o voi face cunoscută, domnule, dar îl întreb pe medicul care a depus un jurământ să nu facă nimic rău, oare nu doreşte în profesiunea dânsului să se îngrijească de pacienţi cât poate de bine?

Ross îşi privi mâinile. Îşi dorise asta, sincer îşi dorise asta. Se străduise să aprofundeze cunoştinţele medicale pe măsură ce treceau anii. Gândul că era în stare să uşureze suferinţele îi dăduse o satisfacţie dumnezeiască. Iar apoi…

După acea zi fatidică din ceainăria doamnei Morrissey, când Jane Adeane îl luase în derâdere şi-l refuzase, dorinţa cu pricina slăbise treptat, iar el începuse să lase dedicarea faţă de profesie să se depărteze de el. Rănit peste puterea lui de îndurare, nu-i mai păsase la fel ca înainte să se străduiască să-i vindece pe bolnavi şi pe infirmi. Dar nu era vina lui; era vina lui Jane. Ea l-a făcut să devină indiferent faţă de cei pe care ar fi trebuit să-i ajute. Şi în cele din urmă, ea anulase jurământul lui de a nu face rău. Ea l-a torturat într-atât încât şi-a dorit s-o omoare.

Gândurile acestea decurgeau logic unul din altul în mintea lui Ross, în timp ce Chesterfield strângea tot mai multe haine de pe podeaua murdară, dar, în adâncul inimii, Ross ştia că nu le va mărturisi nici unei fiinţe vii.

— Am fost un doctor bun, atât catadicsi el să spună.

— Dar aţi folosit trecutul, observă Chesterfield. De ce?

— Pentru că asta-i tot. În mijlocul unui ocean, nu există decât stază. Trecutul e tot ce ştiu.

— N-aveţi nici un plan pentru când veţi ajunge la Singapore, domnule?

— Nu mă interesează Singapore. Nu contează pentru mine. Voi căuta doar o barcă băştinaşă la debarcaderele de-acolo. Parcă li se zice *prau*. Ca

să mă ducă în Borneo.

— Ca să vindecaţi din nou oameni?

— Nu. Mă duc doar dintr-un singur motiv: să-mi salvez fratele.

— De la ce, domnule, dacă-mi permiteţi?

— Nu ştiu. Acum, după ce vei fi strâns destule bulendre, te rog fii bun şi pleacă, lasă-mă-n pace.

Bătrânul servitor era încins cu un sac mare de pânză, în care începu să îndese hainele aruncate de Ross pe podea. O făcea grăbit, cam aşa cum ar face un hoţ care-şi adună prada, ceea ce schiţă un zâmbet amuzat pe buzele lui Ross. Îi veni să-i spună lui Chesterfield să păstreze pentru sine cămăşile şi lenjeria, după ce le va fi spălat şi călcat, pentru că disperarea lui era atât de totală, încât nu-i păsa dacă va fi nevoit să umble pe punte în pielea goală şi să-şi lase părţile intime la vederea străinilor, făcându-se astfel de râs. Se abţinu. Era ca şi cum ar fi crezut că, rămânând acoperit, aproape invizibil în cuşca lui de lemn, ar putea în sfârşit să-şi construiască o nouă persoană, una care şi-a mâncat întreaga ruşine şi o lasă să treacă prin sine până într-un ţucal care apoi e dus de-acolo de un ins a cărui singură vanitate e aceea de a crede în sine.

Se întrebă cum naiba ar putea fi asamblat acest Ross nou.

Şi îi veni ideea că, dacă ar putea să-şi amintească mai mult decât doar câteva acte adevărate de bunătate în viaţa lui, poate că ar fi ca o balustradă pe care să se poată bizui când se stârneşte furtuna dispreţului de sine.

Întins pe priciul ca un coşciug, încercă să se acopere cu o pătură de amintiri. Se reîntoarse la potecile şi pădurile copilăriei sale din Wiltshire. Ducea o plasă pentru fluturi. În faţa lui – mereu alergând în faţă şi apoi oprindu-se brusc când zărea vreo insectă sau o plantă care-l interesa – era Edmund, plin de viaţă, fericit în fiece clipă, un inocent al cărui zel de colecţionar îi aducea sânge strălucitor în obraji şi hohote de râs în gâtlej. Edmund îi striga instrucţiuni: „Când ajungem la câmp, să calci cu grijă, pentru că fluierarul cuibăreşte în arătură. Ascultă când vântul agită grozama, pentru că o să găsim albine agăţate de flori. Urmăreşte cerul pentru amândoi, ca să nu ne rătăcim în întuneric.“ Şi el întotdeauna încerca să-i dea ascultare fratelui, iar apoi, la sfârşitul după-amiezii, călăuzea paşii lor spre casă. Căci îi stătea în fire lui Edmund să se abată de la potecă, să-şi

piardă direcţia, şi nu numai o dată Valentine a fost acela care l-a adus pe fratele său înapoi atunci când venea înserarea, acolo unde mama lor îi aştepta în salon cu o lampă aprinsă şi cu inima strânsă de grijă pentru băieţii ei.

Aici, bineînţeles, erau acte de bunătate, pentru care nici nu ceruse, nici nu primise nimic. Nici Edmund, nici mama lor tăcută nu-i arătaseră gratitudine pentru că, mulţumită lui, veneau amândoi acasă în siguranţă, prin lumina tot mai stinsă, şi, în toată copilăria lui, Ross îşi asumase cu persistenţă rolul. Îşi zise acum că aici era ceva ce putea să se opună ruşinii şi scârbei. Inima i se umplu, preţ de-o clipă, de credinţa că acum, în sfârşit, e încă o dată îmbarcat în aceeaşi misiune – el să fie cel care-l aduce acasă pe Edmund. De data asta, nici un părinte iubitor nu-i aştepta. Dacă exista o lampă care să ardă în casa în care au trăit ei odată, era aprinsă de străini. Mama şi tata dormeau amândoi în cimitirul St. Mary’s, iar mormintele erau îngropate sub vegetaţie. Dar Ross îşi spuse că, dacă avea să supravieţuiască voiajului pe mare, dacă-l găsea pe Edmund, îl va întreba pe fratele lui ce-şi doreşte – oare să fie dus înapoi în valea unde au crescut amândoi şi să trăiască neprihănit acolo, ca şi când anii scurşi n-au existat niciodată?

Alunecând spre somn pe valul acestui gând ca un vis, repetă ceea ce-i spusese lui Chesterfield:

— Trecutul e tot ce ştiu.

În următoarele câteva zile, odată cu stricarea vremii şi cu apropierea de Capul Bunei Speranţe, Ross continua să-şi cârmească toate gândurile spre copilărie, căutând acolo acte de inocenţă şi bunătate. Îşi iubise mama şi întotdeauna încercase să-i intre în voie, dar ştiuse şi că Edmund era fiul mai aproape de inima ei. Adesea, Edmund era lăudat sau mângâiat oarecum necontenit, ceea ce-i provoca lui Valentine o durere teribilă. Dar aproape niciodată nu şi-a trădat în vreun fel chinul. Nu făcea decât să se străduiască şi mai mult să se poarte aşa cum dorea mama lui, iar când ea îl îmbrăţişa sau îi mângâia părul, el era în stare să se scalde în aceste momente de tandreţe şi se felicita că se ţinea tare şi-şi ascundea gelozia pe fratele lui.

Şi chiar şi numai să-i invoce prezenţa acum, văzând-o cum coase lângă focul din salon, era aproape de-ajuns ca să-i potolească starea de agitaţie perpetuă. Şi totuşi nu era *întru totul* de-ajuns. Imaginea ei dădea să se

depărteze de el, sau o strica Edmund care intra în cameră și se așeza la picioarele ei. Iar când făcea asta, ea își punea lucrul deoparte ca să-i mângâie buclele blonde.

Poate că asta a fost, vederea mâinilor ei blânde îngropate în părul lui Edmund, ce-l făcu pe Ross să-și amintească deodată de inelul cu smarald și diamante, care aparţinuse cândva mamei lui și pe care el plănuise să i-l dea lui Jane. Ca apoi să-l lase în camera ei! Afurisi și iar afurisi. Îl lăsase în dormitorul ei din Tite Street, fără să vrea să facă asta, și nu mai avusese nici o ocazie să și-l recupereze.

Pierderea lui, a singurului lucru de valoare pe care-l avea de la mama lui, îi spori și mai mult suferința. Brusc, avu sentimentul că asta se întâmplase, nu din pricină că el fusese uituc ori neatent, ci pentru că Jane făcuse vrăji. Era vrăjitoare, pur și simplu! Moștenise o adevărată avere de la mătușa ei, dar făcuse ce făcuse să-l tragă pe sfoară ca el să lase inelul mamei în urmă, pentru ca ea să-l adauge la tot ceea ce luase de la el. De nesuportat una ca asta.

Ross porni în căutarea lui Chesterfield, să-i ceară să-i procure hârtie și cerneală. Îi va scrie lui Jane o scrisoare și o va trimite cu poșta în Anglia, atunci când bricul va acosta la Simon’s Town[57] pentru aprovizionare. O va acuza de rea-credință, pentru că a luat inelul în posesia ei, când condițiile pentru acea posesiune fuseseră încălcate cu sălbăticie. Îi va cere să i-l dea lui sir William spre bună-păstrare, până când se va întoarce el împreună cu Edmund în Wiltshire.

Pe Chesterfield îl găsi păstorind un grup mic de condamnați care se învârteau în cerc pe punte, bucurându-se de scurta ieșire din gaura neagră în care erau ținuți. Bărbații purtau lanțuri de fier la picioare, și Ross văzu că legăturile le roseseră gleznele, încât deținuții trebuiau să îndure agonia rănilor purulente. Dar Chesterfield era blând cu ei, îi îndemna să „tragă adânc aerul proaspăt în piept“ și să-și ridice fețele albe spre soarele Sudului. Iar când Ross văzu asta, se retrase în cabina lui fără să-i tulbure. Pentru oameni al căror viitor era unul de muncă grea pe viață, care n-aveau să mai fie liberi niciodată, simțea numai milă. Un sentiment de milă în care se ascundea un soi de bucurie vinovată.

57. Simon’s Town – oraș-port în provincia Western Cape, Africa de Sud.

Copilul mijlociu

Dacă Irlanda a fost întotdeauna cunoscută pentru cantitatea de ploaie ce cade aproape tot anul, încât verdele sclipitor al câmpurilor era de ajuns să amețească ochiul galben al vulturului auriu, era adevărat și că, odată la zece ani, venea câte-o vară fierbinte, când verdele începea să pălească spre un bej uscat, iar deasupra gardurilor vii văzduhul era o oglindă tremurătoare.

O asemenea vară a început după sosirea Clorindei Morrissey și a nepoatei ei, Aisling, în casa surorilor McKinnon. Deasupra țărmului, cerul era de un albastru palid, ca al ouălor de păsări, iar când soarele cobora peste mare, se învăpăia într-un purpuriu atât de strălucitor, încât privitorii de pe mal, dacă fuseseră martori la apusuri peste deșertul Sahara, aveau cu ce să-l compare.

În această vreme exaltată, casa a fost cuprinsă de un soi de letargie minunată. Domnișoara Elizabeth își petrecea mai puțin timp la șevalet și mai mult șezând în umbra merilor, visând la tot ce ea și sora ei puteau să-i ofere tinerei străine care apăruse pe neașteptate în casa lor. Domnișoara Maeve își punea energia vibrantă la treabă, născocind noi picnicuri îmbietoare, pentru a fi luate pe țărm; o învăța pe Aisling cum să pună flori sălbatice la presat între paginile Bibliei familiei McKinnon. Cât despre Clorinda, ea urmărea cu duioșie tot ceea ce se petrecea în jurul ei și își punea în mod repetat aceeași întrebare: era obligată moralicește s-o ducă pe Aisling înapoi la viața ei din Dublin, sau mai bine să le trimită veste lui Michael și Kathleen că fiica lor aparent nedorită găsise un cămin nou și să-i întrebe dacă i se va da voie să rămână acolo, cel puțin până la sfârșitul verii?

Răspuns nu avea. Și-ar fi dorit ca sir William să fie cu ea, ca să-i ceară sfatul în această chestiune, dar știa și că asupra acestei întrebări nu el era îndrituit să răspundă; până la urmă, cei care trebuiau să hotărască erau Michael, Kathleen și însăși Aisling. Dar de ce să tulbure cu o asemenea

întrebare revenirea continuă a fetei de pe urma mâhnirii adânci şi a respingerii? Simţea că Aisling nu doreşte defel să se gândească la altceva decât la minunile noi din fiecare clipă ale acestei veri fierbinţi. „Adoptase“ o capră căreia îi dăduse numele de Iris. Şedea în iarba înaltă, o mângâia pe Iris pe nas şi o trăgea încet de urechile lungi. Îi dădea să mănânce mere şi păpădii. Când îi vorbea, zicea „dragul meu animăluţ“. A întrebat-o pe domnişoara Maeve dacă pot să se ducă în Ennistymon cu cotiga trasă de măgăruş, ca să cumpere un clopoţel pentru a-l atârna la gâtul lui Iris, ceea ce au şi făcut, au cumpărat clopoţelul, iar Aisling a zis:

— Acum Iris nu se va mai pierde niciodată.

Apoi, într-o bună zi, pe ţărm îşi făcu apariţia o fetiţă, cam de vârsta lui Aisling. Era îmbrăcată într-o cămaşă simplă de in. Părul îi era despletit.

Când le văzu pe domnişoare şi pe Aisling lângă ele, se apropie cu pas săltat de locul unde şedeau ele, sub o umbrelă deşirată. Maeve McKinnon se ridică şi o sărută pe copilă pe creştet.

— Ea e Charlotte O’Connor, spuse Maeve. Tatăl ei este învăţător. Iar ele, Charlotte, sunt prietenele noastre, domnişoara Morrissey şi nepoata ei, Aisling.

— Prietene noi? făcu Charlotte. Şi eu aş vrea să am prieteni noi, zău aşa.

— Păi atunci ce-ar fi ca tu şi Aisling să trageţi o fugă şi să vedeţi dacă nu găsiţi nişte ghiocuri? întrebă Maeve.

Cele două fete se priviră, iar Aisling nu stătu mult pe gânduri, ci sări în picioare. Iris, capra, priponită de un par în nisip, se ridică şi ea în picioare, iar clinchetul clopoţelului se luă câteva clipe la întrecere cu vuietul valurilor. Aisling se duse şi o dezlegă pe Iris.

— Ea e Iris, îi spuse Aisling lui Charlotte O’Connor, şi acum e capra mea, dar poţi să te joci cu ea. E foarte blândă.

Imediat, Charlotte începu să mângâie capra. Apoi, fără să mai spună nimic, fetele o rupseră la fugă, urmate de salturile căprioarei, iar ceea ce văzu Clorinda în felul lui Aisling de a se mişca acum, cu dezinvoltură şi graţie, era o manifestare a unei bucurii noi şi simple. Poate că surorile McKinnon remarcaseră şi ele acelaşi lucru, pentru că domnişoara Elizabeth se întoarse către Clorinda şi spuse:

— Maeve şi cu mine ne-am gândit că acum că e vară şi o vreme atât de

frumoasă… ne tot întrebăm dacă n-ar fi păcat ca Aisling să se întoarcă în oraș, nu-i așa, Maeve?

— O, da, confirmă Maeve. Bineînțeles, știm că dumneata, Clorinda, trebuie să te întorci la Bath pentru căsătorie, dar ce-ar fi s-o lași pe Aisling cu noi încă o vreme? Charlotte O'Connor e o copilă tare drăguță și cu siguranță se vor împrieteni. Și apoi e Iris, de care Aisling nu vrea să se despartă. De ce s-o iei de lângă toate astea, ca să se întoarcă la o viață de tristețe?

Clorinda nu zise nimic. Privi înspre locul unde fetele se jucau la malul apei, iar capra țopăia și sălta în jurul lor, și imaginea aceasta îi aduse aminte de o alta, cu Aisling furișându-se din camera pe care o împărțea cu biata Maire cea suferindă și ieșind în stradă ca să încerce să doarmă într-un cărucior de copil. Luând tăcerea Clorindei drept ezitare, Maeve McKinnon continuă:

— Știi doar că o să avem multă grijă de Aisling, nu-i așa? Vom fi ca niște părinți pentru ea.

— Știu asta, le asigură Clorinda. Nu am nici o îndoială. Dar nu eu sunt cea care să decidă. O să-i scriu fratelui meu. O să-i descriu minunata voastră lume consolatoare.

— Să o vadă ca pe un fel de întoarcere acasă pentru Aisling, zise Elizabeth. Căci ea doarme acum în ceea ce a fost odată casa bunicului vostru. Oare nu e potrivit?

Cunoscându-l pe Michael așa cum îl cunoștea, Clorinda scrise o epistolă scurtă, având grijă să nu pună accentul pe faptul că viața pe care o trăia acum Aisling era cu mult mai bună decât cea pe care i-o oferea el, și nici despre capre sau prietene noi nu pomeni, ci sugeră doar că el și Kathleen erau scutiți pentru o vreme de povara de a o avea în grijă, iar aerul mării va face ca la ei să se întoarcă în toamnă un copil fericit și sănătos.

Dată fiind aversiunea lui Michael față de aranjamentele și planurile altor oameni, care îi afectau propria viață, Clorinda se aștepta ca el să ceară ca Aisling să se întoarcă de îndată la Dublin, însă ceea ce răspunse acesta era ciudat de neașteptat. Începea prin a scrie cum își regăsise voința de a reveni la muncă la Anchor Brewery, apoi continua:

…ceea ce m-a făcut să-mi vin puțin în fire și să revin la viață este faptul că știu că voi fi din nou tată; Kathleen va naște la iarnă și am speranțe întemeiate să cred că va fi băiat și că vom fi din nou o familie adevărată.

Cât despre cea pe care de acum o voi numi „copilul mijlociu“, să stea cât o vrea cu noii tutori și să nu ne mai împovăreze cu arțagul ei supărător și cu obiceiul de a refuza. Încă o plângem pe Maire. Comportamentul copilului mijlociu a devenit imposibil pentru noi să-l mai îndurăm și nu vreau s-o împovărez pe Kathleen cu oricine sau orice ar putea să pună în pericol aducerea pe lume în siguranță a fiului nostru. E un noroc pentru toți cei implicați că Aisling a fost primită cu brațele deschise în altă parte. Dacă domnișoarele McKinnon au nevoie de bani pentru întreținerea ei, te rog să le dai tu și eu o să ți-i returnez, dacă așa dorești, în cel mai scurt timp.

Acum era nevoie s-o întrebe pe Aisling dacă vrea să rămână în comitatul Clare când ea, Clorinda, se va întoarce în Anglia. Încercă să-și închipuie cum se gândește fata la părinți și la felul cum se poartă cu ea, știind că acei copii care nu sunt iubiți pot adesea să continue să nutrească un sentiment de adorație tristă față de cei care îi resping. Faptul că Aisling nu vorbea niciodată despre mama și tatăl ei nu însemna neapărat că nu plângea după ei.

Clorinda aşteptă până când soarele dispăru de pe cer şi din întunericul aproape deplin de afară se auzeau bufnițele. Ea și Aisling se pregăteau de culcare. În timp ce-i peria părul, îi spuse lui Aisling:

— Mi s-a făcut o propunere foarte amabilă din partea domnișoarelor McKinnon, anume ca tu să rămâi aici cu ele și cu Iris până la sfârșitul verii. Dar nu ești obligată. Pot să te duc înapoi la Dublin când plec săptămâna viitoare, și…

— O, nu! strigă Aisling. Te rog, lasă-mă să rămân! Mătușă Clorinda, o să mor dacă va trebui să mă întorc în Bishop Street. Te rog, nu mă obliga să plec. Ce se va alege de Iris dacă o părăsesc? O să-i răsune clopoțelul și eu n-o să-l aud. O să tânjească după mine și o să moară!

Aisling izbucni în plâns. Clorinda puse peria deoparte și o strânse pe fată la piept.

— Nu te teme, zise ea. Vara e lungă și, cât durează ea, tu vei fi în

siguranţă aici. La fel şi Iris.

Ceva nemaivăzut în Bath

Vara a fost într-adevăr lungă; într-o zi de început de septembrie, Camden Street încă era inundată de lumina fierbinte a soarelui.

Dintr-un capăt în altul al străzii, de toate pancartele şi tendele tuturor prăvăliilor atârnau ghirlande cu steguleţe care fluturau în briza uşoară şi caldă, iar sub ghirlande fuseseră aşezate mese acoperite cu feţe albe, pline de bunătăţuri una şi una, pregătite de cele mai bune ospătării din Bath. Şampanie, punci şi vin alb stăteau la răcit în frapiere de argint. Sticle de bordeaux fuseseră golite în decantoare, ca vinul să absoarbă aerul cald şi astfel să-şi sporească parfumul întunecat. Vehiculele trase de cai nu mai aveau acces pe stradă, în mijlocul căreia fusese instalat un cvartet de coarde ai cărui muzicieni, şezând la adăpostul umbrelelor ataşate de scaune, interpretau melodii vesele învăţate la repezeală dintr-un volum de partituri irlandeze.

Iar acum începeau să vină invitaţii. Erau atât de mulţi, încât aproape aveai impresia că toţi locuitorii oraşului fuseseră invitaţi – întreaga populaţie din Bath se înghesuia pe o singură stradă, într-o zi fierbinte de septembrie! Se înghesuia pe trotuare. Femeile îşi făceau vânt cu evantaiele, să se apere de căldură. Se opreau în jurul meselor (şi cu greu se abţineau să şterpelească bucăţele tentante de plăcintă cu vânat ori piftie de viţel), gata să aplaude sosirea unei femei pe care ajunseseră s-o iubească şi s-o respecte mai mult decât pe mulţi alţii din vieţile lor aglomerate: era vorba de doamna Clorinda Morrissey. Dar ea nu mai era doamna Clorinda Morrissey. Aceasta era ziua căsătoriei ei. Când ieşi din Capela Laura şi porni spre Camden Street la braţul soţului ei, ea devenise lady Adeane.

Purta o rochie de mătase crem şi verde, jupa exterioară fiind strânsă ici şi colo de funde din satin verde, iar pe cap purta o pălărie reprezentând o superbă compoziţie de pene şi panglici ce i se revărsau pe umeri. Corsetul

era împodobit cu o minunată broşă cu smarald şi diamante, iar ochii îi sclipeau de vădită mândrie, căci avea de ce să fie mândră. Cândva, trudise în subsolul unei modiste; acum, era îndrăgită de crema societăţii din Bath. Iar azi devenise soţia veneratului chirurg sir William Adeane, un bărbat care-şi pierduse soţia în urmă cu douăzeci şi cinci de ani şi nu se mai gândise să se recăsătorească – până a întâlnit-o pe Clorinda şi i-au căzut cu tronc mâncărurile gătite de ea şi curajul ei, şi muzica vocii ei. Conducând-o spre marea adunare de pe Camden Street, cu jobenul îndesat peste chica albă şi încă deasă, cu obrajii îmbujoraţi de încântare sfioasă, ca ai unui adolescent, cu nasul niţel roşu din pricina dogorii, şi el devenise un răsfăţat al mulţimii şi, dintr-un capăt în altul, strada răsuna de aplauze şi urale, ca şi când regina Victoria în persoană ar fi onorat scena cu prezenţa ei.

După ce cuplul însurăţeilor se aşează, chelnerii cu mănuşi albe începură să se agite, servind punci cu polonicul, turnând vin în pahare, oferind ca prim fel carne de porc sărată, cu haşme şi castraveţi, mâncare după care sir William era înnebunit, iar oaspeţii se repeziră hămesiţi asupra ei. Soarele strălucea puternic, sclipea deasupra aspicului, iar paharele de cristal scăpărau asemenea diamantelor. Clinchetul veselei era atât de sonor de muzical, încât aproape acoperea cvartetul care încerca acum să ajute digestia colectivă interpretând câteva piese de Mozart.

La capătul îndepărtat al străzii, începuseră să se adune străini, ca să se holbeze la colosalul spectacol al banchetului stradal, ceva nemaivăzut în Bath până atunci, şi să se întrebe, dacă tot fuseseră invitaţi atâţia, de ce n-au fost şi ei invitaţi. Îşi doreau să ia şi ei parte. Chelnerii îi uşuiră, spunându-le că nu-i un festival pentru toată lumea, ci o petrecere de nuntă privată. Totuşi, câţiva nu rezistară tentaţiei să se furişeze înapoi, nu ca să şterpelească ceva de mâncare ori vreun păhărel de vin, ci numai să se minuneze de kilometrii de steguleţe fluturânde, de albeaţa feţelor de masă, de frapierele de argint în care se răcea şampania şi, mai cu seamă, de persoana (cine o fi fost aceea) a cărei minte concepuse o asemenea scenă de teatru pur, care se întindea de la vitrinele decorate ale prăvăliilor, peste trotuarele late şi până la macadamul proaspăt lustruit al străzii.

Mintea, desigur, era a Clorindei. Întâi, visase. Ziua însorită. Strada unde aştepta în linişte ceainăria ei. Şi, asemenea unui artist care creează un tablou

minunat, ea aşezase mesele albe ca zăpada sub cerul albastru şi atârnase steguleţe şi ghirlande deasupra lor. Apoi, în vis, două sute de scaune aurite plutiseră în jos de pe vârfurile coşurilor şi se aranjaseră, ascultătoare precum infanteriştii, de-a lungul meselor. Muzica începuse să răsune: vechile cântece irlandeze pe care le auzise în comitatul Clare, unde formaţia de viori venea în satul în care copilărise ea, şi toţi bărbaţii şi toate femeile începeau să se învârtă şi să ţopăie, încercând să danseze în saboţii lor şi provocând o duduială pe bătrânele podele de lut, încât casele păreau să se scuture, iar bebeluşii şi pisicile începeau să miorlăie ca nişte maimuţe din tărâmuri îndepărtate.

Când s-a trezit din vis, ea i-a spus lui sir William că astfel şi acolo îşi dorea petrecerea lor de nuntă: pe stradă, cu toată clientela ei prezentă şi mâncare pe mese mai multă decât a fost vreodată văzută la festivalurile oficiale care erau mândria oraşului. Dacă sir William a ezitat o clipă, gândindu-se la costurile probabile ale punerii în practică a unei asemenea viziuni, a înţeles de asemenea că ar fi ultima mare minune a vieţii lui şi că avea ceva înduioşător de singular, ceva ce numai Clorinda şi-ar fi putut imagina.

Prin urmare, iată-i! Sir William se întoarse către Clorinda şi-o întrebă – în timp ce vedea cum oaspeţii erau gata să atace o jumătate de vită, un munte de cotlete de viţel, cartofi gratinaţi serviţi în vase mari cât tăvile de ceai – dacă e mulţumită cu ziua ei, dacă era întocmai ceea ce văzuse în mintea ei, iar ea îl întrebă:

— Nu poţi vedea răspunsul pe chipul meu, William? Cât voi trăi, nu voi uita bucuria asta.

La aceste cuvinte, el se ridică, dorind să ţină un discurs improvizat înainte ca el şi toţi cei prezenţi să fie atât de surprinşi de deserturile de fructe, compoturi, şarlote de mere şi *syllabub*-uri[58] de rubarbă, încât să nu mai ştie unde se află şi din ce pahar de vin au băut. Îşi ridică mâinile, asemenea unui dirijor care-şi pregăteşte orchestra pentru prima notă a simfoniei. Când vacarmul se potoli într-atât încât sir William îşi putea auzi propriile gânduri, el spuse:

— Nu vă voi ţine prea mult de la oferta extraordinară de pudinguri, deoarece ştiu că un puding poate fi cu mult mai extraordinar decât cuvintele

sentimentale ale unui bătrân.

La care se auziră strigăte de „Nu, Nu!“ și „Nu-i adevărat, sir William!“ Hohotul de râs al Clorindei răsună lângă el, și gândul că îl va auzi în casa lui până în ceasul morții îi strânse inima, încât următoarele lui cuvinte fură rostite cu acel tremur al vocii, pe care întotdeauna se străduia să și-l stăpânească atunci când vorbea cu pacienții.

— Cu toții știți, continuă el, că am dus multă vreme o viață solitară. Până anul trecut, am crezut că nu o să mai iubesc niciodată. Dar apoi am auzit o poveste. Era povestea unei fetițe care fusese dusă să stea cu bunicul ei care locuia într-un loc singuratic, lângă ocean. Fetița îl ajuta să adune limba-peștelui pentru a împodobi masa și fenicul-de-mare pentru cină, și alerga desculță pe dune, și dormea într-un pătuț de lemn, cu o păpușică făcută din cârpe.

Poate vreunul dintre noi să spună cu precizie ce urmează să ne miște sau ce ne va lăsa nepăsători? Nu știu de ce și cum a pătruns în inima mea povestea fetiței desculțe, dar a pătruns. Și-apoi m-am uitat la fața femeii care-mi spunea povestea și am realizat că și chipul mă mișca – m-a mișcat spre sentimente de iubire.

Și iată ce vrea să vă zică acest om bătrân astăzi: că este copleșit de gratitudine față de mireasa lui, deoarece i-a dezvăluit că iubirea și fericirea pot fi găsite și la ultimele cotituri în drumul vieții, și a acceptat să devină soția cuiva care s-a dezvățat să fie soț.

Voi, toți cei adunați azi aici, îi sunteți îndatorați Clorindei Morrissey pentru că a dăruit orașului nostru o minunată insulă de refugiu și încântare, și dați-mi voie să vă asigur că n-o să-i răpesc atâta timp încât ceainăria să nu poată continua să existe. Deoarece este locul unde venim, nu numai să savurăm vestitul *Victoria Sponge* al Clorindei, ci și să ne oprim din goana vieții noastre ca să bem Assamul parfumat și să cumpănim încotro mergem și ce am văzut. Ceea ce-i datorez eu Clorindei are o semnificație profundă și vreau să-i mulțumesc din toată inima.

Sir William intenționase să încheie cu un toast pentru mireasa lui, așa cum se obișnuia, dar trebui să se așeze, simțind că orice cuvânt în plus ar putea să-l sufoce și s-ar face de râs izbucnind în plâns. O cuprinse pe Clorinda în brațe și o sărută, iar pe stradă, în semn de prețuire izbucni o

larmă voioasă, oaspeții băteau din palme și tropăiau. Și pe măsură ce tot mai mulți străini se iveau la capătul străzii, atrași de bănuiala că, dat fiind „teribilul vacarm“ ce tulbura după-amiaza, urma să se întâmple ceva excepțional, Jane se ridică în picioare.

Toate privirile se întoarseră spre ea. Aplauzele se stinseră. Mulți dintre invitați o cunoșteau, era dragul lor Înger al Băilor, dar nu o mai văzuseră de mult, până în această zi. Auziseră că fusese foarte bolnavă, că aproape își pierduse viața, iar aceste suferințe încă erau vizibile pe chipul și în statura ei înaltă, care părea și mai înaltă după ce pierduse atâta carne de pe oase. Purta o minunată rochie de mătase maro, dar corsetul stătea pe ea prea larg pentru a scoate în evidență frumusețea rochiei, iar părul ei negru, legat seducător cu panglici de satin, era atins ici și colo de încărunțire prematură.

Însă când începu să vorbească, era ca și cum „fosta Jane“, cea după a cărei atingere vindecătoare toți tânjeau, reapăruse în fața lor – cu atitudinea ei calmă, cu felul în care își ținea mâinile perfect nemișcate și cu vocea ei puternică:

— Știu că e neobișnuit ca o femeie să vorbească la o asemenea ocazie, dar permiteți-mi să spun că ziua aceasta este unică, neobișnuită, drept care invită la o reacție neobișnuită.

Dragul meu tată s-a căsătorit! Și-a petrecut, din cât se pare, vreo douăzeci și cinci de ani, dacă nu și mai mulți, pregătindu-se – sau mai corect, *ne-pregătindu-se* – pentru această zi. Ajunsesem să cred, zău așa, că acești ani lungi de ne-repetiții se vor prelungi inevitabil atât de mult, încât, în loc să vorbească la căsătoria lui, va fi nevoit să ia cuvântul la propriile funeralii.

Pe la colțuri de mese se auziră câteva hohote de râs, ricoșau, ici și colo, din pântecele rotunde ale frapierelor. La început ezitante, apoi ceva mai energice, ca și când oaspeții s-ar fi așteptat să fie asigurați că domnișoara Jane nu e chiar atât de fragilă pe cât pare. Ea așteptă ca râsetele să înceteze, apoi continuă:

— Presupun că am bănuit, știind cât de mult îi plac lui sir William prăjiturile și patiseriile, că va deveni un client fidel al ceainăriei doamnei Morrissey. Dar ce nu am întrevăzut a fost schimbarea dramatică pe care aceste materii sublime au putut s-o producă în creierul lui, transformându-l dintr-un medic sobru într-un ins cu adevărat înnebunit după iubire.

Se auziră iar hohote de râs, sir William râdea şi el, dar mireasa lui i se ţinea strâns de braţ, temându-se probabil că Jane o să continue cu şi mai multe ironii, anulând astfel ceva din cuvintele romantice rostite de mire puţin mai devreme.

Parcă înţelegând acest lucru, Jane schimbă tonul:

— Iubirea e cea mai mare binecuvântare de care putem avea parte. Şi dacă mi-am dorit vreodată o mare binecuvântare asupra cuiva, acea fiinţă este tatăl meu, căruia îi datorez viaţa – nu numai viaţa pe care a zămislit-o, dar şi aceea pe care a salvat-o de curând. Şi nu mă pot gândi la vreun dar mai frumos să i-l fac azi, decât acela de a-i spune: Domnule, ai ales bine. Mireasa ta este o femeie cu haruri excepţionale, de o bunătate fără reţineri, de un devotament impresionant şi un bun-gust remarcabil în privinţa rochiilor crem cu verde; cremul untului din produsele ceainăriei, verdele feniculului-de-mare de pe ţărmurile sălbatice ale Irlandei ei băştinaşe. Doamnelor şi domnilor, distinşi lorzi şi lady, dragi prieteni şi vecini, să bem în onoarea lui sir William şi lady Adeane!

Invitaţii se ridicară în picioare – doamnele care nu erau împiedicare de fustele voluminoase şi domnii care nu băuseră atâta vin cât să nu se poată ţine pe picioare –, paharele fură din nou umplute, iar toastul răsună peste ţinutul de vis care acum era Camden Street, unde scaunele aurite se revărsaseră ca o cascadă de pe acoperişuri, iar feţele din in alb se aşezaseră pe mese asemenea zăpezii.

---

58. *Syllabub* – un desert specific regiunii Cornwall, în special în secolele XVI–XIX, făcut din frişcă amestecată cu cidru sau vin alb şi adaosuri de (arome de) fructe.

O poveste despre bine și rău

Jane a rămas în Bath alte câteva săptămâni ca să-și încheie recuperarea, iar când toamna a început să smulgă frunzele copacilor, a plecat spre Londra.

Își spunea că n-a plecat pentru totdeauna, dar înțelegea și că, după tot ce se întâmplase, harul ei de a avea grijă de bolnavi și chiar și dorința ei de a îndeplini toate sarcinile ce decurgeau de aici îi fuseseră luate. Gândul de a extrage dinți stricați îi repugna. Îi venea să vomite când simțea duhoarea perpetuă care însoțea boala. Și știa că răbdarea și dârzenia pe care le dovedise cândva, în special în ceea ce privea specia bărbătească și suferințele acesteia, o părăsiseră cu totul. Simțea că niciodată nu va mai voi să-și pună mâinile pe nici o parte a anatomiei bărbătești.

Se privea cu un aer grav în oglindă și se vedea că arată mai în vârstă. Lumea o putea lua drept o femeie de treizeci de ani, dacă nu și mai bine. Și această nouă evaluare a propriei persoane i-a amplificat sentimentul că tinerețea trecuse și va trebui să găsească o Jane mai înțeleaptă, mai independentă, și o nouă direcție pentru viața ei. Știa că multe femei în situația ei erau dependente financiar de tații lor, și-și putea imagina și amărăciunea și furia pe care le-o pricinuia condiția cu pricina. Însă datorită preaiubitei Emmeline, nu era și cazul ei. Casa din Tite Street o aștepta. Avea destui bani să-și fățuiască din nou existența. Și mai era Julietta…

Îndată ce se va fi instalat în Chelsea, Julietta putea s-o viziteze oricât de des voia. După ce fusese atât de aproape de moarte, răspunsul lui Jane la faptul că se afla din nou în brațele iubitei a fost atât de copleșitor pentru ea, încât, odată satisfăcută plăcerea sexuală, se pomeni că-i spune Juliettei:

— Te iubesc atât de mult!

Julietta rămase tăcută câteva clipe, apoi zise:

— Nu cred că cineva poate iubi „atât de mult“. Dar poate că vei avea și

alte femei în pat, Jane, în afară de mine. Invită câteva „frumoase“ aici acasă, şi vezi ce se-ntâmplă. N-ai de ce să te ruşinezi. După care noi două ne vom iubi mai aşezat.

Jane se uită în ochii căprui, luminoşi, ai Juliettei. O întrebă dacă, în lunga perioadă în care ea îşi revenea după atacul lui Ross, Julietta se întorsese la „frumoasele“ ei, la care Julietta îi răspunse fără ezitare:

— Nicidecum, Jane. Am făcut o învoială cu Dumnezeu. Am promis că, dacă îţi va cruţa viaţa, eu renunţ la frumoasele mele pentru totdeauna. O să vă iubesc pe tine şi pe Ashton, pe nimeni altcineva. Amândouă ne-am schimbat. Iubirea ta m-a schimbat. Viitorul poate fi liniştit.

— Şi totuşi, îmi sugerezi să fac dragoste cu alte femei?

— Doar dacă vrei. Cred că întotdeauna voi fi „mireasa“ ta, dar poate că nişte „domnişoare de onoare“ te-ar amuza şi ţi-ar oferi plăceri. Oare nu e posibil?

— O să mă gândesc, zise Jane. O să mă gândesc cu atenţie la tot.

Într-o după-amiază, Julietta, care era însărcinată cu al doilea copil, îl aduse pe Marco la ceai în Tite Street. Imitând-o pe Clorinda, Jane dăduse instrucţiuni să fie pregătite pentru el tarte cu gem şi cornuleţe cu zahăr; după ce mâncă pe săturate, Marco se duse în atelierul lui Emmeline şi se întoarse la Jane şi Julietta aducând golemul.

Se aşeză lângă Jane, ţinând în braţe mormolocul, parcă ar fi ţinut un bebeluş, şi sărutându-i din când în când fruntea hidoasă. După o vreme, se întoarse către Jane şi întrebă:

— Ce face?

— Hm, tu mă întrebi ce face, iar eu cred că ştiu răspunsul: mângâie oamenii.

— Cum mângâie oamenii?

— Păi îţi aminteşti cum ai înotat în apa magică de la Bath? Apa te-a făcut să te simţi fericit, nu-i aşa? Şi cred că în golemul ăsta e ceva asemănător cu acea magie. Ce-ar fi să-ţi lipeşti obrazul de el şi să vezi dacă nu te cuprinde un sentiment de fericire?

Marco făcu aşa cum îi spusese June. Ea şi Julieta priviră cum obrajii lui delicaţi, îmbujoraţi, se lipesc de lutul aspru. Buclele brunete acoperiră creştetul mormolocului.

— Încă nu mă simt fericit, zise Marco.

— O, dar trebuie să ai răbdare, Marco. Fericirea întârzie uneori.

— Ce-ar fi să închizi ochii, sugeră Julietta, și să-ți imaginezi că golemul îți vorbește…

Așteptară. Julietta o luă pe Jane de mână, ca și când ar fi urmat să se întâmple ceva important. Jane o îmbrățișă pe Julietta și liniștea după-amiezii fu întreruptă dintr-odată de o ploaie torențială care începu să lovească ferestrele salonului.

— Foarte ciudat, Jane, zise Marco deodată. Aveam o durere în braț de când am căzut de pe Trebuchet, dar acum durerea a dispărut.

În acea noapte, amintindu-și de conversația cu Marco, în mintea lui Jane prinse contur începutul unei povești.

Își spuse că probabil nu va putea scrie așa ceva, „adevărații“ scriitori – Guy Mollinet, Mary Shelley, Jane Austen, Charles Dickens și chiar domnul Wilkie Collins, detestat de Emmeline – aveau o viziune asupra lumii, ce le aparținea doar lor și care conferea forță creațiilor lor. Se îndoia că același lucru era valabil pentru o femeie care-și petrecuse aproape zece ani ca infirmieră. Dar știa ce plăcere și mângâiere îi oferiseră lecturile și-și aminti că găsise ceva din această consolare în însemnările ei din jurnal – în *actul* de a scrie. Ce-ar fi să înceapă și să vadă ce se întâmplă?

Încă nu știa dacă povestea ei avea să fie doar pentru copii sau dacă sensurile ei erau mult mai adânci și mai cuprinzătoare decât atât, însă îi cucerise mintea, indiferent cui îi era adresată, și pe măsură ce noaptea înainta, povestea se tot întindea, creștea și tot creștea, făcând-o să renunțe la somn și să coboare în atelierul lui Emmeline. Tremurând puțin în aerul răcoros al nopții de toamnă, luă un carnet de schițe de-al lui Emmeline și începu să scrie ciudata ei poveste.

Golemul ei era o creatură de lut nears, moale, maleabil. Avea trăsăturile urâte pe care i le descrisese Emmeline de dinainte să-l fi aruncat în foc, dar în mintea ei era ceva mai mare. Căpăta un fel de viață omenească: reprezentarea vie a tuturor copiilor pierduți de Emmeline și chiar al ei propriu. Și avea, așa cum îi spusese lui Marco, puteri magice. Cea mai importantă dintre acestea era puterea de a tămădui, o calitate pe care o avusese ea cândva, pe vremea când viața ei fusese ceva inocent și pe care,

după părerea ei, o pierduse odată cu pierderea inocenței – așa, cel puțin, simțea ea. Gândind astfel, îi era limpede că încerca să surprindă în poveste însăși esența propriei *ființe*, dar sub o altă formă, iar ceea ce avea să confere verosimilitate și adevăr scrierii ei avea să fie modul în care imaginația ei va înțelege această altă formă – golemul viu.

Jane plasă golemul de unul singur, la miez de noapte, la băi, și-l lăsă să vadă minunea luminii selenare pe micile valuri ale apei. În conștiința lui, care abia se forma, golemul știa că aparține acelui loc. S-a aplecat și a luat puțină apă, și-a frecat trupul cu ea, încât carnea de lut lucea mai mult și era mai moale. Apoi s-a așezat liniștit pe marginea băii fierbinți, inspirând, odată cu respirația, aburul sulfuros, iar capul i-a căzut în față, într-un somn mulțumit. Știa că a doua zi dimineața, când oamenii vor începe să sosească, în speranța de a fi mângâiați de ape sau chiar vindecați de maladiile lor, el li se va înfățișa și ei vor întinde mâinile spre el, tânjind să-i simtă atingerea binefăcătoare.

Dar când a sosit dimineața și invalizii au venit cu pas târșâit la bazin, în cămășile albe, nu s-au purtat așa cum își închipuise golemul. Într-atât de ciudată îi era înfățișarea, încât ei s-au dat înapoi din fața lui. Îl bănuiau a fi o creatură a răului. Nu voiau s-o lase în preajma lor. Golemul a încercat să vorbească, să-i asigure că nu dorea decât să-i ajute, dar buzele de lut rămâneau lipite, împiedicând sunetul să iasă.

Au fost chemați îngrijitorii băilor. S-au apropiat de golem și au încercat să-l ridice de jos și să-l arunce în stradă, dar golemul și-a lipit bine tălpile de lut de pietrele ce înconjurau bazinul, așa că îngrijitorii n-au reușit să-l clintească. Unul dintre ei a tras asupra lui cu un pistol, și atunci golemul și-a smuls tălpile de pe dale și a rupt-o la fugă. Și-a întins propriul lut ud peste rana produsă de glonț. A căutat un loc unde să se ascundă și s-a târât sub o tufă de dafin. Când a venit noaptea, a ridicat privirile spre frunzele de dafin și a văzut frumusețea stelelor, iar adânc în inima lui minusculă s-a întrebat cum să ghicească el textura lumii și dacă sufletele oamenilor sunt pline cu lumina stelelor, sau cu întuneric.

Ce știa el despre bine sau rău, sau amărăciune? Știa doar că poartă o povară. În trupul lui urât se găseau toți copiii care n-avuseseră niciodată șansa la viață. Și în numele lor trebuia el să-și îndeplinească misiunea,

anume de a tămădui și a mângâia. Dar cum să facă asta, dacă oamenii se temeau de el și voiau să-l rănească ori să-l omoare? Golemul și-a ridicat din nou ochii spre stele, însă n-a reușit să le vadă. Acum erau acoperite de nori. Ploaia a prins să picure peste golem de pe frunzele lucioase de laur, iar el a început să înțeleagă faptul că ploaia ar putea în cele din urmă să-i transforme trupul într-o alcătuire diformă. Curând va fi doar un morman de lut. Și s-a uitat disperat în jur, căutând să se apere de cer…

Când Jane ajunse în acest punct cu povestea, corpul ei nu mai suferea de frig în atelier, ci se încălzise cu minunata dogoare a imersiunii ei în focul creator. Se iveau zorile deasupra luminatorului, iar ea puse deoparte carnetul. Era obosită, o durea capul, dar își zise că arareori se simțise atât de fericită. Se întrebă dacă acesta era Lucrul, destinul spre care crezuse că se îndrepta în viață, iar bucuria resimțită când și-a descoperit povestea sugerase la început că s-ar putea să fie. Dar apoi își spuse că această credință încăpățânată a ei că există un „lucru“ fusese înșelătoare și sentimentală – asemenea aspirațiilor visătoare ale tinerelor inocente care încă nu puteau înțelege că viața arareori se așază în jurul unor asemenea momente ale sosirii, care să le dea mulțumire de sine. Sau dacă uneori se întâmpla astfel, momentele cu pricina treceau repede și tot ce rămânea de făcut era pur și simplu lupta de-a lungul unui drum lung pe care întunericul întotdeauna amenința să-l înghită. Dar asta nu conta pentru Jane. Știa că găsise o cale care s-o ducă înainte și nu mai cerea de la sine decât să meargă înainte cu încredere.

Se ridică încet în picioare și se duse la bucătărie. Nancy, servitoarea, încă nu se trezise, așa că Jane umplu soba cu cărbune și puse apă la fiert. Își pregăti o cafetieră întreagă de cafea tare și-o duse în atelier. Știa exact ce urmează să facă.

Se duse la portretul ei, întors acum cu fața la perete. Abia dacă aruncă o privire corpului sfâșiat, distrus, ci aproape numai capului și umerilor, și constată, așa cum sperase că va face, că în înfățișarea aceea există o forță hotărâtoare.

Puse tabloul pe podea și, cu o daltă, desfăcu rama fixată de Hartley și Foulkes. Apoi trase cu creta o linie de-a latul tabloului, exact sub umeri, luă niște foarfeci puternice, tăie pânza de-a lungul liniei și scoase bucata tăiată

din ramă. Prinse pe perete pânza rămasă și se așeză, sorbind din cafea. Din când în când, se uita la pictură – nu mai era „Femeia în alb“ a lui Emmeline, ci pur și simplu Jane Adeane; o față umană, o privire implacabilă care înfrunta lumea.

„Ca două picături de apă“

Când *Regina insulelor* ajunse în Singapore, iar inima comercială palpitândă oferi adăpost călătorilor care debarcau acolo, Valentine Ross găsi imediat drumul spre cea mai apropiată casă de toleranță. Își amintea de damblagiul de căpitan al portului Plymouth care-i spusese că puteai avea parte de o „orgie pe cinste“ în schimbul unui ceainic de cositor, și spera că, dedându-se celor mai sălbatice fantezii sexuale, întunecimea pe care o simțea în suflet va începe să se ridice și se va zări din nou o sclipire a luminii zilei. Dar lumina nu s-a întors.

Când ieși din bordel, satisfăcut, obosit și zbârlit, îl găsi pe Chesterfield așteptând răbdător în strada murdară, așteptându-l pe el. Îl întrebă pe bătrân de ce stă acolo, iar acesta îi răspunse:

— Un simțământ, domnule, că cineva trebuie să aibă grijă de dumneavoastră.

Privind trăsăturile obosite și ofilite ale servitorului, Ross îi adresă un nou rânjet îndărătnic. Și înțelese că, în mintea lui Chesterfield, el încă avea un rol de jucat în viitorul necunoscut al unui om care părea să n-aibă prieteni, care se ferea de societate și de orice contact omenesc, și care se agăța de viață în speranța să-și salveze fratele din Borneo. Alungând un moment de iritare că este urmat astfel, cum își urmează câinele stăpânul, Ross își îngădui să se lase înduioșat de loialitatea insului. Știa că trecuse multă vreme de când cineva alesese să-i stea aproape. Dar iată acum un suflet de demult care hotărâse ca, în loc să pună umărul la păstorirea condamnaților până în Australia, prefera să fie însoțitorul lui în următoarea și ultima etapă a călătoriei sale.

Îi mulțumi lui Chesterfield. Îi zise că-l va plăti bine și-i ceru să se întoarcă în port și să caute o *prau* care să plece spre Borneo. Tânjea după un singur lucru, anume să doarmă într-un pat solid care nu tremura și nu se

înclina în hăurile oceanului.

În ambarcaţiunea ce-i ducea pe cei doi bărbaţi de la Singapore la Kuching, starea de spirit a lui Ross se îmbunătăţi pentru o vreme. Cerul de deasupra era de un albastru intens, fără pată. Delicata barcă deschisă, cu o singură pânză vastă, tăia cu atâta repeziciune apa, încât Ross se lăsă cuprins de iluzia că zboară. În mintea lui, începu să-i vorbească lui Edmund. Îi spuse că fusese „împiedicat multă vreme“ să vină, dar acum era în sfârşit aici, grăbind să străbată marea „asemenea unei păsări care zboară deasupra valurilor“, şi că el, Edmund, era singura persoană care sălăşluia acum în inima lui.

Se întrebă dacă ăsta-i adevărul şi hotărî că aproape e adevărat. Dar ştia că şi Jane e acolo, o umbră întunecată ce se va aşeza pe orice va încerca el să facă. Şi ştiind că nu va scăpa niciodată cu totul de ea sau de ceea ce-i făcuse el, se simţi din nou copleşit de disperare.

Când ambarcaţiunea acostă cu graţie la Kuching, iar cufărul lui Ross fu aburcat pe chei, el şi Chesterfield priviră în jurul lor cu o curiozitate uluită. Dacă Singapore fusese aglomerat şi zgomotos, locul ăsta apărea ciudat şi ameninţător din pricina liniştii ce părea să plutească peste el.

După câteva clipe, auziră o bubuitură de tun, apoi încă una, iar Chesterfield întrebă:

— Dumnezeule, domnule, nimeni nu ne-a spus că nimerim în plină insurecţie, nu-i aşa?

Aşteptară. Să audă paşi alergând? Să apară miliţiile? Dar nu se mişca nimic. Ross privi alungul cheiului. Văzu un şir de prăvălioare ori dughene, aşa i se păru, dar toate erau baricadate cu scânduri bătute în cuie. Din dreptul lor pornea o stradă cu case scunde, construite astfel ca etajele superioare, sprijinite pe stâlpi de lemn, să iasă în afară şi să ţină umbră etajelor de jos. Pe strada neasfaltată nu se zărea ţipenie. Pe o parte a drumului, copaci cu coroane răşchirate stăteau de strajă în liniştea împrejmuitoare. Singurul zgomot era ciripitul păsărilor, sus, pe crengi.

— Te pomeneşti că ăsta e locul unde vin oamenii să moară? făcu Ross.

— Ei bine, spuse Chesterfield cu unul din zâmbetele lui abia schiţate, cu siguranţă nu arată ca Ziua Derbyului de la Epsom[59].

După care Chesterfield cocoţă cufărul pe spinarea lui costelivă, traversă

strada și puse cufărul jos, în umbra unei case. Îl sfătui pe Ross să se aşeze pe bagaj și să aștepte acolo, în timp ce el se va duce să găsească vreun mijloc cu care să ajungă la casa rajahului.

— Dați-mi bani, domnule, zise când se pregăti să plece, va fi singura limbă pe care o vor înțelege toți.

Ross îi umplu palma cu argint și-l privi cum se îndepărtează cu mersul legănat, greoi, al marinarului. Când bătrânul dădu colțul casei, Ross auzi dangăt de clopot.

Se făcuse târziu până au fost găsiți un măgar, stăpânul chinez și o cotigă, și, în sfârșit, au pornit spre sud-est, spre pământurile rajahului. Ross era îngrijorat să nu se rătăcească în lumina tot mai stinsă. Dar Chesterfield îl asigură că aflase de la chinezul care o rupea nițel în engleză că acesta știa casa rajahului – „nu «rajah Leon», domnu', rajah e sir Ralph Savage, persoană engleză". Casa era atât de neobișnuită și atât de mare, încât toată lumea din Sarawak o știa. Era un „munte alb" care nu putea scăpa cuiva. O vedeai bine și pe întuneric, zisese chinezul.

Tot el îi mai spusese lui Chesterfield, ca răspuns la întrebările bătrânului legate de liniștea și pustietatea din Kuching, că Febra vizitase orașul. Trecuse acum, dar nu înainte ca aproape jumătate din populație să fie „pusă într-o groapă pentru morți", la marginea de nord a orașului. Însă Chesterfield păstră această informație pentru sine. În lungul voiaj la bordul bricului, înțelesese foarte bine cât de fragilă era starea sufletească a lui Ross. (Nu numai o dată, când intra dimineața în cabina lui, mai că se aștepta să-l găsească mort, răpus de vreo otravă din cufăr.) Socotea că noul lui stăpân – dacă într-adevăr asta era el, dacă era într-adevăr stăpân pe ceva sau al cuiva – nu putea să fie împovărat cu vești despre suferințe și morți fără număr.

Cotiga mergea înainte și curând părăsi drumul de pământ, ca s-o apuce pe un drum alb, invadat nițel de înaintarea pădurii, dar se vedea că era bine făcut, iar pietrele pale așterneau în fața lor un covor luminos în întunericul aproape deplin. Și deodată se zări răsărind din junglă, desenat pe cerul purpuriu, vastul monument al bogăției și puterii, care era casa Savage, iar Ross știu că în sfârșit ajunsese la destinație.

La marea intrare a casei ardeau torțe. Valentine Ross stătu acolo, în așteptare, luminat de făclii, cu Chesterfield șovăitor ceva mai în spate, ca un penitent. În întuneric se auzeau strigătele și țipetele despre care Ross știa că reprezintă muzica nopții în pădure. Se întrebă, iritat, cum de poate Edmund să suporte această tânguire fără sfârșit, dar acum inima îi bătea nebunește la gândul că, dintr-un moment în altul, fratele lui își va face apariția și el îl va cuprinde în brațe. Își zise că rolurile lor se vor inversa acum – el va fi cercetătorul, căutătorul de lumi noi, iar Edmund, tămăduitorul. Împreună, vor merge mai departe.

Un servitor chinez îi conduse pe Ross și Chesterfield într-un hol unde bușteni ardeau scânteietori într-un imens șemineu de marmură. Chesterfield lăsă jos cufărul greu și trăsăturile lui neregulate se rearanjară într-o expresie de uimire la vederea opulenței din jur.

Ross îi spuse servitorului cum îl cheamă și i se păru că vede o scurtă sclipire de teamă pe chipul bărbatului. În spatele lui, Chesterfield fu apucat de o criză de tuse, una din multele care-l chinuiau încă din timpul călătoriei la bordul bricului, și în acest acompaniament de suferință omenească, Valentine Ross și sir Ralph Savage se văzură pentru prima oară.

Îmbrăcat cu una din robele lui albe și cu pletele cărunte lăsate să-i curgă pe umeri, sir Ralph aducea a divinitate, deși poate puțin prea trupeș, puțin prea burduhănos ca să poată fi mântuitorul cuiva, însă Ross tot a fost impresionat la vederea lui. Făcu o plecăciune, întinse mâna, rajahul i-o strânse și aținti asupra lui o privire lungă și gânditoare.

Chesterfield nu izbutise să-și domolească tusea, acum tocmai scuipa într-o batistă roșie, dar, în ciuda acestei larme, rajahul reuși să schițeze un zâmbet grav și îi spuse lui Ross:

— Te-aș fi recunoscut și de la o sută de pași. Tu și fratele tău semănați ca două picături de apă.

Oaspeții fură conduși într-una din marile săli de primire ale lui sir Ralph. Ross fu poftit să ia loc, nu și Chesterfield, care rămase în picioare, și atunci simți bătrânul că-l lasă picioarele și se prăbuși fără cunoștință pe unul dintre cele mai scumpe covoare brodate. Ross sări în picioare și îngenunche lângă el. Îi căută pulsul și răsuflă ușurat când îl găsi, apoi își ceru scuze față de rajah, parcă temându-se ca silueta inertă a lui Chesterfield să nu strice

simetria încăperii.

Rajahul ceru să i se dea *arak*, iar servitorul chinez care îi primise pe oaspeți se grăbi să toarne o ceașcă, pe care Ross încercă să i-o toarne lui Chesterfield printre buze. Însă bătrânul rămase insensibil la tot, căzut deocamdată în cine știe ce vis țesut din viața lui de trudă.

În acel moment, în care Ross stătea îngenuncheat lângă bătrân și sir Ralph dori pentru sine o porție de *arak*, Leon intră în încăpere. Purta o robă împodobită cu nestemate, iar la brâu atârna pumnalul cu plăsele încrustate cu lapis lazuli. Ross își dădu pe loc seama că ăsta era omul care trimisese mincinoasa scrisoare de răscumpărare, însă, văzându-i mâna cum se așază pe pumnal, înțelese și că acum – cu Chesterfield întins pe covorul scump – nu era momentul să riște vreo confruntare. Încercă din nou să-i dea bietului servitor o gură de *arak* și îi veni inima la loc văzând că ochii i se deschid și Chesterfield zâmbește.

---

59. Derbyul de la Epsom, Surrey, este o cursă de cai care are loc anual, în prima duminică din iunie, pe o distanță de 2 420 de metri. Prima cursă a avut loc în 1780.

Drumul alb

Valentine Ross stătea la mormântul fratelui său.

Rajahul pusese brazdă de iarbă peste movila de pământ și înlocuise crucea de lemn improvizată cu una făcută din marmură. Gravate erau cuvintele *Edmund Ross, englez și naturalist*. Însă nu era înscrisă nici o dată pe micul monument, deoarece sir Ralph nu știa cu precizie când începuse scurta viață a lui Edmund și nici ziua în care se sfârșise.

Alături de Ross se aflau rajahul și Chesterfield. Sir Ralph fusese cel care sugerase ca Ross să citească din Biblie câteva versete. Din clipa în care, în noaptea sosirii lui Ross, îl auzise vorbind, rajahul fusese tulburat de asemănarea vocii acestuia cu a lui Edmund. Ghicise însă că firea și temperamentul fratelui mai mare erau diferite și că nu ar putea fi convins să se relaxeze în hamac și să citească din Evanghelia lui Luca, ca mângâiere pentru rajah, drept care profită de ocazie ca să-i pună Biblia în mână și să-l lase să aleagă ce anume voia să citească.

El și Chesterfield așteptară în liniște. Bătrânul servitor îi aruncă o privire stânjenită lui Ross, fiind aproape sigur că emoția puternică îl va împiedica să scoată vreun cuvânt. Încet, Ross dădu paginile fragile ale marii cărți. Într-un târziu, începu să citească din relatarea lui Luca despre crucificare:

„Iar unul dintre făcătorii de rele răstigniți, Îl hulea zicând: Nu ești Tu Hristosul? Mântuiește-Te pe Tine Însuți și pe noi.

Și celălalt, răspunzând, îl certa: Nu te temi tu de Dumnezeu, că ești în aceeași osândă?

Și noi pe drept, căci noi primim cele cuvenite după faptele noastre; Acesta însă n-a făcut nici un rău.

Și zicea lui Iisus: Pomenește-mă, Doamne, când vei veni în împărăția Ta.

Și Iisus i-a zis: Adevărat grăiesc ție, astăzi vei fi cu Mine în rai

Și era acum ca la ceasul al șaselea și întuneric s-a făcut peste tot pământul până în ceasul al nouălea.“[60]

Ross nu mai putea citi mai departe. Nici să plângă nu putea, simțea doar în inima lui o sufocare teribilă, ca și când, în tot trupul lui, capacitatea de a vorbi și a se mișca ar fi luat sfârșit. Nu mai era în stare decât să stea acolo, uitându-se lung la Biblia din mâini și, dincolo de ea, la movila de iarbă. Dar prin minte i se învălmășeau amintiri legate de fratele lui. Îl văzu alergând, mereu alergând, în încercarea lui fără sfârșit de a surprinde minunile pământului. Picioarele îi erau viguroase, sprintene, părul auriu îi zbura în vânt, brațele se agitau în văzduh cu pânze pentru fluturi, iar trăsăturile îi erau extaziate. Faptul că această ființă plină de viață murise, acest fiu preferat pe care mama lor întotdeauna îl aștepta cu grijă și iubire, și că el, Valentine Ross, mai puțin iubit, continua să trăiască în mâhniri și disperări, nemaiavând nici un scop de acum încolo, îl făcu să simtă nevoia să urle de furie. Dar știa că nu putea nici măcar să strige. Viața ce-i mai rămăsese de trăit avea să se petreacă în tăcere.

Chesterfield bănui că înțelege ceea ce probabil simțea Ross, așa că îi sugeră rajahului ca Ross să fie dus în casă pentru odihnă. Poate că sir Ralph sperase ca îndoliatul să reînceapă lectura sau chiar să spună câteva cuvinte despre trupul înmormântat al lui Edmund, însă își dădu și el repede seama că omul părea ajuns la capătul puterilor. Îi luă cu blândețe Biblia din mâini și, cu ajutorul lui Chesterfield, îl întoarseră și împreună porniră spre casă.

Când îl duseră pe Ross în camera lui – cea care fusese cândva ocupată de Edmund –, îl găsiră pe Leon acolo, cercetând puținele lucruri și medicamente care se mai găseau în cufărul lui Ross. Rajahul știa că vederea fratelui lui Edmund trezise în Leon vechea lui furie împotriva „băiatului Isus“, și acest lucru, acum când ei și toți cei din jurul lor suferiseră nu de mult asemenea devastare din pricina molimei și a invaziei, îl aruncase într-o teribilă disperare, încât se pomenise promițându-i lui Leon că dacă Ross nu „ridică ancora“ de bună voie, o să refuze să-l găzduiască mai mult de o săptămână sau două. Dar acum văzu, cu dezamăgire istovită, că Leon nu fusese suficient convins de promisiunea asta. Era suspicios și gelos pe doctorul din Anglia. Și tot timpul umbla cu pumnalul la brâu. Îi spusese lui

sir Ralph:

— Într-o bună zi, pumnalul îmi va vorbi și eu voi răspunde.

— Adică ce vrei să spui?

— Spun că doctorul are ochi albaștri, albaștri ca lapis.

Cu gesturi blânde, Chesterfield îi scoase lui Ross haina și cizmele și-l întinse pe pat. Rajahul îl duse pe Leon în camera lui și încuie ușa. În clipa următoare, îl cuprinse în uriașa lui îmbrățișare. Îi șopti că-l iubește. Scoase pumnalul din brâul lui Leon și și-l duse la gât.

— Dacă nu mă crezi, îi zise, omoară-mă pe mine. Dar nu-i face rău lui Valentine Ross, care nu ți-a făcut nici un rău; curmă-mi mie viața. Dar crede-mă, Leon, tot ce-mi doresc e ca noi să fim cum am fost odată, iar mânia ta să dispară. Minerii au plecat. *Mal de peste* s-a stins înainte să ne ia pe noi. Am supraviețuit catastrofei. Putem reconstrui tot ce s-a distrus, dar numai dacă tu ești de partea mea.

Leon nu scoase nici un cuvânt, doar își lăsă capul pe umărul lui sir Ralph. O parte din el încă dorea cu încăpățânare să spună că se săturase să-l slugărească, nu-și dorea decât să-și câștige singur banii, suficient de mulți bani ca să poată pleca să-și găsească pământuri peste care să domnească, o nevastă frumoasă pe care s-o stăpânească și un viitor de putere sclipitoare. Dar știa și că marea energie pe care o avusese întotdeauna, energia care ajutase la înălțarea palatului alb, care visase la fabrica de conserve și la averea ce ar fi urmat s-o facă în China, se împuținase. Cum ar fi fost posibil ca un om atât de obosit să spere că ar putea găsi imperiul pe care-l caută? În zilele astea, abia dacă mai părăsea casa, preferând să-și petreacă timpul făcând bomboane din nuci și melasă, pe care le consuma cu nemiluita, prea puțin păsându-i că burta i se făcuse cât un butoi și că brațele lui puternice erau ca ale lui Buddha, puhave și inerte.

Ceea ce rămânea – știa asta – era pasiunea puternică între el și sir Ralph. Chiar și acum, când stătea lipit de el și-i inhala parfumul familiar al trupului, simți cum se ațâță și hotărî că acest sentiment, pe care refuza să-l numească iubire, dar care, cu toate acestea, îi provoca mai multă plăcere decât oricare altul resimțit vreodată, ar putea să fie de ajuns ca să confere sens și mulțumire vieții lui – măcar până când îi va reveni fosta putere, până când vreun alt plan ambițios va pune stăpânire pe sufletul lui. Îl îmbrățișă

pe rajah și oftă. Știa ce semnificație avea oftatul: era un moment de capitulare.

Ross dormi puțin, iar când se trezi, în camera lui era întuneric. Zăcea acolo, asculta țipetele sălbatice ale nopții tropicale. Habar n-avea ce oră e. Părea să plutească pe sunete, și pe măsură ce zorile strecurau o lumină cenușie prin fereastră, el își dori să fie purtat în afara pereților încăperii și să fie depus în vastitatea pădurii.

Din pricina slăbiciunii, cu greu își îmbrăcă haina și cizmele, apoi străbătu casa tăcută, ieși în grădină. Straturile strălucitoare de flori de canna își râdeau de razele palide ale zorilor, dar Ross refuză să acorde vreo atenție acestor flori bătătoare la ochi. Trecuse vremea pentru asemenea lucruri.

Se depărtă de casă, fără să se sinchisească de aerul rece pe care-l simțea pe obraji. Curând ajunse între copacii care-și împleteau coroanele și se pomeni pe drumul alb pe care-l admirase când sosise aici. Nu știa unde duce drumul, dar se simți din nou impresionat de el. Își imagină toate orele și săptămânile de trudă de care fusese nevoie pentru construirea lui. I se părea aproape viu, cum se curba și se unduia la nesfârșit, sfidând năvala rădăcinilor și a semințelor scuturate de vânt, o entitate de mare frumusețe, cu rost, făcută de mâna omului.

Cerul se lumina tot mai mult. În stânga, Ross vedea acum un spațiu deschis, straniu, unde toți copacii fuseseră tăiați, pământul era spart de șanțuri adânci, iar niște instalații improvizate zăceau abandonate. Știa că un asemenea peisaj tulburător l-ar fi făcut să se oprească din mers, ca să înțeleagă semnificația unui asemenea loc, dar constată că, de fapt, nu-l interesează. Ca și când drumul îl chema să meargă tot mai departe, nelăsându-l să se oprească ori să-și tragă sufletul. Și acum își dădu seama unde duce: ducea la râu.

Foșnetul vegetației răsuna peste tot în jur, cerul zorilor era pătat de umbrele întunecate ale păsărilor necunoscute pentru el. În afară de acestea, se simțea absolut singur, până când văzu ceva ciudat venind din față. O femeie bătrână, cu fața pigmentată de pete albe, împingea o roabă în direcția casei rajahului. Încărcătura era vădit grea, roaba se clătina și se legăna pe pietrele albe, și când bătrâna se apropie mai mult de el, Ross văzu că în roabă se afla un chinez, în poziție ghemuită, cu capul sprijinit pe o

pernă brodată, un om atât de bătrân și de îndoit de spate, că semăna cu un schelet de care încă mai atârnau cu încăpățânare carne și tendoane, dar ai cărui ochi, pe chipul supt, erau emoționant de luminoși și vii.

Ross se opri o clipă, dădu din cap în semn de salut în direcția femeii și a încărcăturii omenești, și i se păru că vede un zâmbet subțire zbârcind obrazul femeii, dar aceasta nu se opri. Iar lui Ross îi veni deodată gândul că pe acest drum nimeni nu adăsta, indiferent în ce direcție mergea, urmând doar chemarea.

Știa că mersul ar fi trebuit să-l încălzească până acum. Își aminti cum i se încingeau obrajii de sânge când urca dealul Beacon spre Charlcombe și cum inima părea să bată cu și mai multă putere pe măsură ce urca. Dar acum nu simțea asta, acea căldură și acea euforie care vin odată cu efortul, și deși soarele tocmai începea să se înalțe deasupra copacilor, lui încă îi era frig.

La un moment dat, ajunse într-un loc unde drumul se bifurca. Se opri puțin, observând că aici, probabil din pricina cotigilor ori a roabelor care întorceau acolo, sau a călătorilor care se răzgândeau în privința direcției de mers, grămezi de pietre fuseseră dislocate de pe suprafața drumului, iar lui i se părură aceste pietre albe desprinse ca un fel de comoară neașteptată ce i se oferea în zorile unei zile aparent fără dată ori oră, parcă ruptă de timp.

Se aplecă și începu să-și umple buzunarele cu pietre, ținând-o pe fiecare cu iubire în mână, înainte s-o vâre în buzunarul dinăuntrul hainei. Apoi își ridică privirile și se întrebă pe care dintre brațele drumului să meargă. Mâinile lui mângâiau pietrele. Ascultă cu atenție dacă lăuntrul lui îi dădea vreun sfat sau altul, să o apuce la stânga ori la dreapta, dar nu primi nici un semn. Așa că închise ochii și merse orbește pe brațul stâng, iar în scurt timp realiză că zgomotul produs de râul Sadong e foarte răsunător. Înțelese că e un râu mult mai repede-curgător, mult mai nemilos în parcursul lui decât orice râu pe care-l știa el în Anglia. Își imagină curgerea lui dezlănțuită, în jurul bolovanilor, peste praguri, învârtejindu-se în bulboane, trimițând stropi spre înaltul cerului, ducând totul în îmbrățișarea lui.

Când ajunse la mal, atinse încă o dată pietrele din buzunar, încercând să caute o legătură între ele și ființa lui: corpuri ieșite din pământ, agățându-se de el cu tenacitate, dar vulnerabile la furtuni, la dislocări și distrugeri, și la neîntreruptul mers al omului în dreapta și-n stânga.

Înainte să se cufunde în râu, Valentine Ross stătu o clipă în cumpănă dacă să-şi scoată cizmele, apoi îşi dădu seama de inutilitatea şi ridicolul unei asemenea reflecţii. Pentru că acum nu mai era decât asta: un om şi un râu tumultuos, iar din om, el dorea să nu mai rămână nici o urmă.

---

60. Luca 23: 39-44.

Corale-albe

Numele[61] ei se trăgea de la lumea viselor, dar și de la frasin, și când trecu pe lângă un crâng de frasini, în drum spre școala din Dublin, văzu că păreau morți, cu puținele frunze rămase, de culoarea prunelor putrede, atârnând ca niște zdrențe de crengi. Când se întoarse acasă, îi spuse lui Kathleen, mama ei:

— Frasinii au murit cu toții.

La care Kathleen răspunse:

— Bineînțeles că au murit. Totul moare iarna.

Aisling simțea că și ea e pe moarte. Se întorsese în vechea ei cameră, tristă, cu patul lui Maire la doi pași de-al ei, un pat ținut curat, cu așternuturi curate, ca și când Maire ar fi urmat să intre într-o bună seară și să-și pună capul pe perna albă.

La școală, îi venea greu să învețe. Nu se putea gândi decât la casa de pe țărmul apusean și la micul țarc în care era ținută Iris, știind că la ceasul ăsta totul trebuie să fi fost acoperit de pătura zăpezii, iar caprele, care n-aveau blană ca oile, ar putea muri de frig.

Se gândea și la prietena ei, Charlotte, și la colecția de ghiocuri pe care le strânseseră, și la cutiuța de lemn pe care Charlotte o găsise în clădirea școlii tatălui ei. Cândva, în cutie fusese ținută cretă. Fetele au curățat-o, au lustruit-o și au transformat-o într-un obiect înduioșător de frumos, lipind pe capac scoicile. A fost obiectul pe care Aisling l-a dăruit la despărțire domnișoarelor Maeve și Elizabeth McKinnon, când a venit vremea să se întoarcă la Dublin, iar ele, care-și stăpâniseră lacrimile, le-au lăsat acum să cadă pe darul copilelor.

Aisling a încercat să le povestească părinților ei despre marele țărm și lumina soarelui care scăpăra pe valurile mișcătoare, despre picturile ce

atârnau pe pereții căsuței și despre picnicurile pe care domnișoara Maeve nu obosea niciodată să le pregătească, și despre Iris, cu urechile ei moi și ochii imploratori. Dar Michael și Kathleen nu păreau niciodată dispuși să asculte. Nu vorbeau decât despre apropiata sosire pe lume, în decembrie, a fiului lor – pe care îl și botezaseră Liam.

— Se va naște chiar în preajma Crăciunului, i-au spus ei fetei pe care acum o numeau *copilul mijlociu*, prin urmare, înțelegi tu, Aisling, trebuie să ne gândim numai la cum să-i urăm bun venit pe lume. Și credem că tu trebuie să ai un rol lipsit de egoism în acest eveniment. Am discutat despre ce ai putea face tu, și am hotărât că Liam va trebui să-și aibă propria cameră pentru micul lui leagăn. Nu trebuie să fie deranjat în timpul nopții. Bebelușii au nevoie de mult somn. Prin urmare, o să-ți mutăm patul în salon, acolo vei dormi. Vei bea ceaiul cu noi când tatăl tău se întoarce acasă și te culci când va hotărî el. Te vei obișnui cu orele târzii.

Prin urmare, așa avea să fie; noul ei frate va împărți camera cu fantoma lui Maire, iar ea va împărți salonul cu dulapul de porțelanuri și cu șoarecii, și va fi obligată să stea trează în timp ce tatăl ei bea bere după cină. Oare vechile jucării ale lui Maire, pe care ea nu avusese niciodată voie să le atingă, aveau să-i fie date lui Liam? El va crește în îmbrățișarea moale a brațelor mamei lui. Tatăl lui va munci ore suplimentare la Anchor Brewery, ca să cumpere mâncare bună pentru băiatul lui. Cu vocea lui tremurătoare, stricată de mestecatul tutunului, Michael Morrissey îi va cânta singurului lui fiu…

Când momentul nașterii nu mai era departe și Aisling își văzu patul împins în salon, atât de aproape de sobă încât se temea să nu cumva să ia foc în timpul nopții, ea îi scrise o scrisoare mătușii ei:

Dragă mătușă Clorinda,

Te rog, te implor, vino și du-mă înapoi la domnișoara Maeve și la domnișoara Elizabeth. Te rog, te rog, te rog, te rog. Charlotte mi-a spus că pot să mă duc la școala tatălui ei și să învăț acolo. Te rog, te rog, te rog, vino. Patul meu a ajuns în salon pentru că sosește fratele meu. Eu ard lângă cărbuni și nu va fi nimic pentru mine de Crăciun și mi-e tare dor de Iris.

Dacă nu vii, o să mor.

De la nepoata ta, Aisling xx

Călătoria peste Marea Irlandei a fost lungă și grea, dar Clorinda își îndură greața fără să facă circ și din port se duse direct în Bishop Street, unde o găsi pe Kathleen, uriașă în a noua lună de sarcină, împachetând cele câteva lucrușoare și haine ale lui Aisling.

Nu se osteni să-și întrebe cumnata cum se simte după călătorie, nu se oferi să facă ceai, zise doar atât:

— A, tu eşti, carevasăzică. Dar cum să-ți spunem acum? Lady, oare?

Clorinda n-o băgă în seamă. Se uită în jur la încăperea plină de tot felul și văzu patul lui Aisling, înghesuit lângă vatră. Kathleen vârî mâna în buzunarul șorțului, scoase un plic pe care i-l dădu Clorindei și spuse:

— Michael a lăsat zece șilingi, pentru întreținerea lui Aisling. Dar, din câte înțeleg, noi le facem fetelor ălora bătrâne un hatâr, așa zic. N-au copii, nu-i așa? Și nici soți să le facă unul. Carevasăzică, fură fata altcuiva! Dar o să fie pedepsite, așa zic eu. O să vadă iute ce copil năbădăios e.

Clorinda se așeză pe patul lui Aisling. Îi ceru lui Kathleen puțină apă. I se uscase gura din pricina răului de mare, iar aspectul salonului și mirosul de îmbâcseală o îngrețoșaseră din nou. Îi veni să-i descrie lui Kathleen cum, în casa de lângă Ennistymon, Aisling nu se arătase deloc țâfnoasă, de fapt se purtase ca și când ar fi fost un cu totul alt copil, dar se abținu. Tot ce conta acum era s-o scoată pe Aisling de-acolo, pornind devreme a doua zi dimineața, refăcând călătoria de cealaltă parte a Irlandei, pe care o făcuseră împreună la începutul verii, până când, în cele din urmă, vor ajunge la casa străveche, iar Maeve și Elizabeth McKinnon vor ieși în fugă să le întâmpine.

Înghețul brăzdase cu șleauri drumurile, caii alunecau și se împiedicau. Clorinda și Aisling stăteau îmbrățișate sub un pled în trăsura deschisă, dar Aisling a spus că nu se mai teme de nimic. Acum, dacă se desprindea o roată, putea fi pusă înapoi, dacă trăsura se răsturna, nimeni nu s-ar fi ales cu altceva decât cu o vânătaie. Ea se ducea spre „noua ei casă“ și Dumnezeu avea să găsească o cale ca ea să ajungă acolo în siguranță.

Pe măsură ce se apropiau de mare, un aer mai cald părea să adie, iar la următoarea oprire în călătoria lor, Aisling a găsit o tufă de corale-albe, care

creştea pe marginea drumului, şi a întrebat dacă poate rupe câteva ramuri, să i le dea domnişoarei Elizabeth „pentru a le folosi în tablourile ei“. Clorinda i-a dat permisiunea şi şi-au continuat călătoria ţinând ramurile de corale-albe legate împreună cu un fir dintr-un sac ce fusese cândva umplut cu hamei pentru fabrica de bere, dar care acum conţinea toate posesiunile lui Aisling pe această lume. În înserarea care se lăsa, bobiţele albe luminau întunericul trăsurii cu un strop încăpăţânat de străluminare.

Dar aproape că ajunseseră. Trecuseră de Ennistymon. Auzeau vuietul valurilor. Şi apoi, în întuneric, au zărit licărirea lămpilor cu ulei ce ardeau în fereastra bucătăriei şi, înainte să fie trase hăţurile şi caii să se oprească, uşa de la intrare s-a deschis larg.

---

61. *Aisling* (în irlandeză) – vis, viziune; pronunţia [ash-ling] asociază numele cu *ashling* – crâng de frasini.

Mulțumiri

Acest roman este îndatorat următoarelor scrieri: *Letters from the Malay Archipelago*, de Alfred Russel Wallace, ed. John Van Wyhe și Kees Rookmaaker (Oxford University Press), *Darwin's Moon: A biography of Alfred Russel Wallace*, de Amabel Williams-Ellis (Blackie), *Into the Heart of Borneo*, de Redmond O'Hanlon (The Salamander Press), *Almayer's Folly*, de Joseph Conrad (Penguin Books), *Charles Darwin, Victorian Mythmaker*, de A.N. Wilson (John Murray), *Science and the Practice of Medicine in the Nineteenth Century*, de W.F. Bynum (Cambridge University Press), *The Butchering Art, Joseph Lister's quest to transform the grisly world of Victorian medicine*, de Lindsey Fitzharris (Allen Lane), *How to be a Victorian*, de Ruth Goodman (WW Norton), *Inside the Victorian Home*, de Judith Flanders (WW Norton), *The Short Life and Long Times of Mrs Beeton*, de Kathryn Hughes (4th Estate), *Rites of Passage*, de William Golding (Faber & Faber), *Roads to Ruin: The Shoking History of Social Reform*, de E.S. Turner (Penguin Books), *The Plimsoll Sensation: the Great Campaign to Save Lives at Sea*, de Nicolette Jones (Abacus), *A Charming Place: Bath in the Life and Novels of Jane Austen*, de Maggie Lane (Millstream Books), *Tales of the New Babylon: Paris in the mid-19th Century*, de Rupert Christiansen (Minerva).[62]

Vechiul meu prieten și coleg Malcolm Bradbury mi-a spus la începutul carierei mele scriitoricești că „romanele serioase nu sunt numai scrise, ci sunt *rescrise*" – sunt în continuare de acord cu această idee, dar știu că procesul rescrierii cu succes depinde în mare măsură de judecata editorială a „primilor cititori" ai autorului. Primii mei cititori au fost Bill Clegg, Alison Samuel și preaiubitul meu partener Richard Holmes, căruia îi este dedicat acest roman. Toți trei și-au dăruit cu generozitate din timpul și din inteligența lor pentru ca eu să reușesc să parcurg tot drumul de la prima

ciornă până la manuscrisul final, fără prea multe dureri fizice şi jeliri îndelungate după fosta mea editoare, Penelope Hoare, de mult dispărută dintre noi.

Un schimb alert de e-mailuri cu Neel Mukherjee pe marginea subiectelor explorate în această carte m-a amuzat şi m-a încurajat. Clara Farmer s-a priceput să-mi pună o serie de întrebări suplimentare importante şi vreau să-i mulţumesc şi să mulţumesc şi minunatei echipe de la Chatto/Vintage, care m-a sprijinit în munca mea: Rosanna Boscawen, Richard Cable, Beth Coates, Rachel Cugnoni, Tom Drake-Lee, Charlotte Humphrey, Victoria Murray-Browne, Fran Owen, Stephen Parker şi Mari Zamazaki. De asemenea, îi sunt profund îndatorată lui Caroline Michel, prietena şi agenta mea. E ca un far a cărui lumină nu şovăie niciodată în vieţile scriitorilor ei, ori poate ca o insulă a iertării.

---

62. În ordinea menţionării: „Scrisori din Arhipelagul Malaysian“; „Luna lui Darwin: O biografie a lui Alfred Russel Wallace“; „În inima insulei Borneo“; „Nebunia lui Almayer“; „Charles Darwin, făuritorul de mituri“; „Ştiinţa şi practica medicală în secolul al nouăsprezecelea“; „Arta măcelăririi – Încercarea lui Joseph Lister de a transforma lumea îngrozitoare a medicinei victoriene“; „Cum să fii victorian“; „Într-o casă victoriană“; „Viaţa scurtă şi vremurile lungi ale doamnei Beeton“; „Rituri ale trecerii“; „Drumuri spre ruină: Istoria şocantă a reformei sociale“; „Senzaţia Plimsoll; Marea campanie de salvare a vieţilor pe mare“; „Un loc fermecător; Bath în viaţa şi romanele lui Jane Austen“; „Poveşti din Noul Babylon: Paris la mijlocul secolului al nouăsprezecelea“.